পহলান

গোটায় কোচ-ৰাজবংশী ছাত্ৰ সন্থাৰ
অষ্টম দ্বিবাৰ্ষিক কেন্দ্ৰীয় অধিবেশন, ২০০৮
(The 8th Biennial Conference of
ALL KOCH-RAJBONSHI STUDENTS' UNION)
হাওৰীয়া মণ্ডল বাখৰা, কালিপুখুৰী, কোকৰাঝাৰ

OKDISCD

কোচ ৰাজবংশীসকলৰ অনুভূতিক সাহিত্য সভাই সন্মান নজনালে কিয়?

মুকুট সিংহ চুতীয়া

বৃহস্পতিবাৰ, ২১ জুলাই, ২০০৫/৪ শাওণ, ১৯২৭ শক 4

বৰাক উপত্যকাৰ চিঠি — ইছমাইল হোছেইন

অসম সাহিত্য সভাই পাহৰিলে বৰাক কেশৰী বিশ্বনাথ ৰাজবংশীক

পৃথক কমতাপুৰ ৰাজ্যৰ দাবীত আক্ৰাছু কৰ্মীয়ে ৰেল অৱৰোধ কাৰ্যসূচী গ্ৰহণ কৰা দেখা ... কোকৰাঝাৰত বৃহস্পতিবাৰে

আলোকচিত্ৰ : ই...

বিক্ষিপ্ত ঘটনাৰে আক্ৰাছুৰ ৩০ ঘণ্টীয়া ৰাষ্ট্ৰীয় পথ অৱৰোধ আ...

আগিয়াত বাছ-ট্ৰাকৰ ক্ষতিসাধন ঃ চাৰি শতাধিক আক্ৰাছু কৰ্মী...

চলিত মাহতে কোচ ৰাজবংশীৰ জাতীয় আ...

জাতীয় সংগঠনৰ অভিমা... আক্ৰাছুৰ একত্ৰীকৰণ সময়ৰ

প্ৰতিদিন সংবাদ, বঙাইগাঁও, ৮ জুলাই ঃ 'কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ সৰ্বাংগীণ ...' বঙাইগাঁৱত শিক্ষক...

কালীপুখুৰী শাখা কোচ ৰাজবংশী সাহিত্য সভা গঠন

অনশন নহ'ব! শুকুৰবাৰে ৰাজধানীত আমৰণ অনশনত বহিবলৈ অহা আক্ৰাছু কৰ্মীক আৰক্ষীয়ে বলপূৰ্বক ... কৰাৰ এই দৃশ্য গুৱাহাটীত

হিমন্তৰে আলোচনা আন্দোলন প্ৰত্যাহাৰ কৰিলে আক্ৰাছুৱে

প্ৰতিদিন সংবাদ, গুৱাহাটী, ২১ ডিচেম্বৰ ঃ আগন্তুক বৰ্ষৰ জানুৱাৰী মাহৰ ভিতৰতে কমতাপুৰ ৰাজ্য পুনৰ গঠনৰ দাবী বিষয়ত প্ৰধানমন্ত্ৰী পৰ্যায়ৰ ত্ৰিপাক্ষিক বৈঠক অনুষ্ঠিত কৰাৰ প্ৰতিশ্ৰুতি লৈ আমৰণ অনশনকে ধৰি সকলোবোৰ প্ৰতিবাদী কাৰ্যসূচী সাময়িকভাৱে প্ৰত্যাহাৰ কৰিছে সদৌ কোচ ৰাজবংশী ছাত্ৰ ...

পহলান

স্মৃতিগ্ৰন্থ

গোটায় কোচ ৰাজবংশী ছাত্ৰ সন্থাৰ
অষ্টম দ্বি-বাৰ্ষিক কেন্দ্ৰীয় অধিবেশন, ২০০৮
হাওৰীয়া মণ্ডল বাখৰা, কালিপুখুৰী, কোকৰাঝাৰ
২৫, ২৬ আৰো ২৭ এপ্ৰিল, ২০০৮ ইং।

গঁড়েয়া
ধনঞ্জয় বৰ্মণ

সম্পাদক
হেমচন্দ্ৰ ৰায়
ভূপেন ৰায়

OKDISCD

PAHALAN : *(A skilled hunter or a person having excellent leadership quality)*
A Souvenir in Rajbonshi, Assamese and English language on the occassion of the 8th Biennial Central Conference of AKRSU, 2008 and published by the Reception Committee, the 8th Biennial Central Conference of All Koch Rajbonshi Students' Union at Hawriya Mandal Bhakhra, Kalipuhkuri, Kokrajhar.
President : Mr. Dhananjay Barman Editors : Mr Hem Chandra Roy & Mr. Bhupen Roy.

পহলান

সম্পাদনা সমিতি

উপদেষ্টা ঃ ড° দীপক কুমাৰ ৰায়, অম্বিকা চৰণ চৌধুৰী, সন্ধিয়াৰাম ৰায় ।

গড়েয়া ঃ ধনঞ্জয় বৰ্মণ।

সম্পাদক ঃ হেমচন্দ্ৰ ৰায়, ভূপেন ৰায়।

সদস্য / সদস্যা ঃ সত্যৰঞ্জন প্ৰধানী, গোলক ৰায়, উমাকান্ত ৰায়,
বাণীকান্ত ৰায়, ভাগিৰথী ৰায়, মোহনবাসী বৰ্মণ,
মৃণাল কান্তি বৰ্মণ

দাম ঃ ৪০.০০ টকা মাত্ৰ

মুদ্ৰক ঃ বাসন্তী প্ৰিন্টাৰ্চ, কোকৰাঝাৰ।

উৎসৰ্গা

কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ
সৰ্বাংগীন উন্নতি আৰ'
ঐতিহ্য ৰক্ষাৰ জৈন্যে নিজকে
আত্ম উৎসৰ্গা কৰা মহান
শ্বহীদ গিলানৰ পৱিত্ৰ স্মৃতিত

সম্পাদনা সমিতি।

OKDISCD

তৰুণ গগৈ

মুখ্যমন্ত্ৰী, অসম
গুৱাহাটী

দিছপুৰ
১৭/৪/০৮

শুভেচ্ছাবাণী

সদৌ কোচ ৰাজবংশী ছাত্ৰ সন্থা (আক্ৰাছু)ৰ ৮ম দ্বি-বাৰ্ষিক কেন্দ্ৰীয় অধিবেশনখনি অহা ২৫, ২৬ আৰু ২৭ এপ্ৰিলত কোকৰাঝাৰ জিলাৰ কালীপুখুৰীত অনুষ্ঠিত হ'ব বুলি জানিবলৈ পাই মই অতি আনন্দিত হৈছো।

আশা কৰোঁ, এই অধিবেশনে ছাত্ৰ সংগঠনটোৰ সদস্য সকলক ৰাজ্যখনৰ শৈক্ষিক সামাজিক দিশৰ বিভিন্ন বিষয় মুকলিকৈ আলোচনা কৰাৰ সুযোগ দিয়াৰ লগতে অসমৰ সৰ্বোত্তম বিকাশৰ বাবে সকলোকে অধিক নিষ্ঠা আৰু অন্তঃকৰণেৰে আত্ম নিয়োগ কৰিবলৈ অনুপ্ৰেৰণা যোগাব।

অধিবেশন উপলক্ষে প্ৰকাশ পাবলগীয়া স্মৃতিগ্ৰন্থখন সৰ্বাংগসুন্দৰ হ'ব বুলি আশা কৰি অনুষ্ঠানৰ সকলো কাৰ্যসূচীৰে সম্পূৰ্ণ সফলতা আন্তৰিকতাৰে কামন কৰিলো।

(তৰুণ গগৈ)

Dr. Himanta Biswa Sarma, MA, LLB, Ph.D.
MINISTER
Health & Family Welfare, Guwahati Development,
Information Technology and Science & Technology
GOVT. OF ASSAM

DISPUR, GUWAHATI-781 006
PHONE : (0361) 2231076 (O)
2237012 (Fax)
2268419 (R)
2657924 (R)

MESSAGE

It heartening to learn that the 8th Biennial Central Conference of All Koch Rajbongshi Students' Union (AKRSU) is being organized w.e.f. 25th April 2008 with a three-daylong programme at Hariya Mondal Bakhara of Kalipukhuri, Kokrajhar (Kamatapur).

It is hoped that the august conference will be well attended by invitees and delegates from all across the state and fruitful discussions will be held on various issues pertaining to the organization.

That a souvenir is being published to commemorate the occasion is indeed praiseworthy. It is hoped that the august publication will be well received by one and all.

(Dr. Himanta Biswa Sarma)

OKDISCD

কনকসেন ডেকা
সভাপতি

অসম সাহিত্য সভা

কেন্দ্ৰীয় কাৰ্যালয় ঃ চন্দ্ৰকান্ত সন্দিকৈ ভৱন, যোৰহাট-৭৮৫০০১ ☐ ☎ (০৩৭৬) ২৩২০৩৭৬
গুৱাহাটী কাৰ্যালয় ঃ ভগৱতীপ্ৰসাদ বৰুৱা ভৱন, গুৱাহাটী-৭৮১০০১ ☐ ☎ (০৩৬১) ২৫২১৮৩০
ডিফু কাৰ্যালয় ঃ বাংছিনা ভৱন, ডিফু-৭৮২৪৬০ ☐ ☎ (০৩৬৭১) ২৭২৫৯০
ধুবুৰী আঞ্চলিক কাৰ্যালয়, ধুবুৰী-৭৮৩৩০১ ☐ ☎ (০৩৬৬২) ২৩২৫২৮

শুভ-কামনা

ঐতিহ্যমণ্ডিত কোকৰাঝাৰৰ কালিপুখুৰীত সদৌ কোচ ৰাজবংশী ছাত্ৰ সন্থা (আক্ৰাছু)ৰ অষ্টম দ্বিবাৰ্ষিক কেন্দ্ৰীয় অধিবেশনখনি অহা ২৫ এপ্ৰিলৰ পৰা তিনিদিনীয়া বৰ্ণাঢ্য কাৰ্যসূচীৰে অনুষ্ঠিত হ'ব বুলি জানিব পাৰি সুখী হ'লো। বিভিন্ন জনগোষ্ঠীয় লোক-সংস্কৃতিৰ সমন্বয়ত গঢ়ি উঠিছে অসমৰ ভাষা-সংস্কৃতি। ভূমিপুত্ৰসকলক বাদ দি অসমীয়া জাতিৰ অস্তিত্ব কল্পনা কৰিব নোৱাৰি। ঐতিহাসিক দৃষ্টিকোণৰ পৰাও অসমীয়া জাতি গঠনত ভূমিপুত্ৰসকলে যথেষ্ট অৱদান আগবঢ়াইছে। এই ক্ষেত্ৰত কোচ ৰাজবংশীসকলৰ অৱদান তুলনাবিহীন। আমাৰ সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ এনে এটা দিশ নাই, যিটোত ভূমিপুত্ৰ কোচ ৰাজবংশীসকলৰ অৱদানৰ লেখ নাই। সদৌ অসম কোচ ৰাজবংশী ছাত্ৰ সন্থাৰ অষ্টম দ্বিবাৰ্ষিক কেন্দ্ৰীয় অধিবেশন উপলক্ষে প্ৰকাশ পাবলগীয়া স্মৃতিগ্ৰন্থখনিত বিভিন্ন লেখাৰে কোচ ৰাজবংশীসকলৰ আৰ্থ-সামাজিক আৰু সাংস্কৃতিক দিশসমূহৰ উচিত মূল্যায়ণ কৰিব পাৰিলে স্মৃতিগ্ৰন্থখনি সোণত সুৱগা চৰোৱাৰ লেখীয়া হ'ব। সদৌ কোচ ৰাজবংশী ছাত্ৰ সন্থাৰ কেন্দ্ৰীয় অধিবেশনৰ সাফল্য কামনা কৰাৰ লগতে স্মৃতিগ্ৰন্থখনি সৰ্বাংগসুন্দৰ ৰূপত প্ৰকাশ পোৱাৰ কামনাৰে—

ব্যক্তিগত ঠিকনা ঃ অগ্ৰদূত ভৱন, দিছপুৰ, গুৱাহাটী - ৬ দূৰভাষ (০৩৬১) ২২৬৭২১২

"জয় গুৰুধ্বজ ৰায়"

সদৌ কোচ ৰাজবংশী ছাত্ৰ সন্থা

ALL KOCH-RAJBANSHI STUDENTS' UNION

CENTRAL COMMITTEE
মুখ্য কাৰ্য্যালয় ঃ বঙাইগাঁও
H.O. BONGAIGAON (KAMATAPUR) 783380

প্ৰসঙ্গ/Ref.......................... দিনাংক / Date ১৭/০৪/২০০৮

শুভেচ্ছাবাণী

কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীটো ঐতিহাসিক ভাবে কলা সংস্কৃতি আৰ' সাহিত্যত খুব ধনী আৰ সমৃদ্ধ আছিল। কিন্তু কোচ-কমতা ৰাজ্যৰ আসল ভূ-খণ্ডক বিভেদকামী নীতিৰ দ্বাৰায় অসম, পশ্চিমবংগ, বিহাৰ, মেঘালয় আৰ' বাংলাদেশৰ মাজত ভাগা ভাগি কৰি কোচ ৰাজবংশীৰ একত্ৰিত শক্তিক ৰাজনৈতিক ভাবে হত্যা কৰি টুকৰা-টুকৰি কৰাৰ সাথতে বিভেদকামী ৰাজনৈতিক নেতৃবৃন্দয় ছল-চাতুৰি কৰিয়া নিজেৰ গৃহ ভূমিতে অসমীয়া, বাঙালি, বিহাৰী, নেপালী আৰ' বাংলাদেশী বানেয়া পৰেৰ ভাষা সংস্কৃতি ঠাসি দেওৱাত আজিকা কোচ ৰাজবংশী মানষি গিলান প্ৰায় সৰ্বহাৰা হোৱাৰ পথত। ১৯৯০ সনেৰ ২৯ জুলাইত জন্ম নেওৱা 'গোটায় কোচ ৰাজবংশী ছাত্ৰ সন্থা" ছোট্টকৰি আক্ৰাছুয়ে ১৭ টা বছৰ পাৰ কৰিল। কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীটাৰ হাৰেয়া যাওৱা কলা-সংস্কৃতি, ঐতিহ্য আদিক ফিৰ আৰ' উদ্ধাৰ কৰাৰ জৈন্যে আক্ৰাছু দৃঢ় সংকল্পবদ্ধ। পাৰ হয়া যাওৱা সময় গিলানত জনগোষ্ঠীটাৰ ঐতিহ্য, পৰম্পৰা, ভাষা-সংস্কৃতি আৰ' জাতীয় সাজপাৰ গিলান ফিৰ আৰ' উদ্ধাৰ, সংৰক্ষণ আৰ' সম্প্ৰসাৰণ কৰাৰ জৈন্যে আক্ৰাছুৰে একনাগাৰে সংগ্ৰাম কৰি আসিছে আৰ' জনগোষ্ঠীটাৰ একমাত্ৰ অ-ৰাজনৈতিক ছাত্ৰ-সংগঠন হিসাবে সংগ্ৰাম কৰিয়া যাব। গোটায় কোচ ৰাজবংশী ছাত্ৰ - সন্থাৰ আইসা ৮ ম কেন্দ্ৰীয় দ্বি বাৰ্ষিক কালিপুখুৰী অধিবেশনত 'বঢ়েয়া নেওৱা' সমিতিয়ে এখান স্মৃতিগ্ৰন্থ **"পহলান"** প্ৰকাশ কৰিবে বুলি জানিয়া সুখী আৰ' খুব আনন্দ পাইছং।

স্মৃতি গ্ৰন্থ খান কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ ঐতিহ্য, ভাষা, সাহিত্য আৰ' সংস্কৃতিৰ দ্বাৰায় পৰিপুষ্ট এখান মনোৰম স্মৃতি গ্ৰন্থ হয়া প্ৰকাশ পাইবে বুলিয়া আশা কৰিলুং।

অধিবেশনখানেৰ সউগ প্ৰকাৰেৰ সফলতা কামনা কৰাৰ সাথতে কমতাপুৰ বাসীক আন্তৰিক শুভেচ্ছা জানাইলুং।

(বিশ্বজিৎ ৰায়)
গড়েয়া, আক্ৰাছু

(প্ৰদীপ ৰায়)
মাড়েয়া, আক্ৰাছু

কেন্দ্ৰীয় সমিতি

কোচ ৰাজবংশী সাহিত্য সভা, অসম

পঞ্জীয়ন নং ২৩০৯ (এ) ৯৩ / ৯৪

প্ৰধান কাৰ্য্যালয় ঃ- শক্তিআশ্ৰম, কোকৰাঝাৰ

সভাপতি
শ্ৰী অৰুণ কুমাৰ ৰায়
টিপনচিলা, বঙ্গাইগাওঁ

সম্পাদক-
শ্ৰীকমল কুমাৰ বৰ্মণ এম,এ, বি, এড,
চৌতাৰা, গোসাইগাওঁ

শুভেচ্ছাবাণী

জয় জয়তে নয়া বছৰেৰ শুভেচ্ছা আৰ' নয়া বছৰটাত কালিপুখুৰীৰ হাৰিয়া মণ্ডল বাখৰাত আমাৰ কোচ ৰাজবংশীৰ ঐক্য সংহতিৰ মিলন তীৰ্থ হউক শুভ কামনা কৰিলুং। কাৰণ পৃথিবীৰ ইতিহাসত কোনো জাতি, সভ্যতা সংস্কৃতিএ ঐক্যতা, মিলাপ্ৰীতি, বুজা পৰা, ভ্ৰাতৃত্ব অবিহনে প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰাৰ নজীৰ নাই। কোচ ৰাজবংশীৰ বিভিন্ন সংগঠনেৰ বৰমুৰীয়া গুলানক জাতিৰ এই সন্ধিখনত একখান মঞ্চত বসি নিজেৰ ভুলভ্ৰান্তি দূৰ কৰি ঐক্যবদ্ধভাবে গণতান্ত্ৰিক আন্দোলন কৰাৰ সময় সমাগত। বিভিন্ন ৰাজনৈতিক দলে নিৰ্বাচনেৰ ইস্তাহাৰত কোচ ৰাজবংশীক S.T. কৰা হৈবে বুলিয়া প্ৰকাশ কৰে। কিন্তু কি হবাৰ ধৰছে আমৰা সবায় জানং। সমায়ে সমায়ে বিভিন্ন কোচ ৰাজবংশীয় সংগঠন গুলান ঐক্যবদ্ধভাবে আন্দোলন নাকৰি নিজেৰ মাজত কাজিয়াত লিপ্ত থাকা দেখা যায়। এমনকি পৰিয়ালকেন্দ্ৰিক কাজিয়াক সাংগঠনিক ৰূপ দেওৱাও দেখা যায়। বিভিন্ন অসামাজিক দুষ্কাৰ্য্য আমাৰ সমাজত বৃদ্ধি পাওয়াত সামাজিক ভেটি দুৰ্বল হবাৰ পথত । বহুধা বিভক্ত আমাৰ জাতিটায় কিবা ৰাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক, সামাজিক, শৈক্ষিক দিশত সফলতা অৰ্জন কৰিছেনা ? কথা গুলান চিন্তা কৰি দেখাৰ দৰকাৰ আছে।

যাহউক সদৌ কোচ ৰাজবংশী ছাত্ৰ সন্থাৰ ৮ম কেন্দ্ৰীয় দ্বি বাৰ্ষিক অধিবেশন খানেৰ সফলতা কামনা কৰি আৰ হাৰিয়া মণ্ডল বাখাৰাক অৰ্থবহ কৰি ৰাখিবাৰ জৈন্যে যে মুখপত্ৰ খান নিকলাৰ মহৎ প্ৰচেষ্টা জাতিটাৰ ঐক্য-সংস্কৃতি, ভাষা, সাহিত্য গঢ়াত সহায় হৈবে বুলিয়া আশা কৰি উদ্দ্যোক্তা সকলেৰ সুস্বাস্থ্য কামনা কৰিলুং।

ধন্যবাদ।

Sri Derhasat Basumatary
Executive Member
PHE & Water Resources
Bodoland Territorial Council

Bodoland Territorial Council
KOKRAJHAR - 783370
BODOLAND
Ph. No. 03661 - 270853 (O)
03661 - 271534 (R)

MESSAGE

Kokrajhar
April 23, 2008

I am very much delighted to know about the endeavour to bring out a souvenir entitled **"PAHALAN"** in connection with the 8th Bienenial conference of All Koch Rajbongshi Students' Union (AKRSU) to be held at Hariya Mandal Bakhara, Kalipukuri with effect from 25th April, 2008 to 27th April, 2008.

The intension to retrieve and retrospect the history, art and culture as a well as language of the Rajbongshi community through the **"PAHALAN"** is highly laudable and so do I wish the success of its goal.

I wish the conference of AKRSU will succeed in befitting manner.

(Derhasat Basumatary)

সম্পাদকীয় -

কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ বিভিন্ন জাতীয় সংগঠনেৰ দেৱাণগিৰিত দীৰ্ঘদিন ধৰিয়া জাতীয় অস্তিত্ব ৰক্ষা আৰ' ভাষিক, সাংস্কৃতিক, বৌদ্ধিক উন্নতিৰ জৈন্যে যেইটা সামগ্ৰিক প্ৰচেষ্টা চলিয়া আছে এলা এই প্ৰচেষ্টাৰ সবল নেতৃত্ব দিছে আমাৰ ছাত্ৰ সংগঠনে। কিন্তু এলাও যেন এই নেতৃত্ব আৰ' জাতীয় অস্তিত্ব ৰক্ষাৰ যুজখান সাধাৰণ মানষিৰ থাকিয়া খানিক দূৰাইত আছে। এই আন্দোলনক আৰ' বেশী চাংগা, জনমুখী কৰিবাৰ গেইলে সমাজেৰ প্ৰত্যেকটা থলপাৰ মানষিৰ সহায় সহযোগিতাৰ খুবেই দৰ্কাৰ। এৰ বাদে প্ৰয়োজন একজন **পহলান** মানষিৰ ; যায় দেশে বিদেশে ছিত্ৰিয়া থাকা জাতিটাক একজোট কৰিয়া বীৰ চিলাৰায়েৰ হেনা জাতিয়তাবোধেৰ এখনা টান জাগেয়া তুলব। সাইবাদে গোটায় ছাত্ৰ শক্তি একজোট হয়া এক সংযত, দূৰদৰ্শী, গঠন মূলক আঁচনি গ্ৰহণ কৰিয়া সাথতে পূৰ্ব সুৰী গিলানেৰ সফলতা- বিফলতাৰ নিদৰ্শন লয়া সমাজখানক ৰাজনৈতিক, আৰ্থসামাজিক আৰ' শৈক্ষিক দিশত আগবাঢ়ে নিয়া যাওয়াটা ইয়াৰ পৱিত্ৰ আৰ' মহান কৰ্তব্য।

এই জনগোষ্ঠীটাৰ ভাষা আৰ' সংস্কৃতিৰ দিশটাও সংকটেৰ সন্মুখীন হৈছে। ভাষা একটা হাৰেয়া যাওয়া মানে জ্ঞানেৰ হাপুৰ দিনেৰ তেপুৰানি সেন্ধুক একেনা হাৰেয়া যাওয়া। পৃথিৱীৰ বুউকেৰ থাকিয়া এই হাতে মেল্লা ভাষা-ৰাও হাৰেয়া গেইছে। ৰাজবংশী ভাষাটাও ওই পাকে চাল খায়া সুলুৎ কৰি হাতেৰ মুঠিৰ থাকিয়া হস্কি যাবাৰ ধৰছে।

সেংকা কৰিয়া লোক সংস্কৃতিৰ হাট বাজাৰ গদো ক্যৰামে ক্যৰামে দোচৰা মানষি হাতেৰ দেৰ পেচানিৰ পাকত সুমিয়া যাবা ধৰচে আৰ' বিকৃত ভাৱে দশেৰ আগত ভেসেৰিয়া দেখেৰ ধৰচে যেত্তি নাকি আমাৰ গিলানেৰ নৃগোষ্ঠীয় ছবিগ' নিকিলিয়া নাআইসে। এতদিন থাকিয়া আধিপত্যবাদী গুলা পাৰেয়া-চংকেয়া ধুৱা চুটিয়া দেওয়া এই জাতিগোদৰ উপৰা আৰ' একটা নউভন বাওকুণ্ডাৰ হাওৱা মাথাৰ উপৰা বাওদোলিয়া সো-সোয়াবা ধৰছে। আমাৰ সাত পুৰুষেৰ নাৰী পোতা পৰিচাত্মক জিনিস গুলা এংকা অচংভুতা অৱস্থাৰ থাকিয়া ৰক্ষা পাবাৰ হইলে আমা গিলানক দৰকাৰ সাংস্কৃতিক ৰাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক, সামাজিক আৰ' ধাৰ্মীয় এমুন নানানটা দিশত দেৱাণ গিৰি কৰিব পাওয়া এক এক ঝন 'পহলান' মানষিৰ... চেংৰা... শক্তিৰ.... ছাত্ৰ শক্তিৰ।

শেষত বিষুৱাৰ শুভেচ্ছা আৰ' জানা অজানা ভুলেৰ জৈন্য ক্ষমা মাগিয়া ......

হেম চন্দ্ৰ ৰায়
ভূপেন ৰায়
সম্পাদক

হাইলচা (Contents)

ৰাজবংশী

কোচ ৰাজবংশী সমাজেৰ গোড়াশিৰ কাথা ।। ড° দীপক কুমাৰ ৰায়।। 1
ৰাজবংশী ভাষাৰ অতীত ।। কৃষ্ণ মোহন অধিকাৰী।। 12
লোক-কৃষ্টি আৰো লোক-দেৱতা ।। যামিনী কুমাৰ বৰুৱা ।। 17
ৰাজবংশী লোকগান ।। ড° দ্বিজেন্দ্ৰনাথ ভকত ।। 22
বিযুৱা উৎসৱেৰ লোক বিশ্বাস গুলাৰ বৈজ্ঞানিক দৃষ্টি ভংগী ।। ৰঘুনাথ চৌধুৰী।। 27
সাম্প্ৰতিক প্ৰেক্ষাপটত কোচ-ৰাজবংশী জাতীয় সংগ্ৰাম ।। উমাকান্ত ৰায় ।। 32
সাম্প্ৰতিক ৰাজবংশী সমাজত জাতীয় উৎসৱ পাৰ্বণ পালনেৰ হাং-খাং দৰকাৰ।। ভাগিৰথী ৰায় ।। 35
কোচ ৰাজবংশী লোক সংস্কৃতিত—"বুঢ়া বুঢ়ী ফেলা" ।। কালী চৰণ ৰায় ।। 38
কোচ ৰাজবংশী লোক সঙ্গীত "ভাওয়াইয়া" গানেৰ তাল তত্ত্ব ।। দীনেশ ৰায় ।। 40
কোচ ৰাজ্য 'চিদলী' ঃ অল্প পৰিচয় ।। জয়ন্ত মাধৱ বৰুৱা ।। 46
এই জাগাৰ সজাতি গান ।। ৰঞ্জিৎ কুমাৰ বৰ্মণ ।। 47
কোচ ৰাজবংশী সমাজত নাৰীৰ ভূমিকা ।। নিভা নাৰায়ণ দেৱী ।। 52
কটূক্তি ।। সুধীৰ চন্দ্ৰ ৰায় ।। 55
কালীপুখুৰী অঞ্চলেৰ একটা সংক্ষিপ্ত আলোকপাত ।। সন্ধিয়া ৰাম ৰায় ।। 57
নয়া দিশ নয়া আশা ।। নলিনী ৰঞ্জন ৰায় ।। 62
ৰাজবংশী লোকগীত ।। সংগ্ৰহ ।। ।। চিত্ৰধৰ ৰায় ।। 63

অসমীয়া

কোচ-ৰাজবংশী সকলৰ আত্মৰক্ষা আৰ বিকাশৰ সংগ্ৰামত অসম বাসীৰ মনোবেদনা ।। ৰাজেন গগৈ ।। 65
কোচ-ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ অস্তিত্বৰ সংকট আৰু ইয়াৰ সমাধান ।। বিপিন বৰ্মন ।। 70
কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ আন্দোলন আৰু ইয়াৰ স্থিতি ।। তৰনী কান্ত ৰায় ।। 74
প্ৰত্যাহ্বানৰ সন্মুখত কোচ ৰাজবংশী আন্দোলন আৰু সংগঠনৰ প্ৰাসঙ্গিকতা।। অনিল কুমাৰ বৰ্মন।। 80
ৰাজবংশী লোকগীতৰ প্ৰেম আৰু পৰকীয়া প্ৰেম ।। ড° উপেন্দ্ৰ নাথ চৰকাৰ ।। 86
বিযুৱা তিথিত পাহাৰ পূজা ঃ কোচ ৰাজবংশী লোক-সংস্কৃতিৰ পাৰ্শ্বজ্যোতি ।। ৰনেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ৰায় ।। 94
কোচ-ৰাজবংশী সকলৰ সংস্কৃতি আৰু ইয়াৰ সংকটাৱস্থা ঃ ।। নিৰ্মালী ৰায় ।। 98
কোচ-ৰাজবংশী কৃষ্টি সংস্কৃতি ।। ইন্দিৰা সিংহ ।। 104
সাংস্কৃতিক প্ৰেক্ষাপটত কোচ ৰাজবংশী মহিলা সকল ।। প্ৰিয় তালুকদাৰ ।। 109
মহামানৱ চিলাৰায়ৰ সন্ধানত ।। বুদ্ধেশ্বৰ ৰায় ।। 111

বৃহত্তৰ অসমীয়া জাতি গঠনত কোচ ৰাজবংশী সকলৰ অবদান ।। দিপ্তী বৰ্মন ।। 116
শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱে ৰাজবংশী ভাষাত লিখিছিল, ।। নিৰদেন্দু ৰায় ।। 118
কালীপুখুৰী অঞ্চলৰ ঐতিহ্যত এভুমুকি ।। অনন্ত মোহন ৰায় ।। 120

ইংৰাজী

THE KOCHES AND THEIR ETHNIC RELATIONS WITH OTHER TRIBES OF NORTH EAST INDIA WITH SPECIAL REFERENCE TO ASSAM., *Ambika Choran Choudhury* 126

The Administrative Reorganisation of Bengal and Assam in 1874 and its Impact upon the Rajbanshi Identity : Question of Northern Bengal and Western Assam. *Prof. Ananda Gopal Ghosh* 132

FOLKLORE OF WESTERN ASSAM *Dhananjoy Barman* 153

বিশেষ প্ৰতিবেদন -

গোটায় কোচ ৰাজবংশী ছাত্ৰ সন্থাৰ গড়েয়া মানী বিশ্বজিৎ ৰায়েৰ কলম থাকিয়া— কোচ ৰাজবংশী ৰাইজেৰ প্ৰতি 156

✠✠✠✠✠✠✠

Suppress not the dissension
Eradicate its root causes
Damn not the Rajbonshis
Love a little they shall sacrifice more.

Give them their dues and give them rights
They shall perform their duties in utmost faith
Chicken's necks shall remain safe, who will dare ?
Peace will prevail everywhere and India shall shine.

কোচ ৰাজবংশী সমাজেৰ গোড়াশিৰ কাথা

ড° দীপক কুমাৰ ৰায়

ৰাজবংশী বুলিয়া ঝে মানষিলা দখিন-পূব এশিয়াৰ নেপাল, উত্তৰ-পুব ভাৰত, ভূটান আৰো বাংলাদেশত বসত কৰে উমাৰলাৰ পৰিচয় কি ? নেপালী ? ভুটানী ? বাংলাদেশত কাহ কাহ কয় আদিবাসী। ভাৰতবৰ্ষৰ ভিন ভিন অঙ্গৰাজ্যত ইমাৰ পৰিচয় কি দোসৰা হবে? অসমত অসমিয়া, বিহাৰত বিহাৰী, পঃ বঙ্গত বাঙালি, ত্ৰিপুৰাত ত্ৰিপুৰি আৰো নানান কিচিম। এখে ভাৰতীয় সংবিধানেৰ ভিতিৰা থাকিও অসমত ৰাজবংশীলা MOBC (More Other Backward Community) বিহাৰত OBC পশ্চিমবঙ্গত SC ; তাৰে ভিতিৰা অসমত এক আছিলো ST। ইংৰেজ গবেষকগুলানেৰ কাহ কাহ ভুল গবেষণাৰ জবো হয়া এলাও কোন কোন পণ্ডিত কবাৰ চায় ইমৰা আৰ্য না হয় তায় দ্ৰাবিড়, না হয় তায় Proto-Australoid ; কিন্তক ভালেমান নৃতত্ত্ববিদ আৰ জাতিতত্ত্ববিদ (Ethnologist) ৰাজবংশী সমাজটাক কৈচে মোঙ্গোলীয় (Indo-Mongoloid) শিপাৰে একেনা ফ্যাকা ; যাক আজিকালি সুকুদ্দুম কোচ-ৰাজবংশী সমাজ বুলিও চিন্নিত কৰা হয়। তাৰ ঐকিনা খেও কৰি উত্তৰ পূব ভাৰতেৰ ৰাজবংশী সমাজটাৰ গোড়াশিৰ কাথা খুদুৰিউক্‌টি দিহা যায়, যাৰে ভিতিৰা ঘুষি আছে ৰাজবংশীৰ চিন আৰ গোত্ৰ (Clan) পৰিচয়।

মালুম কৰিব পাই চৰ্যাপদ নেখা হৈছিলো হিমালয় পৰ্বতেৰ কোলাত বসি। আৰ ঐঠে ঐন্যান্য ভাষাৰ সাথোত ৰাজবংশী ভাষাৰও শিপা অঙসে পাওয়া যায়। বৌদ্ধ বা তন্ত্ৰবৌদ্ধকালোত ৰাজবংশী সমাজটাও বৌদ্ধধৰ্মেৰ ক্যাৰকেসানিত প্ৰভাবিত হৈচে, তাৰ পৰমান তন্ত্ৰবৌদ্ধ নানান আচাৰ-বিচাৰ এলাও ৰাজবংশী সমাজটাত ভাল কৰি শিপা গাড়ি আছে। তাৰে পাছোত জৈন ধৰ্মে ঢেলকানিৰ কাথা ভালে কয়ঝন গবেষক কয়া গেইচে। এলা থাকি পাঁচশ বচ্ছৰ আগোত চৈতন্যপন্থী বৈষ্ণবধৰ্ম পশ্চিমবঙ্গত আৰ অসমেৰ শঙ্কৰীয় বৈষ্ণবধৰ্ম আসিলেও মালুম হয় চৈতন্যপন্থী বৈষ্ণবধৰ্ম ৰাজবংশী সমাজত গোড়কিবাৰ খিপ কৰি দুইশ বচ্ছৰ হইল। কিন্তক কোচ ৰাজা নৰনাৰায়ণেৰ কাল থাকি শঙ্কৰীয় ধৰ্ম ঢাল খাইচে। ৰায়সাহেব পঞ্চানন বৰ্মাও কাথাটা গৈতাইসে।

পণ্ডিতলাৰ কাথামতন কামৰূপ ৰাজা ভাস্কৰ বৰ্মাৰ কাল থাকি কল্কিকৰণ (Sanskritization) দপদপেবাৰ ধল্লেও বৈষ্ণব আৰ তাৰও পাছোত ক্ষত্ৰিয় আন্দোলন ৰাজবংশী সমাজটাক ভালেখান কল্‌পে দেয়, যাৰ ফলত আজি গোড়াশিৰ কাথা অঙসেৰ যায়া খিপে ধক্কল খাবাৰ নাগে। কালে কালে ড্যাৰপ্যাচত পড়ি ৰাজবংশী বা কোচৰাজবংশী সমাজটাত মিশি যায় নানান কিচিমেৰ মোঙ্গোলিয়ান— অমোঙ্গোলীয়ান মানষি, যাৰ চিন আজিও ভটভট কৰি আছে। আৰ সউগ কাথাক হাকোলবান্দি বত্তি আছে ৰাজবংশী জনগুষ্ঠি আৰ জাতিসত্ত্বা।

OKDISCD

ৰাজবংশী সমাজটোত আৰ্য-সংস্কৃতিৰ নাকান বৰ্ণ-বিভাজন না ছিলো। কিন্তুক আৰ্যীকৰণেৰ ফলত গোত্ৰ (Clan) হাৰে য়া (এলা জোৰবোজোৰ কাশ্যপ গোত্ৰ) বাচ্ছানি বাচ্ছানি ফ্যাকালা (Social-Sub-Group) আজি খ্যাও হাৰা হয়া গেইচে। আৰও বৈষ্ণব সংস্কৃতি ঝে সময় ৰাজবংশী সমাজত ঢাল খায় সেলায় আইসে 'অধিকাৰী' পদবীধাৰী সমাজ, অসমত মেধী, ভকত পদবীধাৰী সমাজ। কাহ কাহ আগিলা পদবী বাদ দিয়া বৈষ্ণবধাৰাৰ পদবীই হাকোলবান্দি ধৰে। তাৰে সাথোত চলি থাকে শঙ্কৰীয় সংস্কৃতিৰ (অসমত) সাম্ৰাজ্যবাদেৰ শিপা ধৰি 'শৰণীয়াকৰণ' খ্যাপ। কোচৰাজা বিশ্বসিংহৰ পাছোত শৰণীয়াকৰণ অসমেৰ ৰাজবংশী সমাজটাক খিপ কৰি কল্‌পে দেয়। হিপাখে অবিভক্ত গোয়ালপাড়াৰ খানিক অংশ উত্তৰবঙ্গ, নেপাল, বিহাৰ আৰ ৰংপুৰেৰ মানষিলাক খিপ কৰি কল্পে দেয় ক্ষত্ৰিয়কৰণ আন্দোলন। ড. স্বাৰাজ বসু কৈচে— 'to claim a kshatriya descent was an out come of Brahminical cultural domination, British lower caste policies and the social changes brouht about by the colonial rule.'[১]

জাগাৰ ভিত্তিত ৰাজবংশী পৰিচয় ঃ

ভূগোল আৰ ইতিহাসেৰ ভেৰত পৰি ৰাজবংশী সমাজটাত বঙ্গ, অসমিয়া, নেপালি আৰ বিহাৰীকৰণ হাইলচাইল থিতি হয়া নইলেও সামাজিকভাবে ফ্যাকাগিলা (Social-sub group) ভটভট কৰি আছে নানা মতন কৰি। জাগাৰ ভিত্তিত বা ভূগোলেৰ ভাইলে ভাইলে ফম থুইয়া ৰাজবংশী সমাজটাক কয়টা ভাগত ভাগ কৰিবৰপাই। যেনং—

১. ঝাৰুৱা ৰাজবংশী ঃ ঝাৰ অঞ্চলত বসত কৰা ৰাজবংশী সমাজ। কিন্তুক এলা সে নাখাতি ঝাৰও নাই আৰ ঝাৰুয়া অৰ্থও নিৰৰ্থক হয়া গেইচে।

২. ঘুলিয়া ৰাজবংশী ঃ অসমেৰ বিজনি ৰাজাৰ এক্তিয়াৰেৰ জাগা বা ঘুলিয়া পৰগণাত বসত কৰা ৰাজবংশী সমাজ।

৩. মৰঙীয়া ৰাজবংশী ঃ নেপালেৰ পুব পাখেৰ জাগাখান মৰং বা মৰঙ্গ পৰগণা নামে চিনা হয়া আছে। দাৰ্জিলিং জেলাৰ সামান ভাগেৰ ভালেখান জাগা ইয়াৰে ভিতিৰা আছিলো। এই পৰগণাখানেৰ পাই ধৰি ইয়াত বসত কৰা ৰাজবংশী সমাজটাৰ চিন হৈচে মৰঙীয়া ৰাজবংশী বুলিয়া। কোন কোন পণ্ডিত মৰঙীয়া বুলি একেনা নৃ গুষ্ঠীৰও কাতা কইচে। ইয়াৰ আলোচনা পাছোত আছে।

৪. ৰংপুৰীয়া ৰাজবংশী ঃ ৰংপুৰ অঞ্চলত বসত কৰা ৰাজবংশী মানষিলাৰ চিন হৈচে ৰংপুৰীয়া ৰাজবংশী বুলি। একসময় জলপইগুড়ি, কুচবেহাৰ আৰ অসমেৰ অবিভক্ত গোয়ালপাড়া আছিলো ৰংপুৰেৰ ভিতিৰা।

৫. সূৰ্যাপুৰীয়া ৰাজবংশী ঃ বিহাৰেৰ কিশানগঞ্জ আৰ পশ্চিমবঙ্গৰ ইসলামপুৰ জাগাখান একসময় আছিলো সূৰ্যাপুৰ পৰগণাৰ নামে। সেলকাৰ পৰগণাৰ ৰাজবংশী সমাজটাৰ চিন হৈচে সূৰ্যাপুৰীয়া ৰাজবংশী বুলিয়া।

৬. চৰুয়া ৰাজবংশী ঃ চৰ অঞ্চলত বসত কৰা ৰাজবংশী সমাজ। ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীৰ পাৰোত এলাও একটা চৰেৰ নাম ৰাজবংশীৰ চৰ। পশ্চিম অসমেৰ সাপটগ্ৰাম এলাকাত কিছু মানষি চৰ জাগা হাতে আসিচে। উমৰায় চৰুয়া ৰাজবংশী বুলি চিনত।

৭. ডখৰিয়া ৰাজবংশী ঃ অসমেৰ বঙ্গাইগাঁও জেলাৰ ভিতিৰা ডখৰা পৰগণাৰ ৰাজবংশী মানষি।

৮. বাৰোহাজাৰি ৰাজবংশী ঃ অসমৰে বঙ্গাইগাঁও বৈঠামাৰী (খুটাঘাট পৰগণা) জাগাত জিলা মানষি ৰাজাৰ ফৌজ আছিল আৰ ৰাজাৰ ভালমন্দ দেখিছিল তায় তায় বাৰোহাজাৰি ৰাজবংশী বুলি চিনত হৈচে।

নৃ-গুষ্ঠীৰ ভাইল থাকি ৰাজবংশী পৰিচয় ঃ

কালেৰ ডেৰপ্যাচোত ধীৰে ধীৰে ৰাজবংশী জাতিসত্বাৰ সোতত ঢাল খায় নানান কিচিম মোঙ্গলীয় নৃগুষ্ঠী। যেনং হাজং, জলদা, ধীমল, থাৰু, ৰাভা, মেচ (বোড়ো)। এইটা মিশলেৰ চিন কোন কোনঠে এলাও গেতা যায় ; তাৰে খ্যাও কেনা তলত ভাল কৰি তলথি ধৰিবৰ পাই—

১. মদাসি ৰাজবংশী ঃ পশ্চিম অসমত মঙ্গোলীয় জাতিগুষ্ঠীৰ একেনা ফ্যাকা মদাসি (অসমিয়া উচ্চাৰণে মদাহি) মানষিলা। ৰায়সাহেব ঠাকুৰ পঞ্চাননেৰ ক্ষত্ৰিয়কৰণ আন্দোলনেৰ (১৯০১) পাছোত ১৯৬৫-৬৬ সনে বাৰোদলি কমিটি গোট কৰি ক্ষত্ৰিয় হয়া ৰাজবংশীত গড়কিচে। এলা ৰাজবংশী বা কোচ-ৰাজবংশী বুলি নিজক চিনা দেয়। এটি ফ্যাকাৰ নিয়ামনীতি কিছুটা দোসৰা। কোকৰাঝাড় জেলাৰ তিতাগুড়িৰ মদাসি মানষিলা ভুটিয়া ৰাজাৰ পূজা কৰে। বিয়াত শূয়োৰ বলি দিবাৰ নিয়াম আছিল। ঘৰেৰ দেবতাক শূয়োৰ বলি আৰ মদ দিছিলো। অসমেৰ কোকৰাঝাড় জেলাৰ চন্দ্ৰপাড়াৰ শ্ৰী দ্বিজেন ৰায়ৰে (৫১) বক্তব্য, দুই পুৰুষ আগোত উমৰা মদাসি আছিলো ; ক্ষত্ৰিয়কৰণ হয়া ৰাজবংশী হইচে।[২]

কোকৰাঝাড় জেলাৰ কালীপুখুৰি, জৰাইগাঁও, ক্ষুদ্ৰ বাসুগাঁও, এলেকাতও ভালেগুলায় মদাসি মানষি ৰাজবংশী ক্ষত্ৰিয় হইচে ক্ষত্ৰিয়কৰণেৰ পাই ধৰি আৰ উমাৰ আগিলা মদাসি পদবীও কল্পি যায়া ৰায়, বৰ্মণ হয়। তৌজি সুদায় কিছু মানষিৰ নাম এইঠে দাঙি ধৰিবৰ পাই, যাৰ পাছিলা সিঁড়িৰ মানষিলা এলা ৰায়, বৰ্মণ পদবী নেখে, নিজক খালি ৰাজবংশী বুলি চিনা দেয়।[৩] যেনং—

জৰাইগাঁও (জৰেগাঁও) ঃ কোকৰাঝাড় (পৰগণা খুটাঘাট)

তৌজি নং ঃ ৪৮ কলিতা মদাসী, পিতা ঁআজিৰ মদাসী
৪৯ জাৰি মদাসী, পিতা ঁবাতাতা মদাসী
১০৮ কাশীৰাম মদাসী, পিতা ঁনাৰাজ মদাসী
১২১ মহেশ্বৰ মদাসী, পিতা ঁপশু মদাসী
১৫২ নগেন্দ্ৰ মদাসী, মাতা ঁফুলো মদাসী

OKDISCD

ক্ষুদ্র বাসুগাঁও ঃ

তৌজি নং ঃ ৩৩ উমাচৰণ মদাসী, পিতা ঁমোহন মদাসী

৪২ সুতুল / মুতুল মদাসী, মাতা ঁখেতেশ্বৰী দেবী।

কাউনিভাসা (কাউনিয়াভাসা) ঃ

তৌজি নং ঃ ৪৮ জয়ৰাম মদাসী, পিতা ঁবালীৰাম মদাসী

হিপাখে জাতিতত্ত্ববিদ ভাস্কৰ নন্দী আৰ বাসন্তী ৰমন কৈচে 'The Entry into koch Status, however was not a one-shot affair. There were stages in the Process as evidenced by the different subdivisions of the koch enumerated in the 1891 census. There were Madahi, Sarania, Heremia, Saru and Barkoch. There distinctions still remain except Heremia which we have not found in the core area. The Madahis are in the initial stage of absorption and retain their freedom in the matter of food and drink except for beef eating.[৪]

মদাসীৰ (মদেশীয়া কিন্তক না হয়) পৰেৰ অবস্থান শৰণীয়া (Sarania) ; ইমৰা মহাপুৰুষীয় বৈষ্ণব ধৰ্মক আপন কৰি নিচে। তাৰো পৰেৰ অবস্থা (Next Step) হইল সৰু কোচ (Saru Koch)। ইমৰা মৰগি আৰ শূয়োৰ পুষে নাই, কিন্তক খাইচে। বড় কোচ মানষিলা ব্ৰাহ্মণ্য সংস্কৃতিক ভালেখান আদৰি নিছিলো। হিটা হইলেক তিতিয়া ভাগ বা পৰ্যায়। কিন্তক আজিকালি মদাসীৰ বাহিৰোত ঐন্য কুন Sub Group এৰ চিন পাওয়া না যায়।

২. হাজং ৰাজবংশী ঃ হাজং উতোৰ-পুব ভাৰতেৰ একেনা আলদা (Indo-Mongoloid Group) জনজাতি। এলা এই জনগুষ্ঠিৰ মানষিগুলান পছিম অসমেৰ কোকৰাঝাড়, গোয়ালপাড়া, ধুবৰী, বঙ্গাইগাঁও জিলা আৰ মেঘালয়েৰ তুৰা অঞ্চলত বসত কৰে। হাজং মানষিগুলানেৰ ভিতিৰা অল্পচাইট্টা মানষি আস্তোকে যায়া ৰাজবংশী সোতোত চাল খায়। সাংস্কৃতিক ভাইল থাকি হাজং এৰ সাথোত ৰাজবংশীলাৰ খিপে মিল আছে; তাৰেবাদে হাজং মানষিলা ৰাজবংশী বুলি চিনা দিওে দোসৰা বুলি পচ্চিন পাওয়া খিপে মুশকিল। পছিম অসমত এই নাখাতি হাজং ৰাজবংশী আছে বুলি খুদুৰিউকটি জানিব পাই।

৩. জলদা বা জলধা ৰাজবংশী ঃ জলদাৰ জলধা নৃ-গুষ্ঠি মোঙ্গোলীয় শিপাৰে একেনা ফ্যাকা। এক সমায় পশ্চিমবঙ্গৰ উতোৰ পাখে জলদাপাড়া জাগাখানত বসত কৰিছিলো জলদা মানষিলা। নাড়াঘাটা কৰি পৈতা যায় জলদাপাড়াৰ জলদা মানষিলা কোচ ৰাজা নৰনাৰায়ণেৰ সমায় অসমেৰ বঙ্গাইগাঁও, বিজনী, যোগীঘোপা এলেকাত চলি আইসে। এলা ইমাৰ পদবী সূত্ৰধৰ। ক্ষত্ৰিয়কৰণ আন্দোলনেৰ সমায় মেল্লা জলদা মানষি ৰাজবংশী ক্ষত্ৰিয় হয়া যায় পৈতা নিয়া। আলিপুৰদুয়াৰ মহকুমাৰ (পশ্চিমবঙ্গ) চাপৰেৰ পাড়েৰ কালিনাথ দাসেৰ (৭৯) কাথাত জানা যায়— চাপৰেৰ পাড়, টটপাড়া, শামুকতলা জাগাত মেল্লা জলদা মানষি ক্ষত্ৰিয় হয়া, নগুন নিয়া ৰাজবংশী বুলি চিন্নত হৈচে।[৫] অসমতও হি নাখান পৰমাণ আছে।

৪. মোৰঙ্গীয়া ৰাজবংশী ঃ কাহ কাহ মালুম কৰে পুৰাণকালোত মোৰঙ্গীয়া বুলি একেনা মোঙ্গোলীয়ান গুষ্ঠি আছিলো, যাৰে নগত মিশি যায় ৰাজবংশী সমাজ।[৬] কুন বা পণ্ডিত তলথি দৰে দাৰ্জিলিং জিলাৰ (পশ্চিমবঙ্গ) তৰাই আৰ নেপালেৰ ঝাপা, মৰং জিলাৰ মোৰঙ্গীয়া ৰাজবংশী সমাজত ক্যাৰমে ক্যাৰমে মিশি যায়া কিছু কিছু থাৰু, ধীমাল এইনাখান জনজাতি। দাৰ্জিলিং জেলা আৰো বিহাৰ, নেপালেৰ ৰাজবংশী জাতিসত্বাত 'সিং' পদবীঅলা মানষিলাৰ ভিতিৰা এই মিশোল আছে বুলি জানিব পাই।[৭] দাৰ্জিলিং জিলাৰ হাতিঘিষা গ্ৰাম পঞ্চয়েত এলাকাত ঝম থাৰু আছিলো নক্সালবাড়ি আন্দোলনেৰ সৈনিক। ইয়াৰ পাছিলা সিৰিৰ মানষিলা এলা সিং আৰ ৰায় পদবী নেখে। বীৰসিং জোতেৰ গাঠিয়া সিং এলাও নিজক থাৰু বুলি চিনা দেয়।[৮] কুচবেহাৰ জিলাৰ পুণ্ডিবাড়ি কালপানি এলেকাতো মোৰঙ্গীয়া সমাজ বসত কৰে। ইমাৰলাৰ পদবী 'দেবসিংহ'। লোকচাৰ, বিয়াত শিমিলাৰ চাৰা নাগে, শিকাৰ কৰা আৰ ঐন্য জাগাৰ ৰাজবংশীলাৰ নাকান ইমৰাও শূয়োৰ খায়,[৯] কিন্তক দাৰ্জিলিং আৰ ঝাপা, মৰং-এৰ মোৰঙ্গীয়া সমাজেৰ নগত ইমাৰ মিল-অমিল কেনে তাক অওসা নাড়াঘাটাৰ কাম।

হিদি ফিৰ নেপালেৰ পুবপাখেৰ তৰাই জাগাখানেৰ ধীমাল মানষিলা এক সমায় (ক্ষত্ৰিয় আন্দোলনেৰ সমায় ?) ধীমাল থাকি ৰাজবংশী হৈচে। H.H. Risley কৈচে....... any Dhimal can be-come a Rajbansi at any time if he is only prosperous enough and instances are known in which a fee of Rs. 600 has been paid for this previlege. Formal promotion of this short are, however exceptional and the average Dhimal who aspires to social elevation transforms himself into a Rajbansi by Simply assuming the title'.[১০]

নেপালেৰ ঝাপা জিলাৰ ৰাজা সিংহনাথ গেৰামেৰ জিতেন ৰাজবংশীৰঠে (৫০) জানা যায় ধীমাল মানষিলাৰ ভিতিৰা কাহ কাহ বুৰুক দণ্ড দিয়া ক্ষত্ৰিয় হৈচিলো।[১১] নেপালেৰ ৰাজবংশী আৰ ধীমাল জনজাতিৰ সংস্কৃতি নাড়াঘাটা কৰি দেখিলে হিনাখাতি কাথাবাত্ৰাৰ পাওগাড়ি এলাও পাওয়া যায়।

৫. দোভাষিয়া ৰাজবংশী ঃ পশ্চিমবঙ্গৰ উতোৰ পুবপাখেৰ ডুয়াৰ্স জাগাখান একসমায় আছিলো ভুটানেৰ দখলত। কুচবেহাৰ বিটিশ আৰ ভুটান ৰজাৰ নগদ এই জাগাখান নিয়া কাজিয়া হৈচে। ভুটান আমলোত ভোটেৰঘৰ সৈন্য জোগাড় কৰিছিলো আৰ ডুয়াৰ্সেৰ কিছু ৰাজবংশী মানষি ভুটানেৰ সৈন্য হিসাবে যোগ দিচে, উমাক কৈছে 'তানাপিন্দা ভুটিয়া' বা 'ডোঙাভোট'। পাছোত উমৰা ভুটিয়া কৈনা বিয়াও কৰিয়া দোভাষিয়া ৰাজবংশী নামোত চিন্নত হৈচে। তাৰো পাছোত ইমৰাও ক্ষত্ৰিয় আন্দোলনেৰ পাই ধৰি আগিলা পচ্চিন বাদ দিয়া ৰাজবংশীত সিজ্জি উঠিচে। ১৮৯৫—ত সান্ডাৰ্স সাইব কয়া গহৈচে— 'Formaly the Dobasiyas were koch or Rajbansis. There was a ruler of Kuch Bihar who was known as Nadir Deo Saheb. He was very rich and powerful. He had a qurrel with the Bhutias and fought with them. In this fight the Bhutias made some of the Rajbansis prisoners and carried them to Bhutan to the Deb-Raja.'[১২]

OKDISCD

ভুটান থাকি ফিৰি আইসাৰ পাছোত উমাৰ ঘৰত ঐন্য ৰাজবংশী বা কোচগুলান খায় নাই বুলি জানা যায়। সান্ডার্সেৰ বিবৰণ মতে দোভাষিয়া সমাজোত দুইটা গোত্ৰ আছিলো।

দোভাষিয়া মানষিলাৰ বসত কৰা জাগাগিলা হইল জলপইগুড়ি জিলাৰ মাঝেৰডাবৰি, সান্তাবাড়ি জামগুড়ি, ভেলুৰডাবৰি, ময়নাগুড়ি, ধুবগুড়ি, পাৰঙ্গেৰ পাৰ ইত্যাদি। জলপইগুড়ি জিলাৰ ভিতিৰা ডাউকিমাৰী এলেকাৰ খগেন্দ্ৰনাথ ৰায়েৰ (৯৫) কাথায় জানা যায়-ডাউকিমাৰী, বড়বুড়ি, বামনটাৰী এলেকাৰ দোভাষিয়া মানষিলা এলা ৰাজবংশী বুলি নিজক চিনা দেয়। ময়নাগুড়িৰ উতোৰ আমগুড়ি চাপগড়েৰ শিক্ষক নৰেশ ৰায় (৫৫)– এৰ কাথা দোভাষিয়া মানষিলা এলানি ৰাজবংশী গোতোত উঠি গেইচে।[১৩] ময়নাগুড়িৰ দীনেশ ৰায়েৰ (৫৫) নগদ কাথা কয়া মালুম কৰিব পাই দোভাষিয়া সমাজ (কাহ কাহ) ৰায়সাহেব পঞ্চানন বৰ্মাৰ ক্ষত্ৰিয় আন্দোলনক মানি নাই নেয়।

৬. কোচ-কাহাৰ বা কাহাৰ ৰাজবংশী ঃ গোটাল কোচ ৰাজবংশী সমাজত পাল্কী বহা বুলি একটা সমাজ আছিলো, উমৰা কাহাৰ ৰাজবংশী বা কোচ কাহাৰ বুলি ৰাজবংশী সমাজোত চিন পাইছিলো। কিন্তুক ক্ষত্ৰিয় আন্দোলনেৰ সমায় থাকি কাহাৰ ৰাজবংশী সমাজটাও ৰাজবংশী বা গোটাল ৰাজবংশী সমাজোত মিশি যায়। H. H. Risley কৈচে কাহাৰ সমাজ বিহাৰ থাকি আইসা ; 'They immegrated from the west. They carry palanquins and work as domestic servents, while some of them parch grain and keep peety shops, socially they rank some what below. 'The Rawani Kahars' and Brahmans will not take water from their hands.'[১৪] জলপইগুড়ি জিলাৰ গড়ালবাড়িৰ চৌধুৰী পাড়াৰ দীনেশচন্দ্ৰ ৰায় (৬০)—এৰ কাথাত জানায় যায় কাহাৰ মানষিলা এলা খালি ৰাজবংশী পৰিচয় দিছে।[১৫] কুচবেহাৰ জেলাৰ শীতলখুচিৰ গেলেনাহাটীৰ পাল্কী উবা কাহাৰ মানষিলা ক্ষত্ৰিয় আন্দোলনেৰ পাই ধৰি ৰাজবংশী বুলি পৰিচয় দেয়।[১৬]

৭. পানি কোচ বা বাবু কোচ ঃ কোচ হইল মোঙ্গোলীয়ান জনগুষ্ঠি ৰে একেনা শিপা। তাৰে ভিতিৰা Horatio Bickerstaffe Rowney (1882) প্ৰিমিটিভ গ্ৰুপোক কৈচে পানি কোচ। 'The primitive or panikoches lived amid the woods but there are few of them now to do met with. Where still existing they claim to be of the same race with the Garos and the language and customs of the two extent. The intermarriage of the other koch tribes with the Hindus has very considerable civilised them, so much so that their original character can hardly be distinguished at present with certainty, They resemble the Bengali character can hardly be distinguished at present with certainty. They resemble the Bengali now more than any other people, except that they breed, hogs and poultry and eat them and make a fermented liquor to drink, which Bengalis of the higher classes do not.'[১৭]

জলপইগুড়ি আৰ উঃ/দঃ দিনাজপুৰ জিলাত বাবু কোচলা ৪০/৫০ বচ্ছৰ আগোতও বাবু কোচ নামত চিহ্নত আছিলো ; এলা সউগ মানষিৰ পচ্চিন হৈচে ৰাজবংশী বুলি। শুনা যায় বাবু কোচলা শূয়োৰ পুষিচে আৰ বিয়াত উমৰা শূয়োৰ জবো দিছিলো। উতোৰ দিনাজপুৰেৰ ৰায়গঞ্জ

আৰ দখিন দিনাজুৰেৰ বালুৰঘাটেৰ অগলেবগলে বাবু কোচলা ৰাজবংশীৰ পাখে চাল খাইচে। অবশ্যে বিয়াত শূয়োৰ বলি দিবাৰ চল জলপইগুড়ি জিলাৰ ৰাজবংশী সমাজেৰ (ডুয়ার্স) ভিতিৰা এলাও আছে ধুপগুড়ি, গোসাইৰ হাট, গাদং, ময়নাগুড়ি জাগালাত ভালে ৰাজবংশী মানষি বিয়াৰ সমায় ঘৰদ্যাও ঠাকুৰোক শূয়োৰ জবো দেয়। শূয়োৰেৰ মাথাটা কাহ কাহ ভোগ আন্দি খায়। এইঠে মিল আছে বোড়ো জনজাতিৰ পূজাপাৰ্বণেৰ নগদ।

৮. দেশিয়া ৰাজবংশী ঃ উতোৰ আৰো দখিন দিনাজপুৰেৰ বাবু কোচলাক বাদ দিয়া যেইলা মানষি ৰাজবংশী বুলি চিনা দেয় তাৰে ভিতিৰা আৰ একনা ফ্যাকা দেশীয়া ৰাজবংশী। ৰিজলে সাইব ইমাক কোচ শাখাৰে বুলি চিহ্নত কৰিচে। দেশী বা দেশীয়া ৰাজবংশীলাৰ মাঝোত ভালে কয়টা ফ্যাকা আছে। যেনং 'বড় দেশী', 'ছড় দেশী' ইত্যাদি। বড় দেশীৰ মাঝোত 'ধানুয়া' হইল মূল শিপা বা গোড়াশি। ছড়দেশীৰ ভিতিৰা তলথে ধৰিব পাই 'এক কড়িয়া', 'ডকই', 'ঢ্যাকৰা' আৰু 'টুনি কোচে'ৰ কাথা। কাথাত কয় 'দেশীয় ফ্যাসফেসিয়া পলিয়া সলসলিয়া।' পশ্চিমবঙ্গৰ দিনাজপুৰ জিলাৰ (উঃ/দঃ) ইটাহাৰ, কুশমণ্ডি, কালিয়াগঞ্জ, হেমতাবাদ, ৰায়গঞ্জ আৰ কৰণদিঘি থানাৰ ভিতিৰাত বসত কৰে দেশীয়া সমাজ। ১৯৩৬ সালে দিনাজপুৰ জেলা শাসকেৰঠে আবেদন কৰি দেশীয়া মানষিলা 'দেবশৰ্মা' পদবী আপনকৰি নিচে। এলানি দেশীয়া মানষিযলাও নিজক খালি ৰাজবংশী বুলি চিনা দিবাৰ ধৰিচে।

৯. পালিয়া ৰাজবংশী ঃ পশ্চিমবঙ্গৰ অবিভক্ত দিনাজপুৰ আৰ মালদা জেলাত বসত কৰা মানষিগিলাৰ ভিতিৰা ভাক্কাত বেশী পলিয়া ৰাজবংশী। ১৮৮১ সনত অবিভক্ত পশ্চিম দিনাজপুৰ জিলাত পলিয়া মানষিৰ সইংখ্যা আছিল দশ লক্ষ। এক সময় দেশিয়া (দেশী), পলিয়া আৰ ৰাজবংশীলাৰ মাঝোত বিয়াও-বাধা না আছিল বুলি পৈতা যায়।

G. E. Lambourn মালদা ডিস্ট্ৰিকুট গেজেটিয়াৰত কৈচে— 'Of the numerically more important Hindu castes the chief is that comprised by the koch-Rajbansis, Polis and Deshis, who number 63,735. In appearance they are strongly mongoloid like the koches though they deny a common origin. Sir, william Hunter says that they lived chiefly by hunting and were averse to leaving their villages or mixing with other people. They now depend entirely on agriculture and are on the whole a prosperous community, which is reflected by the clains that the section of the polis now make to be Kshatriya by origin. The Sub-caste goes by name of Sadhu as distinguished from The 'Babu' or ordinary Poli. Its members conform to Hindu customs in respect of forbidding widow remarriage, the avoidance of forbidden food and restraining their women folk form attending markets to buy and sell.'[১৮] ড. শিশিৰ মজুমদাৰ পলিয়া মানষিলাক দুইটা ভাগোত ভাগ কৰিচে— (ক) মতুয়ান বা বাবু পলি ; (খ) সাধু পলি।[১৯] নৃ-গুষ্ঠীৰ ভাইল থাকি ইমৰা আসলে কোচ মানষি। গ্ৰীয়াৰ্সন ভাষা সমীক্ষাত মালদা জিলাৰ বিষয়ত কৈচে 'The dialect is also spoken in the East of

Malda district. Hence, there are some 65,000 people of Koch origin.'[২০]

দেশিয়া মানষিলা ঢেঁকিত বাইচা ভুকায়। পলিয়া মানষিলাৰ ঘৰত আছে ছাম গাইন। দেশিয়া মানষিৰ ঘৰত আছে তান্না (তাঁত)। দেশিয়া বেটিছাওয়ালা তান্নাত 'দোসতি ছ্যাওটা', 'পাটাৰ সতৰঞ্জী', 'ধোকৰা', 'ঝালং', 'ফাটি বা ফাটিয়া' বানায়, কিন্তুক পলিয়া ৰাজবংশীলাৰ মাঝোত তান্নাৰ পচ্চিন নাই। ক্ষত্রিয় আন্দোলনেৰ পাছোত দেশিয়া পলিয়া সমাজ ভালেখান কল্পি গেইচে। পলিয়া মানষিলাৰ পদবী ৰায়, বর্মণ, ক্ষত্রিয়, সিংহ, দাস আৰ দেশিয়া মানষিৰ পদবী দেবশর্মা, সৰকাৰ, প্রামাণিক, চৌধুৰী। ইমৰাও এলা নিজক খালি ৰাজবংশী বুলি চিনা দিবাৰ পাখে ঢাল খাইচে।

১০. কোচ-ৰাজবংশী ঃ হিটা ৰাজবংশী জাতিটাৰ মূল সোত। ড. চাৰুচন্দ্র সান্যাল মেল্লা গবেষকেৰ কাথা ভাঙি শ্যাষত কৈচে— 'The Kochs are non-Aryan in origin. Some of them adopted Hinduism and became Rajbansis. These Rajbansis later on claimed to be Kshatriyas.'[২১] ইতিহাসেৰ পাওগাড়ি উক্‌টি পৈতা যায় কোচ ৰাজা বিশ্বসিংহৰ দিনত কোচগুলানে হিন্দু ধর্ম নিয়া ৰাজবংশী বুলি চিন পাইচে।[২২] পছিম অসমত ভালেখান ৰাজবংশী বুলি চিনা দেয়। পশ্চিমবঙ্গ তও কোচ থাকি সিদায় ৰাজবংশীত কল্পি যাবাৰ কাথা এখেলে ফেলে দেওয়া না যায়। হিদি বুৰুক সেনসাস ৰিপোৰ্টোত দেখা যায় ক্যাৰমে ক্যাৰমে উত্তৰবঙ্গত বসত কৰা কোচ মানষি কমি আইসে আৰ ৰাজবংশী নামে চিন পাওয়া মানষিৰ সইংখ্যা খানিক বাড়ি যায়।

১১. ছেটুকা (অপ্রধান) ফ্যাকা ঃ ৰাজবংশী সমাজটাৰ ভিতিৰা আৰো ভালে কয়টা ফ্যাকা আছে, যিলা নিয়া আৰো খানিক নাড়াঘাটাৰ দৰকাৰ আছে বুলি মালুম কৰিৰ পাই। তাহ এইঠে খানিক কৰি তলথি ধৰি—

(ক) সামটিয়া ঃ ৰাজবংশীৰ ভিতিৰা এই সামটিয়া সমাজ বসত কৰে উত্তৰ দিনাজ পুৰেৰ সোনাপুৰ জাগাত।

(খ) পশুচাৰণ ঃ ইমৰাও সোনাপুৰ আৰ উত্তৰ দিনাজপুৰ জিলাৰ নানান জাগাত বসত কৰে।

(গ) ঠুনঠুনিয়া ঃ দার্জিলিং জিলাৰ খড়িবাড়িৰ ৰাজবংশী সমাজোত এইনং ভাগ আছে।

(ঘ) ৰাবনিয়া ঃ ইমিৰাও খড়িবাড়ি জাগাখানত বসত কৰে।

১২. মেচ থাকি ৰাজবংশী ঃ বোড়ো বা মেচ মানষিলা কোচ ৰাজবংশীৰ নাকান মোঙ্গোলীয় শিপাৰে একেনা ভাগ। কিন্তুক কালেৰ ম্যাৰপ্যাচত পড়ি কিছু কিছু মেচ বা বোড়ো মানষি অসমত শৰণীয়া আৰ পশ্চিমবঙ্গত ক্ষত্রিয়কৰণ হয়া ৰাজবংশী হৈচে বুলিজানা যায়। পছিম মল্লিকপাড়াৰ (ধুপগুড়ি, জল) নাউয়াৰ বাড়িৰ কণ্ঠেশ্বৰ ৰায়েৰ বক্তব্য মেচ পাড়াৰ মেচগুলানে এলা ৰাজবংশী হয়া গেইচে।[২৩] উচোলপুকুৰীৰ (ৰানীৰহাচ, কুচবিহাৰ) পৰমাণিকেৰ বাড়িৰ পূর্ণেশ্বৰ বর্মণেৰ কাথাত পৈতা যায় মেচ টাৰিৰ মেচগুলানে ৰাজবংশী হৈচে।[২৪] বীৰপাড়াৰ কাৰ্জিবাড়িৰ (শিশুবাড়ি, জলপইগুড়ি) কাৰ্জি পদবীঅলা মেচ মানষিগুলাও না কি ৰাজংবশী হৈচে (?)। কুমাৰগ্ৰাম দুয়াৰেৰ চেংমাৰী এলেকাত মেচ মানষিগুলা ৰাজবংশী হৈচে বুলি পচ্চিন আছে। ধূপগুড়িৰ গধেয়াৰ খুটি জাগাৰ

বধুমোহন ৰায়েৰ (৬৮) কাথাত পৈতা যায় আলতাগ্ৰাম গধেয়াৰ খুটি এলেকাৰ ভালেমান মেচ মানষি ৰাজবংশীত গোড়কিচে। ভবেন মেচ, ধৌলু মেচেৰ পাছিলা সিৰিৰ মানষিলা এলা ৰায় পদবী নেখে।[২৫] অসমেৰ নলবাড়ি বড়মা ঐলেকাত বোড়ো মানষিগুলানে পথমে শৰণীয়া হয়া ৰাজবংশী হৈসে, তাৰপাছোত উমৰা আৰ ৰাজবংশী থাকি বোড়োৰ পাখে ঢাল খাইচে বুলি জানা যায়।[২৬] নেপালোতও (মেচ নগৰপালিকা) মেচ থাকি ৰাজবংশী হবাৰ মেল্লা পৰমাণ আছে।[২৭]

|| আৰ যায় যায় ৰাজবংশী সংস্কৃতিক আপন কৰি নিচে ||

কোচ বা মোঙ্গোলয়েড শিপাৰ বায়ৰাত ঢেৰ মানষি ৰাজবংশী সংস্কৃতিক হাকোল বান্দি ধৰিচে ; আৰ তাৰে ভিতিৰা কাহ কাহ নিজক ৰাজবংশী বুলিয়া চিনা দেয়। হিটা ভাঙ্কাত তলথে ধৰিৰ পাই বাইদাৰ বা বাজুনিয়া (হাড়ি ?) সমাজ, নাথযোগী সমাজ, খ্যান সমাজ, ৰাজবংশী ভাষা কওয়া মুসলমান সমাজ আৰো মেল্লা। তলত ঐলা কাথা খুলসা কৰি কওয়া যায়।

১. বাইদাৰ বা বাজুনিয়া সমাজ ঃ সেই মানষিলা ৰাজবংশী বিয়াত ঢোল, কৰখা, সানাই বাজায়-হটা স াজোক পছিম অসমত (অভয়াপুৰীত) কয় বাইদাৰ, উত্তৰবঙ্গত কয় বাজুনিয়া (হাড়ি ?) কিন্তুক প্রশ্ন হৈল ইমৰা কি ৰাজবংশী ? উতোৰ দিতে খানেক দগ্ধা নাগে ! কাৰণ ইমৰালা ৰাজবংশী সংস্কৃতিক যেংকৰি কোলাপিঠি কৰে তাতে ৰাজবংশী না কইলে খানেক বয়া নাগে। মালুম হয় ইমৰা পাছোত আস্তে আস্তে ৰাজবংশী সংস্কৃতিক আদোৰ কৰি ; কোলাপিঠি কৰি ৰাজবংশীৰ মূল শিপাত ঢাল খাইচে। কেনেনা পছিম অসমত বাইদাৰ সমাজ সাত গেৰামেৰ মানষিক ডেকে আনি শৰণীয়া হয়া ৰাজংবশী হৈচে তাৰ পৰমাণ আছে ডোগডোগ কৰি। ইমাৰ পদবী দাস, হাজৰা, ঋষি।

২. ৰাজবংশী ভাষি মুসলমান সমাজ ঃ ৰাজবংশী মানষি বসত কৰা জাগাগিলাত ঢেলদিন থাকি মুসলমান সমাজ মিলিঝুলি বসত কৰিৰ ধৰিচে। নৃ-গুষ্ঠীৰ ভাইল থাকি কওয়া যায় উত্তৰবঙ্গেৰ মুসলমান সমাজও মোঙ্গোলীয় ৰক্ত দেহাত বয়া যাবাৰ ধৰিচে। সংস্কৃতিৰ দিশ থাকি মিনহাজ-উদ্দিন-সিৰাজেৰ 'তবকত-ই-নাসিৰি'ত নেখা আছে ১২০৬ খ্রীষ্টাব্দত বখতিয়াৰ উদ্দিন যেলা তিব্বত অভিযান কৰিছিলো সেলা আলি মেচ নামোত মুসলমান ধর্ম নেওয়া মেচ মানষিঝন উমাক সহায় কৰিছিলো। আসলে হটাসমায় মেল্লা অ-মুসলমান মানষি মুসলমান ধর্ম নিচে বুলি মালুম কৰিৰ পাই। হিটা সোত উত্তৰবঙ্গৰ মুসলিম মানষিলাৰ ভিতিৰাত যে নাই কাহ হিটা গাল কৰি কবাৰ পাৰিবে কি ? তাৰে বাদে নস্য শেখ (নস্য/নষ্ট) মানষিলাক ইমাৰে ভিতিৰা ধল্লে বয়া না হয়।

৩. খ্যান আৰ ৰাজবংশী ঃ ইতিহাসেৰ গাবাৰে গাবাৰে হাটিলে ডোগডোগ কৰি পৈতা যায় পঞ্চদশ শতকত কামতা ৰাজ্যেৰ ৰাজা আছিলো খ্যান বংশেৰ নীলধ্বজ, চক্ৰধ্বজ, নীলাম্বৰ। নীলাম্বৰেৰ সমায় ১৪৯৮ খ্রীষ্টাব্দত (গেইট মতে) হোসেন শাহ কামতাপুৰ আক্রমণ কামতা ৰাজ্যেৰ হিটা বংশেৰ মানষিলাৰ পদবী আছিলো খ্যান ; কিন্তুক কালেৰ ডেৰপ্যাচত পড়ি এলা পদবী হৈসে

OKDISCD

সেন (খ্যান)। আৰহ ৰাজবংশী সংস্কৃতিক ইমৰাও আদৰি নিচে। ৰাজংবশীৰ নগদ পূজাপাঠন আৰো নিয়াম আচাৰোত অমিল নাই।[২৮]

৪. দোসৰা ঃ *বিহাৰ, নেপাল, অসম আৰ পশ্চিমবঙ্গত হদে-মকামে নাড়াঘাটা কৰি মালুম কৰা যায় মেল্লা মানষি ৰাজবংশী সংস্কৃতি এলা হাকোল বান্দি ধৰিচে। এইঠে পদ্মশ্রী-প্ৰতিমা পাণ্ডেৰ নামটা খিপ কৰি কওয়া যায়।* ৰাভা মানষিলাও (কোচাক্রী) যে ৰাজবংশীত গোড়কিচে তাৰো ঢেল পৰমাণ আছে।

বিদাগী (শেষ) কাথা ঃ এলা ৰাজবংশী সংস্কৃতি আৰ সুকুন্দুম ৰাজবংশী বা কোচ-ৰাজবংশী জাতিসত্তাৰ কাথা কবাৰ গেইলে খিপ কৰি কবাৰ নাগে মূল মোঙ্গোলীয় নৃ-গুষ্ঠীৰ কোচ শাখা থাকি ৰাজবংশী সোতটাৰ উপতন হইলেও কালেৰ ডেৰপ্যাচত পড়ি ইমাৰ নগদ মিশিয়া যায় ঐন্য ফ্যাকা থাকি আইসা দৰদিয়া মানষিলা। আৰ হিটা সোতোত আৰ্যীকৰণ (Sanskritization)– এৰ পাছোত শৰণীয়াকৰণ আৰ ক্ষত্রিয়কৰণ ভালে দগ দেখাইচে। কাজে ৰাজবংশী সিজ্জি উঠিচে 'Umbrela Indentity' ৰ ভিতিৰা। কিন্তক assimilation– এৰ হিনাখাতি দ্বান্দ্বিক ঘাটাৰ গাবাৰে কালে কালে এলকাৰ ৰাজবংশী সমাজ সংস্কৃতিৰ সোতটা বয়া যাবাৰ ধচ্চে। তাৰ উপুৰা বিশ্বায়ন কুদিয়া নিয়া যাবে কালে তাৰ উত্তৰ দিবে।

খ্যাও ঃ

১. Dr. Swaraj Basu : Dynamics of a Caste Movements - The Rajbansis of North Bengal 1910-1947, New Delhi - 64, 2003, Page 65.
২. নাগাল ঃ শ্রী দ্বিজেন ৰায় (৫০) বিজলী বাড়ি, চন্দ্ৰপাড়া, কোকৰাঝাড়, কড়াল ঃ ১৬.০৭.০৩
৩. কোকৰাঝাড় তহবিল অফিস থাকি সংগ্ৰহ কৰা তথ্য, কড়াল ঃ ০৯.০৮.০৪
৪. Mr. Vaskar Nandy & Vasanthi Raman : The Long Transition : The Koch-Rajbanshis of North Eastern India, Indian Institute of Advanced Study, Simla.
৫. নাগাল ঃ শ্রী কালীনাথ দাস (৭৯), চাপৰেৰ পাড়, কড়াল ঃ ২৭.০৭.০৩
৬. অৰুণ মৈত্ৰ ঃ কামতা জনজীবন কথা, পিষ্ঠা - ৩৩
৭. ইতিহাস অনুসন্ধান, পশ্চিমবঙ্গ ইতিহাস সংসদ,খণ্ড - ৪, পিষ্ঠা - ৪৬৩
৮. নাগাল ঃ গাঠিয়া সিং (৫২), কুমোৰ সিং (৯২), বীৰসিং জোত হাতঘিষা, কড়াল ঃ ২০.০৬.০৫
৯. নাগাল ঃ দ্বিজেন্দ্ৰ নাথ কাৰ্জি (৬৭), আওসান নেওয়া শিক্ষক, পাটোয়াৰীৰ বাড়ি, উনিশবিশা, গ্ৰাম, ঘোকসাডাঙ্গা, কুচবেহাৰ, কড়াল ঃ ১৫.০২.০৫
১০. Tribe and Castes of Bengal - Land and ~~Land~~ Revenue Department, 1953.
১১. নাগাৰ ঃ শ্রী জিতেন ৰাজবংশী, ঝাপা, নেপাল, কড়া ঃ ২৯.০৩.০৪
১২. D.H. Sunder : Settlement Report of the Western Duars, Jalpaiguri District, 1895, Page - 61.
১৩. নাগাল ঃ শ্রী নৰেশ ৰায় (৫৫), চাপগড়, আমগুড়ি, জলপইগুড়ি, কড়াল ঃ ২০.০৫.০৪
১৪. Tribe and Caste of Bengal : Land and Land Revenue Department, 1953.

১৫. H.B. Rowney : The wild Tribes of India, London - 1882, 1974 (Reprinted) Delhi, Page - 146.
১৬. G.E. Lambourn : Bengal District Gazetteers - Malda, N.L. Publication, Siliguri Reprinted). Page - 30.
১৭. শিশিৰ মজুমদাৰ ঃ উত্তৰবাংলাৰ লৌকসমাজ, ১৯৯৭, কল - ৩২, পি. - ৩৯
১৮. A Grierson : Linguistic Survey of India.
১৯. Dr. C.C. Sanyal : The Rajbansis of North Bengal, The Asiatic Society, 1965 Page - 13
২০. E. Gait : Koch King Of Kamrupa, বাংলা অনুবাদ - ড. নৃপেন পাল, ১৯৮৫ পিষ্ঠা - ২৪
২১. নাগাল ঃ শ্রী কন্ঠেশ্বৰ ৰায় (৮০) পছিম মল্লিকপাড়া, ধূপগুড়ি, জল, কড়াল ঃ ২.০৪.০৩
২২. নাগাল ঃ শ্রী পূৰ্ণেশ্বৰ বৰ্মণ (৮০), উচোলপুকুৰী, কড়াল ঃ ১৩.০৪.০৩
২৩. নাগাল ঃ শ্রী বুধমোহন ৰায় (৬৮), গধেয়াৰ খুটি, ধূপগুড়ি জল, কড়াল ৭.৭.০৫
২৪. নাগাল ঃ শ্রী তৰণীকান্ত ৰায়, আওসান নেওয়া অধ্যক্ষ ৰত্নপীঠ কলেজ, চাপড়, ধুবুৰী, কড়াল ঃ ২৩.০৫.০৪
২৫. শ্রী ফুলসিং ৰাজবংশী ঃ ৰাজবংশী সংস্কৃতি, নেপাল, ১৯৯৭
২৬. নাগাল ঃ শ্রী বঙ্কিম খ্যান (৪৮) ডাঙ্গাপাড়া, বাৰোঘৰিয়া ধূপগুড়ি, কড়াল ঃ ০৩.০৪.০৪

ৰাজবংশী জাতিতত্ত্ব

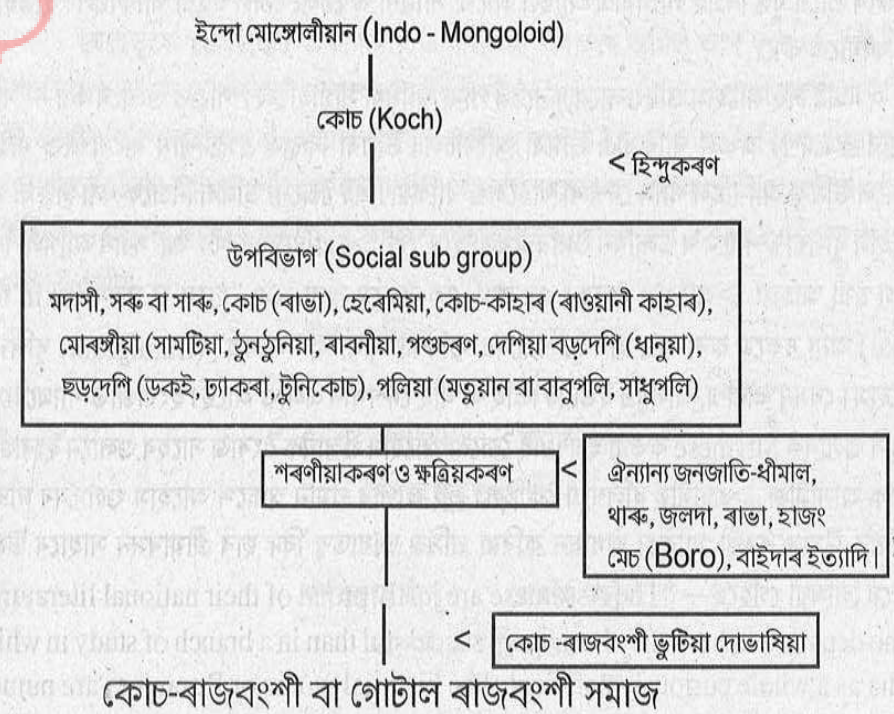

(ড° দীপক কুমাৰ ৰায়, উত্তৰ বংগ বিশ্ববিদ্যালয়েৰ বাংলা বিভাগেৰ অধ্যাপক।)

OKDISCD

ৰাজবংশী ভাষাৰ অতীত

কৃষ্ণ মোহন অধিকাৰী

টাই আহোম ভাইগুলানে ত্ৰয়োদশ শতিকাৰ পহিলা ভাগতে উত্তৰ পূব ভাৰতত সামাইছিল। এইটা একটা গুৰুত্ব পূৰ্ণ ঐতিহাসিক ঘটনা। উমিৰা খালী পুৰুষ মানুষ গুলানে সে সশস্ত্ৰ আক্ৰমনকাৰী হিসাবে সামাইছিল— নৌতন জাগা জমি সন্ধান কৰিবাক বুলিয়া ঐ সমায়ত যিগিলান ছোট-বড় জনগোষ্ঠীয়ে ৰাজ্য পাতিয়া ৰাজত্ব কৰিয়া আছিল, স্বাভাৱিকতে উমাৰ লগত যুদ্ধ কৰিয়াসে উমাৰ ৰাজ্য কাড়িয়া নিয়া উমাক লয়া আহোম ৰাজ্যখান স্থাপন কৰা সম্ভৱ হয়া উঠিছিল। ঐ সমায়ত উংকা জনগোষ্ঠীগুলা আছিল— চুটীয়া, কাছাৰী মৰাণ আৰো ছোট-বড় অনেক ভূঞা সকল আহোম গিলানেৰ প্ৰতাপত টিকিবা নাপায়া ঐ জনগোষ্ঠীগুলানে হয় নিজেৰ ৰাজ্য ছাৰিয়া দিছিল নাহয় ইফাল উফাল সৰিয়া যায়া উমাৰ ৰাজ্য কুনোৰকমে বাহাল ৰাখিছিল। ফলত, ভাৰতেৰ উত্তৰ পূৰ প্ৰান্তত আহোম ৰাজ্য এখান সুপ্ৰতিষ্ঠিত হইয়া উঠিছিল। এই আহোম ৰাজ্য খানো যে সদায় সুস্থিৰ আছিল অমন নাহয়। কাৰণ এই ৰাজ্যেৰ পশ্চিম পাকে শক্তিশালী কামৰূপ কামাখ্যাত ৰাজ্যখানেৰ লগত আহোম ৰাজ্যেৰ প্ৰায়ে যুদ্ধ বিগ্ৰহ লাগিয়াএ আছিল আৰো সীমিনা ও ঠেলা-ঠেলি হইয়া থাকিছিল। ইতিহাসে এই কাৰ্য্যকে কয়।

এই টাই আহোম ভাইগুলানে কুনঠেৰ পাৰা আসিয়া সামাইছিল ? পণ্ডিত গুলানে কয়— 'শ্বান' (উত্তৰ ব্ৰহ্মদেশ) অঞ্চল থাকিয়াএ উমিৰা আসিচিল। উমিৰা কিন্তুক ব্ৰহ্মদেশীয় বা বাৰ্মীজ নাহয়। আসলে উমিৰা আসিছিল শ্যাম দেশ বা থাইলেণ্ড থাকিয়া। এই জৈন্যে উমিৰা নিজকে কয় টাই বা থাই আহোম বুলিয়া। 'শ্যামে'ৰ উচ্চাৰন উমাৰ মুখত 'হ্যম' (শ >হ)। এতে একটা 'আ' ধ্বনি আগিলা দিয়া যোগ হয়া আহ্যম >আহোম হৈছে। এৰ অৰ্থ এক ৰকমে কৰা যাএ "হ্যমে"ৰ মতন (akin to / alike) অন্য ৰকমে কৰা যাএ-হ্যম বা শ্যামেৰ থাকিয়া আসা বা "আগত" (Immigrant) বুলিয়াএ আহোম। যেমন আজন্ম, আসমুদ্ৰ ইত্যাদি। টাই বা থাই দেশখান এলাও আছে। ইংৰাজীত শ্যামদেশেৰ মান্‌ষি গুলানক Shymese কওয়া হএ। এই জৈন্যে আহোম গুলানক ইংৰাজ সাহেব গুলানে ইংৰাজীত উমাক আসামীজ >এচামীছ বুলিয়াএ কৈছিল। এই কাথাৰ প্ৰমান স্বৰূপে আহোম গুলানেৰ দাৰাএ প্ৰৰৰ্ত্তিত উমাৰ বুৰঞ্জী সাহিত্য অধ্যয়ন কৰিয়া প্ৰসিদ্ধ ভাষাতত্ত্ব বিদ ছাৰ গ্ৰীয়াৰসন সাহাবে উমাৰ বিষয়ে লিখিয়া গেইছে— "The Assamese are justly proud of their national literatures. In no department have they been more successful than in a branch of study in which India as a whole curiously deficient. The historial works or Buranjees are numerous and voluminorus. A knowledge of the Buranjees was an indispensible qualification to an Assamese gentleman" (Linguistic Survey of India) এই থাকি বুজাযায় যে

"Assamese" শব্দটাএ খালী আহোম ভাইগুলানকে বুজাইছে— অন্য কাহকে বুজায় নাই। আইজকাৰ দিনত এই "Assamese" (অসমীয়া) শব্দটা দিয়াএ এতত, অঞ্চলেৰ সুপ্ৰাচীন কাল থাকিয়া বসবাস কৰা সৌগ জনগোষ্ঠীৰ মানষিগুলানকে সাঙুৰিবা খুজা হৈছে। টাই আহোম ভাইগুলানে কিন্তুক এলাও কএ যে বৰ্ত্তমান চলি থাকা অসমীয়া ভাষা সংস্কৃতি উমাৰ নাহয়। উমাৰ নিজা ভাষা টাই এই ভাষা দিয়া উমাৰ অধ্যয়ন চৰ্চা এলা চলিবাৰ ধৰছে। অথচ অসমীয়া নামটা উমাৰ নামে অন্য ভাষাৰ উপুৰা আৰোপ কৰিয়া চালু ৰাখা হএয়া আছে। এতে ওলাইছে গোলমালটা বড়ো-কাছাৰী, ৰাভা, কাৰ্বি, মিছিং এমন কি, কোচ ৰাজবংশী গুলানো এই নামটাক মানিবাকে নাচায়। কাৰণ এতে প্ৰত্যেকটা জনগোষ্ঠীৰে আত্ম পৰিচয় আৰ নৃগোষ্ঠীয় অস্তিত্বেৰ সঙ্কট আসিয়া পৰে। কাজে সমস্যাটা বৰএ জটিল।

আমাৰ আৰো একটা প্ৰশ্ন হৈল— আহোম ভাইগুলানেৰ খালী আপাগুলানেসে উত্তৰ পূব ভাৰতত সামাইছিল। উমাৰ লগত কুনো আপী, মানষি তেমন নাছিল। উমাৰ আপাগুলাএ বিয়া-বাৰু কৰাইতে কুন জাগাৰ আপীক বিয়া কৰাইছিল ? উত্তৰটা সহজ। আসে পাশে অন্যান্য জনগোষ্ঠীৰ যেই যেই আপীক উমাৰ পছন্দ হৈছিল তাকে তাকে উমিৰা বিয়া কৰাইছিল। এৰ ফলত উমাৰ পৰিয়াল বা সমাজত উমাৰ ভাষা সংস্কৃতি টাএ কি ৰূপ ধাৰণ কৰিছিল ? সহজ উত্তৰ 'খিচিৰি' বা 'মিশালী'। (A mixture of diatects and culture).

যেহেতুকে ছোট-ছোট জনগোষ্ঠীয় ভাষাগুলান পৰস্পৰ অমিল আৰ দুৰ্বোধ্য সেই জৈন্যে উমাৰ মাজত সৰ্বজন বোধগম্য বা গ্ৰহনযোগ্য ভাষা একটাৰ (Lingua-franca) প্ৰয়োজন হএয়া উঠিছিল। এই ভাষাটা কি ? যেহেতুকে ঐ সমায়ত কামৰূপ কামাতা ৰাজ্যত ইতিমধ্যে একটা বিশেষ ভাষা-সংস্কৃতি সবল ভাবে চলিয়া আছিল ; গতিকে ঐ ভাষাটাএ আহোম ৰাজ্যেৰো ভাষা-সংস্কৃতি হওয়াটাএ স্বাভাবিক হৈছিল— কাথাটা খাটাং। এৰ প্ৰমান অষ্টাদশ শতাব্দীতে স্বয়ং স্বৰ্গদেউ ৰুদ্ৰসিংহএ ৰচনা কৰা গাত একটা লক্ষনীয়—

ঈষত হসিতা বদন ৰচিতা
কনক কমল কান্তি,
দেখিতে মনোহৰ ৰাতুল অধৰ
দশান মুকুতা পান্তি।

....

ৰাধিকাৰ ৰূপ বোলয় অনুপ
ৰুদ্ৰসিংহ মহীপতি।

আৰো, ৰুদ্ৰসিংহেৰ পুত্ৰ স্বৰ্গদেউ শিব সিংহেৰ ৰাজসভা কবি ৰাম নাৰায়ণ চক্ৰবৰ্ত্তীএ অ'ৰ ৰচনাত লেখি গৈইছে—

OKDISCD

পুৰানেৰ শ্ৰেষ্ঠ ব্ৰহ্মবৈৱৰ্ত্ত পুৰাণ
কৃষ্ণ জন্ম খণ্ড তাতে পৰম প্ৰধান
সাগৰ সংকাশ আৰ' গুঢ় অভিপ্ৰায় সবশেষে কোন নৰে তাৰ অৰ্থপায়।
তথাপিতো পদবন্ধে দেশ ভাষা ধৰি মতি অনুসাৰে বিৰচিলো যত্ন কৰি।।

তাহলে ১৮ শ শতাব্দী পৰ্য্যন্ত অসমীয়া ভাষা একটা আহোম ৰাজ্যেত নাছিল, পৰিবৰ্ত্তে 'দেশী ভাষা' একটাসে আছিল।

১৪ শ শতিকাত যেই গুলা লেখা মেলা হৈছিল (কন্দলী যুগত) ঐগুলা কি ভাষাত হৈছিল? নিশ্চয় অসমীয়া ভাষাত নাহয়, কাৰণ ঐ সময়ত অসমীয়া বলিয়া কুনো একটা ভাষাৰ জন্মএ হেএ নাই। অন্য কাথা বাদ দিয়া দৃষ্টান্ত স্বৰূপে কবিৰাজ মাধব কন্দলীএ লেখা 'সপ্তকাণ্ড ৰামায়ণ' খানেৰ কাথাএ ধৰা যাউক। বৰাহী ৰাজা মহামানিক্যেৰ পৃষ্টপোষকতাত ঐ ৰামায়নখান লেখা হৈছিল। ঐ ৰামায়নেৰ ভাষাটা কি ? সোজা কাথা "দেশী ভাষা" কুন দেশেৰ ভাষা? বুজাত অসুবিধা নাই— 'কামৰূপ কামাতা দেশেৰ ভাষা' ৰামায়নখান পঢ়িলে বুজা যাএ, ঐ ভাষাটা কামৰূপ-কামাতী ভাষা। কাৰণ সেলা কামৰূপ কামাতা ৰাজ্যখান সগৰ্ভে চলিয়া আছিল। এই ভাষাটাক কুনো ৰকমে 'গোৱালপাৰীয়া', 'ৰংপুৰীয়া' 'উত্তৰ-বঙ্গীয়া' কওআ নাযাএ। অসমীয়াতো নাহএ কে। গোৱালপাৰীয়া বুলি কইলে একটা সুপ্ৰাচীন মহান ভাষা সংস্কৃতিক অৱমাননা কৰা হএ। কাৰণ—

(১) তথাকথিত অবিভক্ত গোৱালপাৰা জিলাখান একটা ছোট অঞ্চল। এতে বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ ভাই বন্ধুগুলানে বসবাস কৰিয়া আছে— যেমন বড়ো, ৰাভা ইত্যাদি। তাহলে এই জনগোষ্ঠীৰ ভাষাগুলাও কি গোৱালপাৰীয়া? নিশ্চয় নাহএ। অন্যপাকে আলোচ্য ভাষাটা খালী অবিভক্ত গোৱালপাৰা জিলাতে নাহএ, কোচবিহাৰ, জলপাইগুৰি, ৰংপুৰ (বাংলাদেশ) দুৰাইৰ বিহাৰ, নেপাল আৰ পুৰানা কামৰূপ পৰ্য্যন্ত চালু আছিল বা এলাও আছে। কাজেই এই ভাষাটাক গোৱালপাৰীয়া কওয়াটা একে ৰাৰে অসংগত আৰ উপহাসতুল্য।

(২) ইংৰাজ গুলানে গোৱালপাৰা জিলাখান গঠন কৰাৰ আগতে আজিৰ গোৱালপাৰা জাগাটা আছিল কতকগুলা "গোৱাল" মানষিৰ আবাস ভূমি। উমিৰা গৰু, মৈস, ঐ জাগাত পালন কৰিয়া জীবিকা নিৰ্ব্বাহ কৰছিল। এই কাথাটাৰ প্ৰমাণ হিসাবে এলাও একটা মুখ বাউৰানী কাথাৰ প্ৰসিদ্ধি আছে। যেমন—

চিলমাৰীয়া চিকন চিৰা
গোৱালপাৰাৰ দৈ
খাইতে লাগে বৰএ মজা
যদি অতে থাকে কিছু খৈ।

তাহলে কুনো একটা ভাষা সংস্কৃতিৰ নাম, গোৱালপাৰীয়া, পালপাৰীয়া, ভইসপাৰীয়া,

তেলীপাৰীয়া ইত্যাদি বুলিয়া ৰাখাটা বা কওআটা নিশ্চয় বড়এ অযুক্তিকৰ। একে ৰকমে অযুক্তিকৰ হব যদি এই ভাষাটাৰ নাম উত্তৰবঙ্গীয়া, ৰংপুৰীয়া, বঙ্গাইগাইয়া বা কামাতাপুৰীয়া বুলিয়া কওআ হএ। কামাতাপুৰ ৰাজ্য খান এলাতো নাই।

(৩) ইংৰাজ সাহেব গুলানে ১৮২৬ খৃষ্টাব্দত আহোম ৰাজ্যখান দখল কৰাৰ আগতে গোৱালপাৰা বুলিয়া কুনো বিশেষ জিলা নাছিল। তাহলে তখন এই অঞ্চলেৰ মানুষি গুলানে কএয়া থাকা ভাষাটাৰ নাম কি আছিল? সহজ উত্তৰ "দেশী মানষিৰ দেশী ভাষা"। গোৱালপাৰীয়া নিশ্চয় নাহএ।

(৪) মানেৰ আক্ৰমনেৰ সমায়ত বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ অনেক মানষি নগাও, শিৱসাগৰ অঞ্চল থাকিয়া পালেআ আসিয়া কামৰূপ কামাতা ৰাজ্যত এই ৰাজ্যেৰ আদিবাসী অৰ্থাৎ কোচ ৰাজবংশী গুলানেৰ লগতে জাগাএ জাগাএ গাওঁ পাতিয়া থাকিবা ধৰিছিল। এই ভগনীয়া মানষিগুলাৰ আগেৰ ভাষা যহি নাথাকক কিয় পাছত ৰাজবংশী মানষিৰ ভাষাতে উমিৰা কাথা-বাৰ্ত্তা কৰা লাগা হৈছিল। তখন গোৱালপাৰা জিলা নাছিল। কাজে ঐ নামে কুনো ভাষাও চালু নাছিল। তাহলে কি ভাষা আছিল? সোজা কাথা— 'দেশী ভাষা' অৰ্থাৎ 'ৰাজবংশী ভাষা'। কাৰণ ৰাজবংশী মানষি গুলানেসে দেশী মানষি। অন্য গুলা নাহএ এই দেশী ভাষা ভাষাবিজ্ঞানী ছাৰ গ্ৰীয়াৰসন সাহেবে অৰ 'L.S. of India' ত (1889) 'ৰাজবংশী উপভাষা' বুলিয়াএ স্পষ্ট কএয়াএ গেইছে। অৰ ৰূপতাত্ত্বিক আৰ ধ্বনি তাত্ত্বিক বৈজ্ঞানিক বিচাৰ বিশ্লেষনেৰ দ্বাৰাএ এই নামাকৰনেৰ সিদ্ধান্তটা যথাৰ্থ, নিৰ্ভুল আৰ নিৰপেক্ষ। কাজে কাজে ১৬ শ শতাব্দীৰ কোচ ৰাজ সভাৰ কবি পিতাম্বৰ সিদ্ধান্ত বিদ্যাবাগীসেৰ "নিজ দেশ ভাষা" (তলত দ্ৰষ্টব্য) আৰ ১৮ শ শতাব্দীৰ আহোম ৰাজ সভাকবি ৰাম নাৰায়ণ চক্ৰবৰ্ত্তীৰ "দেশ ভাষা" (উল্লেখ কৰা হৈছে) এই দুইওটাএ ৰাজবংশী ভাষা।

কন্দলিৰ ৰামায়ণ খানেৰ ভাষাৰ ৰূপ দেখা যাউক। যেমন—

(ক) যইতে যইতে মহাখণ্ডত শুনয়
ৰাৱন লুৰি পুৰি খায়া দায়া কৰয় উচন।।

(১৪ শ শতাব্দী)

আৰ কবি পিতাম্বৰেৰ ভাষাৰ ৰূপ যেমন—

(১৬ শ শতাব্দী)

(খ) পুৰাণ আদি শাস্ত্ৰে যাই ৰহস্য আছয়
পণ্ডিতে বুজয় মাত্ৰ অন্যয় নুবুজয়।
একাৰনে শ্লোক ভাঙি সবে বুজিবাৰ,
"নিজ দেশ ভাষা" বন্ধে ৰচিয় পয়াৰ।

কন্দলিৰ ৰামায়ণত ক্ৰিয়াৰ ৰূপ (শুনয়, কৰয়) আৰ পিতাম্বৰেৰ ক্ৰিয়াৰ ৰূপ (আছয়, বুজয়

OKDISCD

নুবিজয়) একে রকম। পিতাম্বৰেৰ ভাষাটা যুদি "নিজ দেশ ভাষা" তাহলে কন্দলিৰ ভাষাটাও দেশ বা দেশী ভাষা। এতে আৰ বিতর্ক কৰিবা লাগা কি আছে?

কন্দলিৰ ৰামায়ণেৰ ভাষাত থাকা "শ", "ষ", "স" বর্ণ তিনটাৰ উচ্চাৰণ ৰীতি সম্পূর্ণ ৰাজবংশীয়।

দৃষ্টান্ত—

(গ) শুনি নাৰী নিৰন্তৰে দিলা তাক উত্তৰ
সবে আমি উত্তম তপস্বী।
জানো তুমি মুনি ৰাজ বশি তপোবন মাজ,
কৰা তপ এক মনে বসি।।

ওপৰোক্ত কাথাটাত 'তপস্বী' 'বশি' আৰ 'বসি' শব্দ তিনটাৰ ৰূপ যাৰ ধ্বনি কুনোৰকমে সৌমাৰীয় নাহএ বৰং মাগধী কামৰুপীয় বা আৰো সোজা কাথাত ৰাজবংশীয়।

দুঃখেৰ বিষয়, মাধব কন্দলীএ লেখা সপ্তকাণ্ড ৰামায়ণখানক "অসমীয়া সপ্তকাণ্ড ৰামায়ণ" বুলিয়া ছাপাওয়া আৰ 'প্ৰচাৰ কৰা হৈছে। কন্দলীদেৱে অ'ৰ নিজে লেখা ৰামায়নখানত অসমীয়া বুলিয়া লেখে নাই। কিন্তুক কুনবা পণ্ডিতে অতে "অসমীয়া" শব্দটা যোগ কৰিয়া দিছে। এইটা একটা সত্যেৰ অপালাপ মাত্ৰ আৰ ভীষণ অন্যায়। স্মৰনযোগ্য যে, কন্দলী বা শঙ্কৰী যুগত যেই ভাষাত সাহিত্য ৰচনা আৰ বিকাশ হৈছিল, ঐ ভাষাৰ কিন্তুক ব্যাকৰণ বা অভিধান সেলা নাছিল বা এলাও নাই। কিন্তুক ৰচিত সাহিত্যগুলা অতি উচ্চ মানদণ্ডেৰ। আমাৰ ৰাজবংশী ভাষাৰো ভাল ব্যাকৰণ বা অভিধান এলাও ৰচনা হএ নাই আৰ কিছু দিন নাহএয়া থাকাটাও ভাল। ৰাজবংশী ভাষা-সংস্কৃতি এলাও ঘৰে ঘৰে, মুখে মুখে চালু হএয়া আছে খুব জীৱন্ত আকাৰে। বৰ্ত্তমানে এই ভাষাত লেখা লেখি খুব জোৰ কদম চল্ছে। এই ভাষা কুনোদিন মৰিবাক নাপাৰে বৰং উত্তৰোত্তৰ শ্ৰীবৃদ্ধি ঘইটবে এইটাএ স্বাভাবিক।

০০০০০০০০০০০

(কৃষ্ণ কান্ত অধিকাৰী শক্তিআশ্ৰম উচ্চতৰ মাধ্যমিক বহুমুখী বিদ্যালয়েৰ আওসান নেওৱা অধ্যক্ষ আৰ' কোচ ৰাজবংশী সাহিত্য সভাৰ কাজুৱা গড়েয়া)

লোক-কৃষ্টি আৰো লোক-দেৱতা

যামিনী কুমাৰ বৰুৱা

জনগোষ্ঠী গিলানেৰ বিশেষ ধৰনেৰ কিবা কিবি নাচ-গান থাকে। একটা জনগোষ্ঠীৰ নাচ-গান অন্য একটা জনগোষ্ঠীৰ নাচ-গানেৰ লগত নামিলে। এই ধৰনেৰ নাচ-গান গিলানকে লোক-কৃষ্টি বুলিয়া কোৱা হয়। কৃষ্টি শব্দটায় নাচ-গানকে বুজায়। কিন্তু শাস্ত্ৰীয় সঙ্গীত আৰো শাস্ত্ৰীয় নৃত্য গিলান লোক-কৃষ্টি নাহয়। আধুনিক গান গিলানো লোক-কৃষ্টি নাহয়। শাস্ত্ৰীয় সঙ্গীতক সৰ্ব্বসাধাৰণ লোকে ওস্তাদি গান বুলিয়া কয়। শাস্ত্ৰীয় নৃত্য বুলিলে ভাৰত নাট্যম আৰো সত্ৰীয়া নৃত্য আদিক বুজায়। আমাৰ কাতিকা পূজাৰ নাচ-গান গিলান লোক-কৃষ্টি। গোৱালিনী নৃত্যেৰ নাচ-গান গিলানো লোক-কৃষ্টি। নৃত্য নাথাকা গানো আছে। ভাওয়াইয়া গানত নৃত্য নাই। কিন্তু ভাওয়াইয়া গান লোক-কৃষ্টি।

কুনো বিশেষ অঞ্চলত কুনো বিশেষ দেৱতা এক জনক পূজা কৰা হয়। কিন্তু অই দেৱতাজনেৰ নাম প্ৰাচীন শাস্ত্ৰত নাই। কুনো একটা জাগাত কিবা আলৌকিক দৃশ্য দেখিয়া অই জাগাৰ লোকে পূজা কৰিবা ধৰে। এই ধৰনেৰ দেৱতা গিলানকে লোক-দেৱতা বুলিয়া কোৱা হয়। তলত কয়েকজন লোক-দেৱতাৰ বিৰৰণ দেওয়া হৈল।

সোনাৰায় ঠাকুৰ

আগেৰ কালত মানষিগিলান বাঘক পূজা কৰছিল। সেলা বন-জঙ্গল বহুত বেশী আছিল। ঘৰেৰ আগিনায়-পাছিলায় জঙ্গল। এই জঙ্গলত থাকে বাঘ। দিনতে বাঘে গৰু মাৰিয়া যায়। ৰাতি গোলিঘৰেৰ বেৰা ভাঙেয়া গৰু নিয়া যায়, বাঘে। কিন্তু বাঘক কিছুই কৰিবা নাপাৰে মানষিগিলা। মানষিৰ স্বভাব হৈল এইৰকম, যাক শক্তিৰ দ্বাৰা বশ কৰিবা নাপাৰে তাক ভক্তিৰ দ্বাৰা বশ কৰিবা চেষ্টা কৰে। এইভাবে, মানষিগিলান পূজা কৰিয়া বাঘক বশ কৰিবা চেষ্টা কৰিল। বাঘ আছে তিন জাতেৰ— বৰ বাঘ, চিতা বাঘ আৰো লকৰা বাঘ। বৰ বাঘ হৈল জঙ্গলেৰ ৰাজা। বৰ বাঘেৰ গায়েৰ বৰন সোনাৰ মতন। 'ৰায়' মানে ৰাজা। সোনাৰায় মানে সোনাৰ বৰনেৰ ৰাজা। সোনাৰায় হৈল বৰবাঘ। বাঘক দেৱতাৰূপে পূজা কৰাত তাৰ নাম হৈল সোনাৰায় ঠাকুৰ। ঠাকুৰ মানে দেৱতা।

গৰুৰ লাখলগিলানে সোনাৰায় ঠাকুৰ পূজা কৰে। পূজা কৰা হয় নদীৰ পাৰত। আগত নদীৰ পাৰ গিলানত আছিল জঙ্গল। এই জঙ্গলেৰ কাপত পূজা কৰা হৈছিল। পূজাৰ খৰচেৰ জন্যে লাখল গিলানে পুষ মাসত ঘৰে ঘৰে গান গায়া মাগিয়া বেৰাইছিল। গৃহস্থয় দিছিল চাউল ভিক্ষা। পুষ

OKDISCD

মাসের দোমাসীৰ দিন হৈছিল পূজা। পূজাৰ দিন লাখল গিলানে এলুৱা বুন দিয়া সাতখান ডোৰ অৰ্থাৎ দৰি পাকাইছিল। দৰিৰ মাথাত ফুল গাথিয়া দিয়া একজন লাখলে ডোৰ সাতখান কান্ধত লৈছিল। এই ডোৰ সাতখান হৈল সোনাৰায় ঠাকুৰেৰ প্ৰতীক। তাৰ পাছত নদীৰ পাৰত যায়া পূজা কৰা হয়। পূজা কৰে একজন লাখলে। পূজাৰ পাছত ভোজ-ভাত খায়া সগায় ঘৰত আসে। সোনাৰায় গানেৰ কয়েকটা নমুনা দেওয়া হৈল।

সোনাৰায় মাগা গান

১। দাদা বলোৰাম হে, হাসিয়া কথা কয়,
দুঃ শাসনী বাঘ লয়া নামিল সোনাৰায়,
বাঘ নামিলৰে অৰে চিতিয়া-পাখেৰা
ভোৰ বিহানে নামিলবাঘ মানুষ কামেৰা।

২। সত্য ঠাকুৰ সোনাৰায় গাইৰস্তক দে তুই বৰ
ধনে-ধানে বাঢ়ুক গিৰি, চন্দ্ৰ-দিবাকৰ
গোইলে বাঢ়ুক গৰু-গাই, গোলাত বাঢ়ুক ধান
সমাজে দৰবাৰে বাঢ়ুক বাটাভৰা পান
গোইলে বাঢ়ুক গৰু-গাই, জাঙালে বাঢ়ুক লাউ
গিৰিঘৰেৰ শক্তি দুষমন বাঘে ধৰিয়া খায়।

হুদুমদেও পূজা

হুদুমদেও পূজাত হুদুম পখীক পূজা কৰা হয়। দেও মানে দেৱতা। হুদুম পাখীটাক দেৱতা হিসাবে পূজা কৰায় হয়। কুনো কুনো বছৰ বৰ্ষাৰ সময়ত ধুমখৰাল হয়। এক মাস ডেৰ মাস ঝৰি-পানী নাই। ৰোৱা গাৰিবা নাপাৰিয়া মানষিৰ হাহাকাৰ। সেলা ঝৰি-পানীৰ জন্যে প্ৰাৰ্থনা কৰিয়া হুদুমদেওৰ পূজা কৰা হয়। ঝৰি-পানীৰ জন্যে ইন্দ্ৰ দেৱতাক পূজা নাকৰিয়া কেনে হুদুমদেওক পূজা কৰা হয়, এইটা একটা গৱেষনাৰ বিষয়। হুদুম পখীৰ কান্দন প্ৰায় শুনায় নাযায়। হঠাৎ কুনো একদিন ৰাতি যুদি হুদুম পাখী কান্দে, মানষি বিশ্বাস কৰে যে, দুই-এক দিনেৰ ভিতৰতে ঝৰি হব। এই বিশ্বাসেৰ জন্যে খৰানেৰ সময়ত হুদুম দেওৰ পূজা কৰা হয়। পূজা কৰে আপী গিলানে। ৰাতি ডাবুৰীৰ মাজত পূজা কৰা হয়। পূজাত আপী গিলানে নাচ-গান কৰে। পুৰুষ মানষি পূজাত যাওয়া আৰো পূজাৰ গান শুনা নিষিদ্ধ।

আগত বোলে হুদুম পখী একটা ধৰিয়া আনিয়া পূজা কৰা হৈছিল। কিনতু হুদুম পখী পাওয়ায় নাযায়, দুষ্প্ৰাপ্য। পাছত নিয়ম হৈল, একটা কলাৰ গাছেৰ পুলি আনিয়া পূজা থলীত গাৰিয়া অকে হুদুমদেও হিসাবে পূজা কৰা হয়। কলাৰ পুলিটা কাটিয়া আনাৰ একটা নিয়ম আছে। যায় বাগ

মায়েৰ একমাত্ৰ সন্তান, যাৰ দাদা-ভাই, বাই-বৈনী কাৰো জন্ময় হয় নাই, অয় সেন কলাৰ পুলিটা কটিয়া আনিবা পাৰিব। অয় আপায় হউক বা আপীয়ে হউক, আপত্তি নাই। ৰাতি বিবস্ত্ৰ হয়া একে উকাসে একে ঘাপতে পুলিটা কাটিবা লাগিব। পূজা থলীতো বিবস্ত্ৰ হয়া একে উ কাসে একে পুলিটা গাৰিবা লাগিব। এই পূজাত আৰো লাগে ঢেচু পখীৰ ভাষা আৰো বাওলুৰীত উৰিয়া আসা খেৰকুটা। এই বস্তুগিলান আগতে জোগাৰ কৰিয়া ৰাখা হয়। পূজা কৰিব লাগে শনিবাৰে নাইবা মঙলবাৰে। পূজাৰ কাম সম্পন্ন কৰে একজন আগী মানষিয়ে। পূজাৰ শেষত কলাৰ পুলিটাৰ চাৰিওফালে সহায় ঘুৰিয়া ঘুৰিয়া নাচিয়া নাচিয়া গান গায়।

হুদুম পূজাৰ গান

১। হুদুমদেও হুদুমদেও
আমাক ফটিক পানীদেও
আমাৰ দেশত নাই পানী
জীৱন লয়া টানাটানি।

২। কালা মেঘ ধলা মেঘ
মেঘ সোদৰ ভাই
এক চিল্কা পানীদেও
গাও ধুবা চাই।

৩। হুদুম দেও হুদুম দেও
এক ছলকা পানী দেও
ছুৱায় আছি নাই পানী
ছুৱায় ছুতি বাৰা বানি।

৪। কালা মেঘ ধলা মেঘ, মেঘ সোদৰ ভাই
একঝাক পানী দেও, গাও ধুবা চাই
কালা মেঘ ধলা মেঘ ডাকেয়া আন ঝৰি
আন্ধাৰ কৰিয়া দেওয়া আইসে দাবাৰি।

সোনাৰায় পূজা আৰো হুদুমদেওৰ পূজা বিভিন্ন অঞ্চলত হয়। এৰ কুনো থান বা মন্দিৰ

OKDISCD

নাই। কিন্তু কুনো গিলান লোক-দেবতাৰ বিশেষ কুনো একটা জাগাত থান বা মন্দিৰ আছে। তলত তাৰ বিবৰন দেওয়া হৈল।

ৰাজা ঠাকুৰ ঃ— কোকৰাঝাৰ টাউনেৰ উত্তৰ-পূব ফালে আট-নয় কি.মি. দুৰাইত লালটাৰী নামে একখান গাও আছে। লালটাৰী ৰাজাঠাকুৰ ধামত ৰাজাঠাকুৰেৰ পূজা কৰা হয়। ৰাজা ঠাকুৰেৰ বাহন হাতী। পূজা হয় দুৰ্গা পূজাৰ অষ্টমীৰ দিন। দুৰ্গা পূজাৰ সময়ত পূজা হৈলেও ৰাজা ঠাকুৰ একজন লোক দেৱতা।

ডাকাইত ঠাকুৰ ঃ— কোকৰাঝাৰ টাউনেৰ দশ কি.মি. মান পুব-দক্ষিনে চৰাইখোলা গাওঁ আৰো পুঠিয়া গাও অঞ্চলত ডাকাইত ঠাকুৰেৰ পূজা কৰা হয়। অতে ডাকাইত ঠাকুৰেৰ থান আছে। পূজাৰ নিৰ্দ্দিষ্ট কুনো তাৰিখ নাই। গাওঁবাসীয়ে নিজেৰ সুবিধামতে তাৰিখ ঠিক কৰিয়া পূজা কৰে।

ঢেল ঠাকুৰ ঃ— ধুবুৰী জিলাৰ বিলাসীপাৰা মহকুমাৰ অন্তৰ্গত সাপটগ্ৰাম টাউনেৰ পাচ কি.মি. মান দক্ষিনে সাপটগ্ৰাম-নয়াহাট সৰকেৰ কাপত আৰো জয়পুৰ গাওঁৰ বগলত ঢেল ঠাকুৰেৰ থান আছে। এতে আছে একটা সেওৰা গাছ। ৰাস্তা হাটা মানষিগিলানে যাবাৰ সময়ত অই গাছটাৰ গোৰত শিল দিয়া ঢেলেবা লাগে। এই জন্যে ঠাকুৰটাৰ নাম হৈছে ঢেল ঠাকুৰ। বৰ্ত্তমানে গাছটাৰ কাপত একটা মন্দিৰ নিৰ্ম্মান হৈছে।

পাটেৰ ঠাকুৰ ঃ— কোকৰাঝাৰ জিলাত ফকিৰাগ্ৰাম অঞ্চলেৰ কাশীবাৰী, যদুমনি, মধুপুৰী আৰো ময়নাৰ তল গাওঁত পাটেৰ ঠাকুৰেৰ থান আছে। ফকিৰাগাওঁ নাথ পাৰাতো পাটেৰ ঠাকুৰেৰ থান আছে। ফকিৰাগ্ৰাম বাজাৰেৰ পাচ কি.মি. মান দক্ষিনে মেধিপাৰা পশ্চিম পাৰাতো পাটেৰ ঠাকুৰেৰ থান আছে। পাটেৰ ঠাকুৰেৰ থানত ৰাইজে বহুত লোক দেবতাৰ পূজা কৰে। লগতে দুই-এক শাস্ত্ৰীয় দেবতাৰো পূজা হয়। শাস্ত্ৰত লোক দেৱতাগিলানেৰ কুনো নাম নাই। লোক দেবতাৰ পূজা হয় লোক বিশ্বাসমতেঙ্গ নদী, বিল আদিকো দেবতা হিসাবে পূজা কৰা হয়। আগেৰ কালেৰ কুনো একজন আলৌকিক শক্তি সম্পন্ন ব্যক্তিৰ মৃত্যুৰ পাছত গাওয়েৰ মানষিগিলানে এই ব্যক্তি জনকো পাটেৰ ঠাকুৰেৰ থানত পূজা কৰা নিয়ম চলিয়া আছে। এই ৰকম একজন ব্যক্তিৰ নাম পেদী কুমৰ।

পেদী কুমৰ ঃ— উনবিংশ শতাব্দীৰ প্ৰথম ভাগত অৰ্থাৎ এলাৰ পাৰা দুইশ বছৰ আগত ফকিৰাগ্ৰাম অঞ্চলেৰ মধুপুৰী গাওত পেদীকুমৰ নামে একজন আলৌকিক শক্তি সম্পন্ন ব্যক্তি আছিল। পেদী কুমৰ আছিল বগৰীবাৰী জমিদাৰেৰ বংশেৰ লোক। পেদী কুমৰেৰ আলৌকিক শক্তিটা হৈল এই ৰকম। বৰ্ষাৰ সময়ত গায়েৰ সগাৰে বোৰা গাবা শেষ, সগাৰে হাল উঠিছে। কিন্তু সেলাও একজন মানষিৰ আট-দশ বিঘা মাটি বোৰা গাৰিবা বাকী আছে। হাল-চাষে নাই হয়। অই মানষি জনে নিৰুপায় হয় পেদী কুমৰেৰ ওচৰৰ যায়া প্ৰাৰ্থনা কৰে "হুজুৰ, মোক কৃপা কৰিবা লাগে। এলাও মোৰ আট-দশ বিঘা মাটি গাৰিবা আছে।"

পেদী কুমাৰ যদি কয় যা, হব যা"। তাহলে আৰ চিন্তা নাই। বিহানে ঘুমেৰ পাৰা উঠিয়া

মানষিগিলা দেখে যে, ৰাতিতে অই আট-দশ বিঘা মাটি চাষ কৰিয়া ধলধলা কৰা হৈছে। এলা ৰোৱা গাৰিলেই হয়। এই ৰকম শক্তি দেখিয়া মানষি গিলান পেদী কুমাৰেৰ মৃত্যুৰ পাছত অ'ক দেবতা হিসাবে পূজা কৰা আৰম্ভ কৰিল। এলাও পেদী কুমৰৰ পূজা কৰা হয়।

লোক-কৃষ্টিৰ ভিতৰত কাতিকা পূজাৰ নাচ-গান, হুদুম দেও পূজাৰ নাচ-গান, সোনাৰায় মাগা গান, এউৰি মাগা গান, আৰো ভাওয়াইয়া গান-এই গিলানে হৈল লোক-কৃষ্টি। বহুত লোক-কৃষ্টি বিলুপ্ত হৈছে। আগতে পাটেৰ পূজাৰ সময়ত খোল আৰো ঘাউ বাজেয়া খাৰা হয়া ঘুৰিয়া ঘুৰিয়া গান গাওয়া হৈছিল। আজি-কালি নাহয় ; এই গিলান গান গাবা এলা নাজানে। আগেৰ কালত গায়েৰ কুনো বুঢ়া মানষিৰ মৃত্যু হৈলে কৰুন সুৰেৰ গান গায়া গাউলীয়া গিলান শ্মশানত গেছিল। আজি-কালি এই গিলান গান নাই। মুই এল. পি. আৰো এম. ই. স্কুলত পঢ়া সময়ত শ্মশান যাত্ৰাৰ গান আৰো পাটেৰ ঠাকুৰেৰ গান শুনছিলুং। গানগিলানেৰ সুৰ অসমীয়া বড়গীতেৰ সুৰেৰ লগত মিল আছে। এলা হোলীমাগা, গানো নাই। আমাৰ এই ফালে হোলীমাগা গানেৰ লগত বৰপেটাৰ হোলীগীতৰ বহুত মিল আছে। এউৰি মাগা গানো আজিকালি নাই। এউৰি মাগা গানেৰ লগত নলবাৰী অঞ্চ..ৰ মহহো গীতৰ মিল আছে। সোনাৰায় মাগা গানো আজি-কালি নাই। কাতিকা পূজাত নাচ-গানো বোধ হয় দশ-বাৰো বছৰেৰ পাছত নাহোৱা হব। কাৰণ আজিকালি গাওঁত আগেৰ মতন কাতিকা পূজা নাহয়। এইভাবে ৰাজবংশী জাতিটা একটা কৃষ্টিবিহীন জাতিত পৰিণত হবা ধৰছে।

ooooooooo

স্বীকৃতি ঃ—

প্ৰবন্ধ লেখা সময়ত তলত লেখা বই গিলানেৰ সহায় নেওৱা হৈছে।

১। গোৱালপাৰী লোক-সাহিত্য সংগ্ৰহ — নিৰদেন্দু ৰায়।

২। অসম সাহিত্য সভাৰ উনসত্ত তিত্তম চাপৰ অধিৱেশন, ২০০৭ চনত প্ৰকাশিত স্মৃতি-গ্ৰন্থ "চক্ৰশিলা-চম্পাৱতী'ত দীপক কুমাৰ ৰায়েৰ প্ৰবন্ধ "পশ্চিম অসমৰ ৰাজবংশী সমাজৰ পূৰ্বপুৰুষ দেৱতা।"

৩। গোৱালপৰীয়া কলা-কৃষ্টি-সংস্কৃতি — যামিনী কুমাৰ বৰুৱা (এই প্ৰবন্ধেৰ লেখক)।

(যামিনী কুমাৰ বৰুৱা অসম সৰকাৰেৰ সাহিত্যি পেঞ্চনাৰ)

OKDISCD

ৰাজবংশী লোকগান

ড° দ্বিজেন্দ্ৰনাথ ভকত

আদিম সঙ্গীত কলাৰ আদলতে কোনো জনগোষ্ঠীৰো সঙ্গীত বা গান পুৰাদমে সেই গোষ্ঠীৰ শিল্প হিসাবে বিবৰ্তিত হৈছে। গোষ্ঠী ঐতিহ্যেৰ সামাজিক সাংস্কৃতিক আৰ প্ৰায়োগিক নিয়ম-নীতি সাথত নিয়া একক বা দ্বৈত গানেৰ সৃষ্টি। একলায় একজন শিল্পী একটা বিশেষ উপলব্ধিৰ অভিপ্ৰকাশ হিসাবে একটা গান ৰচনা কৰিলে সেই গানত শব্দ, চিত্ৰকল্প আৰ সুৰেৰ ক্ষেত্ৰত তাৰ পৰম্পৰাগত ঐতিহ্য থাকিয়া যায়। একজনকাৰ থাকিয়া সেই গান হয়া পৰে সাৰা গোষ্ঠীটাৰে যৌথ গান। তখন সগায় তাৰ মালিক, সগায় সেটাৰ ব্যবহাৰ কাৰী, সেটা একলায় বা যৌথভাবেও হবাৰ পায়।

গান হইল মনেৰ ভাবনা। মানুষ যখন বিৰাট কোনো শক্তিৰ দ্বাৰায় চালিত হয় আৰ সাধাৰণ কথা দিয়া সেই ভাবনাক বুজিবাৰ নাপায়, তখন আইসে গান- নিকাশেৰ মতোন কৰি সব সৰে। গানেৰ সৃষ্টি প্ৰক্ৰিয়াৰ ফল হিসাবে কোনো একজন শিল্পী যখন একটা গান ৰচনা কৰি তাৰ ভাগী গোষ্ঠীগুলাৰ মাজত তুলিয়া ধৰে তখন তাৰ প্ৰায়োগিক অভিব্যক্তিগুলা পৰম্পৰাগত ঐতিহ্য নিয়া প্ৰকাশ হয় জন্যে সেইগান সগাৰে আদৰনীয় হয়। যে বিশেষ উপলক্ষ্যে নিয়া গানটাৰ সৃষ্টি, সেইটা সগাৰে উদ্‌যাপনেৰ সূত্ৰ ধৰিয়া উমাৰ ঐতিহ্যেৰ অঙ্গ হিসাবে ব্যবহাৰ হবাৰ ধৰে। অৰ্থনৈতিক উপলক্ষ্য, জীবন চৰ্চা, শ্ৰেণী চেতনা ইত্যাদি বিবৰ্তন ধাৰাত আস্তে আস্তে সেলা ৰূপায়তি হবাৰ ধৰে।

আঙ্গিক ভাবে বিচাৰ কৰিবাৰ গেইলে লোকগানেৰ কতোগুলান সুনিৰ্দ্দিষ্ট বিধি পাই। সেগলা তাৰ সুৰ আৰ ভাষাত প্ৰযোজ্য। কোনো সমায় সুৰ আৰ কথা দোনো একেসাথে বিচাৰ কৰা হয়। লোকসঙ্গীত বিজ্ঞানী ছেচিল শাৰ্প দোনোমাত্ৰাৰ বৈশিষ্ট থাকিয়া তিনটা লক্ষন ঠিক কৰিছে সেলা হইল—

১) ধাৰাবাহিকতা ২) পাৰ্থক্য আৰ ৩) নিৰ্বাচন। এই তিনটাৰ উপুৰা ভিত্তি কৰি আৰ্ন্তজাতিক লোকসংগীত পৰিষদে একটা সংজ্ঞা দিছে ৮- মৌখিক প্ৰতিবেদনেৰ মাধ্যমক অবলম্বন কৰিয়া যে সাঙ্গীতিক ঐতিহ্য বিবৰ্তিত হৈছে, লোকসঙ্গীত হৈল তাৰে জাতক। যে বিষয়গুলান ঐ ঐতিহ্যৰ কাঠামটাক গড়ে তোলো সেইলা হইল-

ক) ধাৰাবাহিকতা- অৰ্থাৎ যেটা অতীতেৰ সাথত বতমানটাকো বিছিন্ন নাকৰি জড়ে ৰাখে
খ) পাৰ্থক্য- অৰ্থাৎ যেটা গোষ্ঠীৰ সৃজনি আকা থাকিয়া জন্মায়।
গ) নিৰ্বাচন- যেটা গোষ্ঠীৰ দ্বাৰায় সংসাধিত হয়। অৰ্থাৎ যাৰ দ্বাৰায় যৌগ প্ৰকৰণ নিৰ্দ্দিষ্ট হয় আৰ যায় গানক বাচে ৰাখে। আমাৰ নিবন্ধটাত ৰাজবংশী লোকগানেৰ কথা আলোচনা কৰছি। ৰাজবংশী লোকগান বুলিয়া কৈলে ৰাজবংশী ভাষাৰ গানকে বুজায়। কোচ - ৰাজবংশী আদি বুলিয়া পৰিচিত উত্তৰ পূৰ্বভাৰতেৰ

এক বৃহৎ জনগোষ্ঠীৰ মাতৃভাষাৰ নাম ৰাজবংশী। কোচগুলানে নিজেৰ জনজাতীয় অৰ্থাৎ তীব্বতবৰ্মী ভাষা আৰ ধৰ্ম ছাড়িয়া একসময় আৰ্য ভাষা আৰ সংস্কৃততি নিয়া ৰাজবংশী বুলিয়া পৰিচয় দিবাৰ ধৰে। ৰাজবংশী বুলি পৰিচয় লাভ কৰাৰ পৰে উমাৰ গান, ৰাও-কথা, ভাষা সংস্কৃতি ও ৰাজবংশী বুলি নামকৰণ হয়।

আৰ্য্যগুলা আইসাৰ আগতে জনজাতীয় গোষ্ঠীৰ কোচগুলান নিম্ন অসম, উত্তৰবঙ্গ অঞ্চলত বসবাস কৰে। আৰ্য্য আৰ জনজাতিৰ মিলনত অৰ্থাৎ কোচগুলানে আৰ্য ধৰ্ম বা হিন্দু ধৰ্ম গ্ৰহণ কৰাৰ পৰে আৰ্য আৰ জনজাতীয় সংস্কৃতিৰ মিলান ঘটে যদিও শেষত ক্ষমতাশালী আৰ্য সংস্কৃতিৰে জয় হয়। অৰ্থাৎ আৰ্য সংস্কৃতিয়ে প্ৰভাব বিস্তাৰ কৰি ওসাৰ হবাৰ ধৰে। এই ক্ষেত্ৰত কোচ ৰাজাগুলাৰ অবদানো অনাস্বীকাৰ্য। আৰ্য আৰ জনজাতিৰ মিলনেৰ ফলত অনেক দেবতা, লোকবিশ্বাস আচাৰ নীতি ইত্যাদি একাকাৰ হয়া যায়। মুছলমান গুলা আইসাৰ পাছতো হিন্দু-মুছলমানেৰ সমন্বয় হয়। ইয়াৰ উদাহৰণ আমৰা ৰাজবংশী গানত পাই।

ইতিহাসে ঢুকি নাপাওয়া সমায় থাকিয়া অন্যান্য লোকগানেৰ মতো ৰাজবংশী লোকগান গুলানো পৰম্পৰাগত ভাবে সামাজিক আচাৰ নীতি বুকত বান্ধিয়া সময়েৰ সাততে ঠেং ফেলেয়া নানা পৰিবৰ্তনেৰ ভিতিৰা দিয়া হাটি আসিছে। হাতী, মাউত, ফান্দী, মেষ-মৈষাল, নদীনালা, নাও-নাইয়া প্ৰকৃতি, গাছ-গাছ্‌ৰা, পখী-পয়াল, জন্তু-জানোয়াৰ, ফুল, মাছ, জীবন-জীবিকা, প্ৰেম-বিৰহ, হাসি কান্দা ইত্যাদি নানান ভাব, নানান সুৰ-ছন্দ আদিৰ দ্বাৰায় বৈচিত্ৰময় হয়া উঠে। গান গুলান টানাৰ সমায় পুৰুষ -মহিলা দোনোজনে ভাগ নেওয়া দেখা যায়। অন্যপাকে পুৰুষ বা মহিলাৰ জন্যে আলদা আলদা গানো আছে। অৰ্থাৎ পুৰুষে বা খালি মহিলায় গাওয়া গান পাই। গানগুলাৰ সাথতে নাচো জড়িত। মানুষেৰ বাস্তব জ্ঞান , প্ৰকৃতি থাকি পাওয়া শিক্ষা আৰ ব্যবহাৰিক জীবনেৰ সাথত সম্বন্ধ থাকা বিষয়ক কেন্দ্ৰ কৰিয়া গান গুলা ৰচিত। ৰাজবংশী গান গুলান সাধাৰণ ভাবে ভাওয়াইয়া, চটকা, ভাইটালি আদি নানান সুৰত গাওয়া হয়। বৰ্ত্তমান বাংলা দেশেৰ পদ্মানদীৰ পাৰত মঙ্গোলয়ড় জনগোষ্ঠীৰ লোকগুলানে ভাইটালি গান সৃষ্টি কৰিছিল। ইতিহাসেৰ বিভিন্ন সমায় উমৰা ৰাজবংশী অঞ্চল বুলিয়া আইসে। উমাৰ আইসাৰ সাথতে ৰাজবংশী অঞ্চলত ভাইটালি গান আৰ ইয়াৰ সুৰো পূৰ্ব বঙ্গ থাকিয়া আইসে বুলিয়া পণ্ডিত গুলানে কয়।

ৰাজবংশী লোকগান মেলা। ইয়াৰ সংখ্যা এতো বেশী যে ইয়াৰ শ্ৰেণী ভাগ কৰা খুবেই কঠিন। তবু আলোচনাৰ সুবিধাৰ জন্যে তলত দেওয়াৰ মতোন কৰি ভাগ কৰিবাৰ পাই-

১) পূজা পাৰ্বনেৰ গান
২) কাজ কামাইৰ গান বা কৰ্মগান
৩) কেচ্চাবন্দী গান
৪) নানান বিষয়েৰ গান

OKDISCD

পূজাপার্বনের গানঃ পূজা-তিথি আদি নানান উৎসব অনুষ্ঠানের উপলক্ষ্যে যেগুলান গান টানা হয় সাধাৰণ ভাবে সেইগুলা গানকে পূজা পার্বনের গান বুলিয়া কবাৰ পাই। ৰাজবংশী লোকগুলান পৰিপূর্ণভাবে কৃষিৰ উপুৰাতে নির্ভৰ কৰিয়া জীবন ধাৰণ কৰে। ইয়াৰ অর্থনৈতিক জীবন ভাৰতের অন্য প্রদেশের কৃষিজীবি লোকগুলাৰ মতো খুবেই সাধাৰণ মানের। ইয়াৰ ভিতিৰা শিক্ষাৰ প্রভাব আশাকৰাৰ মতো পৰে নাই বুলিয়ায় কবাৰ পাই। ৰাজবংশী লোকগুলাৰ ভিতিৰা পূজাপার্বন একেবাৰে কম নাহয়। বাৰো মাসে তেৰো পার্বণ ইমাৰ নাগিয়ে থাকে। ইয়াৰ মূলতে দুইটা কাৰণ সক্রিয় থাকা বুলি কওয়া যায়। পথমে কৃষি কাজের স্তৰগুলান একটা থাকিয়া আৰ একটা খেত কৰা পর্যন্ত মধ্যের সমায় গুলাত কিছুদিন খালি থাকে। এই খালি সমায়টাৰ সুযোগতে নানান দেৱদেবী, পূজা, উৎসব, গান-নাচ ইত্যাদিৰ কল্পনা ইমৰা কৰিছিল। দুতিয়তে কৃষি কামের প্রাকৃতিক অনিশ্চয়তা দূৰ কৰাৰ জন্যে কৃষকের অসহায় আদিম মানসিকতা স্বাভাবিক ভাবে যাদু নিয়ন্ত্রিত কাজের আশ্রয় নিছিল। *ৰাজবংশী গুলাৰ কৃষিকেন্দ্রিক অনেক পূজা উৎসবের ভিতিৰাতে এমন যাদু বিশ্বাসের তীব্রতা লক্ষ্য কৰা যায়। আদিম সমাজের উৎসব অনুষ্ঠান দেবতা, নাচ-গান, কেচ্চা-কায্য ইত্যাদি একে কাজের আধাৰত কৰা হৈছিল। সমাজের ক্রমবিবর্তন ধাৰাত যাদু বিদ্যা যেমন কৰি ধর্ম আৰ বিজ্ঞান হিসাবে পৰিবর্তন হৈছে তেমনকৰি নাচ গান ইত্যাদিৰ আগিনাও শুদ্ধ শিল্প ৰূপ হিসাবে পৰিবর্তন হয়া আসিছে। নিজের নিজের কক্ষ পথত এক একটা বিশিষ্ট ৰূপ হিসাবে বিকাশ লাভ কৰিছে।*

বৈদিক যুগের থাকিয়া ভাৰতের সমাজ খানত দেব-দেবীৰ যাগযজ্ঞ, পূজা পার্বণ, অর্চন-ভজন আদি চলি আইসা দেখা যায়। দেব-দেবীগুলাক অপায়-অমঙ্গল, ধনজন, শিক্ষা-দীক্ষা, শক্তিৰ-অধিষ্ঠাতা অধিষ্ঠাত্রী ইত্যাদি হিসাবে কল্পনা কৰা হৈছে। খালি কল্পনাৰ নাহয় সেই সেই ৰূপত মানুষ দেব-দেবী গুলাক পূজা উপাসানাও কৰিয়া আসিছে। প্রাচীন কাল থাকি চলি আইসা ৰীতি অনুযায়ী মানুষ আজিও দেবদেবীক অপায় অমঙ্গলের ভয়ত কতোগুলা পার্থিব সুখ -শান্তি আনন্দ উন্নতিৰ আশাত আৰ ধনজন ঐশ্বর্য বিভূতিৰ লোভত উপাসনা কৰে।

ৰাজবংশী গুলাৰ পূজা পার্বনের গান গুলাত ৰাজবংশী লোকের ভাষা, দেবদেবীক বিষয়ে উমাৰ ধাৰণা, বিশ্বাস ইত্যাদিৰ বিষয়ে পৰিচয় পাওয়া যায়। কেচ্চা থাকা গান গুলা আৰ কোনোসমায় আংশিক বা বিক্ষিপ্ত ৰূপত পাওয়া গান গুলাত আমৰা উমাৰ সুখ-দুখ্য হাসি কান্দোন, পাওয়া নাপাওয়াৰ দুঃখ্য, মানুষের স্বভাব চৰিত্র, সমাজের ৰীতিনীতি আদিৰ পৰিচয় পাই।

সাধাৰণ নিৰক্ষৰ মানুষের মাধূর্য মণ্ডিত কবি-কল্পনাৰো ইঙ্গিত আছে। গানগুলাত ৰাজবংশী সমাজের ইহলৌকিক কামনাবাসানাৰ বিষয়ে আভাস পাওয়া যায়। অন্যপাকে গাইঞা পৰিবেশতে লৌকিক নাম গুলাৰ আগুলাত বেদ-পুৰণ তন্ত্র আদি দেও-দেবীৰ প্রভাবো লক্ষ্য কৰা যায়। আমৰা ৰাজবংশী পূজা পার্বনের গানগুলাক তলত দেওয়াৰ মতোন কৰি ভাগ কৰিবাৰ পাই-

ক) মনসা পূজা
১) পদ্মাপুৰাণ বা মাৰাইগান
২) বাশী পুৰাণ
৩) ভাসান যাত্রা বা মনসা ভাসান
৪) বিষহৰি গান
৫) আস্তাঙ্গৰ পূজাৰ গান

খ) সোনাৰায় ঠাকুৰের গান
গ) কাতি পূজাৰ গান
ঘ) বাঁশ পূজাৰ গান
ঙ) হুদুম পূজাৰ গান
চ) ত্রিনাথ পূজাৰ গান
ছ) শীতলা বা ঠাকুৰানী পূজাৰ গান
জ) গোৰক্ষনাথের গান
ঝ) চৰক পূজাৰ গান
ঞ) জগন্নাথের গান
ট) তিস্তাবুঢ়ী বা ভেদাই খেলিগান
ঠ) বিয়াৰ গান ইত্যাদি কাজের সাথত জড়িত গান-

কাজের সাথত জড়িত গান গুলাক সাধাৰনতে কাজের গান বা কর্মসংগীত বুলিয়া কবাৰ পাই। কাজের সমায় শৰীলের শ্রম লাঘব আৰ আনন্দ লাভ কৰাৰ উদ্দেশ্যে এমন গান গাওয়া হয়। কোনো নির্দিষ্ট কাজের সমায়তে গানগুলা গাওয়া হয়। অন্য সমায় তেমন গান কৰা নাহয়। কাজের সাথত জড়িত গান গুলান হইল

ক) নাও খেলাৰ গান খ) বর্শী মাৰা গান গ) জাখামাৰা গান
ঘ) ধান বা বাড়া বানা গান ঙ) কাঠ তোলা গান চ) হালবোৱা গান ইত্যাদি

কেচ্চা বন্দী গান-

যেগুলা গানত এখান কৰি কেচ্চা বা আখ্যান থাকে তাক কেচ্চাবন্দী গান বা বেলাড বুলিয়া কবাৰ পাই। এই গান গুলাত দেশের অতীত কাহিনী কিংবদন্তী বা কাল্পনিক কেচ্চা বা আখ্যান, অতিপ্রাকৃত বা অলৌকিক ঘটনা আদিৰ সমাবেশ লক্ষ্য কৰা যায়। ৰাজবংশী ভাষাত এমন অনেক গান আছে। তাৰ ভিতিৰা উল্লেখযোগ্য হৈল-

ক) ময়নামতী বা গোপী চন্দ্রের গান
খ) সত্যপীৰ বা সত্য নাৰায়ানের গান
গ) বেউলা লখিন্দাৰের গান
ঘ) মদন কামের গান, ইত্যাদি

বিবিধ বিষয়ের গান-

ৰাজবংশী সমাজত চলি থাকা এমন কতোগুলা গান আছে সেই গুলাক আমৰা কোনো ভাগতে ফেলেয়া আলোচনা কৰিবাৰ নাপাই। সেই জন্যে ঐ গান গুলাক থাউকতে বিবিধ বিষয়ের গান বুলিয়া কবাৰ পাই। কাৰণ উক্ত গান গুলাক কোনো ভাগত ধৰিয়া আলোচনা কৰিলে তাৰ আলোচনা পৰিপূর্ণ

OKDISCD

নাহওয়া যেন লাগে। তাৰ উপুৰা উয়াৰ কতোগুলা উপ ভাগো নিকলায়। সেই জন্যে আমৰা ঐলাক বিবিধ বিষয়েৰ গান বুলিয়ায় ধৰিলোং। বিবিধ বিষয়েৰ গান গুলাৰ ভিতিৰা আছে-

১। ভাওয়াইয়া গান — ২। ছওয়া ভুৰকা গান
৩। ছওয়া খেলা গান — ৪। গুলানী শৰীৰ গান
৫। ভোটেৰ গান — ৬। গুয়াপানেৰ গান
৭। চোৰ চুৰনীৰ গান — ৮। প্ৰেমেৰ গান

৯। তত্ব মুলক গান, ইত্যাদি। এই গান গুলাক আৰো উপ বিভাগ কৰিয়া ভাগ কৰা যায়। প্ৰবন্ধ কৰা হওয়াৰ ভয়তে দেওয়া নাইল।

জন বিশ্বাসেৰ নানান কেচ্চা-কাহিনী, কিংবদন্তী, ছিলকা, বা ছোল্লোক, পটন্তৰ ইত্যাদি যেগুলান পুৰুষানুক্ৰমে মানুষেৰ মুখে মুখে চালিয়া আসিছে তাকে মৌখিক সাহিত্য বুলিয়া আখ্যা দেওয়া হয়। এই গুলাৰ ৰচক বা উদ্ভবক কায়, সেই বিষয়ে নিৰ্ণয় কৰা কঠিন। মানুষেৰ মুখে মুখে ৰদ বদল হয়া হয়া এইলা সমাজেৰ সাৰ্বজনীন সৃষ্টি হিসাবে পৰিগনিত হৈছে। ৰাজবংশী সমাজেৰ লিখিত সাহিত্যেৰ ৰূপ কম। বৰ্তমান ৰাজবংশী সাহিত্যৰ অনেক তথ্য উদ্ভাবন হৈছে। দুই একজন লোকে ৰাজবংশী ভাষাত সাহিত্য চৰ্চাও আৰাম্ভ কৰিছে। আধুনিক ৰাজবংশী সাহিত্যৰ চৰ্চা বিংশ শতকেৰ আৰাম্ভ থাকিয়া ধাৰাবাহিক ভাবে অল্প সল্প কৰিয়া চালিয়া আসিছে। সৌগ জাতিৰে সাহিত্য লিখিত ৰূপ পাওয়াৰ আগতে মৌখিক গান, প্ৰবাদ, প্ৰবচন, সাধুকথা ইত্যাদি থাকাৰ প্ৰমাণ পাওয়া যায়। তাৰ উপুৰা সাহিত্য লিখিত ৰূপ পাওয়াৰ পৰেও এমনকি বৰ্তমানো নিৰক্ষৰ জনসমাজত মৌখিক ভাবে এমন গান ৰচনাৰ ধাৰা চলিয়া আছে। পুৰুষানুক্ৰম ভাবে মুখে মুখে প্ৰচলন হয়া আইসা গান গুলানে ভিন যুগেৰ পৰি বেশেৰ প্ৰভাবত পৰিয়া মোট সালায় আৰ ভাষাৰ ঢঙো বদল হয়া নতুন পোসাক-আসাক নিছে। উপুৰা আলোচনা কৰা ৰাজবংশী লোকগান গুলাও ইয়াৰ ব্যাতিক্ৰম নাহয়। উপুৰাখালি ৰাজবংশী লোকগানেৰ ভাগ গুলানেৰ কথায় কওয়া হইল। উদাহৰণ হিসাবে গান গুলান দেওয়া নাগেইল। কাৰণ প্ৰবন্ধ বৰো হওয়াৰ ভয়তে উদাহৰণ বাদ দেওয়া হইল। মানুষ যখন কোনো একটা সুসংহত গোষ্ঠী হিসাবে বসত কৰিছিল তখনে পত্তিটা সম্প্ৰদায়েৰ মৌখিক সহিত্যৰ উদ্ভৱ আৰো বিকাশ হৈছে। মৌখিক পৰম্পৰা বা সাহিত্য সবসময় লিখিত পৰম্পৰা বা সাহিত্যত ঢুকিবাৰ পায়। উপুৰাত ভাগ কৰিয়া দেখা ৰাজবংশী লোকগান গুলানে মৌখিক সাহিত্যেৰ একটা বৰো দিক উন্মোচন কৰিবে বুলিয়া নিঃসন্দেহে কবাৰ পাই।

****

(পৰিচিতিঃ কোচ-ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ বুদ্ধিজীবী আৰো গবেষক। অসমৰে ধুবৰী জিলাৰ গোলকগঞ্জৰ চিলাৰায় মহাবিদ্যালয়ৰ অসমীয়া বিভাগেৰ মুৰব্বী অধ্যাপক।)

বিষুৱা উৎসৱেৰ লোক বিশ্বাস গুলাৰ বৈজ্ঞানিক দৃষ্টি ভংগী

ৰঘুনাথ চৌধুৰী

পৃথিবীত বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ ঐতিহাসিক জীবন প্ৰক্ৰিয়া বা জনগোষ্ঠীৰ বাসস্থান পৰম্পৰাগত ৰীতি-নীতি, লোক বিশ্বাস, ভৌগলিক অৱস্থান আৰো পাৰি পাৰ্শ্বিক অৱস্থা আদিৰ ভিতিত একটা জনগোষ্ঠীৰ সাংস্কৃতিক জীবন গঢ়িয়া উঠে। এই বৈশিষ্ট্য গুলা কুনো একটা জনগোষ্ঠীৰ অতীতেৰ পাৰায় বৰ্তমান পৰ্যন্ত সাংস্কৃতিক জীবনেৰ বিকাশ হইছে। আমাৰ সহজ সৰল আদিম জনগোষ্ঠী কোচ ৰাজবংশী মানষি গুলানেৰ জীবন যাত্ৰাৰ জাতীয় উৎসৱ বিষুৱাকে ধৰিয়া কাতি গছা, দোমাসী, এউৰী, সোনাৰায়, ভাৰী গান, মদন কাম পূজা, কুশান গান, হুদুম পূজা, কাতিকা পূজা, বাঁশী পুৰান, পদ্ম পুৰান, শীতলি পূজা, গছা দেওৱা, নাঙল ঝাকৰা, আগ আনা, নয়া দেওৱা বুঢ়া-বুঢ়ী, ভাৰ ফেলা, মাছ মাৰা গান, বিয়া গান, মাৰাই গান, হোলী, ৰাখল গান, ছাৱা ভুলকা-গান, শ্ৰাদ্ধেৰ গান, চটকা গান, খেলা গান, কাচা খাই পূজা, দেহতত্ব গান, ভক্তি মূলক গান, আদি পূজা উৎসৱ, নাচ-গান গুলান প্ৰাচীন কালেৰ পাৰায় পৰম্পৰা হিচাবে প্ৰচলন আৰো জন প্ৰিয়তা আজিও আছে।

আমাৰ নিবন্ধত কোচ ৰাজবংশী গুলানেৰ বিষুৱাৰ লোক বিশ্বাস গুলা বৈজ্ঞানিক দৃষ্টি ভংগীত আগ বাঢ়াবা খুজিছোং। এই বিষুৱা উৎসৱ চৈত সংগ্ৰান্তি দিনেৰ পাৰায় আৰাম্ভ কৰিয়া সাত দিন পয্যন্ত পালন কৰে। ঐ সমায়ত পুৰানি বছৰ বিদায় লয় আৰো নৌতুন বছৰ আগমন হয়। প্ৰকৃতিৰ চাৰিফালে সামাজিক পৰিবৰ্তনত গাছ-গাছলিৰ নৌতুন পাতা-ফুল ধৰে, পক্ষী পিত্তনেৰ মধু সানা ৰাও শুনা যায়, নদীৰ নৌতুনত্ব ফটিক ধাৰা দেখা যায়, কোনায়-কুনিয়ে পাহাৰ-পৰ্বতকে ধৰিয়া প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্য্য হয়। এই প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্য্য আৰো প্ৰাকৃতিৰ মাঝত বিভিন্ন সম্বন্ধ ৰাখিয়া নানান নিয়ম-ৰীতি নীতিৰে বিষুৱা উৎসৱটা সাতদিন পয্যন্ত চলিয়া থাকে। ঐ কাৰনে এই বিষুৱা উৎসৱটাক "সাত বিষুৱা" বুলিয়াও ক'ৰা হয়। এই সাত বিষুৱাৰ প্ৰত্যেকটা দিনক আলগা নামেৰে পৰিচয় আছে। যেমন গৰু বিষুৱা, মানষি বিষুৱা, গুষ্ঠি বিষুৱা, সাত সাকী বিষুৱা, বাহো বিষুৱা, চিকাৰ বিষুৱা আৰো দেও বিষুৱায় হইছে কোচ ৰাজবংশী গুলানেৰ জাতীয় উৎসৱ সাত বিষুৱা।

বিষুৱা উৎসবেৰ প্ৰথম দিনকে অৰ্থাৎ চৈত সংক্ৰানিক "গৰু বিষুৱা" বুলিয়া কয়। গৰু বিষুৱাৰ আগেৰ দিনেৰ সন্ধিয়াৰ পাৰায় "চুৱা" লাগিব আৰো "বিষ" ধৰিছে বুলিয়া কোচ ৰাজবংশী

সমাজত এক হুলুচ-থুল-লাগে। এই কাথাখিনি বৈজ্ঞানিক দৃষ্টি ভংগীৰে গৱেষনাৰ বিষয় আছে। মনত কুনো বেলা প্রশ্ন হয় কাৰ চুৱা লাগিব আৰো বিষ ধৰিছে। প্রকৃতি দেবীৰ না কুনবা মহান ব্যক্তিৰ জন্ম প্রসব বেদেনা ?? ঐ দিনা সন্ধিয়া সমায়ত ঘুমা বিচিনাত বালুচেৰ তলত পানী লাউৰ পাত, বিষ কুটুলীৰ পাত, বিষ ঢেঁকিয়াৰ পাত, ভেটো মালিৰ পাত, নিমেৰ পাত, ভাঙেৰ পাত, বাসকা তিতাৰ পাত, বাঁশেৰ পাত, বেতেৰ পাত, অকৰাৰ পাত, কানসিসাৰ পাত, আদি লগত লোহাৰ একখান কাঁচি দিয়া থয়। লোক বিশ্বাস মতে এই গাছ-পাত গুলা বা বনৌষধী গুলা বিচিনাত দিয়া থইলে শৰীলত থাকা বিষ আদি বেমাৰ নির্মুল হয়। ঐ দিনা ঘুমাৰ সমায়ত খাওৱা জিনিস, তাঁত শাল ঘৰেৰ দুৱাৰ মুখত ছাইৰে বড় কৰিয়া ৰেখা টানিয়া দিয়া থয়। আৰো ঘৰেৰ চাৰিও ফালে গোবৰৰে ৰেখাকাৰে লেগিয়া দেয়। অনেকে বিশ্বাস কৰে যে-গর্ভবতী আগীৰ প্রসব হ'ৱা সমায়ত কুনো ভূত-পিশাস আদি ধৰিবা নাগায়, ওৰ কাৰনে এই গুলা দিয়া থয়।

গৰু বিষুৱাৰ দিনা বিহানে বেলা উঠাৰ আগে-আগে চেংড়া-বুঢ়া গুলানে ঝাৰ-জংগলত "আগ-ঝাগ" তুলিবা যায়। এই ঝাৰ-জংগলেৰ থাকিয়া কোচলতেৰ ফুল, নৰ সিঙেৰ পাত, ভেটো মালিৰ পাত, বাঘ হাসুৰাৰ পাত, বেতেৰ পাত বাসকা তিতাৰ পাত, চান্দো-ভাদো, গোড়ল পাখা, ভাঙেৰ পাত, কান সিসাৰ পাত, বিষ ঢেঁকিয়াৰ পাত বিষ কুটুলীৰ পাত, দাৰুৱা হালধি পাত, সেলাউৰ পাত, সিজুৰ পাত, বাঁশেৰ পাত, অকৰাৰ পাত, নিম তিতাৰ পাত, আদি আনিয়া চোতালেৰ মাঝত দেওশ্রী থানেৰ (শ্রীশ্রী হৰি থান) আগত ৰাখে। ঝাৰ-জংগলেৰ থাকিয়া আনা ফুল-পাতা গুলাক "আগ-ঝাগ" বুলিয়া কয়। আৰো প্রত্যেক প্রকাৰেৰ পাতা-ফুল গুলাক এক থোগা কৰিয়া বড় ঘৰ, সুনা ঘৰ, পাক ঘৰ, গোলি ঘৰ, ঠাকুৰ ঘৰ, আদি চালত গুজিয়া থয়। লোক বিশ্বাস মতে নৌতুনক বৰেয়া আনাৰ প্রকৃতি দেবীৰ দ্বাৰায় শুভেচ্ছা জানা হয়। আৰো আগ-ঝাগেৰ পাৰায় মিশ্রিত বনৌষধী সুগন্ধিতে বেমাৰ-পাতিৰ বিজানু-বিষানু ঘৰেৰ মানষিক বা অইন্য জীব-জন্তুক আক্রমন কৰিবা নাগায় বুলিয়া ভাবে। ঐ সময়ত নাগেশ্বৰেৰ পাতত নিজেৰ বংশেৰ সাত পুৰুষ নাম লেখিয়া বড় ঘৰেৰ দুৱাৰেৰ সুমুখত গুজিয়া থয়। কোচ ৰাজবংশী গুলানে বিশ্বাস কৰে সাত পুৰুষেৰ মাঝত ৰক্তেৰ সম্বন্ধ আছে। আজিও নিজেৰ বংশেৰ সাত পুৰুষ মাঝত বৈবাহিক সম্বন্ধ নাহয়। যদি কায়বা ভুল বোসতো হয়, ওক সমাজে নিচ্ছ কুলীয়া হয়, বুলিয়া ভাবে।

বেলা উঠাৰ লগে-লগে আমেৰ ফল, বাসকা তিতাৰ পাত, নৰ সিঙেৰ পাত, দাৰুৱা হালধি, কাচা হালধি, নিমেৰ পাত, আদি পিয়া-পাতা একে লগে মিসল কৰিয়া ওৰ পাৰায় হৈখিনি ৰস ওলায় ওক "তিতা-কসা ৰস" বুলিয়া কয় আৰো বাকী জিনিষ খিনিক "তিতা-কসা" কয়। এই

বনৌষধী তিতা-কসা ৰসখিনি খাইলে সাপ দংশনেৰ পাৰায় ৰক্ষা পায় বুলিয়া কোচ ৰাজবংশী গুলানে বিশ্বাস কৰে। ঐ সমায়ত আগী গুলানে পুৰানি গোবৰেৰ ডেলাত গোবৰ, হালুৱা লাঠি, হাতুৰা, দৰি, গোলি শাৰা বান্নি আদি একে লগে ৰকিয়া ৰাজ পথ থয় দেয়। যেন পুৰানি বিদায় আৰো নৌতুনক বৰেয়া লইলুং। এই খিনিতে ভাব হয় বাৰীখানত নৌতুনত্ব প্রবেশ কৰা অৱস্থাৰ নিচিনা বুলিয়া বিশ্বাস জাগে।

দুপৰ বেলা ৰাখল গুলানে আম ফল, ডম্বৰু ফল, ডাউৱা ফল, পানী লাউ, বাইগন, হালধি, তিতা কইলা, আদি আতালা কৰিয়া কাটিয়া নিয়া মালা গাঁথিয়া নেওবা হয় আৰো এই মালা গুলা নিজেৰ-নিজেৰ ঘৰেৰ গৰু গুলানক পিন্ধিয়া দিয়া "পুনগুী" গাছেৰে কবেয়া-কবেয়া নদী পুষ্কণীত গাৱ ধুৱাবা নিয়া যায়। ঐ সমায়ত গানাকাৰে কয়–

লাউ খা — বাইগন খা
দিনে — দিনে বাঢ়িয়া যা।
মাৰ ছোট' বাপ ছোট'
তুই হইছ মোটা তাজো।

গৰু গুলানক গাৱ ধুৱাৰ সমায়তে ডাউৱা ফলেৰ ৰস গৰুৰ চক্ষুত দিলে, গোটায় বছৰটা গৰুৰ চক্ষুত কুনো-বেমাৰ নাহয় বুলিয়া কোচ ৰাজবংশী গুলানে বিশ্বাস কৰে।

ৰাখল গুলানে গৰুৰ গাৱ ধুৱাৰ সমায়ত নদী-পুষ্কণীত এক ধৰনেৰ "চুৱা" খেলা খেলায়। এই খেলা খেলাইলে ৰাখল গুলাৰ স্বাস্থ্য হানি-বিঘিনি নাহয় বুলিয়া লোক বিশ্বাস আছে।

ৰাখল গুলানে গৰুক গাৱ ধুৱাৰ পাছত মালা গুলা বাড়ীত আনিয়া গোলি ঘৰত সযত্নে গুজিয়া থয়। এনতে থইলে গৰু গুলাৰ কুনো বেমাৰ-পাতি নাহয় বুলিয়া বিশ্বাস কৰে। গাছত যদি গৰু গুলাৰ কুনো ঘাঁৱা বা কাটা যায় ; তাহইলে মালা গুলা পিসিয়া ঔষধ হিচাবে ব্যৱহাৰ কৰিলে বেমাৰৰে পাৰায় সুফল পাওৱা যায় বুলিয়া কোচ ৰাজবংশী গুলানে ভাবে।

ঠিক দুপৰ বেলা ছাৱা-পাৱা, আগা-আগী, বুঢ়া-বুঢ়ী, চেংড়া-চেংড়ী গুলানে নদী-বিল-পুষ্কণী, আদিত গাৱ ধুৱা যায়। সগায় তিতা-কসা খিনি মিঠাতেল মিসল কৰিয়া গোটায় শৰীলত সানিয়া গাৱ ধুয়। এই তিতা-কসাৰে গাৱ ধুইলে চর্ম বেমাৰ নাহয় বুলি লোক বিশ্বাস আছে। আৰো সন্ধিয়া সমায়ত গোলি ঘৰত চাকি-বাতি জ্বলেয়া দিয়া গৰু গুলাক সেৱা-ভক্তি কৰিয়া নৌতুন "দামা" পিন্ধিয়া দেয়। গৰু গুলানক নৌতুন দামা পিন্ধিয়া দিলে "গুঠি" বেমাৰ নাহয় বুলিয়া বিশ্বাস কৰে।

বৈসাগ মাসেৰ প্রথম দিনকা "মানষি বিষুৱা" বুলিয়া কয়। এই দিনকা সকালে "আগ-

OKDISCD

ঝাপ সেকৈ" আনিবা ছোট' ছাৱা গুলা "ওঝা"ৰ ওচৰত যায়। ওঝায় আওৱা ধলা সুতাদিয়া মন্ত্র কয়া আপ-ঝাপ সেকৈ তৈয়াৰ কৰিয়া কাচা হালধিৰে ঘসিয়া ছাৱা গুলাক পিন্ধিয়া দেয়। এই আপ-ঝাপ সেকৈ পিন্ধিলে ভূত-পিশাস লম্ভিবা নাপায় বুলিয়া লোক বিশ্বাস আছে। আৰো মগৰীয়া (যেই তিৰোতায় সন্তান জন্ম দেওৱাৰ পাছত মাসিক নাহ'ৱাতে আৰও সন্তানেৰ স্থিতি ল'ৱা সন্তানটি) ছাৱা আছে, উমাৰ জৈন্য ঐ দিনকায় সকালে কাপাসেৰ থাকিয়া সুতা কাটিয়া কাপুৰ বানায়। ঐ কাপুৰখিনি ওঝায় মন্ত্র কয়া "তাবিজ" ভৰেয় দেয়। যদি মগৰীয়া ছাৱায় এই তাবিজটা পিন্ধে, ওয় আটাস পাবাৰ পাৱায় ৰক্ষা পায় বুলিয়া কোচ ৰাজবংশী গুলানে বিশ্বাস কৰে। ঐ দিনকা সকালে গাছ-গাছলি, বাঁশ, বেত, কল' আদি ৰুইলে নামৰে বুলিয়া লোক বিশ্বাস আছে। সকালে বাসিয়া মুখত চাউল চোবেয়া আৰো ঐ চাউলেৰ লগত কল' খাৰ মিসল কৰিয়া ঘৰেৰ চাৰি ফালে চিটিয়া দেওৱা হয়। এনতে দিলে বেদেলাং-জোকেৰ পাৱায় উপদ্রব নাহয় বুলিয়া কোচ ৰাজবংশী গুলানে বিশ্বাস কৰে।

মানষি বিষুৱা দিনকা আপী গুলানে নৌতুন "পাটানী" আৰো আপা গুলানে নৌতুন "আওছা" পিন্ধে। যেই আপা-আপীয়ে বিষুৱাত নৌতুন কাপুৰ পৰিধান নাকৰে, উমাক নিসকৰ্মা বুলিয়া লোক সমাজত পৰিচিত হয়। কোচ ৰাজবংশী গুলানে বিভিন্ন দেব-দেবীক পূজা আৰো মানস কামনা জৈন্যে "বিষুৱা মেলা" পাতে। পূৰ্ব পুৰুষক শ্ৰদ্ধা ভক্তি জানাৱ জৈন্য চাকি-বাতি জ্বলেয়া ভবিষৎ মংগলেৰ কাৰনে স্মৰন কৰে। দুপৰ বেলা ভাতেৰ লগত নিম তিতা, ভোট তিতা, বিষতি তিতা, খাইলে পেটেৰ পেলু নষ্ট হয় বুলি লোক বিশ্বাস আছে। আৰো ঝাৰ-জংগলেৰ থাকিয়া আনা নৰ সিঙেৰ পাতক ভাজি, কল'ৰ পোচলা, লাব্ৰা, কুলা ডাকিৰ পাতক চেকা শাক দিয়া ভাতেৰ লগত খাইলে পেটেৰ অসুখ নাহয় বুলিয়া আজিও জন বিশ্বাস আছে।

বেলা ডুবাৰ সমায়ত ঘৰেৰ চাকি-বাতি জ্বলেয়া দেওৱা পাছত গৰু বিষুৱাৰ দিনকা চোতালত আনিয়া ৰাখা আপা-ঝাপ গুলা এক "বাকন" তুঁস আৰো একমুঠা খেৰেৰ আঠিৰে প্ৰত্যেকটা ঘৰেৰ দুৱাৰে-দুৱাৰে "জাউৰী" দেয়। এই ডাউৰী গুলাক গুৱা ঢকুনাত (ঢকুৱা) তুলিয়া ধুঙাখিনি বিচন দিয়া বিচিয়া-বিচিয়া ৰাজ পথেৰ মাথাত থয়। এই ধুঙাখিনি ঘৰত সোমাইলে বেমাৰেৰ বীজানু-বীষানু আৰো মশ-ডাশ আদি ধ্বংস হয় বুলিয়া কোচ ৰাজবংশী গুলানে বিশ্বাস কৰে।

ঐ সন্ধিয়া সমায়ত বয়োজেষ্ঠ্য গুলানক কনিষ্ঠ গুলায় বিচন দিয়া বিচিয়া-বিচিয়া "বিষুৱাবান" (বিশেষ ধৰনেৰ হালধীয়া গামছা) দিয়া সেৱা-ভক্তি জানায়। এই বিষুৱাবান নেওৱা জনেৰ হিংস্ৰ জীব-জন্তুৰ পাৱায় বিপদ-ভিঘিনি নাহয় বুলিয়া লোক বিশ্বাস আছে।

বৈশাগ মাসেৰ দ্বিতীয় দিনকা "গুষ্ঠি বিষুৱা" বুলিয়া ক'ৰা হয়। ঐ দিনকা আত্মীয় গুষ্ঠি-সাকাইক ডাকেয়া আনিয়া খুৱায় বা প্ৰত্যেকেয় অন্যেৰ বাৰীত গুষ্ঠি খাবাৰ যায়। আৰো দৈ-চিৰা,

পিঠা আদি খাবাৰ দেয়। এই বিষুৱাৰ ভিতৰতে আপোনাজনক ডাকেয়া একসাজ খুৱাব লাগে। ওকে নাকৰিলে দেব-দেবী গুলা অসন্তোষ্ঠ হয় বুলিয়া জন বিশ্বাস আছে। তাৰ পাছৰেৰ দিনকা "সাত শাকী বিষুৱা" হিচাবে পালন কৰে। ঐ দিনকা সাত প্ৰকাৰেৰ বিভিন্ন ধৰনেৰ খাইলে দেহাৰ বিষ বা স্ত্ৰী পুৰুষেৰ বিভিন্ন ৰোগ শাক, ঝাৰ-জংগলেৰ থাকিয়া সংগ্ৰহ কৰিয়া, ওকে তৰকাৰী ভাজি, ভোৰ্তা, পাতাবা, চেকা, ভেল্কা আদি বানেয়া ৰান্ধিয়া খায়। এই ধৰনেৰ পাৱায় নিৰাময় হয় বুলিয়া সাধাৰন লোক বিশ্বাস আছে।

বিষুৱা উৎসবেৰ কয়দিন বিভিন্ন দেব-দেবীৰ থানত পূজা-পাৰ্বন আৰো বিষুৱা মেলা গুলাত দিন-ৰাতি "কুশান" গান চায়া সগায় আনন্দ-ফুৰ্তিত আত্মা হাৰা হয়। এই দেব-দেবী গুলাৰ ওচৰত নিজেৰ বা সতি সন্তানক ভালে ৰাখিবাৰ জৈন্য প্ৰাৰ্থনা আৰো মানস কামনা কৰে। মানস কামনা পূৰ্ণ হইলে বিষুৱাতে পাৰ-ছাগল, প্ৰসাদ আদি দেব-দেবীক আগবাঢ়ায়।

বিষুৱা প্ৰাচীন কামৰূপ-কামতা ৰাজ্যেৰ জাতীয় উৎসগ আছিল। আজিও বিষুৱা মেলায় ওৰ প্ৰমান দেয়। এই বিষুৱা উৎসব বিশেষ তাৎপৰ্য্য পূৰ্ণ আৰো বৈজ্ঞানিক দৃষ্টি ভংগীৰ বিষয়। কিন্তু আজি নানান কাৰনবশত বিষুৱায় আমাৰ জৈন্য হইছে এক প্ৰকাৰ প্ৰহসন আৰো এক গতানুগতিৰ উৎসব। আধুনিক সমাজত বিষুৱাৰ লগত সংহতি ৰাখিয়া প্ৰকৃতিৰ চিৰ সেমলা গাছ-বনলতা-শিয়া আদি দ্ৰব্য গুনেৰ বিষয় অধ্যয়নেৰ প্ৰয়োজন আছে।

oooooo

(কোকৰাঝাৰ জিলাৰ ফুটকিবাৰী নিবাসী ৰঘুনাথ চৌধুৰী বিজ্ঞানেৰ স্নাতক। ৰাজবংশী ভাষা সংস্কৃতিৰ লগত ওতঃ পোতভাৱে জড়িত ব্যক্তি।)

OKDISCD

সাম্প্ৰতিক প্ৰেক্ষাপটত কোচ-ৰাজবংশী জাতীয় সংগ্ৰাম

উমাকান্ত ৰায় ।

উত্তৰ-পূব ভাৰতেৰ নৃ-গোষ্ঠী গিলানেৰ ভিতিৰাত কোচ-ৰাজবংশী গিলান মঙ্গলয়ড় গোষ্ঠীৰ উত্তৰ পুৰুষ বুলি ইতিহাসখানে কয়া আছে । এই জনগোষ্ঠীটা অতীতেৰ পাৰাই অসম তথা বৃহৎ কমতাপুৰেৰ আদিম অধিবাসী আৰ' শাসক বংশীয় আছিল । তাৰ প্ৰমাণ স্বৰূপ প্ৰাচ্য পাশ্চ্যত্য বিশিষ্ট পণ্ডিত গিলানে ইয়াৰ সত্যতা স্বীকাৰ কৰি গেইছে । বিশিষ্ট সাহিত্যিক ড° বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱা আৰ' বিশিষ্ট বুৰঞ্জী বিদ ড° সূৰ্য্যকুমাৰ ভূএগ্গদেৱে কয়া গেইছে- "That Koches belong to Bodo group of tribes of North Eastern India" ঐতিহাসিক পণ্ডিত ড° জিএ গ্ৰিয়াৰচনে কইছে- "Koches and Kocharies are the same ethenic group" বুৰঞ্জীবিদ W. W. Hunter ৰে কইছে "The Koch people a kin to Mech, Kocharies and Garos. (All scheduled as tribes)" অৰ্থাৎ কোচ, কছাৰী আৰ' গাৰো গিলান সগায় একে বংশদ্ভুত । যদি কোচ, কছাৰী আৰ' গাৰো গিলান একে বংশদ্ভূত হয়া কছাৰী আৰ' গাৰোগিলান স্বাধীনতাৰ পাছেৰ পাৰাই জনজাতিৰ মৰ্যদা পায়া আছে অথচ একেখান ৰাজ্যত একে বংশদ্ভুত হয়া কোচ-ৰাজবংশী গিলান জনজাতিৰ মৰ্যদ্যা নাপায় কেনে .... ??? এইটা একটা ডাঙাৰ প্ৰশ্ন । আসাম চৰকাৰে কাকো কোলাত কাকো বোকাত নেওৱা মনোভাৱটায় আসামেৰ প্ৰত্যেকটা জাতি জনগোষ্ঠীক আন্দোলন মূখী হবাৰ বাধ্য কৰাইছে । কাৰণ আসাম চৰকাৰেৰ ঠগাৰু প্ৰতিশ্ৰুতিয়ে কোচ-ৰাজবংশী তথা আলদা আলদা জনগোষ্ঠী গিলানক ক্ষুব্ধ কৰি তুলিছে । ক্ষুব্ধেৰ আসল প্ৰসংগটা হইল - "জনজাতি কৰণ"। আসাম চৰকাৰেৰ প্ৰশ্ন কোচ-ৰাজবংশী গিলানেৰ জনগোষ্ঠীগত বৈশিষ্ট নাই। এলা প্ৰশ্ন হয় কোচ-ৰাজবংশী গিলানেৰ জনগোষ্ঠীগত বৈশিষ্ট যদি নাই তাহলে মেঘালয়েৰ কোচ-ৰাজবংশী গিলান কেমনে জনজাতিৰ মৰ্যদ্যা পায়া আছে । উমাৰ ক্ষেত্ৰত কেনে জনগোষ্ঠীগত বৈশিষ্টৰ প্ৰয়োজন নাইহল । আসামেৰ কোচ-ৰাজবংশী গিলানেৰ জন্যে ভাৰতীয় সংবিধান খান আলদা নাকি ? যদি আলদা হয় তাহলে তিনবাৰ জনজাতি কাৰণেৰ জন্যে চৰকাৰে অধ্যাদেশ জাৰি কৰিলেক কেনে .... ? ইয়াৰ উপযুক্ত উত্তৰ ৰাজহুৱা ভাৱে স্পষ্ট কৰুক আসাম চৰকাৰে ।

কোচ-ৰাজবংশী গিলানক জনজাতি নাদেওৱাৰ জইন্য, জনজাতি কাৰণেৰ প্ৰক্ৰিয়াটা সাৰে চলিবাৰ বাদে জনগোষ্ঠীগত মাৰাত্মক আন্দোলনত ব্যাঘাত জন্মোৱাৰ জইন্য জনগোষ্ঠীয় উন্নয়ণ পৰিষদ পুঁজি গঠন কৰি আৰ্থিক উন্নতিৰ হকে কাম কৰি যাব বুলিয়া প্ৰতিশ্ৰুতি দিছে । জনগোষ্ঠীয় উন্নয়ণ পৰিষদ পুঁজিয়ে কেৱল আৰ্থিক দিশত পেকেজ ঘোষণা কৰিলে কোনো একটা

জাতি জনগোষ্ঠীৰ উন্নতি নাহয়, বৰং মুষ্টিমেয় কয়একজনেৰ উন্নতিৰ বাহিৰে...। যদি চৰকাৰে জনগোষ্ঠীগত উন্নতি চায়, তাহলে জনগোষ্ঠীয় উন্নয়ণ পৰিষদ পুঁজিয়ে ভাষিক, সাংস্কৃতিক, শৈক্ষিক, ৰাজনৈতিক আৰ' অৰ্থনৈতিক দিশত গুৰুত্ব দেওৱাৰ বিশেষ প্ৰয়োজন । কাৰণ জনগোষ্ঠীৰ লোক গিলান নিজস্বভাৱে ভাষা, কলা-কৃষ্টি, সামাজিক, অৰ্থনৈতিক ভাৱে সদায় নিজস্বতা হাৰে যাওৱাৰ ঘাটা নিছে । আসামেৰ পণ্ডিত, বুদ্ধিজীৱি, অসম সাহিত্য সভা, অসম সন্মিলত মহাসংঘয়ে আসামেৰ আলদা আলদা ছোটো ছোটো জাতি জনগোষ্ঠীক নিয়া বৃহৎ অসমীয়া জাতি গঠনেৰ কাথা সদায় কয়া আছে । যদিও এই জাতি জনগোষ্ঠীৰ নিজস্ব ভাষা-কলা-সংস্কৃতিৰ উন্নয়নেৰ কাথা কাৰ্যকৰী হোৱা কৰি কাহয় নাভাৱে ।

আসামেৰ জাতীয় সংগঠন বুলি ঢোল-ঢাক বাজেয়া 'অসম সাহিত্য সভাও কোচ-ৰাজবংশী গিলানক ঠগোৱাৰ বাহিৰে কি কৰিছে । আসামেৰ প্ৰত্যেকটা জনগোষ্ঠীৰ এখান সৰ্বাংগ সুন্দৰ জনগোষ্ঠীয় ঐক্য মঞ্চ গঠন কৰিয়া অসম সাহিত্য সভায় প্ৰশংসাৰ পাত্ৰ হইছে । কিন্তু একেটা মঞ্চত কোচ-ৰাজবংশী গিলানক জনগোষ্ঠীয় ঐক্য মঞ্চত স্থান নাদেওৱাৰ কাৰণটা কি ? কোচ-ৰাজবংশী গিলান নৃগোষ্ঠীগত জনগোষ্ঠী নাহয় নাকি ....??? এই প্ৰশ্নৰ উত্তৰত অসম সাহিত্য সভাৰ ক্ষমতা নাইযে কোচ-ৰাজবংশী গিলান নৃগোষ্ঠীগত জনগোষ্ঠী নাহয় বুলি কব । অসম সাহিত্য সভাৰ বিষয়ববীয়া গিলান ভাল কৰি জানে - নামনি আসামেৰ কোচ-ৰাজবংশী গিলান 'অসমীয়া' বুলি পৰিচয় নাদিলে আসামেৰ 'অসমীয়া' বোলা বৃহৎ জাতি বিশ্বদৰবাৰত পৰিচয় দিবাৰ পাবাৰ নয় । কাৰণ কোচ-ৰাজবংশী গিলান ৰাজনীতিৰ মেৰপেচত নাচুকিয়া, সহজ সৰলতাৰ পৰিচয় দিয়া নিজেৰ ভাষা সংস্কৃতি প্ৰায় পাসুৰিয়া নিজকে 'অসমীয়া' বুলি পৰিচয় দিয়া গৌৰৱবোধ কৰছিল । তাত আমাৰ কবা লাগা কোনো নাই । কাৰণ ভাষা সংস্কৃতি গতিশীল সময়েৰ লগে লগে পৰিৱৰ্তন হোৱাটা স্বাভাৱিক । কিন্তু কাথা হইল - কোচ-ৰাজবংশী গিলান নিজকে 'অসমীয়া' বুলি পৰিচয় দিয়া পাইল কি..... ???

অসম সাহিত্য সভা তথা উগ্ৰ অসমীয়া জাতীয়তাবোধ দেখেবাৰ যায়া ১৯৬০ চনেৰ ভাষা আন্দোলনেৰ ফলশ্ৰুতিত ''বৰ অসম' ভাঙি ছাৰখাৰ হবা লাগা হইল । আজিকা যি এখান আসাম আছে তাৰ থাকি বড়ো ভাই গিলান আলদা হয়া যাবাৰ ৰাস্তা নিছে । আজিকা বি.টি.এ.ডি. কাইলকা হয়তো স্বাধীন বড়োলেণ্ড বিচিৰিয়া জোৰদাৰ আন্দোলন গঢ়ি তুলিবে । তাৰ প্ৰমান স্বৰূপ বড়ো গিলান স্বাধীন বড়োলেণ্ড নাহোৱাতে অফিচিয়েল কাগজ পাতি, চাইন-বোৰ্ড গিলানত বড়োলেণ্ড শব্দটা উল্লেখ কৰিবাৰ নিছে। 'বড়োলেণ্ড শব্দটায় কি বুজায় ইতিমধ্যে অসমীয়া জাতীয়তাবোধ অনুভৱ কৰা বুদ্ধিজীৱি গিলান নিশ্চয় অনুমান কৰিবাৰ পাইছে । অসমীয়া ভাষা সাহিত্যক নিয়া গৌৰৱবোধ কৰে, আমি কোচ-ৰাজবংশী গিলানো শ্ৰদ্ধা ভক্তি কৰোং কিন্তু বি.টি.এ.ডি.

OKDISCD

এলেকাত অসমীয়া ভাষাটা কতোখানি চলি আছে তাৰ খবৰ নিছে না....!! উদাহৰণ স্বৰূপে গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয় কোকৰাঝাৰ চৌহদৰে মূল নাম ফলকখানাত অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰয়োগ নাথাকাটা মন কৰিবা লাগা । গতিকে আসাম চৰকাৰ আৰ' অসম সাহিত্য সভায় অনুভৱ কৰা উচিত যে কোচ-ৰাজবংশী গিলানক 'জনজাতি'ৰ মৰ্যদ্যা নাদিলে অসমীয়া জাতিৰ থাকি আলদা হয়া যাইবে আৰ' সময়েৰ তাগদাত হাতত বন্দুক উঠি নিবাৰ ইতস্তত বোধ নাকৰিবে ।

আসাম চৰকাৰেৰ কু-ষড়যন্ত্ৰৰ ফলতে কোচ-ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ সৰলতাৰ সুযোগ নিয়া, কোচ-ৰাজবংশী গিলানক খেৰেৰ ভোতা বানেয়া স্ব-ৰাজ্য বড়ো ভাইগিলানেৰ হাতত তুলি দিছে। আজিকা যিখান বি.টি.এ.ডি. ৰ সদৰ কোকৰাঝাৰ, ঐ খান জিলাতে কোচ-ৰাজবংশীৰ প্ৰতিষ্ঠাতা বিশ্বসিংহৰ জন্ম । কোকৰাঝাৰ চহৰেৰ থাকি কয়এক কিলমিটাৰ উত্তৰে 'চিকনাঝাৰ' নামেৰ জাগা খানে আছিল কোচ-ৰাজবংশীৰ মূল ভেটি । বড়ো ভাইগিলানেৰ সংগ্ৰামী দৃঢ়তাৰ প্ৰকোপত পৰি আসাম চৰকাৰ সেও মানিয়া কোচ-ৰাজবংশী গিলানক ঠগোৱাৰ বাহিৰে কি কৰিছে। কোচ-ৰাজবংশী ভাই গিলান এই কথাটা একবাৰ গভীৰ ভাৱে চিন্তা কৰি দেখুক ।

আসামেৰ আদিম ভূমিপুত্ৰ কোচ-ৰাজবংশী গিলান অসমীয়া জাতি গঠন প্ৰক্ৰিয়াত মুখ্য ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছে আৰ' আজিকাও কৰি আছে বুলি কইলে বাঢ়েয়া কওৱা নাহইবে । কোচ-ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীটা অসমীয়া জাতিত মিশিয়া যাওৱাৰ অনেক পাছত স্ব-গোষ্ঠীৰ স্ব-অধিকাৰেৰ প্ৰতি মন মেলিছে এইটা একটা খুব ভাল লক্ষণ । ইয়াৰ হয়তো একটায় কাৰণ - কোচ-ৰাজবংশী গিলান অসমীয়া হয়া পাইল কি ? হয়তো এই প্ৰশ্নয় স্বগোষ্ঠীয় কয় একজন চিন্তাবিদ, বুৰঞ্জীবিদ, বুদ্ধিজীৱিৰ মাথাত কামোৰ দিছিল জৈন্য আজিকা কোচ-ৰাজবংশী গিলান অসমীয়া নাহয় বুলি কবাৰ পাইছে । এই বুলিয়া কওৱাৰ গোৰাতে হৈছে আসাম চৰকাৰ আৰ' উগ্ৰ অসমীয়া জাতীয়তাবোধ।

সগাৰে শেষত কোচ-ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ জাতীয় সংগঠনেৰ দুয়োটা গোটেৰ বিষয়ববীয়া গিলানক আহ্বান জানাং - যদি আমাৰ উদ্দেশ্য, লক্ষ্য একেটা - তাহলে আমাৰ মাজত ভাগ কেনে.... ??? এই প্ৰশ্নয় মোৰ বুকত সেল হানে । এই কাথা চিন্তা চৰ্চা কৰি একেখান মঞ্চত খাৱা হয়া স্ব-জাতীয় চিন্তাত আগবাঢ়ি আসিলে জনগোষ্ঠীটাৰ উন্নতিৰ সাথে সাথে জন নায়কত পৰিচয় পাবাৰ সক্ষম হইবে - নাহইলে পাছেৰ প্ৰজন্মেৰ আগত দুইয়োটা গোটেৰ বিষয়ববীয়া জবাব দিবাৰ লাগিবে আৰ' জাতীয় মহানায়কেৰ থাকি খলনায়কত পচিবা লাগিবে ।

****

(উমাকান্ত ৰায় অসমেৰ ধুবুৰীজিলাৰ হালাকুৰা কলেজেৰ অসমীয়া বিভাগেৰ প্ৰবক্তা)

সাম্প্ৰতিক ৰাজবংশী সমাজত জাতীয় উৎসৱ পাৰ্বণ পালনেৰ হাং-খাং দৰকাৰ

ভাগিৰথী ৰায়

এখান মাচ্‌। মাটত মেল্লা ছোটো ছোটো ঘৰ। খেৰ, বাশ, শিল্লা দিয়া বানা ঘৰ। পত্তেক্‌টা ঘৰেৰ আগিলাত এখান কৰিছোটো ছোটো ছাইনবোড। ৰাজবংশী, অসমীয়া, ইংৰাজী, হিন্দী ইত্যাদি নানান্‌টা ভাষাত লেখা। কুন্‌বাখানত লেখা আছে "আইশো, পুশুনাৰ পিটা, ছেকা, বুকুনি, শিদল, শুকাতি, ভেল্কা, কুল্টি ডাইল, আটকালাই পাৱা যায়।" কুন্‌বাখানত লেখা আছে "প্ৰাচীন আৰ' নবীনতম ৰাজবংশী পোশাক আশাকেৰ সম্পূৰ্ণ প্ৰদৰ্শন আৰ' বিক্ৰী।" কুনবাখানত আছে "কোমৰবান্দা মাটিয়া তাতেৰ পাৱা আজিৰ নেয়া তাতশালেৰ প্ৰদৰ্শনী।" এখানত লেখা আছে "ৰাজবংশী আগীৰ অলংকাৰ" একখানত আছে "কিচ্ছা, হৰিসবা, বিয়া, পদ্দাপুৰাণ, কুশান আৰ' মন্ত্ৰৰ বই।" আৰ' যে কতো কিছু। স্থানীয় গুলাঙেৰ বাহিৰেও আমেৰিকা, জাৰ্মান আৰ' আল্‌দা আল্‌দা জাগাৰ পাৱা আশা মানষীগুলা পত্তেক্‌টা ঘৰেৰ সন্মুখত ভিৰ লাগাইছে। পুশুনা না বিষুৱাৰ উপলক্ষে পাতা এই প্ৰদৰ্শনী। চাইৰোফালেৰ কি যে উখল-মাখল পৰিবেশ। চেঙৰা গুলাৰ হাতে হাতে কেমেৰা, ঘাৰত লট্‌কি আছে এখান কড়ি সইযাফুলী আডছা। একগুলাং আগী ব্যস্ত ৰাজবংশী ছাপ থাকা কাপুৰ দিয়া বানা আধুনিক পোষাক কিনাত। এৰ বেশি আৰ' ভাবা নাযায়, হাজাৰ হৌক্‌ দিবা সৃপ্নতো, ৰাত্তিৰ ঘুমেৰ সপন হইলে হয়তো ঘুম নাভাঙা পযন্ত সপন্‌টা আৰ' দিগিলা হৌল্‌ হয়। লেটু হাতে দেখা পালুং হয়। কিন্তু কল্পনাটা কড়িয়া আৰ' জোড়া দিতে দিতে ভংগ হয়া গেইল্‌। হে ৰাজবংশী জাতি, কুন্‌বেলা বিশ্ব দৰবাৰত তুমাৰ নাম পড়িচয়, কৃষ্টি, সংস্কৃতি ছিতিড়িৰ, কুন সময় এক্‌টা কড়ি উৎসৱ পাৰ্বনেৰ সময় সমস্ত জাতিটা একত্ৰিত হয়া এক্‌টা কড়ি আন্দোৎসৱত শামিল হবেন স্বতস্ফুৰ্ত ভাবে।

বৰ্তমান লেখালেখি, তাত বানা, জাতীয় খাদ্য বানা এইলাঙ্‌ খুব দৰকাৰ হৈছে পড়িচয় ৰক্ষাৰ জন্যে। সমাজখান একটা খুটিক কেন্দ্ৰ কড়ি কপ্‌কপা কড়ি ধড়িয়া ৰাখিবাৰ জৈন্তে ভাষা-সাহিত্য, কৃষ্টি সংস্কৃতি, আৰ্থ সামাজিক বিকাশ ঘটাটা খুবে জৰুৰী। নিস্তেজ, শেটেড়া লাগা জাতিটাক উদ্যম উৎসাহ দিয়া সতেজ বানেবাৰ লাগিব। Do Or Die ছেন্টিমেন্ট জাগ্ৰাত কড়িবাৰ লাগিব। এখান মঞ্চ লাগে, জাতীয় সাংস্কৃতিক সামাজিক মঞ্চ। লোক পূজা পাৰ্বণ উৎসব ইত্যাদি অনেক আছে যেইলাঙ্‌ ৰাজহৰাভাবে উদ্‌যাপন কড়িলে প্ৰদৰ্শনী ইত্যাদি আয়োজন কড়িলে, বিভিন্ন প্ৰতিযোগীতামূলক অনুষ্ঠান অনুষ্ঠিত কৰি প্ৰতিভা বিকাশেৰ সুযোগ দিলে যুৱ সমাজত একটা সুস্থ উদ্যমপূৰ্ণ বাতাবৰণ সৃষ্টি হব। স্বকীয় বৈশিষ্ট্য আৰ' ঐতিহ্য বজেয়া ৰাখাৰ জৈন্যে এক দীৰ্ঘস্থায়ী প্ৰভাৱ বিস্তাৰেৰ মাধ্যম হৈছে উৎসৱ পাৰ্বণেৰ ৰাজহৰা উদ্‌যাপন।

OKDISCD

"আশোশো-মোশোশো", "লাউৰ পাতা ঢাপা ঢাপা, তাত ফেলালুং ছাই", এইলা এউৰী মাগা গান আজিকালি চচ্চা বিনাকাৰে প্ৰায় লুপ্ত হয়া যাবাৰ লাইগ্‌ছে। আৰ' যাৱাটা স্বাভাবিকো। কাৰণ আজিৰ দ্ৰুত ব্যস্ত জীৱন যাত্ৰাত আগেৰ কৃষিপ্ৰধান জীবনো নাইকা, অন্যান্য কাম ছাড়িয়া সাড়া বছৰ হাল কৃষিতে লাগি থাকি চেঙ্‌ৰা বুড়া ছাৱায় ছুটুই ঐ এক ফশল আৰ' এক উৎসবেৰ অপেক্ষা কড়িয়া থাকা দিন আৰ' নাই। স্বাভাবিকতে সমাজেৰ প্ৰাচীন ইংগিত বহ কৃষ্টি লোকাচাৰ গুলা আধুনিকতাৰ স্পৰ্শত নিশ্চয় দিনে দিনে অৱলুপ্ত হয়া যাব। কিন্তু এই সময় আমাৰ কৰণীয় কি? সাহিত্য সভা বা সামাজিক সাংস্কৃতিক মঞ্চ একোখানে আমাৰ জনগোষ্ঠীটাক বিভিন্ন ক্ষেত্ৰত আগেয়া যাবাৰ জৈন্যে একটা পথ প্ৰদৰ্শকেৰ কাম কড়িবাৰ পায়। জাতীয় সংগঠন গুলাক, নেতৃবৃন্দক গঠনমূলক সমালোচনা, দিশা নিৰ্দেশ নিশ্চয় আমাৰ বৌদ্ধিক সাংস্কৃতিক মহলে দিয়া থাকিবাৰ পাব আৰ' লাগিব।

নাটক, কবিতা, উপন্যাস এইগ্‌লা সৃষ্টি কড়াৰ উপড়াও মঞ্চত উপস্থাপনা, প্ৰতিযোগীতা অনুষ্ঠিত কৰা আৱশ্যক। তাৰোপৰি আধুনিক জগতত খাপ খাৱা কৰি গুণগত মান উন্নত কড়ি আমাৰ পৰম্পৰাগত জাতীয় ছাপ থাকা পোশাক পাতিৰ প্ৰদৰ্শনী, মিছ পাটানী ; মিঃ লেংটি ইত্যাদি অন্যান্য অনুষ্ঠানো অনুষ্ঠিত কড়িবাৰ লাগিব। আৰ' বিষুৱা, পুশুনা, কাইত্‌কা, অষ্টমী, নেয়াখাৱা এইলা উপলক্ষ্যত কয়েক দিনীয়া ভাবে ৰাইজে একত্ৰিত কড়িয়া সামূহিক ভাবে একটা কড়ি উৎসৱ পাতা যায়। আমাৰ মাৰ্শেল আৰ্টি যোগিলা আছে যেমুন লাঠি খেলা, কুস্তি, তৰোৱাল, তীৰ-ধনুকা লগতে আধুনিক কুংফু, ক্যাৰাটে, টাইকোৱানডো, ঘোৰা দৌৰ ইত্যাদী নানানটা শাৰীৰিক বিদ্যাও চৰ্চা আৰ' প্ৰতিযোগীতা পাতাটা জৰুৰী। জাতীয় উৎসৱ পালনেৰ সময় এই ধৰণেৰ কাৰ্যসূচী আমাৰ যুৱসমাজত একটা অনুশাসন প্ৰিয়তা আৰ' একাগ্ৰতা সৃষ্টি কড়িব বুলি মোৰ বিশ্বাস।

আগেৰ শাউৰী খাৱা নিয়ম আস্তে আস্তে নাহোৱা হবাৰ লাইগ্‌ছে। ৰাজহুৱা ভাবে পালন কৰা পত্তেক্‌টা উৎসৱত এই প্ৰথা আৰ' প্ৰচলন কৰা সম্ভৱ তাকো স্বতস্ফুৰ্ত ভাবে।

ৰাজবংশী খাদ্যৰ উপুড়াত লেখালেখি, প্ৰদৰ্শনী আৰ বিশ্ব বাজাৰত তাৰ তুলি ধড়াৰ ব্যৱস্থা কড়াৰ দৰকাৰ আছে। এইলাঙেৰ মাজদিয়া খালি ৰাজবংশী কৃষ্টি সাংস্কৃতিৰ যে বিকাশ হব এইটা নাহয়, আৰ্থ সামাজিক বিকাশতো এইলাঙেৰ প্ৰয়োজন আছে। পথ্থমে আমা আমাৰ সামূহিক উৎসৱ পাৰ্বণত এইলাঙেৰ প্ৰদৰ্শনী আৰ' সহজলভ্যতা আড়ম্ভ কড়িলে শেনে একদিন ঐ পৰ্যায়ত যাৱাটা সম্ভৱ হবাৰ পায়।

ৰাজনৈতিক ভাবে অৱহেলিত জাতি একটাৰ জৈন্যে সাংস্কৃতিক ঐতিহ্য ৰক্ষা কড়াটা একটা প্ৰাথমিক শৰ্ত। নিজেৰ পড়িচয় সংকট, ইতিহাস, ভাষা আৰ' সৰ্বগোৰি একতা ৰক্ষাত এই জাতীয় উৎসৱ পাৰ্বণে অভূতপুৰ্ব অৱদান আগবাড়েবাৰ পায়। ঘিলাখেলা, টাংলা, বাটো খেলা, কড়িখেলা, মল্লযুদ্ধ সাত্তুড়া, ঠাণ্ডাত দৈ খাৱা এইলা আমাৰ উৎসৱেৰ একটা কড়িয়া অপৰিহাৰ্য অংগ হবাৰ লাগে যেমুন আগত এক সময় আছিল।

বিয়া এক সামাজিক উৎসৱ। বিয়াৰ সিদ্ধান্তটা ব্যক্তিগত হৈলেও যুদি পত্তেকখান ৰাজবংশী গাৱত একটা কড়ি দশ জনেৰ (ৰাইজেৰ) পুজি থাকে তালে অনুষ্ঠানটা চলেবাৰ জৈন্তে ব্যৱহাৰ কড়া যায়। ভাবিবাৰ লাগিব যে ঐ বিয়া কুনু ব্যক্তি বিশেষেৰ হৈলেও অনুষ্ঠানটা কিন্তু দশজনেৰ। ফলত আৰ্থিক ভাবে দুৰ্বল একটা কড়ি পৰিয়াল অনেক উপকৃত হব। আৰ সৌগ থাকি লাভ হব বিভিন্ন আনুসংগীক লোকাচাৰ পালন কড়িয়া এক উৎসৱ মুখৰ পৰিবেশত বিয়া গুলা সম্পন্ন হব। আমাৰ ৰাজবংশী সমাজত প্ৰচলিত বিয়াৰ গান, নিন্দালী গান সংৰক্ষণ, ৰেকৰ্ড এইলা অভাবত আজি লুপ্ত হয়া গেইল। তদ্ৰূপ শ্লোক, ছাত্তৰ ইত্যাদিত।

'ইঙ্কিছি, বিঙ্কিছি, নাই চোছা নাই বিছি' কতো কি ? 'নুন'। কথায় কথায় এইংকা কড়ি বিনোদন কড়া আজি মানষি পাশুৰি গেইছে। অন্যান্য ভাষাৰো এইটা সমস্যা হৈছে। কিন্তু তুলনামূলকভাবে আমাৰ থাকি আগতে সংৰক্ষণ কড়ি ৰাখাৰ জৈন্যে অনেক সুৰক্ষিত আছে। আমাৰ মাজত যখন এইলাঙেৰ প্ৰতিযোগীতা বা প্ৰদৰ্শনীমূলক অনুষ্ঠান অনুষ্ঠিত হব তখন স্বতঃস্ফুৰ্ত ভাবে মানষি বিস্মৃতিৰ গৰ্ভেৰ পাড়া বাইৰ কড়িয়া আনিব আমাৰ এক একটা কড়ি ৰত্ন।

বইৰ মেলাও ঐ উপলক্ষে অনুষ্ঠিত কড়া যায়। লেখক, বিক্ৰেতা, বাজাৰ বাড়িলে শেনে একাধিক গ্ৰন্থ বিড়াব। আৰ্ এই অনুষ্ঠান গুলায় হবাৰ পায় একটা কড়ি সুযোগ। সময়ে সময়ে ভাগি সম্মিলন অনুষ্ঠিত কড়িবাৰ লাগে, আৰ একটা কড়ি বংশৰ এখান কড়ি বংশপঞ্জীও লেখি থাকিবাৰ লাগে।

সৌৱচাইতে ভাল লাগিব এইটায় যে ৰাজনৈতিক মহলত যেইধৰণেৰ পৰিস্থিতিয়ে চলি নাথাকুক সমস্ত জাতিটা একাত্ম হয়া একটা শক্তিত পৰিণত হব। কল্পনা কড়োতো এখান মেলা, যেতে সগায় নিজেৰ সাজ পোশাক পিন্দি দলে দলে যোগদান কড়িবাৰ লাগিছে, নিজেৰ ভাষা কবাৰ লাগিছে, খাদ্য পৰিবেশন লাগাইছে। আৰ্ ঐলাৰ সোৱাদ নিবাৰ জৈন্তে দুৰ দুৰান্তৰেৰ থাকিয়াও বিশ্বদৰবাৰেৰ মানুষ আশিছে। কি যে সুখাবহঃ ঐ দৃশ্য, না !

00000000

(কোকৰাঝাৰ জিলাৰ বাবাগড় নিবাসী ভাগিৰথী ৰায় M.A. B.Ed বিশিষ্ট সমাজসেবী, কোচ ৰাজবংশী ভাষা-সংস্কৃতিৰ লগত ওতঃ পোতভাবে জড়িত।)

OKDISCD

কোচ ৰাজবংশী লোক সংস্কৃতিত—
"বুঢ়া বুঢ়ী ফেলা"

কালী চৰণ ৰায়

এই বিশ্ব ব্ৰহ্মণ্ডত মেল্লা জীৱ জন্তু আছে। অৰে ভিতৰত সকলাৰ চায়া মানুষেৰ জীৱ ডাঙাৰ। মানুষে গোটায় জীৱ জন্তুক মাৰিয়া ফেলায়, খায় আৰো বশঃ কৰিবা পাৰে। একুটা কাথা আগেৰ বুঢ়া-বুঢ়ী, বাপ-মাও, আতা-আবু, জেঠো-জীঠাই, দেও-দেৱতা পূজা নেদা কৰি নতুন ধানেৰ ভাত, চিমা, চিৰা, পিঠা নাইখায়। দেও, দেৱতা আৰো বুঢ়া-বুঢ়িক পুজিয়াহে খাইছে। আগেৰ বুঢ়া-বুঢ়ীয়ে দেও দেৱতাক খুব মানিছিল।

সেংকেৰা যেলা পথমে আঘোণ মাহত ধান কাটে, ওৰ আগতে দিন বাৰ চায়া, আধা কুটা চিৰাৰে আৰো ভীম কলো নাহলে চিনিচাম্পা কলোদিয়া ধান বাৰীত বুঢ়া-বুঢ়ী, ভূত-পিশাস, পোকা পিপৰাক গধুলা বিলা পূজা কৰিয়া আহে অকে ফাৰাল ফেলোৱা কয়। ফিৰ ৰাতি বেহানে পুৱাই আপি খানেৰ দাৰা আগ আনে। আগ আনাৰ পাচতে ধান কাটিবা ধৰে। এক মাৰা মান কাটা হলে বোজা বান্ধিয়া বাউঙ্কাৰে কাণত কৰিয়া আনে। কাবাৰ গাড়ী থাকিলে গাড়ী দিয়া আনিয়া চোতালত বা কুথুৰিত থয়। সেই ধান গুদি হালোৱা গৰুৰে মাৰায়। যেলা ধানখিনি সৰে সেলায় ধান মাৰা হয় আৰো গৰু গিলান ছাৰিয়া দে। ওৰ পাচতে মাৰাৰ খেৰ খিনি ওখনাৰে ঝাকুৰিয়া ঝাকুৰিয়া উলায়। যেলা খেৰ উলা হয়, তাৰ পাচতে ওখনাৰে ধান খিনিক ২ বাৰ মানা কাকায়। আৰো বানিৰে সাৰে। কাকালে ধান খিনি ঝক্ ঝকা হয়, খেৰো নাথাকে। ধান খিনি চায় কৰিয়া ঘৰঘৰাৰে টানিয়া মাজতে থুপুৰায় আৰো বানিৰে সাৰিয়া থয়।

আগতে কয়া আয়চং, কুমা কুমা কাজত আগতে বুঢ়া-বুঢ়ী দেও দেৱতা খানক পূজে। ঠিক সেংকেৰা এই আগত মাৰা ধান খিনিক বা এই থুবুৰীয়া থোৱা ধান গদকে বুঢ়া-বুঢ়ী ফেলায়।

বুঢ়া-বুঢ়ী ফেলোৱা নিয়ম ঃ— থুপুৰীয়া খোৱা ধানখিনিৰ চাৰিও ফালে গোবৰ খানিক পানীৰে আচ টানা হেনা কৰিয়া নিকিয়া দিবা লাগে। তাৰ পাচত এটা গোল শিল ১ কেজি মানাৰ ওজনৰ ধুইয়া ধায়া থবা লাগে। শিল ধুৱা পানী খিনি শুকালে শিল গোদক ৭টা সিন্দুৰ ফটা পিন্দিয়া দিবা লাগে। এই সাতটা ফটাই হৈছে সাত পিৰিৰ লখী মাও আৰো "শিলটো যেংকা গৈচবা ওজন সেংকেৰা গজ গজিয়া কৰে এ লখী মাও থাকিবি" বুলি থুপুৰিয়া থয়া ধানৰ মাথাত দেওৱা হয়। আৰো তাক পুজিবাৰ জৈনে ২ খান আগালতি কলোৰ পাত, ১ যোৰা ধুপ, ১ লোটা পানী, পানী চিটাবা তুলসীৰ আগাল ১ দাল।

সিন্দুৰ ১ পুৰীয়া, গুৱা পান ১ যোৰা, এই গিলা যোগাৰ কৰি থয়া আৰো বুঢ়া-বুঢ়ীৰ ভাওনা হবাৰ জৈনে বুঢ়াৰ বাবে ২ টা খেৰৰ মুঠা বানাবা লাগে, মুঠাৰ দুই মূৰে চেলাই পাকেয়া দিব লাগে আৰো মুঠাৰ মাজতে বা পেটতে ওলপ মানা খানিক ধান সুমাই দিবা লাগে। এই মুঠা দুইটা চেনাৰে ভাতি বানেয়া ভাৰ সাজাব লাগে আৰো লগতে বুঢ়াৰ বাবে চেনাৰ এক দাল লাঠিও দিবা লাগে।

ঠিক ইংকিৰাই বুঢ়ীৰ বাবে খেৰৰ মুঠা একটা আৰো লাঠি এক দাল বানেয়া থবা লাগে। এই গিলা যোগাৰ কৰিয়া চটো চটো মানু এজন আপা আৰো এক জন আপী দাকেয়া আনিয়া বুঢ়া-বুঢ়ী সাজাবা লাগে। তাৰ পাচতে পূজা আৰম্ভ কৰিবা লাগে থুপুৰীয়া বা খাপে থোৱা ধানৰ পশ্চিম ফালে দিয়া পূব মুখীয়া হওয়া ধানৰ খাপৰ ওপৰতে ধাওলা মাটিৰে নিকিয়া ওতে গুৱা পান যোৰা দিয়া গুৱা পানৰ আগত বা পূব ফালে ধুপ এক যোৰ জ্বলেয়া দিব লাগে। তাৰ পাচত আৰো এখান আগালতি পাত পাৰিয়া ওতে বুঢ়া-বুঢ়ীৰ ভাৰ বা খেৰৰ মুঠা, লাঠি দুই দাল থবা লাগে। আৰো এক লোটা পানী ওতে তুলসীৰ আগালটা থবা লাগে। তাৰ পাচত মিঠা তেলৰ চাতি থাকিলে তাকো জ্বলেয়া দিবা লাগিব। এৰ পাচতে মিঠা তেলেৰে সিন্দুৰ খিনি পাতত বা পানত গলেয়া শিলত, ধানত, গুৱা পানত, ধুপত লোটাত লাগেৱা দিবা লাগে তাৰ পাচত তুলসীৰে লোটাৰ পানী চতিয়াই দিয়া পূজাৰীয়ে গলাত গামোচা লয়, সেওৱা ভক্তি কাৰীবা কয় "দেখিছৰে লক্ষ্মী মাও ; তুমি সত্য কালেৰ দেৱতা, আজি এই পহিলা মাৰা ধান শিল যেংকা স্থিৰ সেংকেৰা মাও মোৰ ঘৰত থাক, আমাৰ সকলো দোষ মাৰ্জ্জনা কৰিয়া ভালে কুশলে ৰাখিবি" আৰো "বুঢ়া-বুঢ়ী ফেলাং" কয়া তুলসী পানী চতিয়া বুঢ়ী সাজা আপীক সিন্দুৰ ফটা দিয়া খেৰৰ মুঠাটা মাথাত তুলিয়া দিবা লাগে লগতে লাঠি দাল হাতত ধৰিবা দিয়া হয়। বুঢ়ীৰ পাচতে বুঢ়াকো খেৰৰ বানা মুঠাৰ ভাৰটা কাণত তুলিয়া দিবা লাগে আৰো লাঠি দালো হাতত ধৰি দিবা লাগে তাৰ পাচত পূজাৰীয়ে কুলাত খানিক মানা ধান লয়া, ধান ঝাৰিয়া ঝৰিয়া পূজা কৰা ধানক বাও ফালৰ পাৰা দাইনফালে তলত দেওয়া গান খিনি কয়া কয়া সাত বাৰ ঘুৰিবা লাগে। পূজাৰীয়ে কয় "ধান দিম না পাতানা দিম", সেলা বুঢ়া-বুঢ়ী দুয়ো জনে একে লগে ক'ব "ধান দিম"। আৰো কব "ধান লাগে না পাতানা লাগে" বুঢ়া-বুঢ়ীয়ে কব "ধান লাগে"। এংকেৰা কয়া কয়া সাত বাৰ ঘূৰাৰ পাচত তাৰ পাৰা ওলেয়া আও দুৱাৰৰ খানেক দুৰাইত বুঢ়া-বুঢ়ীক থয়া আহিবা লাগে আৰো কুলাৰ ধান খিনিও খানেক মানা ঝাৰিয়া থয়া আহিবা লাগে ওতে। বুঢ়া-বুঢ়ীক থয়া আহিয়া সেই কুলাতে পুৰা এক কুলা ধান লওয়া পূজা কৰা ধানৰ মাথাত দিয়া সিন্দুৰ পিন্ধা শিল' গোবৰ, দুবৰী বনটা ভান্দাৰত থবা লাগে। সেই ধানটাই লখী একে "বুঢ়া-বুঢ়ী, পূজা কৰা" আৰো "বুঢ়া-বুঢ়ী ফেলা" বুলি কয়।

এংকা নিয়ম আগৰে পাৰি কৰিয়া আহিছে বুঢ়া-বুঢ়ী গিলানিয়ে। পূৰ্ব পুৰুষৰ পাৰি এলাও চলিয়া আছে ইংকা নিয়ম কোচ ৰাজবংশী সমাজত।

আৰো একুটা কথা আছে সেই সিন্দুৰ পিন্ধা শিল, গোবৰ আৰো দুবুৰী বন খিনিক ৰাজবংশীৰ ওঝা বা কবিৰাজ গিলানে কাবায় কাবায় কিৱা খাওৱাত আৰো কিৰা দিয়াত কিৰা ভাঙাত খাটায়। এই শিল, গোৱৰ দুবুৰী বন নাহলে কিৰা ভাঙাবা নাপাৰে। এৰ পাৰি জানিবা পাৰিলং বুঢ়া-বুঢ়ী ফেলাৰ বৰ গুণ আছে।

0000000

(কালিপুখুৰী নিবাসী কালীচৰণ ৰায় আওসান নেওৱা শিক্ষক। কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ জাতীয় আন্দোলনত জড়িত ব্যক্তি)

OKDISCD

কোচ ৰাজবংশী লোক সঙ্গীত "ভাওয়াইয়া" গানেৰ তাল তত্ত্ব

দীনেশ ৰায়

"Music is probably as old as history of man on earth" উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলেৰ তেপুৰানি জনগোষ্ঠী কিৰাতি বা ইন্দো-মঙ্গোলয়েড। এই গোষ্ঠীৰেই বৃহত্তৰ ফেকা কোচ-ৰাজবংশী গিলান। আনুমানিক খ্ৰীঃ পূৰ্ব ছয় শতক থাকিয়া আৰ্য্য কৰনৰ ফলত, আৰ্য্য অনাৰ্য্যৰ সংমিশ্ৰনেৰ ফসল উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলেৰ লোক সংস্কৃতি। কিৰাতী গুলাৰ গোষ্ঠীগত ভাষা আলদা বুলিয়াই কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ ভাষা ৰূপে আৰ্যকৰন হওয়া সত্ত্বেও ৰাজবংশী ভাষাটা দোসৰা ঐচন পণ্ডিত মানষি গুলা কয়। কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ লোকসঙ্গীত ভাওয়াইয়াত সুৰ ছন্দ ভাষাৰ স্বতন্ত্ৰ সাঙ্গীতিক বৈশিষ্ট উটকি পওয়া যায়। যি গিলান অন্যান্য লোকসঙ্গীত থাকিয়া দোসাৰা আৰ' আপোন মহিমা ভট ভটেয়া আছে।

লোক সঙ্গীত হইল দশেৰ মানষি গুলাৰ জীবনেৰ প্ৰতিফলন। ঐ জন্যে ভাওয়াইয়া গানত ফুটিয়া উঠিছে কোচ ৰাজবংশী লোক জীবনেৰ হাসি কান্দাকাটি। হাপুৰ দিনেৰ থাকিয়া ভাওয়াইয়া গান নিজেৰ স্বতন্ত্ৰতা ৰাখিয়া চলিয়া আছে।

লোক সঙ্গীত থাকিয়া মাৰ্গ সঙ্গীত ঐ কাথা সগায় দাস পায়। ঐ বাদে লোকায়ত তাল, বুলিত, মাৰ্গীয় ঢগ টা একেই। মানগত কোনো পাৰ্থক্য নাই কিন্তু ভাষাগত ভাবে হইলে উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলেৰ ভাওয়াইয়া গান গুলানেৰ এই তাল বোল কিৰাত জনগোষ্ঠীৰ ভাষা ৰূপেৰ (Sino T'Bctan Group) ধ্বনিগত সাদৃশ্য দেখিৰ পাং যিংকা, "ঘিস ঘিসা ঘিসা ঘিস্ ঠাকি মাছ্টা ভাতোত দিস্"।

উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলত যেল্লা মাৰ্গ সঙ্গীত চল নাছিল। ওৰ আগোতে দশেৰ লোকায়ত জীবন ধাৰাত হইল্লা গত বৈশিষ্ট নিয়া ইন্দো-মঙ্গোলোয়ড গোষ্ঠীৰ মানষি গিলানেৰ মাজত বিশিষ্ট ধ্বনি মাধুৰ্যেৰ তাল বোল দেখিৰ পাওয়া যায়। যি গিলান পৃথিবীৰ তেপুৰানি নৃ গোষ্ঠীৰ মাজত আনাদি কালেৰ পাৰায় চলি আহিয়া আছে। বৈচিত্ৰময় তাল বোল ভাওয়াইয়া গানতো ঐচন বৈশিষ্ট দেখিৰ পাওয়া যায়।

"তালেৰ উৎপত্তি সম্পৰ্কে নানানটা মত প্ৰচলিত আছেইমাৰ ভিতিৰাত পথম আৰ' গোড়াশী মতবাদটা হইলেক শৈব মতবাদ। এই মতবাদ অনুসাৰে হৰ গৌৰি নাচন থাকিয়াই তালেৰ জনম। শিবেৰ "তাণ্ডব" নৃত্যেৰ পথম আখৰ "তা" আৰো গৌৰীৰ "লাস্য" নাচেৰ পথম আখৰ "ল" এই দুই লগ লাগিয়াই "তাল"। তাল প্ৰকৃতপক্ষে প্ৰকৃতিৰে বস্তু আৰো তালেৰ সৃষ্ট কৰ্তাও প্ৰকৃতি।"

এতে, বাচিয়া-খুচিয়া থিৰাং কৰা দশটা ভাওয়াইয়া আৰো চটকা গান নিয়া ঘাটা নাড়া কৰা হইল। এই গান গিলান বহুল প্ৰচলিত ঐ বাদে খালি গানেৰ অন্তৰা লিখিয়া বিষয়টা উপস্থাপন কৰাৰ চেষ্টা কৰিলুং।

ভাওয়াইয়া গানেৰ "দৰিয়া" একটা বিশেষ অংগ। এৰো মেল্লা ফেকা আছে। পথম গান দৰিয়া, তাল। গানেৰ বুলি—

"ওকি ও হো ৰে ভোমৰা বৈস ডালে
চাষাৰ ছাড়ে না হালেৰ গৰু
জালিয়াৰ ছাড়ে না জালে
ফুটিলে ফুলেৰও কলি
ভোমৰায় নাহি ছাড়ে।।"

এই গানেৰ তাল কাহাৰবা। ৮ মাত্ৰা। মাৰ্গীয় বানী হইল—

ধা, গে, তে, টে, না, গে, ধি, না,

এই বানীৰ indigeneous ৰূপ বা বোল হইল—

ঘিস ঘিসা ঘিসা ঘিস্
টাকি মাছ্টা ভাতোত দিস্

দ্বিতীয় গান "ক্ষীৰোল" ভাওয়াইয়া। ক্ষীৰোল ভাওয়াইয়া গানেৰ দোদৰাত একেন্যা বিশেষ Stroke প্ৰচলিত আছে উয়াক কওয়া হয়া "ক্ষীৰোল ডাং"। গানটা গাওয়া খাইবে দৰিয়া গানেৰ মোত কিন্তু উয়াৰ সাথোত দতোৰ বাজিবে অনেক টা চটকা গানেৰ মতোন।

"আৰে ও কইন্যা হস্তে কদমেৰ ফুল
তিন কইন্যা জলত যায়
কায় বা কেমন গুন কইন্যা হে।"

— এই গানেৰ মাৰ্গীয় বানী—

ধাগে তেটে নাগে ধিনা

— এই গানে indegeneous ৰূপ বা বোল হইল—

টাকি মাছ্টা ভাতোত দেক্

তৃতীয় গান "চিতাল" ভাওয়াইয়া। ঐইটা এক্যনা সুৰেৰ নাম। এতেও ক্ষিৰোল ভাওয়াইয়া মতোন দোতৰা ডাং বাজেৰ লাগিবে। মাৰ্গ সঙ্গীতত গানেৰ চাৰিটা পৰ্য্যায় আছে। যিংকা, স্থায়ী, অন্তৰা, সঞ্চাৰী, আভোক। ভাওয়াইয়া গানোতো চাৰিটা পৰ্য্যায় আছে— গৰান, চিতান, পৰাণ বা পৰণ আৰো খসা।

চিতান ভাওয়াইয়া খালী মাত্ৰ অন্তৰা বা চিতান পাওয়া যায় ক্ৰমশঃ মধ্যম গ্ৰাম থাকিয়া শুৰু হওয়া উচ্চ গ্ৰাম বিস্তাৰ লাভ কৰে খাদ সপ্তত অন্যান্য সুৰেৰ মতোন নামি নাআইসে। গানেৰ উদাহৰণ—

"চেতন পায়া নিন্দা ৰাতি
শুনেছে মুই কান পাতি

এত আতি কায় গান কৰিয়া

ওৰে ভাউয়ানি গানেৰও সুৰে

চিন চিন লাগে মোৰে

মনে হয়.............. বোঙ্কুয়া হইতে পাৰে।"

এই গানেৰ মাৰ্গীয় বানী হইলেক—

ধাগে খিন নাগে খিন

নাগে তিন নানা তেটে

এই বানীৰ indigeneous ৰূপ বা বোল হইল—

তানাৰ খাটি খসি গেল্

ভোল্লাস স স স

চতুৰ্থ গান "সোয়াৰী" ভাওয়াইয়া। সাধাৰনতো ভইস পালক গুলা ভইসেৰ পিঠিত চড়িয়া এক সময়ত গান গায়া বেড়াইছিল। ওই সময় ভইসেৰ ঝাকিনিত গানেৰেও বিশেষ দোলিয়া উঠিছিল। এমুন আৰোহন বা গানেৰ উপৰা সৃষ্ট দোলনিক গবেষক গুলা "সোয়াৰী" বুলিয়া কয়া থাকে কিন্তু উত্তৰ পুৰ্বাঞ্চলত প্ৰচলিত সংকীৰ্তন গানত সোয়াৰী বুলিয়া একনা বিশেষ কাথা উল্লেখ পাওয়া যায়। ওই বাদে সোয়াৰী খালী আৰোহন নাহয় একটা তালকেন্দিক, ভাওয়াইয়া গানত এইৰকম তালেৰ পৰমান পাওয়া যায়। গান—

"শ্যাম কালীয়া মোৰ বাজায় বাশী

যমুনাৰ পাৰে পাৰে।"

এই গানেৰ তাল দাদৰা। ৬ মাত্ৰা

ধাগে তিন তিন নাগে খিন খিন

Indigeneous ৰূপ- পইল পইল পইল ত্যালেৰ তাড়ি পইল

পঞ্চম গান "গাৰান" ভাওয়াইয়া। কোন বস্তু গড় গাড়েয়া চলাৰ বেলা যি ছন্দেৰ গতি দেখিৰ পাং ঐটায় গৰান। ভাওয়াইয়া গানত ঐচন ছন্দেৰ গতি লক্ষ্য কৰা যায়—

গানেৰ কাথা— "ওহে চম্পা ফুটিলোৰে

ঐনা বসন্তেৰ ডালে

কত ভোমৰা খইসে লোভে"।

মাৰ্গীয় বানী—

দা দেন তা তিট কত গদি ঘন

Indigeous ৰূপং—

বুঢ়া বাড়ীতে নাই ৰে

বুড়া বউ কিনিবাৰ গেইসে

আঠাৰো ছাওয়া- লেৰ মাও দেড় টাকাতে পাইসে

বুড়া ভালে পাইসে ৰে

ষষ্ঠৰ গান চোলোন্তী ভাওয়াইয়া। দৰিয়া গানেৰ দ্ৰুত ৰূপটাক কওয়া হয় চোলোন্তী ভাওয়াইয়া। দোতৰাত "উল্টা ডাং" দিয়া এই গান বাজেবাৰ নিময়। এই উল্টা ডাং আয়ত্ব কৰাতা যিংকা কঠিন উংকা এয় শ্ৰুতি মধুৰ। গান—

"বিচন তুলং কি তুলং কে

ঝাড়িয়া ফেলাও মাটিৰে।"

মাৰ্গীয় তালেৰ বানী—

ধাগে তেটে নাগে খিনা

প্ৰাচীন বোল

ঘিস ঘিসা নাগেৰ ঘিসা

সপ্তম গান একতাল বিশিষ্ট ভাওয়াইয়া গান। গানটা মৈয়ালী ধাৰাৰ গান। এতে সাধাৰণত দাদৰা তালকেই প্ৰধান দেওয়া হৈছে। কিন্তু উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলে সংকীৰ্তন গানেৰ একতাল থাকিয়া ভাওয়াইয়া এই ৰকম সুৰ তাল আসি গেইচে বুলিয়া দাবী কৰিৰ পাং। গান—

"কিসেৰ মোৰ ৰান্ধন কিসেৰ মোৰ বাড়ন

কিসেৰ মোৰ হলধি বাটা

মোৰও প্ৰাননাথ অন্যেৰ বাড়ী যায়

মোৰ আঙিনা দিয়া ঘাটা।"

তাল দাদৰা বাৰো মাত্ৰা অথবা একতাল বাৰো মাত্ৰা মাৰ্গীয় বানী—

খিন খিন ধাগে

তেৰে কেটে তু না

কত তে ধাগে

তেৰে কেটে খিন না না

Indigeneous বোল—

ঘিকিৰ ঘিকিৰ ঘি নাকেৰ ঘিকিৰ ঘি

কেউ কেউ যা নাকেৰ কেউ য়া

অষ্টম গান "চটকা", ঝুমুৰ অঙ্গেৰ। ঝুমুৰ একনা তালেৰ নাম। এই বিশেষ তাল থাকিয়া চটকা অঙ্গেৰ ঝুমুৰ নামকৰনটা কৰিৰ পাওয়া যায়। গানেৰ তাল দাদৰা, ছয় মাত্ৰা—

OKDISCD

গানের কাথা—

আই মোৰ পায়ের ঘুঙুৰা বাজেৰে
আই মুই কেমনে বাইৰা যাং
আই মোৰ পায়ে বা ঘুঙুৰা বাজেৰে
আই মুই কেমনে বাইৰা যাং

গানের মাগীয় বানী—

ধাগে তে টে না ধি না

এ পে Indigineous ৰূপ— দুইটা দুগ্ধ জাপা টা না গিল

নবম গান বিশুদ্ধ চটকা। ভাওয়াইয়া গানের একন্যা বিশেষ ৰূপ হইল "বিশুদ্ধ চটকা" গান। দোতৰা বাজনিৰ একন্যা বিশেষ ঢঙ আছে। বিষয় বস্তুৰ ৰঙ্গ ৰসিকতা এই গিলান গানত বিশেষ প্রাধান্য পায়। আ'ৰো দোতৰাত বিশেষ Stoke বাজেবাৰ লাগে। গানটা দাদৰা তালত ছয় মাত্রাত গায়া থাকে।

গান—

"আজি কাকোতে কলসি নিয়া
ঘটোৎ দ্যাখং আসিয়া
ঐনা বাথান তুলিসে কদম তলায়
ঐনা নাগোৰ ৰোসিয়া।"

মাগীয় তাল—

ধা তে টে না ধি না

Indegineous ৰূপ—

ঢ্যাংটে নাটেং নাটেং
নাকটে নাটে নাটেং

দশম গান চটকা খমটা অঙ্গেৰ। খমটা মূলত পালা গান বা লোক নাট্যেৰ (Folk Drama) খসা গান। সাধাৰনত এই গিলান গানত দ্রুত কাহাৰবা আৰো ত্রি তালে বাজেবাৰ লাগে। এই গোটায় গুলা গানত দোতৰা বাজেবাৰ সময়ত একন্যা বিশেষ ঢঙেৰ ডাং বাজেবা লাগে।

গানের কাথা—

"আই মোৰ জানিয়াও জানে না
শুনিয়াও শুনে না
জ্বলেয়া গেইলেন মনের আগুন
নিভিয়া গেইলেন না।"

মাগীয় তালে বানী—

ধা গে তে টে না গে থি না

Indigeneous—

থিক তাং থিক তাং থিক তাং থিক তাং
থিক তাং থিক তাং থিক তাং থিক তাং
দালে দেদে নাগে দাং ঢিং ঢাং ঘিটি লিস

ভাওয়াইয়া গানের সম্প্রতিক গতি প্রকৃতি লক্ষ্য কৰিলে বিকৃতিৰ গোন্ধ উটকি বিৰ কৰিব পওয়া যায়। ভাওয়াইয়া গানোত আছে উত্তৰ পূর্বাঞ্চলের নিদিষ্ট ভৌগলিক এলাকাৰ উচ্চাৰন গত ঢগ। কিন্তু এল্লা মেল্লা শিল্পীৰ কণ্ঠত আজিকা আৰ' ওই উচ্চাৰন গত ঢগটা, বিশেষত্ব গলা ভাঙায় বিশেষ কাজ বা গলাৰ বিশেষ ম্যানাৰিজম উটিকি পওয়া যায় না। একন্যা গানের কাথা "নাহাল ডিং ডিং ফুল কনা" এই গানত "নাহাল" NAHAL আৰো ফুল FUHL এই উচ্চাৰন আজিকা অনেক শিল্পী গুলাই কৰি পায় না বা কবাৰ পাং যে এই উচ্চাৰন সঠিক ভাবে কৰিব জন্যে চেষ্টা না কৰে। আৰো ভাওয়াইয়া গান Dipthong ধ্বনি অনেক খ্যাত, অখ্যাত শিল্পীৰ মুখত ঠিক ন হয়। যিংকা "বাপোই চ্যাংৰাৰে গাছোত চড়িয়া দুইটা জলপই পাড়েয়া দে।" এই গানোত "দুইটা" শব্দত Dipthong ধ্বনি উচ্চাৰিত হয়। এই "দুইটা" মেল্লা ভাওয়াইয়া শিল্পী আজিকা বিকৃত ভাবে উচ্চাৰণ কৰিয়া আছে। ইয়াৰ উপৰা ভাওয়াইয়া গানের ভাষাতত্ত্বেৰ বিষয়ে আজিকা সগায় উদাসীন।

সর্বশেষত কবা পাৰং যে আজিকা ভাওয়াইয়া গান ওৰ বিশিষ্টতা হাৰাবা ধৰচে। এৰ বাদে কায় দায়ী? অথবা বৈশিষ্টহীন ভাওয়াইয়া গানক সঙ্গীতেৰ পর্য্যায়ত ফেলোবা যায় নাকী? এই বিষয় নিয়া চিন্তা, আলাপ আলপন তথা মূল্যায়ন প্রয়োজন।

*****

(উত্তৰবংগেৰ ময়নাগুৰীৰ নিবাসী দিনেশ ৰায় ৰাজবংশী লোক সংগীতেৰ ওস্তাদ)

OKDISCD

কোচ ৰাজ্য 'চিদলী' ঃ অল্প পৰিচয়

জয়ন্ত মাধৱ বৰুৱা

কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ আপোন পৰিচয় আৰো গৌৰৱময় ইতিহাসেৰ কাথা দাঙিয়া ধৰ কোচ ৰাজ্য গিলাৰ ভিতৰত নাম লবা পাৰা এখান ৰাজ্য আছিল চিদলী ৰাজ্য। ঐতিহ্যমণ্ডিত এই কো ৰাজ্য খানেৰ বিষয়ে বহুতে হয়তো ভাল কৰিয়া নাজানে ; অৱশ্যে নাজানা গতেই স্বাভাৱিক কাৰন এ ৰাজ্য খানেৰ বিষয়ে বিশেষ লিখিত ইতিহাস কুনো পোৱা নাযায়। বিজনী ৰাজ্যৰ ইতিহাস মতে এ ৰাজ্যখান বিজনীৰে অধীনেৰ অংগ ৰাজ্য আছিল। কোচ-ৰাজবংশী ভাষা-সাহিত্যৰ বিষয়ে লেখা মেল কৰা বহু পণ্ডিতৰ মতেও ই বিজনীৰে অন্তৰ্গত আছিল। বহুতেৰ মতে আৰো চিদলী ভূটানৰ অধীনত চল কোচ ৰাজ্য আছিল। মুঠতে চিদলী এখান কোচ ৰাজ্য আছিল।

চিদলীত ৰাজ কৰা বংশটোৰ আদি পুৰুষ চিকন নাৰায়ণ দেৱ ; যাক চিকনাৰাজ বুলিও জান গিছিল। অয় প্ৰথমতে চিকনাঝাৰত চিদলী ৰাজ্যৰ ৰাজধানী বানায়। এই জাগা খান এলা কোকৰাঝা জিলাৰ ভিতৰত পৰে আৰো চিদলীৰ পাৰা ৪৫/৫০ কিঃ মিঃ মান দূৰাইত। ভূটানৰ পাদদেশত থাক চিকনাঝাৰত এলাও পৰিতক্ত্য অৱস্থাত চিদলী ৰাজ্যৰ ৰাজধানীৰ অস্তিত্ব কিছু বৰ্ত্তি আছে। তাৰ পাছ চিদলী ৰাজ্যৰ ৰাজধানী নমলপুৰ (বৰ্তমান চিদলী) লৈ হস্তান্তৰ কৰা হয় কিছু সময়ৰ কাৰনেহে। অ কাৰনতে নমলপুৰত ৰাজধানীৰ কুনো চিন চাপ নাই। নমলপুৰেৰ পাছত চিদলী ৰাজ্যৰ ৰাজধানী বিষ্ণুপু (বৰ্তমান বিদ্যাপূৰ)ত পাতাৰ লগতে ৰাজবাৰীও সাজোৱা হয়। এই ৰাজবাৰী বিদ্যাপুৰত আজিও অক্ষ অৱস্থাতে আছে ; যায় নাকি চিদলী ৰাজ্যৰ গৌৰৱ পূৰ্ণ ইতিহাসৰ কাথাকে কয়।

চিদলী ৰাজ্য খান ৭ টা খণ্ডত বিভক্ত আছিল আৰো চিদলী ৰাজ ষ্টেটৰ অধীনতে এই ৭ টা খ পৰিচালিত হৈছিল। এই ৰাজ্যৰ ৰাজা গিলা শাক্ত ধৰ্মৱিলম্বী আছিল বুলিয়া জানা যায়। ৰাজবংশে আদি পুৰুষ চিকন নাৰায়ণ দেৱে দূৰ্গা দেৱীক পূজিছিল আৰো তাৰ পাছৰ ৰাজা সকলেও এই পৰম্পৰা বৰ্ত্তেয়া ৰাখি ছিল। মহাৰাজা গৌৰী নাৰায়নে চিকনাঝাৰৰ পৰা নমলপুৰত ৰাজধানী পাতাৰে প আৰাম্ভ হোৱা দূৰ্গাপূজাৰ পৰম্পৰা নমলপুৰত আজিও চলিয়া আছে। এই ৰাজ্যৰ পৰিচালক গিলা নাৰায়নী নামৰ নিজা পইচাৰো ব্যৱহাৰ কৰিছিল।

চিদলীত শাসন কৰা ৰাজা গিলাৰ ভিতৰত একেবাৰে শেষ ৰাজা অজিত নাৰায়ন দেৱ উচ্চ শিক্ষিত মানু আছিল আৰো অয় ভালে কয়বাৰ অসম বিধান সভাৰো সদস্য আছিল। অজিত নাৰায় মাদ্ৰাজৰ পিঠা পুৰমৰ ৰাজকুমাৰী মঞ্জুলা দেৱীক বিয়া কৰাইছিল। ৰানী মঞ্জুলা দেৱীও উচ্চ শিক্ষি আছিল। ৰানী দেৱী ভাৰতীয় লোক সভাৰ সদস্য আছিল আৰো আন্তৰ্জাতিক ভালেমান সন্মিলন ভাৰতক প্ৰতিনিধিত্ব কৰিছিল। চিদলী ৰাজাৰ বংশধৰ গিলা এলাও বিদ্যাপুৰ আৰু বাসুগাওঁ অঞ্চল আছে। মুঠতে এঙ্কা কৰিয়া বিভিন্ন দিশেৰে ভৰা চিদলী এখান উল্লেখযোগ্য কোচ ৰাজ্যই আছিল।

****

এই জাগাৰ সজাতি গান

ৰঞ্জিৎ কুমাৰ বৰ্মণ

প্ৰেমেৰ বিচিত্ৰময় জাতি ৰূপ গিলান প্ৰাণত লাগা কৰি প্ৰকাশ কৰাত এই সজাতি গান গিলান একেবাৰে অদ্বিতীয় জীৱনেৰ ভাজে ভাজে যৌৱনেৰ আৰালে আৰালে মন বাউদীয়া কৰা, প্ৰাণচঞ্চল কৰা, প্ৰেমক বাদ দিয়া এই সজাতি গান গিলান নকোৰা কৰি থাকিৰ নাপাই। অনেক সজাতি গানেৰ সুৰে সুৰে বাজি উঠে প্ৰেমেৰ তাল, প্ৰেমিক-প্ৰেমিকাৰ গৰম প্ৰেমেৰ মধুৰ গুঞ্জন আৰ চুম্বন। ভৰ যুবক-যুবতীৰ যৌৱনেৰ কমনীয় লালসা আৰ আকুল আশা।

যৌৱনেৰ উত্তাল ঢৌৰে জীৱনত পাকেৰ সৃষ্টি কৰে। এই প্ৰেমেৰ ঢৌ বা চাকনৈয়াত পৰি কত চেংৰা, চেংৰীৰে চুপকা খাইছে তাৰ কুনো হিচাপ নাই। কিন্তুক এই সজাতি গান গিলান একে বাৰে বেলেগ। প্ৰেমেৰ তিতা কেঁষ্টা অভিজ্ঞতা, প্ৰেমেৰ হাওৱাৰ উল্টাং পাল্টাং মিলনেৰ আশা, বিৰহেৰ বুক ভৰা যন্ত্ৰনা, দুখেৰ হাসি-এই গোটাইখিনিকে সজাতি গানে ভাগে ভাগে যতনে ৰাখি থুইছে।

প্ৰেমিক জীৱনেৰ এখান বিচিত্ৰ ভৰা আশা প্ৰকাশ কৰিবাৰ যাৰাতে এই সজাতি গান গিলানে প্ৰেমেৰ সাগৰত নিয়া যায় তিনিটা ভাগত। এই প্ৰেমেৰ তিনিধাৰা হৈল।

১। প্ৰেমেৰ গান।

২। দাম্পত্য প্ৰেমেৰ গান।

৩। পৰকীয়া প্ৰেমেৰ গান।

এই তিনি ধাৰাৰ ব্যাখ্যা যদি দেওঁৱা হয়।

।। এক।।

"প্ৰেমেৰ গান"

প্ৰেমেই হইল সজাতি গানেৰ জীৱনেৰ সঙ্গী আৰ সুধা স্বৰূপ। চট কাল, চেংৰা কালেৰ পাছতে আইসে জীৱনেৰ চিৰ বাঞ্চিত যৈৱন কাল। এই যৈৱন আৰ প্ৰেমেৰ মাজত আছে এক নিছিঙা বানেৰ গিঠো। যেলা ভৰ চেংৰা-চেংৰীৰ দেহাত যৈৱন ঢোলে পূৱাল বাতাসে, সেলা মনটা উৰাং বাইৰাং কৰে। চেংৰা-চেংৰীৰ মন বাৰীত নাবসে যেমন ফাগুন-চৈত্ত মাসত মাদাৰ ফুলে গাছটা লাল কৰে, শিমলা গাছেৰ ফুল, তুলায় যেমন আকাশে আকাশে উৰায় তেমন কৰি উৰিৰ মন হয় চেংৰা-চেংৰীৰ। যৈৱনেৰ পাৰ ভাঙা উত্তাল তৰঙ্গত মনেৰ আশা ঠিক নাহোৱা হয়। নাৰী মনে বিচিৰি যায় পুৰুষেৰ সঙ্গ আৰ পুৰুষে চায় নাৰী সঙ্গ। আৰ্কষণ অনুৰাগে দুইজনেৰ মাজত মায়া জাল গাথে। যি প্ৰেমে নামানে নীতি নিয়ম, সামাজিক বান্ধন ধৰ্ম্মা-ধৰ্ম্মেৰ বিচাৰ আৰ সমন্ধৰ সীমা। যদিহে এই গোপন প্ৰেমত বাধা

পৰে তাহালে মনত বিৰস বেদনায় ফুটা ফুটা কৰে। প্রেমিকে প্রকাশ কৰা ভাঙা হৃদয়েৰ বাসনাৰে আৰ একে পথেৰ প্রেমিক প্রেমিকাৰো ক্রন্দসী মিলনেৰ সুৰ বিচিৰি তুলে কৰুণ বিননী যেমন—

(১)

অকি অৰে পূৱালে হাওঁৱা
জোৰ কৰিয়া তোলাও
বন্ধুৰ মতো শীতল কৰেৰে হিয়া

(২)

অ'কি অ প্রান নাথ আইসো
আইসোহে প্রাননাথ, বইসো।

(৩)

মুই না কান্দোং মনটায় কান্দেৰে
অ চান্দ মোৰ বাউদিয়া।
নাবুজিয়া বান্ধা ময়াল মোৰ
দিলু তুই আউলিয়া।।

।। দুই ।।

"দাম্পত্য প্রেমেৰ গান"

সজাতি গানত দাম্পত্য প্রেম একেবাৰে নিভাজ আৰ মধুৰ। এই প্রেম সগাৰে বা সমাজেৰ নীতিৰ মাজদিয়া জন্ম নেৱা প্রেম। যুগ্ম জীৱনত নাৰী-পুৰুষ (স্বামী-স্ত্রী)ৰ মাজত যি প্রেমেৰ জন্ম হয় আৰু নাসিঙা দৰি দিয়া বান্দি ৰাখে তাকে কয় মধুৰ দাম্পত্য প্রেম। যেমন—

(১)

"অৰে অবধ কালেৰ স্বৱামী কৰেয়া আইনছেন বিয়া
শিশু কালে বিয়াও কৰেয়া
যৈৱন কালে নাযান ছাৰিয়া
মুই থাকিম তোমাৰ
পইতানেৰ বালুস হয়া"

(২)

বনিজ বনিজ কৰেণ মোৰ পৰান সাধু অ'
সাধু বণিজেৰ কিবা ৰীতি।
অফুলা ফুলেৰ স্বাদ সাধু অ
সাধু খাইবাৰ নাইদেয় বিধি।।

।। তিনি ।।

"পৰকীয়া প্রেমেৰ গান"

সজাতি লোকগীত বা গান পৰকীয়া প্রেম ভৰা যৈৱনেৰ মাদকতা ৰস সঞ্চাৰী ভাৱৰ উন্মুক্ত প্রকাশ। বিয়া হওঁৱা নাৰীয়ে পৰ পুৰুষ আৰ পুৰুষে পৰ নাৰীৰ সাতত যি লুকা লুকি ভাৱে প্রেমত আসক্ত হয় ওইটায় হৈল পৰকীয়া প্রেম

পৰকীয়া প্রেমে সজাতিৰ এই গানক দুইটা বেলেগ সুতিৰ সুৰেৰ ঝঙ্কাৰ তুলে। এইটা হৈল।

(১) ৰাধা কৃষ্ণৰ প্রেম

(২) সাধাৰণ মানষিৰ প্রেম

যেমন— (ক) "মৰিহে মৰিহে মৰিহে শ্যাম"
শয়নে সপোনে তোমাৰে নাম

(খ) আৰে তুই মোৰ নিদয়া কালিয়া ৰে
অ কালিয়া কোন দোষে ছাৰিয়া গেলু মোক,
মুই নাৰীটা কেমন কৰিয়া হায়
পাশুৰি থাকিম তোক"

(২) সাধাৰণ মানষিৰ প্রেম

আৰ আঞ্চলে বান্ধিয়া গুৱা
শাক -তোলং মুই পাছিলা বাৰিত
ভূলকি মাৰিয়া..............

এই গানেৰ উপৰায়ো আৰ বহুত ভাগেৰ গান আছে যেগিলান নাকি ভাল কৰি ভাবি দেখিলে মানুষ জীৱনত জাত্তি ৰূপটা একে বাৰে খাটে। যেমন ওউ ভাগ গিলান সংক্ষেপ্তে দেওৱা হৈল।

।। চাৰি ।।

বৈৰাগ্য ভাৱেৰ গান

সংসাৰ হৈল বিৰাট টান আৰ দুইদিনিয়া। গতিকে দুই দিনিয়া সংসাৰত মিছাতে মোৰ মোৰ

OKDISCD

বুলি স্বাৰ্থ দেখি যায়া দুখ-কষ্টৰ এখান সাগৰত পৰি। কাৰণ স্বাৰ্থৰ ঘাটাত থাকে দুখ্যেৰ কাটা গতিৰে আসল সুখেৰ স্বাৰ্থ ভোগ কৰিবাৰ হৈলে হবাৰ লাগিব নিৰাসক্ত। আৰ এই বৈৰাগ্য ভাবেৰ গানে মানষিক সংসাৰেৰ লোভ, মায়া ত্যাগ কৰি নিৰাসক্ত বাবে জ্ঞানীজনক মুক্তি হবাৰ আব্দাৰ কৰে যেমন—

অকি গুৰুধন এই কি আছিল তোমাৰ মনে।
দেশ ছাৰা বৈদেশী গুৰু কৰাইলেন আমাৰে।।

গুৰু তোমাৰ নাম শুনিয়া ৰে।
আমি হইলাম উদাসীন...।।

।। পাঁচ ।।

দেহা বিচাৰৰ গান

এই গান তত্বমূলক আৰু আধ্যাত্মিক ভাবেৰ গান যেমন—

(১)

দেখবি যদি ভৱ মেলা।
মনেৰ মানুষ ৰসতে খেলা।।

(২)

এক বাৰ হৰিবল মন ৰসনা।
মানৱ দেহাৰ ভাই গৌৰৱ কৰো না।।

।। ছয় ।।

মনো শিক্ষাৰ গান

মনটা সদায় কল্পনা প্ৰিয় আৰ চঞ্চল। মনেৰ থাকি দুই ভাইৰ জন্ম-সজ আৰ অসজ। মন অসজত আগত যায়। এই মন বা মানুষ জীৱনটাক অসজৰ পাৰা সজ চিন্তা বিবেকক কৰ্ত্তব্য বা ভাল উপদেশ দেওৱাৰ ৰাস্তা দেখা হয় আৰ ওই গান গিলানে হৈল মনো শিক্ষাৰ গান। যেমন—

(১)

ভজো মন আপনা আপনি
কেউ নাই সংসাৰেৰ মাঝে ৰে
হাটেৰ চেনা পথেৰ চেনাৰে

অ পাগেলাৰ মন চেনা পৰিচয়।

(২)

অকি সোনা মন একবাৰ মুখে
হৰি হৰি বল
ভাই বল ভাতিজা বল সম্পত্তিৰ ভাগী—।।

।। সাত ।।

নানান ভাব মূলক গান

এই সজাতি গানত আগেৰ ভাগ গুলানেৰ উপৰায়ৱো নানান ভাৱ মূলক গান শ্ৰেণী ভাগ কৰি বিষয় বস্তুৰ উপৰাত ভিত্তি কৰি গান গিলান দেওৱা হৈল। যেমন—

(১) দৈহিক বিলাস।
(২) দাম্পত্য জীৱন লাভেৰ হাবিয়াস।
(৩) যৈৱন বেথায় যাৱাৰ বিননি।
(৪) নৈতন বিয়া ওৱা নাৰী মনেৰ গোপন বেদনা।
(৫) বৈধব্য যন্ত্ৰনা
(৬) সাংসাৰিক অভাৱ অনাটন।
(৭) সাংসাৰিক হাই ঋগৰা
(৮) প্ৰকৃতিৰ দেহাৰ ৰূপ আদি।

এই নানাটা ভাৱত যেতগিলান গান আছে হয়তো বিতং কৰি দেওৱা নাহইল তাও যেগিলানেৰ অৰ্থাৎ প্ৰধান ভাগ তিনিটা যি ধৰণে দেওঁৱা হৈল যদি আমৰা সজাতি মানুষ গিলান চৰ্চা বা অনুষ্ঠানে-পাৰ্বনে লাজে অপমানে ব্যৱহাৰ নাকৰি তাহালে কিন্তু খুব কম সময়ৰ ভিতৰত লুকিয়া যাব এই বস্তুৰ সমাজেৰ শিক্ষিত মানুষ গিলানেৰ হাতেৰ পাৰি।

●●●●

OKDISCD

কোচ ৰাজবংশী সমাজত নাৰীৰ ভূমিকা

নিভা নাৰায়ণ দেৱী

সৃষ্টিৰ অন্তত পৃথিৱীত জাতি দুইটা বুলিয়া পৰিচয় হইল— একটা নাৰী আৰো একটা পুৰুষ। কালক্ৰমত দুইটাৰে সুকীয়া সুকীয়া ধৰ্ম আসিয়া পৰিল । নাৰী একজনেৰ ধৰ্ম হইল সংসাৰ সাধনাত লিপ্ত থাকা আৰ পুৰুষেৰ ধৰ্ম হইল মৌলিক অধিকাৰ ৰক্ষা কৰা। নাৰী পুৰুষ দুইটায় একজনে আৰ একজনেৰ অভাৱ পূৰণ কৰাটায় আমা সুখ-দুখেৰ সমভাগী হোৱা অৰ্থ বুজুং। একজন নাৰী যতই উচ্চ শিক্ষীতা নাহউক কেনে ৰান্ধনী ঘৰেৰ অস্ত্ৰ হাতত তুলিবা লাগিবই ; কেনেনা এমুন কিছু সংখ্যক পুৰুষ বা পৰিয়ালেৰ কথা শুনা যায় ঘৰখানেৰ গৃহিনী তথা নাৰী জনেৰ হাতেৰ ৰান্ধা খাইলে সিনো মুখেৰ সোৱাদ পায় । কথা হইল নাৰী সমাজে সহজ ভাৱে ধৰি নিবা পাইলে সংসাৰখানত কুনো আঘাত প্ৰাপ্তৰ সৃষ্টি নাহয়। ঠিক সমায়ত কামেৰ বিৰতিত নাৰীয়ে বহি জগতেৰ কথাও চিন্তা কৰিবা পায় ।

যাতনা পৰিতাপেৰ মাজতেতো নাৰীৰ জন্ম । আৰ "নাৰীতে সৃষ্টি নাৰীতে ধ্বংস - পুৰুষেৰ শাসন ব্যৱস্থাত থাকিয়া সংসাৰ সাধনাত বৰ্ত্তী থাকা একজন নাৰী বংশ বিস্তাৰত পুৰুষেৰ সহগামী আনহাতেৎ দিয়া নাৰীৰ চালিকা শক্তিতেই পুৰুষ ধ্বংস হবা পায় । যেমুন কৰিয়া ধ্বংস হৈছিল ট্ৰ নগৰ হেলেনেৰ ৰূপত, ৰোমেৰ অন্যতম নিত্য নতুন নাৰী প্ৰেম পিয়াসী চেন্ট ভেলেন্টাইনেৰ ধ্বংস কথাও কবা পাৰা যায় । সেই প্ৰেম পিয়াসীৰ স্মৃতিত এলাও চৈধ্য ফেব্ৰুৱাৰী দিনটা প্ৰেমেৰ দি হিচাপে পালন কৰা দেখা যায় ।

নাৰীৰ ধ্যান ধাৰনা সদায় উৎসাজনক, নাৰীৰ বিচিত্ৰতাৰ মধ্যতে ঐক্যতা লুকিয়া থাকে । গতিকে পুৰুষেও নাৰীৰ প্ৰতি সৎভাৱ সু-চিন্তক হোৱা উচিত কেনেনা সমাজ ব্যৱস্থাই যেইডাল শিকল দিয় নাৰীক সংসাৰৰূপী হবা শিকাইছে ঐডাল শিকলতে আৱদ্ধ নাথাকিয়া সুস্থ মনভাৱ নিয়া পুৰুষেৰ সমানে আউগীয়া গেইলে মাত্ৰ নিজেৰে নাহয় বিশ্বৰেই মঙ্গলজনক কথা হব । কিন্তু প্ৰয়োজন সাপেক্ষে আউগা ভাল ।

সমাজ শৃংখলাবদ্ধ হোৱাৰ লগে লগে পৃথিৱীত সউক জনগোষ্ঠীৰে সুকীয়া দৃষ্টি ভঙ্গী আসিল নিজ জনগোষ্ঠীৰ সাহিত্য সংস্কৃতিৰ বিষয়ে চিন্তা চৰ্চা কৰিবা পাৰা হইল । ঐ আৰ্হিতে কোচ-ৰাজবংশী সমাজেৰ নাৰীৰ বৈশিষ্ট্য গিলাকে দাঙি ধৰা যাউক -

সাগাই সদৰেৰ প্ৰতি সন্মান তথা আদৰ জানাৱা ঘৰখান চাফ চিকুন কৰি ৰাখা, পৰিয়ালেৰ গুৰুজনেৰ প্ৰতি সেৱা-শ্ৰদ্ধা আগবাঢ়াৱা, স্বামীৰ প্ৰতি সৎভাৱ প্ৰেৰণ কৰা, পৰম্পৰা নীতি নিয়মেৰ

ক্ষেত্ৰত আগ-ভাগ নেৱা ইত্যাদি ইত্যাদি বৈশিষ্ট্য ৰাজবংশী নাৰী সমাজত আছে । কোচ-ৰাজবংশী নাৰী সকল উচ্চ আকাংশামুক্ত, ত্যাগী, শ্ৰমদায়িনী, সহনশীল, আচাৰ বিচাৰ, নীতি-নিয়মত ব্যক্তিত্ব পৰায়ণা । আৰ একফালে ঘৰুৱা কাম-কাজত হুৰকা তুফান (পাকৈত) দায়বদ্ধতাৰে সংসাৰখান চলেয়া নিবাপাৰা কিটিপ জানে জন্য দুখেৰ মাজতো সুখেৰে দুইবেলা দুইমুঠা অন্ন যায় মুখত ।

কোচ ৰাজবংশী নাৰী কেৱল ৰান্ধনী ঘৰতে আবদ্ধ নাথাকে বাৰমাসে তাঁত লাগেয়া বস্ত্ৰেৰ মঙ্গা পূৰণ কৰে । তাৰোপৰি হাতশাঁলত বানা আংচা, চাদৰ মেখেলা, পাটানি বিক্ৰী কৰিও কোচ ৰাজবংশী সমাজেৰ নাৰীয়ে ঘৰ সংসাৰ চলায় । বৰষা কালত ৰাজবংশী নাৰীয়ে পুৰুষেৰ সমানে খেতেৰ কাম ৰুৱা গাৰা, বিছন তুলা, সময়ত ধান কাটা, ধান মাৰা, ভাণ্ডাৰত তুলা সউক কৰ্মই পুৰুষেৰ সমভাগী নাৰীয়ে সম্পূন্ন কৰে।

কোচ ৰাজবংশী সমাজত নাৰীৰ স্থান অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ । নাৰী একজনক শিশু, চেঙেৰী, ফুল চেঙেৰী, গাভৰ, বৃদ্ধ পৰ্যায়ত বিভক্ত কৰা হয় । আৰ এক কথাত সেই নাৰীয়ে মাতৃ, ভগ্নী, পত্নী বুলিয়া সমাজত স্বীকৃতি পায় । আৰ সেই পৰিচয়েৰ উপৰা ভিত্তি কৰিয়ে নাৰী একজনে সমাজ গঠনেৰ ভূমিকা নিবা পায় ।

কোচ ৰাজবংশী কিশোৰী, শিশু সকলে পিন্দা উৰাত কুনো বাধ্যকতা নাই কিন্তু যৌৱন প্ৰাপ্ত হইলে পাটানিখান পিন্দা উচিত বুলি সমাজ বা পৰিয়ালেৰ লোকে বাতেয়া দেয় । ঘৰেৰ কাম কাজেৰ আৰ এক হইল উৰালত বা ঢেকীত ধান ভুকা কৰ্মতো কম গুনেৰ অধিকাৰী নাহয় কিছুগুলান নাৰী ৰাতি নাপুৱাইতে বাঢ়া জুৰে, দিনেৰ কৰ্মত আজাৰি পাবা জন্য ।

কোচ ৰাজবংশী নাৰীয়ে হাতেৰ শাকা শিতাৰ সিন্দুৰক সন্মান কৰে । বিদেশী আ অলঙ্কাৰ পিন্দাৰ জন্যে বেছি আগ্ৰহী নাহয় সীমিত অলঙ্কাৰে শ্ৰেয় বুলি ভাৱে । কোচ ৰাজবংশী নাৰীৰ বিশেষ কৰি তাঁত শালত বানা পাটানিখান পিন্দিলে নাৰীত্ব ফুটি উঠে । সভা সমিতিত ৰাজবংশী নাৰী মিসি সুতাৰ লাল গেৰুৱা হলদীয়া নাহলে কলপাতীয়া ৰঙেৰ পাটানি পৰিধান কৰাৰ লগতে এখান আওছা কান্ধত ৰাখে।

কোচ ৰাজবংশী নাৰীয়ে বিয়া ভোজ, সকাম, শ্ৰাদ্ধ, উৎসৱ পাৰ্বন আদি ব্যাপাৰ বাড়িত দলবান্দি কাম কৰে। প্ৰয়োজন হইলে উলুধ্বনীয় দল বান্দি দে ।

কোচ ৰাজবংশী প্ৰতি গৰাকী নাৰীয়ে সংসাৰ ধৰ্ম পালন কৰা ক্ষেত্ৰত বাখানাবা লাগা কথা— সন্তানেৰ দেখা শুনা, পিঠিত বোকা ধৰা লেখা পড়া, খেলা-ধুলা আদিতো চকু ৰাখিবা লাগে । আৰ এক অন্যতম কাৰণ হইল ঘৰেৰ সন্মুখত ঋতু অনুযায়ী কৰা শাক তৰকাৰীৰ বাগানত লাগি ভাগি থাকিয়া

অল্প হইলেও অনাটন দূৰ কৰে। আৰ একফালে ৰান্ধনী শালেৰ খেৰ কুটা সংগ্ৰহ কৰাৰ ক্ষেত্ৰতে পুৰুষক সহায় কৰে কোচ ৰাজবংশী নাৰীয়ে।

ৰাজবংশী কথাত কয়, - বোলে

ভাগ্যে নাৰী, ভাগ্যে দাড়ী
ভাগ্যে আম কাঠলেৰ বাৰী।

গতিকে সহনশীল নাৰীয়ে জয় কৰিবা পায় পুৰুষেৰ হৃদয়। অৰশ্যে পুৰুষেৰ হৃদয়তো যদি নাথাকে কিতৃমতা তাহলেসেনো এখান ঘৰ বা সংসাৰ বাগানত ফুলিব বিধে বিধে মাধে মালতী কামেনী কাঞ্চন ....। যেই জনগোষ্ঠীৰে নাহউক কেনে নাৰীক সউক পুৰুষে প্ৰফুল্ল অন্তৰ দিয়া হৃদয় মন্দিৰত আপ্যায়ণ কৰলে নাৰী ধৰ্ষিতা বেশ্যা কুনো দিনে নাহব। আশা কৰুং প্ৰত্যেক নাৰীয়ে সময়ৰ আহ্বান জানাউক এখান সুস্থ সমাজ নিৰিবিলি জীৱন ....।

(কোকৰাঝাৰ জিলাৰ ফকিৰাগ্ৰাম নিবাসী নিভা নাৰায়ণ দেবী বিশিষ্টা মহিলা সাংবাদিক)

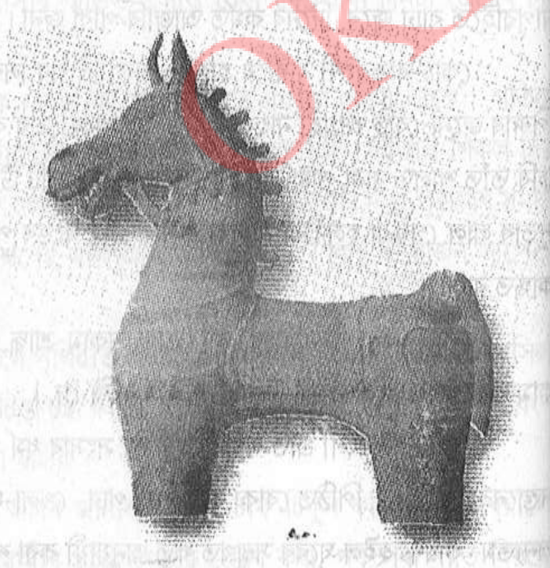

কটুক্তি

সুধীৰ চন্দ্ৰ ৰায়

সংস্কৃতিবান জনজাতিৰ দেশ-এইখান আসাম। পশ্চিম ফালেৰ থাকিয়া আইসা আৰ্য্য সভ্যতা সংস্কৃতিৰ সাথত যিগুলান জনজাতি মিলিবাৰ পায় নাই উমাক আৰ্য্য গুলানে জংলী মানুষ বুলিয়া কৈছিল। অনাৰ্য্য আখ্যা দিছিল। উমা এই মানসি গুলাঙৰ নানান নাম দিছিল— দানৱ, অসুৰ, পিশাচ, কিন্নৰ, ম্লেচ আদিৰ মতন নাম গুলা উমায় দেওৱা নাম। জনজাতি গুলাঙেৰ আৰাধ্য দেৱতা মহেশ্বৰকো উমা সংহাৰকাৰী হিসাবে আখ্যা দিছিল।

বিৰাট মঙ্গোলীয়া জনজাতি গোষ্ঠীৰ ভিতিৰাত কোচ-ৰাজবংশী এক অন্যতম জনজাতি। পৰিৰেশেৰ তাগিদাত কোচ ৰাজবংশীৰ পূজা মহাপুৰুষ ঠাকুৰ পঞ্চানন বাৰ্মাদেৱে নিজেৰ গোষ্ঠীটাক আৰ্য্যগুলাঙেৰ লগত সমান সমান কৰিবাৰ জন্য আৰ্য্যকৰণ ব্যৱস্থা হাতত নিছিল। যাতে আৰ্য্যৰ লগত সমানে সমানে চলা যায়। উমাৰ লগত ফেৰ মাৰিয়া চলা যায়। যাতে কাহোয় আৰ ঠাট্টা কৰিবাৰ নাপায়। তাৰে জন্য উপনয়নেৰ এক জন-আন্দোলন আৰাম্ভ কৰি দিছিল। ওৰ লগতে টিকাকৰণ বা টিকি ৰাখাৰো এক কাৰ্য্যসূচী হাতত নিছিল। মাথাটা নাৰিয়া কৰাৰ পাছত যাতে মগজুত কুনো ধৰণেৰ আঘাত নাপায় বা ৰৌদ-হাওৱা লাগিয়া মগজুৰ ক্ষতি নাকৰে তাৰে জন্য ঠিক মগজুৰ উপৰত অল্পখানিক চুলি ৰাখিয়া দিছিল। ঔটায় হৈল টিকি।

আৰ্য্য গুলাং যেমন আমাক ঠাট্টা কৰিছিল ঠিক ঐ মতন কৰিয়া আজিও এই জনগোষ্ঠীটাক হিংসা কৰিয়া বহুতে নানান ধৰণে কটুক্তি-ঠাট্টা মস্কৰা কৰা দেখা যায়। এই গুলাং কিন্তু খুউব গৰ্হিত কাম। কয়টামান কটুক্তি এই লেখাৰ মধ্য দিয়া দাঙি ধৰিবাৰ প্ৰয়াস কৰিছুং।

"কোচ - কোচ কোচোৰাং
টিকিত ধৰি মোচোৰাং"

টিকা বা টিকি এক আৰ্য্য সংস্কৃতি। দ্ৰাবিড় গুলাঙেও এই সংস্কৃতি মানিছিল। উমাগুলান দাড়ি চুলি মুণ্ডন কৰি পিতৃ পুৰুষক উচৰ্গা কৰছিল। মুণ্ডন এক ত্যাগেৰ প্ৰতীক। জাতকেৰ চুৰা, চুলাকৰণ, উপনয়ণ, শ্ৰাদ্ধ আদিতো মুণ্ডন কৰা হয়।

কিন্তু আৰ্য্য গুলান নিজকে উচ্চ শ্ৰেণীৰ মানুষেৰ চিন্ন হিসাবে মাথাৰ ঠিক মাজতে একখোপোলা চুলি ৰাখি দিছিল। চানক্যৰ টিকি এৰ এক উদাহৰণ। এৰফিৰ এক বৈজ্ঞানিক কাৰণো আছে। মাথাৰ কেন্দ্ৰ বিন্দু নৰম। ৰৌদ-বাতাস লাগিলে মগজুৰ ক্ষতি হবাৰ পায়। সেইজন্য ওই অল্প চুলি ৰাখি মুণ্ডন কৰা হয়। ওই বিন্দু খিনিক টিকা বুলিয়া কোৱা হয়।

প্ৰবাদ আছে যে খুউব ৰাগ উঠিলে টিকি খাৰা হয়। ৰাগ তুলিবাৰ জন্য সগায় আমাক এই ধৰণে ঠাট্টা মস্কৰা কৰে। কটুক্তি কৰে।

"মৰিবাৰ সময় কোচ পাৰা দিয়া ঘাটা"।

চৰণে সে জানে মৰণেৰ জাগা। কিন্তু মৰণেৰ লগত কোচ পাৰাৰ তুলনা এক অদ্ভুত কাথা। এৰ দ্বাৰায় এইটায় কোৱা হৈছে যে কোচেৰ গাওঁ, কোচ পাৰা এক বিপদজনক জাগা। ঐ গাওঁৰ

OKDISCO

মাজে দিয়া গেইলেই মৰণ অনিবাৰ্য্য। কোচ গিলান হিংস্র। আচলতে অন্যে আমাৰ উপৰত দি কতো গুলান বদনাম। কোচ গিলান কোনোপধ্যে এতো হিংস্র নাহয় যে উমাৰ পাৰা দিয়া গেইলে মাৰি ফেলাব। বৰংচ কোচ গিলা খুউব ভদ্র, দয়ালু আৰো সহনশীল।

"ডিমালি মোটা কোচ"

কোচেৰ ডিমালি কেনে মোটা ঐটা নাজানাৰ জন্যে হয়তো এই কটুক্তি। আমিৰা কৃষ মানষি। ৰাতিপুৱালেই আমি হাল গৰু ভৈষ - নিয়া খেতি-বাৰিত যাং। খেতি বাৰিত কাদং পা ঠেলিয়া হাল বোৱালে ডিমালিত খুউব জোৰ পৰে। সেইজন্যে ডিমালি মোটা হয়। কোচ গিলাঙ কি এই মোটা ডিমালি নিয়া খুউব গৌৰৱ কৰে। এতে অনেক শক্তি জমা হয়া থাকে। দৰকাৰ হৈ ঐশক্তি নানা কামত খাটোৱা যায়। তাকে নিয়া কায়বা ঠাট্টা কৰাটা কিন্তু ঠিক নাহয়। নাগা দা নাগা ঘাও, নাগা মৰিচ, বড়ো, হাজং আদি গুলাঙক কিন্তু এই ৰকম কৰিয়া তিস্কাৰী কৰাৰ জ আজি আসামেৰ থাকি বহুদূৰ চলিয়া গেইছে। কোচ ৰাজবংশী গুলানো কিন্তু যাওৱাৰ ৰাস্তাত।

"ঢোৰা কোচ"

আমি জানাত 'ঢোৰা' শব্দেৰ অৰ্থ হৈছে-মোটা কিন্তু নৰম। মোটা হিচাবে শক্তি কম। সেইজ কুনো কামেৰ নাহয় কানীয়া। আগেৰ থাকিয়া কেনে আমাক এই কটুক্তি, আজিও আমি বু নাপাইলুং। বোধহয় বেলেগে ভাবিছিল কোচ গিলাং অকামিলা-আলসিয়া আৰামপ্রিয়। ভাতুৱা, গাও চেতনা কম। কায়বা গুতাইলো উঠেনা। বুজি নাপায়। বুজিবাৰ চেষ্টা নাকৰে। সাচায় কোচ মা গিলাং উংকায় নাকি ? শীতল তেজী প্রাণী নাকি ? যদি সাচায় হয় তাহালে কিন্তু জাগিবাৰ হৈ উঠিবাৰ হৈল। এই বদনাম গাৰ থাকি ঝাৰিয়া ফেলে দিয়া খাড়া হবাৰ হৈল। আমি কিন্তু অনে চায়া অনেক পাছেয়া আছং। এইটা সময়েৰ ডাক। অভিজ্ঞতাৰ তাগিদা।

এই ৰকম কটুক্তি গুলাঙে আমাক কিন্তু কিছু চিন্তা কৰিবাৰ বাধ্য কৰাইছে। আম সগায় মিলি প্রতিবাদ কৰিবা লাগা হৈছে। কুনো একটা গোষ্ঠীক ধৰিয়া এই ধৰণেৰ কটুক্তি কৰা ঠিক নাহয়। এৰ তাৰাতাৰি বন্ধ হোৱাটা সগাৰে জন্যে কিন্তু মংগল।

কম কলেবৰ জন্যে বেসি লেখা নাগেইল। পণ্ডিত গুলাঙে নিশ্চয় এই বিষয়ে চিন্তা চ কৰিব। কয় একটা কটুক্তিৰ নমুনা মাত্র তলত সংক্ষেপে দাঙিয়া ধৰিলুং—

১। "পানীত হাগা চৰুৱা"।
২। "বেং খাওৱা ঝাড়ুৱা"।
৩। "চিৰা খাওৱা ঘুল্লীয়া"।
৪। "বাৰো হাজাৰী"।
৫। "হৈ হৈ ক্ষত্রিয়"।
৬। "হাজোং জাতি"।
৭। "হাম্‌ৰা-তামৰা"।
৮। "বাহে বাহে"।
৯। "বংশী"
১০। "কোচেৰ ডিমালিত বুদ্ধি"।

*****

কালীপুখুৰী অঞ্চলেৰ একটা সংক্ষিপ্ত আলোকপাত

সন্ধিয়া ৰাম ৰায়

কালীপুখু ৰী শব্দটা একটা সৰ্বব্যাপক শব্দ। শব্দটাৰ বানানটা নানান ধৰণেৰ উচ্চাৰণ হৈয়া আহিছে। যেঙকা– 'কাইলাপুখুৰী' 'কালিপুখুৰী' কলীয়াপুখৰী হৈয়া হৈয়া এলা কালীপুখুৰী হৈছে। ই একটা গাওৱেৰ মাত্র নাম নুবুজায়। কালিপুখুৰী বলিয়া কুনো একটা গাওৱেৰ নাম নাই। ই অঞ্চলেৰ নাম। আৰানি পুৰানি তেপুৰানি কালেৰ পাৰি আসি আমি বৰ্ত্তমান ৰূপ ধাৰন কৰিছে। ই সমষ্টি বাচক শব্দ। কালিপুখুৰী নামকৰন সৰ্ম্পকে নানান মত আছে। পুৰানি কালত কালিপুখুৰী বৰ্ত্তমান স্কুলেৰ পুৱ অংশত হেনো কালী মন্দিৰ আছিল। কালী মন্দিৰ পাৰাই জাগাতাৰ নাম কালিপুখুৰী হৈল, যেংকা - কালী - কইলা - কালীয়া - কালিপুখুৰী নামাকৰন হৈছে বুলি ধাৰনা কৰিবা পাৰা যায়।

আৰো একটা হৈল বৰ্ত্তমানেৰ ১৭ নং চৌটাকী নিম্ন বুনিয়াদী বিদ্যালয়েৰ দক্ষিনে আৰো জীতেন ৰায়েৰ ঘৰেৰ উত্তৰে একটা ছোট পুখুৰী আছিল। ঠিক এই পুখুৰীৰ মাজেদিয়া বালাজান - বাসুগাওঁ গড়কাপ্তানী আলি বাটটা পুৱা-পশ্চিমা কৰে যায়। পুখুৰীটা বাটা খায়য়া যায়া এই দুইটা পুখুৰী আছিল আগেৰ যুগত খুন্দা পুখুৰী। ৰাস্তা পাক্কা ৰাস্তা হৈছে। এই ৰাস্তাটায় এই অঞ্চলেৰ গঞা ৰাইজৰ অত্তে-তত্তে যাওৱা -আসাৰ সচল পথ হৈছে। ক্ষুদ্র বাসুগাওঁ এম, ভি স্কুলেৰ পাৰতে একটা আগেৰ যুগেৰ বাটাখাং বাটাখাং ধৰনেৰ পুখুৰী আছিল। এই দুইটা পুখুৰীৰ পাৰাই জাগাটাৰ নামকৰন হৈল কালিপুখুৰী বুলিয়া সবে ভাবে।

বৰ্ত্তমানেৰ গীতামন্দিৰটাৰ পুৰনি কালেও এডোখৰ জায়গা আছিল। তাতে সুঙাল গছ আছিল মষ্ট বৰ। জায়গাটা ভয়লাগা বিধেৰ আছিল। শনিবাৰ - মঙ্গলবাৰ খৰবাৰে মানুযে এই জাগাৰ কাপে দিয়া যাবা ভয় খাছিল দেত-ভুত লাস্ত অপদেৱতায় পায়বুলিয়া মানুযেৰ সন্দেহ কৰিছিল। জঙ্ঘলেৰ ভিতৰত কালীমাও আছিল বালিয়া মানুযে ভাবিছিল। একটা মাওৱে ছোট আপি ছাওৱা বোকা ধৰিয়া সেই জায়গাক কাপেদিয়া যাইতে ছাওৱাটাক এক চাওৱে বোবা কৰিছিল হেনো।

চালাকাটি-গৰু ভাযা বৰ্ত্তমানেৰ ৰাষ্টা এই ভয়লাগা জায়গাৰ কাপেদিয়া উত্তৰা-দক্ষিনা কৰিয়া যায়। ৰাষ্টাটা বৰ্ত্তমান পাক্কা হৈছে। বি.টি.চি. চৰকাৰেৰ যত্নতে চালেকাটি গৰুভাযা ৰাষ্টাটাও প্রায় হৰিগাও পাৰহৈয়া কদমতল পৰ্য্যন্ত পাইছে। কালীপুখুৰী বৰ্ত্তমান পুৱা- পশ্চিমা গড়কাপ্তানীৰ ৰাষ্টা ৰ সংযোগত চাৰিআলিত পৰিনত হৈছে। কাউনীয়া ভাযা পৰ্য্যন্ত পাক্কাৰ কাম হাতত নিছে। কয় এক মাসেৰ ভিতিৰাতে কালীপুখুৰী আছে পাছে চাৰিওপালে ৰাষ্টাঘাটা গিলান পাক্ক হৈয়া উঠিব। এই অঞ্চলত থাকা গাওগিলানত আসা যাওৱা ৰাষ্টা সুন্দৰ হব ধৰিছে। আগেৰ অসুবিধা এলা নাই। বাসুগাওঁ কলেজ, কোকৰাঝাৰ কলেজ, কোকৰাঝাৰ বিশ্ববিদ্যালয় কেম্পাচ আদি জাগাত আসা যাওৱাৰ সুবিধা হৈছে। ঘৰেৰ পাৰা ঝকৰা- পন্টা ভাত খায়া কলেজ ইউনিভাৰচিটি পঢ়িবা পাৰা যায়। এই সুযোগ আমাৰ কালীপুখুৰী ছাওৱাগিলানে ভোগ কৰিয়া আছে। বাসুগাওঁ তিনিআলি বাজাৰ সুযোগ হৈছে। ধান চাউল শাক সজ্জী বেছা কিনাৰ সুযোগ মিলিছে।

১৯৭৬ চনত কালীপুখুৰী হাইস্কুল স্থাপন কৰা হয় আৰো ১/৮/৯৮ চনত প্রাদেশীকৰন কৰা হয়। এতে শ্রী অৰোবিন্দ চন্দ্র পাঠক হেড মাষ্টাৰে আদি কাৰিয়া ৮ জন শিক্ষক শিক্ষয়িত্রীয়ে কাম কৰি আছে। ১৯৯৬ চনত জৰেগাওঁ হাইস্কুলখান স্থাপন কৰা হয় শ্রী বিনোদ হালৈ প্রমুখ্যে ভালে কেইজন শিক্ষকে শিক্ষাদান কৰি আছে। একে বাউনদাৰিতে ১৯৬৯ চনত জৰেগাওঁ পূৰ্ব ডোখৰা এমই স্কুলখান স্থাপন কৰা হয়। এতে

OKDISCD

ফলীন চন্দ্র সৰকাৰ আদি কৰিয়া ভালে কয়কজন শিক্ষকে শিক্ষাৰ কাম কৰি আছে। ১৯৭৭ চনত কাউনীয়াভায এমই স্কুল স্থাপন হয়। ১/৩/১৯৭৮ চনত ৰেঃ জি: হৈছে ১/২/৭৮ চত প্রদেশীকৰন হয়। একে বাউন্দাৰিত আছে কাউনীয়া ভাযা হাইস্কুলখান। হেড মাষ্টাৰ কিশোৰ কুমাৰ ৰায়কে আদি কৰিয়া ভালে কয়জন শিক্ষকে শিক্ষাব্রতও ব্রতী হয়া আছে। উল্লেখ কৰা হাইস্কুল কয়খান আৰো এম, ই, এম, ভি স্কুল কয়খানে কালীপুখুৰী বৃহৎ অঞ্চলত শিক্ষা বিস্তাৰত সহায় কৰিয়া আছে। এলা আগৰ তুলনাত কালীপুখুৰী অঞ্চলত শিক্ষাৰ পৰিবেশ তৈয়াৰ হৈ আছে। ১৮৮৯ বেনী বাৰীত বামন বাখৰা এম, ই, স্কুলখান স্থাপন হয়। এতে শ্রী কর্ন মোহন ৰা হেড মাষ্টাৰ উচ্চ মাধ্যমিক বিদ্যালয়েৰ লগতে আমাৰ অঞ্চনত প্রায়ভাগ গ্রামতে এটা কৰিয়া এলপি স্কুল আছে। ১৯৪৮ চনত ৩৪৩ নং লালটাৰী এলপি স্কুলখান স্থাপন কৰা হয়। শ্রী সুৰেন্দ্র নাথ ৰায় হেড পণ্ডিত আৰ' শ্রীমতি ভানু ৰায় শিক্ষয়েত্রীৰ কাম কৰি আছে। এইগাও খানৰ আছে এম, এ ১ জন, বি,এ, ৩ জন পি ১০ জন আৰো মেত্রিক ৩৩ জন। ১৮৯১ চনত চৌটাকী নিম্ন বনিয়াদী বিদ্যালয়খান স্থাপন কৰা হয়। ১৯৭ চনত চৰকাৰী কৰন হয়। এতে শ্রীক্ষীৰেশ চন্দ্র ৰায় হেড মাষ্টাৰ হিচাপে কাম কৰি আছে। এইখান স্কুলত গাওখানেৰ বাহিৰে অইন অইন গাৱেৰ ছাত্র ছাত্রীয়ে পঢ়া শুনা কৰি আছে।

১৯৭৮ চনত লাটাগাওঁ নিম্ন প্রথমিক বিদ্যালয় স্থাপন হয়। এতে বড়ো মাধ্যমৰ শিক্ষয়ত্রী তিনিজনী আৰো অসমীয়া মাধ্যমেৰ তিনিজন শিক্ষকে কাম কৰি আছে।

১৯৫৭ চনত ৫১৭ নং জৰেগাওঁ টিলাপাৰা এল,পি,স্কুলখান স্থাপন হয়। এতে দুইজন শিক্ষকে কা কৰি আছে। ১৯৬২ চনত ৮৬৬ নং ক্ষুদ্র বাসুগাওঁ এল, পি, স্কুলখান স্থাপন কৰা হয়। হেড পণ্ডিত শ্রী বিশ্বদে শর্মা আৰো সন্দেশ্বৰ ৰায় দুইজন শিক্ষকে কাম কৰি আছে। ১৯৩৪ চনত শিমলাগুৰী ২৮১ নং এল,পি,স্কুলখা স্থাপন কৰা হয়। শ্রী নিবাৰন সিংহ আৰো বিশ্বজিৎ ৰায় নামেৰ দুইজন শিক্ষকে কাম কৰি আছে। ১৯৬৯ চন ৮৬৯ নং কাকোৰমাৰী প্রাথমিক বিদ্যালয় খান স্থাপন হয়। মাত্র শ্রী নৃপেন চন্দ্র ৰায় হেড পণ্ডিত এজন কা কৰি আছে। ১৯৭৩ চনত বেনীবাৰী প্রাথমিক বিদ্যালয়খান স্থাপন কৰে। এতে শ্রীমতী ইন্দেশ্বৰী ৰা হেডশিক্ষায়ত্রীজনে আৰ' শ্রীমতী নিৰুপমা ৰায় সহ: শিক্ষায়িত্রী হিচাপে কাম কৰি আছে।

ইংৰাজী ১৯৮০ চনত ২ নং হৰিগাও প্রাথমিক বিদ্যালয়খান স্থাপন কৰা হয়। এতে হেডপণ্ডিত শ্রী দেবানন ৰায় আৰু শ্রীমতী তিলেশ্বৰী দেবীয়ে কাম কৰি আছে। ৬৩ নং হৰিগাও এল,পি,স্কুলখান স্থাপন হয় শ্রীমতী খখীবালা ব্রহ্ম হেড শিক্ষয়ত্রী আৰ' অনু ব্রহ্ময়ে কাম কৰি আছে।

১৯৭৬ চনত নিম্ন কাউনিয়া ভাযা এল,পি, স্কুলখান স্থাপন হয় এতে হেড পন্ডিত শ্রীহৰিদীপ ৰা আৰু ফ নীল চন্দ্র ৰায়, শ্রীমতী কনকলতা ৰায় নিজৰে কাম কৰি আছে। ১৯৪৭ চনত ২০৭ নং মধ্য কাউনীয় ভাযা প্রাথমিক বিদ্যালয়খান স্থাপন কৰা হয়। এতে হেড পন্ডিত হিচাপে শ্রীজয়সিং ৰায়, শ্রী বলেন ৰায়, শ্রী ডিম্বেশ্বৰ ৰায় আৰো শ্রী লোহিত ৰায় নামক চাৰিজনে শিক্ষকে কাম কৰি আছে। ১৯৬০ চনত ৬৭৭ ন উজান কাউনীয়া ভাযা এল,পি, স্কুলখান স্থাপন কৰে। এতে হেড পন্ডিত হিচাপে শ্রী নৃপেন ৰায়, মো: খন্দকা চাফিকুল হক আৰো শ্রীমতী নলিনী ৰায়ে কাম কৰি আছে। ১৯৬১ চনত ৬৩৮ নং উত্তৰ কাউনীয় এল,পি,স্কুলখান স্থাপন হয়। এতে সহ-শিক্ষক শ্রী নৰেন চন্দ্র ৰায় আৰো শ্রী হিতেশ্বৰ ৰায় কাম কৰি আছে ১১৪৪ নং পুব কাউনীয়া ভাযা এল,পি, স্কুলখান স্থাপন কৰা হয়। এতে মোঃ নৰুল হক আৰু মক ব্দুছ আলী কাম কৰি আছে।

১৯৬২ চনত ৭৩৩ নং উত্তৰ লাটাগাও এলপি, স্কুলখান স্থাপন কৰা হয়। এতে প্রধান শিক্ষক শ্রী

মিত্রলোচন ৰায় শ্রীবুদ্ধেদেব শর্মা নামেৰ দুইজন শিক্ষকে কাম কৰি আছে।

উপস্থাপিত হাইস্কুল, এম, ই, এমভি, স্কুল আৰ' এল, পি, স্কুল সমুহে কালীপুখুৰী এতত অঞ্চলত শিক্ষা বিস্তাৰ কৰি আছে আৰু শিক্ষাৰ পৰিবেশ প্রচাৰ আৰু প্রসাৰ কৰি আছে। আগেৰ তুলনাত এলা মানুযেৰ শিক্ষাৰ মূল্য বুজিয়া উঠিবা ধৰিছে।

কালীপুখুৰীৰ পুৰানা কাযৰ অঞ্চলেৰ গাও গিলানেৰ নাম তলত দিয়া হৈল - লালটাৰী, চৌটাকী, লাটাগাও, তাৰংগুৰী, সুতাৰপাৰা, ড বৰাগাও, উত্তৰ লাটাগাও, শিমিলাগুৰী, ক্ষুদ্র বাসুগাও চেদামাৰী, লাবদাংগুৰী, শ্যামাশিংকিলা, পুঠিমাৰি, বর্যনগাও, কুকুৰমাৰী, শালকণ্ঠ, কাউনীয়া ভাযা ১, ২, ৩ খন জৰেগাও তিৰীমাৰী, শাকাতি, উজান ভাটিপাৰা, টেঙনামাৰী, নলবাৰী ফুলগুৰী, বাসুগাও ৰাজাসাৰাং, নিচিনাপাৰা, ফুলগুৰী, থুৰীবাৰী, ভুটিয়াপাৰা, আমগুৰী, হলদীবাৰী, শালগুৰী হলটুগাও, পাচকলঝৰা, ডবীনঝৰা, হাতীদুৰা, লাউৰীপাৰা, মঙ্গলাঝৰা

V.C.D.C. অধীনত থাকা গাওগিলাৰেন নাম -

লালটাৰী, চৌটাকী, ক্ষুদ্র বাসুগাও, জৰেগাও, শিমিলাগুৰী, কাউনীয়াভাযা (উজান, মাজ, ভাটিপাৰা, শ্যামশিংকিলা, শ্যামসিংকিলাকিলা শালকণ্ঠ, উত্তৰ লাটাগাও জৰেগাও ২য়খণ্ড।

কালীপুখুৰী জিপিৰ অধীনেৰ গাও গিলানেত নাম -

হাড়িবাগাও, মঞ্জুৰগাও, বর্যনগাও, কঢ়িগাও, বাশবাৰী, সুতাৰপাৰা, লালটাৰী, ছেদামাৰী, লাবদাংগুৰী, তাৰোংগুৰী বালাজান, আমগুৰী, ভোগ আমগুৰী।

লক্ষীপূজা

বর্ত্তমান লক্ষীমাও মন্দিৰ আৰো বাজাৰখান যতে আছে এই জায়গাতে একডাল ডাঙ ৰ আৰানি পুৰানি ঢোপগাছ আমগাছ আছিল। এলা ঢোপগাছ ডাল নাই। ঢোপগাছ ডালেৰ পূবে উত্তৰা দক্ষিনে গার্জাপূজাৰ থানঠলী আছিল। আমাৰ চৌটাকী গাওবাসীগিলানে গার্জা পূজা কৰি আছিল। তাৰে দক্ষিনে লক্ষীমাও মন্দিৰটা নির্মান হৈছে। কালীপুখুৰী আঞ্চলিক লক্ষী পূজাটা হৈছে কালীপুখুৰী অঞ্চলৰ যতগুলান গাও আছে এই গাওবাসীগিলান টকা পইসা সংগ্রহকৰ পূজা কৰে দান বৰঙনি তুলিয়া নাৰীকল, ধানেৰ পুৰা কুসিয়াৰ আদিৰে পূজা কৰে। গান বাজানা, নাগাৰা নাম, কুশান গান আদি দান বৰনীতে হয়া যায় প্রায়। এই অঞ্চলতে এইটাই হৈছে বৰমেলা। দোকান পোহাৰ যথেষ্ট হয়। পূজাৰ কয়দিন কলাহল হয়। দু ৰাইৰ কুমাৰ আগমন ঘটে। পূজা কমিটি বাজাৰ সমিতি এৰ দায়িত্ব বহন কৰে। মন কৰিব লাগা যে ঘুপুৰ ঘুপুৰ ঘুপ অর্থাত জুৱা খেলা মানা আছে। প্রচয় আশ্রয় দিয়া নাহয়।

বর্ত্তমানেৰ কালীপুখুৰী বাজাৰখান গড় কপ্তানী ৰাস্তাত উত্তৰে সদৌ কোচ ৰাজবংশী ছাত্র সস্থা কালীপুখুৰী পঞ্চায়ত কার্য্যালয়ত বহিছিল। তাতে কেবাবছৰ বহাৰ পাচত ৰাস্তাৰ দক্ষিনে বর্ত্তমানত স্থানত আছে। বাজাৰখানক বিশেযত্ব হৈল এতে আমাৰ দেশী শাক সব্জী আদি পাওৱা যায়। গাৱত উৎপন্ন হোৱা ফল মুল শাক সব্জী আদিয়ে প্রধান। বাজীৰখান হোৱাত সব সম্প্রদায়েক বাসিন্দাৰ জন্যে সুযোগ হৈছে। আৰ একটা বিশেযত্ব হৈল এতে যতগুলান দোকান পোহাৰ আছে প্রায়ভাগ দোকান পোহাৰ আমাৰ অঞ্চলবাসী মানুযৰ। সব সম্প্রদায়েৰ মানুযও দোকান আদি গেলামাল দোকানে এতত অঞ্চলবাসীৰ মানুহৰ অভাৱ পূর্ন কৰিছে। তাতে আৰ' তিনিআলী ছালাকাটি হৰিগাও মাইকী বাজাৰ কাউনীয়া ভাযা আদু বাজাৰ আছে।

গীতা মন্দিৰ -

এই মন্দিৰটা কালীপুখুৰী অঞ্চলেৰ একটা পবিত্র মন্দিৰ। এই মন্দিৰটাই কালীপুখুৰী বৃহৎ অঞ্চলট পুত পবিত্র কৰিয়া তুলিছে। এই মন্দিৰটাৰ স্থানেৰ গুৰীতে আছে কয়বাজন বুঢ়ামানুয। এই কয়জনাৰ না নলৈলে খাপছাৰা হব। তাৰে ভিতিৰাত বলীচৰন বৈষ্ণৱ, সিঠিৰাম বর্মন, শুক্র ৰায় আৰো বহুজন বিশে ব্যক্তি খাপখাওৱা বিধেৰ। বর্ত্তমান স্থাপিত মন্দিৰটাৰ গাছগাছনি ঝাচি-বনেৰে ভৰা আছিল মাজতে একডা মষ্টবৰ সুঙালগাছ আছিল। এই জঙ্গলেৰ কাপেদিয়া সুৰ সুৰীয়া ৰাস্তা আছিল। এই জায়গাটা ভয়লাগা আছিল তাতে কালীমাও বসত কৰে বুলিয়া ধাৰনা কৰিছিল। বিশেষ কৰিয়া শনিবাৰ আৰো মঙ্গলবাৰ এই দুই দি খৰবাৰে গাছেৰ কাপেৰ ৰাস্তাদিয়া মানুযে আসা যাওৱা কৰিবাকে ভয় খাইছিল। লাটাগাও নিবাসী এজ বুঢ়ীৰ ছোট আপি চাওৱাক বোকালেয়া সেইফালেদিয়া যাইতে একেচাওৰে মুখখান বেকা কৰিছে। মুখখা সেইমতে বেকা হৈয়া থাকিল। মুখেৰ ৰাও হাৰাইল। কালীমাও লম্ভীল। গৰুবাচুৰ হাৰাইলে সেই জঙ্ঘলে লুকাই থয়। আৰস কৰিলে ঘুৰিয়া পায়। ঠিক এই জায়গাতে বুঢ়া গিলানেৰ প্রচেষ্টাত বিষ্ণুমন্দিৰ বানো হৈছে। পুর্নিমা অমাৱস্যা তিথিত পূজা পানি হয়। কীর্ত্তন হয়। অষ্টপ্রহৰৰ আয়োজন হয়। গান বাজনা শ ধ্বনি জয় জোখাৰত দেবজ্ঞ পৰিবেশ সৃষ্টি হয়। গীতা মন্দিৰেৰ কর্ত্তৃপক্ষে ভাদ্র মাসেৰ কৃষ্ণ জন্মাষ্টমী দি কাদং ভাওনাৰ আয়োজন কৰে।

এই মন্দিৰেৰ কাপেদিয়া চালাকাটি গৰু ভাসা আলিটা গিছে। কালীপুখুৰী চাৰিআলিত পৰিণ হৈছে। উত্তৰে দক্ষিনে পূবে পশ্চিমে যাতে ইচ্ছা তাতে যাওৱা যায়।

<u>লালটাৰী পূজা -</u>

লালটাৰীত দুর্গাপাজাৰ সময়ত ৰাজঠাকুৰ পুজা হয়। এতে বলিবিধানেৰ ব্যৱস্থা আছে। গান বাজন নৃত্য গীতেৰ ব্যবস্থা আছে। সুৰোৰীৰ সময়ত খাসি ছাগল আৰ' পাৰো মছৰেয়া পূজা পার্বন দিয়াৰ নিয়ম নাগাৰা নাম, কুশান নৃত্যগীত হয়। মানুযেৰ সমাগম হয়। দুইদিন গাওতে ভোৰ মেলা ৰাখাৰ পাচতে তৃতী দিনা "ভুত কুৰা" দহলা কাপত দেৱতাৰ মাটিত সুৱাৰী হয়। দুৰ দুৰ ঠাইৰ পাৰা মানুয আহে। ঘৰে ঘৰে গুঁ কুর্মাৰ ভিৰ হয়।

বর্ত্তমান স্কুলেৰ খেলা বাখাৰাত ক্ষুদ্র বাসুগাৱেৰ পঞ্চমী সু ৰাৰী হয়। এতো পূজা পার্বন হয় আৰু বড়ো কি হাৰসা, কি ৰাজবংশী কি আদিবাসী আদি লোকেৰ ভিৰ হয়। দোকান পোহাৰ বহে। অত ত বহুতো জায়গাত দুর্গা পূজা হয়। লোকেৰ সমাগম ঘটে। ছেংৰা ছেংৰীৰ ভিৰ হয়। কুশান নৃত্য খাৰা নাগা নাম হয়।

প্রায় প্রত্যেক গাৱতে খেলা ধুলাৰ জন্যে বাখাৰা আছে। বিহানে দুফৰ বেলায় ছেংৰা ছেংৰী গিলা খেলা খেলায়। ফুটবল খেলা লোক থলুৱা খেল ধেমালি খেলে। বদন খেলা, বাতা খেলা, বনিধান খেল কাৰি খেলা, লাঠি খেলা, ঢোবা খেলা আজি কালিৰ জনপ্রিয় খেলা ক্রিকেট খেলা আদি নানান থলুৱা খে দেশী খেলা আদি খেলায়। ফলত গাৱেৰ ছাওৱাগিলান প্রায় স্বাস্থ্যবান হয়। নদীত সাতোঁৰে। নাও খেলায় জনপ্রিয় খেলা ক্রিকেট খেলাটা কোনায় খুচুলিয়ে খেলায়।

প্রায়ভাগ গাৱেঁতে ক্লাব আছে। পঢ়াশুনা খেলাধুলা ইগিলান ক্লাবেৰ জৰিয়তে হয়। লিগখেল মেচখেলা আদি প্রতিযোগিতামুলক খেলা ক্লাবেৰ জৰিয়তে পাতে।

মুঠতে কালীপুখুৰী অঞ্চলটা আগতসে অনেক ক্ষেত্রতে আগবাঢ়িসে। আৰো আগবাঢ়িবা লাগিব সব দিশতে সজাগ হব লাগিব। তেহে জায়গা ডোখৰ আগবাঢ়ি যাব। ই সত্য ।

(সন্ধিয়া ৰাম ৰায়, কোকৰাঝাৰ চৰকাৰী শিক্ষক প্রশিক্ষণ মহাবিদ্যালয়েৰ আওসান নেওৱা অধ্যক্ষ)

নয়া দিশ নয়া আশা

নলিনী ৰঞ্জন ৰায়

"বাবু ৰে— আয় ৰে বাবা মোৰ লগত - মোৰ কোলাত একটু চুমা খাউ............ "মাওয়েৰ কথালা আজিও মোৰ কানত্ বাজেচে। নেন্দকালেৰ সেই কথালা যেলা ফম্ পৰে সেলা মাওয়েৰ মুখখান্ মোৰ চখুৰ সামনত ভাসিয়া উঠে। মোৰ মাও যাকে আদৰ কৰে কহি আই আৰ কুন সময় আয়া ; যায় শিখাইচিলো মোক আঙ্গুল ধৰে বেড়েবা আৰ শিখাইচিলো মোক নিজেৰ ভাষাত্ ৰাও কৰিবা। খুব আদৰ কৰে— অসুখত্ পৰিলে সঙ্গত ৰহে— নিন না আসিলে.........সেই কুন যে আগা পাৰিয়া গান গায়............ আৰ মুই নিন্দায় যাউ। কত আনন্দে যে মোৰ নেন্দ কালটা পাৰ হয়া গিসিলো টেৰ পুয়া যায় নি। সেই মোৰ মাওয়েৰ সঙ্গে মুই দেখিচিনু আগামী দিনেৰ স্বপ্ন।

সেই মোৰ মাও— যেই ভাষাত মোক ৰাও কৰিবা শিখাইচিলো, ঐ ভাষাটাক কি মুই মাতৃভাষা কবা পাৰিম্ ? উত্তৰটা মোৰ মাও আজি ৰোহোলে ভাল কৰে পায় গেনু হয়। আৰ সঙ্গে সঙ্গে কিছু উপদেশ পাৰ গেনু হয়। এই ভাষাটাক্ উন্নত কৰিবা লাগিবে। পুন্না শব্দলা যেইলা শুনিতে খাৰাপ লাগে, বদলায় দেও। নতুন নতুন শব্দ ব্যবহাৰ কৰ। এই ভাষাটা দেশেৰ বিৰাট ভাষা ছিলো— সেই ঐতিহ্য ফিৰায় আন। এই ভাষাটা যাতে সুন্দৰ সাবলীল সমধুৰ হয়— এই মোৰ আশা। নেন্দকাল গিসে— যৌবনত পা দিবাৰ সঙ্গে সঙ্গে দেশেৰ এক কোনা থেকে অন্য কোনা ঘোৰাঘুৰি শুৰু হইচে। এই জীবনে দেখিনু অনেক জায়গা, পৰিচয় হইচে অনেক লোকেৰ সঙ্গে। সগায় পৰিচয় দিসে গৰ্ব্বেৰ সঙ্গে। কাহো কহে শিখ, মাৰাঠী, মালয়ালী, কাশ্মীৰি, উড়িয়া, নাগা, মিজো আৰও কাহো কহে তামিল ব্রাহ্মণ— অনেকে বুক ফুলায় কহে ৰাজপুত-ক্ষত্রিয়। যেলা দেখা হয় কুন ৰাজবংশীৰ সঙ্গে-ব্যাপাৰটা অন্যৰকম হয়া যায়। কুন 'ৰায়' টাইটেলেৰ লোকেৰ সঙ্গে পৰিচয় হোলে কাহো কহে বাঙালী ৰায়, কাহো কহে অসমীয়া ৰায়, কাহো কহে বিহাৰী বা ইউ-পী ৰ ৰায়। কাহো না কহে মুই ৰাজবংশী ৰায়। আমাৰ পৰিচয় দিতে কি যে সংকোচ-বুঝা মুশকিল। এনোং আৰও লোক আছে যাৰ পৰিচয় পাইতে মুশকিল যেনোং— দাস বা সিংহ টাইটেলেৰ লোকৰা। যাৰ পূৰ্ব্ব পুৰুষ এক, চেহাৰা এক, গলাৰ আওয়াজ এক আৰু যাৰ একদিন কালে একে বিশাল প্রাগ্জ্যোতিষ— কামতা—কামৰূপ সাম্রাজ্যেৰ লোক ছিল— অমা আজি নিজেৰ আসল পৰিচয় দিতে সংকোচ কৰেচে, কেনে ?

এৰ কাৰণ দেখিবা যালে ভেল্লা। ৰাজবংশী ভাষাটা গত পাঁচশত বছৰ হাতে উন্নতি কৰে নি, উঁচু জাতিৰ লোক হয়াও জানিয়া শুনিয়া এমা নীচু জাতি হবা চাহাচে। এস-সী / এস-টি/ ও-বি-সী সার্টিফিকেটেৰ তানে লাই লাগাচে। এনোং মনোভাব ৰাখিলে শিক্ষিত ৰাজবংশীৰা নিজেৰ পৰিচয় কেনোং কৰে দিবে ?

OKDISCD

এমা উন্নতশীল মনোভাব ৰাখিবা না চাহে, এনোং কাৰণ ভেল্লা— কোহোলে কহা যায়। তাহলে উপায় কি ? কি কৰিম ? উন্নতিশীল হবা লাগিবে— জাতিৰ মৰ্য্যাদা ফিৰিয়া আনিবা লাগিব— তাহলেই সগায় ৰাজবংশী— বলিয়া পৰিচয় দিবে।

, আজি এই জাতিটাৰ মস্ত বড় সমস্যা হোল্ যে এমা বদলিবা চাহেনা। কি কৰে বুঝাম ? আজি, আমাৰ আগেৰ লোকৰা ৰোহোলে অমা অবশ্যয় বদলিলে হয়। কোচ-কামতা ৰাজ নৰ নাৰায়ণ আজি ৰোহোলে হোলে হয় দেশেৰ ৰাষ্ট্ৰপতি বা প্ৰধানমন্ত্ৰী আৰ তাঁৰ ভাই চিলাৰায় হোলে হয় দেশেৰ সেনাবাহিনীৰ সৰ্বোচ্চ সেনা নায়ক। অমা নিজেৰ পৰিচয় গোপন নি ৰাখিল হয়। গৰ্বেৰ সঙ্গে কোহোল হয় আমৰা ৰাজবংশী।

আজি বদলিবাৰ দিন আসি গিসে। লাজ-লজ্জা ছাড়িবা হোবে— লুকায় বেড়ালে চলিবে নি। যুগেৰ সঙ্গে চলিবা হোবে। ভেষ-ভূষা, আচাৰ-ব্যবহাৰ, ৰহন-সহন, ভাষা-কৃষ্টি, গান-বাজনা, সাহিত্য-সবক্ষেত্ৰে বদলাও আন। চিলাৰায় দিবস ধুম-ধাম কৰে উৎযাপন কৰ। নিজেদেৰ ভিতৰত দ্বন্দ বন্ধ কৰ। একজোট হও। গ্ৰামে-গঞ্জে ভিতৰত যাও আৰ গৰীব ৰাজবংশীলাৰ সঙ্গে মিলামিশা কৰ। আমাৰ আশীৰ্ব্বাদে বড় নেতা হও আৰ ৰাজবংশীৰ নাম উচাঁ কৰ। সগাকে আগে বড়াও। মৰ্ডান হও। দেশ বিদেশ ঘুৰ।

সাংস্কৃতিক্ সংস্কাৰেৰ মূল্য অপাৰ— পৰিধান বিশাল। মা কামাখ্যা কামোতেশ্বৰী তমাৰ— অম্বুবাচী মেলাত্ ভাগ লও। শিব ঠাকুৰ, তমাৰ নিজেৰ— জলপেশ মেলা ধুম-ধাম সহকাৰে আয়োজন কৰ। তমাৰ পূজা-পাৰ্ব্বন অনুষ্ঠান ভেল্লা— সেইলাক্ উন্নতশীল কৰ। সাহিত্য-চৰ্চ্চা কৰ— ৰাজবংশী সাহিত্য সভা গঠন কৰ ; সাংস্কৃতিক্ একাডেমী স্থাপন কৰ। এই ৰকম অনেক কাম পৰিয়া আছে— জাতিটাৰ উন্নতিৰ তানে। শুধু সগাকে বদলিবা হোবে।

উন্নতশীল ৰাজবংশী— উন্নতশীল সংস্কৃতি এইটাই হোল্ মোৰ আশা। এই বাদে মুই বদলিম ভাই— তমাও বদ'ল প্লীজ্।

******

(লেখক নলিনী ৰঞ্জন ৰায় ভাৰতীয় সেনাবাহিনীৰ প্ৰাক্তন কেপ্টেইন। Koch Rajbanshi & Kamatapuri, The Truth Unveiled নামেৰ গ্ৰন্থখান নেখিয়া বিশেষ জনপ্ৰিয়তা অৰ্জন কইৰছে।)

ৰাজবংশী লোকগীত

।। সংগ্ৰহ ।। চিত্ৰধৰ ৰায়

দেওৰা আৰ ভাউজীৰ গান ঃ—

দেওৰা ঃ (হাল মাৰিয়া থাকাৰ সময়) বাৰীৰ পাছিলাতে বেতেৰ আৰা হাল জুৰছং ভাউজী বৰ দহলা
এলাও কেনে ভাউজী পন্তা নাই মোৰ বগলে ৰে..............

ভাউজী ঃ (পন্তাৰ খৰা মাথাত নিয়া আইসে)
অ, মোৰ দেওৰা ৰে দেওৰা.............. আনছুং আনছুং দেওৰা পন্তা ভাত খায়লো
দেওৰা পন্তা, আইলতে বসিয়াৰে

দেওৰা ঃ (ৰাগ কৰিয়া) অ, মোৰ ভাউজীৰে - ভাউজী নাখাং নাখাং ভাউজী তোৰ পন্তা এত বেলায়
আনছেন পন্তা ঘুৰিয়া নিয়া যান.............. খইবেন দাদা তোৰ বগলে বসিয়াৰে

ভাউজী ঃ ওকি অৰে মোৰ প্ৰানেৰ দেওৰা গসা নাহন দেওৰা আজকাৰ মতে খায়নো খায়নো দেওৰা
পন্তা মোৰ বগলে বসিয়াৰে..............

দেওৰা ঃ অ, মোৰ ভাউজীৰে মোৰ ভাউজী...........
বন পুৰা যায় ভাউজী সোগাই দেখে
মনেৰ আগুন ভাউজী কাইয়ো নাদেখেৰে
ঘুৰিয়া যায়নো ভাউজী পন্তাৰ খৰা নিয়া

ভাউজী ঃ অ, মোৰ দেওৰাৰে দেওৰা.........
তোৰ দাদা গেইছে আলীপুৰ
বানেয়া আনিব্ দেওৰা নাকেৰ ফুল...........
আইসা মাসত দেওৰা..........
হব্ তোৰ বিয়া দেওৰা ৰে................

দেওৰা ঃ বাৰীৰ পাছিলাতে বেতেৰ আৰা
হাল জুৰছুং ভাউজী বৰ দহলা...............
এলাও কেনে ভাউজী পন্তা নাই মোৰ বগলেৰে..............

ভাউজী ঃ দেওৰা চল আজিৰ মতে বাৰীত যাই, তোৰ দাদাও বাৰীত নাই

দেওৰা ঃ অ, মোৰ ভাউজীৰে
মোৰ .... ভাউজী.........
(পন্তাৰ খৰা মাথাত নিয়া দুয়ো জনে হাতত ধৰা ধৰি কৰিয়া গান কয়া কয়া ওলেয়া গায়)

ভাউজী / দেওৰা ঃ অ, মোৰ দেওৰা ৰে দেওৰা................
অ, মোৰ ভাউজীৰে মোৰ ভাউজী................

OKDISCD

With Best Compliments From -

MANASH ENTERPRISE

(Whole-seller in Medicine)
Rly. Station Road, Near Congress Bhawan,
Kokrajhar

&

MANASH MEDICAL

(Retailer in Medicine)
R. N. B. Civil Hospital Road,
Kokrajhar.

All Kinds of Medicines are available here.

Contact : 03661-270680, 94350-22265 (M)

কোচ-ৰাজবংশী সকলৰ আত্মৰক্ষা আৰ বিকাশৰ সংগ্ৰামত অসম বাসীৰ মনোবেদনা

ৰাজেন গগৈ,

বৰ্তমান নামনি অসমত কোচ ৰাজবংশী সকল আত্মৰক্ষা আৰু বিকাশৰ বাবে অবিৰত এক ৰক্তাক্ত সংগ্ৰামৰ পথ লব লগা হৈছে। চৰকাৰেও সমূচিত সহাৰি জনোৱা নাই। অসমৰ বৃহৎ সমাজখনেও মনোবেদনা বুজিও নুবুজাৰ ভাও ধৰি নিৰ্বিকাৰ হৈ আছে। এই জনগোষ্ঠীটোৰ নিঃসঙ্গ প্ৰায় মৰ্মবেদনাক অসমবাসীয়ে উপলব্ধি কৰি সামূহিক ভাবে চৰকাৰৰ ওচৰত প্ৰতিবাদ সাব্যস্ত নকৰিলে চৰকাৰেও কানসাৰ নিদিয়ে। সামাজিক শান্তি শৃংখলা আৰু সমবিকাশৰ স্বাৰ্থতে এই বিষয়বোৰৰ প্ৰতি আমি মাত মতাটো অতি জৰুৰী হৈ পৰিছে।

কোচ ৰাজবংশী সকলৰ প্ৰধান সমস্যা হ'ল স্বাধীন ভাৰতৰ সংবিধানিক গাঁঠনিৰ মাজত সমগ্ৰ জনগোষ্ঠীটো বিভিন্ন ৰাজ্যত সিচাৰিতহৈ আত্ম-পৰিচয় ৰক্ষা কৰাটো। অসমৰ ভিতৰত গোৱালপাৰা, কোকৰাঝাৰ, বঙ্গাইগাঁও, মঙ্গলদৈ আদি অঞ্চলত সংখ্যাধিক্যভাবে বসবাস কৰিলেও বৰ্তমান বড়ো জনগোষ্ঠীৰ সুকীয়া সুকীয়া ৰাজনৈতিক সামাজিক পৰিচয় হোৱাৰ লগে লগে কিছু এৰাব নোৱাৰা সমস্যাই দেখা দিছে। আনহাতে অসমৰ বাসিন্দা কাছাৰ জিলাত এই জনগোষ্ঠীটোৰ ব্যৱস্থা ভয়াবহ হৈ পৰিছে। কোঁচ ৰাজবংশী অনেকলোক উত্তৰবঙ্গৰ পাঁচখন জিলাত সিঁচৰিতহৈ আছে। বিহাৰত পূৰ্ণিয়া জিলা, মেঘালয়, নেপালত বসবাস কৰা সকলে কোঁচ ৰাজবংশী আত্ম-পৰিচয় পাহৰি সেইবোৰ ৰাজ্যৰ নামেৰে পৰিচিত হৈছে। বিভিন্ন ৰাজ্যত এইদৰে এটা জনগোষ্ঠীৰ মানুখিনি সিঁচৰিতহৈ পৰাত অৰ্থনৈতিক সামাজিক, সাংস্কৃতিক নেতৃত্ব শূণ্যতাত পৰিছে। বিশেষকৈ মনস্তাতিক দিশৰ পৰাও শংকা আৰু দুৰ্ভাৱনাত ভুগিছে। এফালে আধুনিক বিশ্বৰ মুক্ত বাণিজ্য আৰু প্ৰচাৰৰ বিজ্ঞাপনমূখী সভ্যতাৰ কু-প্ৰভাবত দৰিদ্ৰ অবস্থাত উপায়হীন পৰিবেশ ; আনহাতে সাধাৰণ মানুহৰ মৰ্যদাৰে জীয়াই থকাৰ স্বাৰ্থত আত্ম-পৰিচয় আৰু আত্মৰক্ষাৰ অবিৰত সংগ্ৰাম। আত্মৰক্ষাৰ স্বাৰ্থতে সংবিধানিক সুৰক্ষাৰ আশাত কোচ ৰাজবংশী সকলে জনজাতি মৰ্যদাৰ স্বীকৃতি বিচাৰিছে। ভাৰতীয় সংবিধানেও এই জনগোষ্ঠীটোক বিভিন্ন ৰাজ্যত বিভিন্ন সামাজিক সাংবিধানিক স্বীকৃতিৰ যোগেদি বিষয়টো আৰু জটিল কৰি তুলিছে। পশ্চিমবঙ্গত অনুসূচিত জাতি (Scheduled Caste) মেঘালয়ত অনুসূচিত জনজাতি (Scheduled Tribes) অসমত অন্যান্য পিচপৰা শ্ৰেণী (OBC) আকৌ অসমৰ ভিতৰতে গোয়ালপাৰা জিলাত বিশেষ ভাবে পিচপৰা শ্ৰেণী

(MOBC)। আনহাতে কাছাৰ আৰু কাৰ্বিআংলং জিলাত বসবাস কৰা কোচ ৰাজবংশী সকলে সাধাৰণ নাগৰিকৰ মৰ্যদাৰে কোনো সাংবিধানিক বিশেষ সুযোগ পোৱা নাই। বি.টি.চি. চুক্তি সম্পাদ হোৱাৰ পিছত কোচ ৰাজবংশী সকলৰ শংকা আৰু দুৰ্ভাৱনা আৰু বৃদ্ধি পালে আৰু সমস্যাটো কি জটিলতালৈ সোমাই গল। অসমৰ আদিবাসী ভূমিপুত্ৰ হিসাবে গৃহ ভুমি আৰু স্বশাসনৰ সুবিধা ব সকলে লাভ কৰাত কাৰো আপত্তি তথা অভিযোগ নাই। কিন্তু একে ভূমিপুত্ৰ হৈ একেখন গাঁও একেখন চহৰত বসবাস কৰি যুগ যুগ থকাৰ পিছত যেতিয়া তাৰে এখিনি মানুহৰ ৰাজনৈতিব সামাজিক সমস্যা সমাধানৰ বাবে সাংবিধানিক স্বীকৃতি স্থান লাভ কৰে— বাকী সকলে যুগ যুগ ধ আন্দোলন কৰিও একেই কেন্দ্ৰ আৰু ৰাজ্য চৰকাৰৰ ওচৰত বিফল হ'ব লগা হয়। তেনে পৰিস্থিতি বিষয়টো অকল আবেগ অনুভুতি প্ৰবনেই নহয় সঁচা অৰ্থত যুক্তি পূৰ্ণ আৰু অগ্ৰাধিকাৰ পাবলগীয় চৰকাৰে বি.টি.চি. চুক্তি কৰাৰ আগতে কোচ ৰাজবংশী সকলৰ সমস্যা সমাধান নকৰা অপৰাধবোধৰ ক্ষতিপূৰণৰ বাবেই বি.টি.চি. চুক্তিৰ ৪ নং দফাৰ ২ নং অনুচ্ছেদত উল্লেখ থকা জন অজনজাতীয় সম্প্ৰদায়ৰ, ৫ জন অন্যান্য সম্প্ৰদায় আৰু বি.টি.চি. প্ৰতিনিধিত্বনোপোৱা সম্প্ৰদা সমূহৰ প্ৰতিনিধি নিৰ্বাচনত অধিক সৰ্তক আৰু সাবধান হ'ব লাগে। সময়ে সময়ে পুনৰীক্ষণ কৰি লাগে। বি.টি.চি. চুক্তিৰ ৪ নং দফাৰ ৩ অনুচ্ছেদত থকা কথাখিনি "অজনজাতিৰ সম্পতিৰ বন্দবা অধিকাৰ, হস্তান্তৰ আৰু উত্তৰাধিকাৰৰ সুৰক্ষা ব্যৱস্থা ৰাজিক ষষ্ঠ অনুসূচীত দফা- ৩ ত উপযু ভাবে অৰ্ন্তভুক্ত কৰা হ'ব। বি.টি.চিয়ে এই সম্পৰ্কে প্ৰস্তুত কৰা কোনো আইনে (ক) কোনো এজ ভাৰতীয় নাগৰিকে নিজা ভূমিৰ বিষয়ত উপভোগ কৰি থকা অধিকাৰ - সুবিধাৰাজিক বি.টি. গঠনৰ দ্বাৰা বিলুপ্ত কৰা নহ'ব" আখৰে আখৰে কাৰ্যকৰী কৰাত গুৰুত্ব দিব লাগে। বি.টি. কৰ্তৃপক্ষই বি.টি.চি. এলেকাত অতীতৰ পৰা বসবাস কৰি অহা আন আন জনগোষ্ঠীৰ মাজত ন্যা নিষ্ঠ শাসন আৰু বন্ধুত্বপূৰ্ণ আদৰ্শৰে বিশ্বাসযোগ্য পৰিবেশ ৰচনা কৰিব লাগিব। সকলো জনগোষ্ঠী সম বিকাশৰ জৰিয়তেহে বি.টি.চি. গঠনৰ প্ৰকৃত লক্ষ্যত উপনীত হ'ব পাৰিব। কোচ ৰাজবং জনগোষ্ঠীৰ নেতৃত্বদিয়া সংগঠন সমূহেও বি.টি.চিৰ লগত এক বন্ধুত্বপূৰ্ণ সহ অবস্থান গ্ৰহন ক মানসিক আৰু সামাজিক প্ৰাচীৰ গঢ়ি উঠিব নোৱাৰে তাৰ বাবে সচেতন হ'ব লাগিব। এখন চুক্তি অথবা জনজাতি কৰণেই কোচ ৰাজবংশী সকলৰে হওক বা কোনো জাতি-জনগোষ্ঠীৰ ভা আৰু ভৱিষ্যৎ নিৰ্ণায়কৰ শেষ সিদ্ধান্ত নহয়। সময়- সুযোগ পৰিস্থিতি ইতিহাস বিভিন্ন স্তৰত সকলো বাবে হৈ আহিছে আৰু ভবিষ্যৎৰ বাবেও উমুক্ত হৈ থাকিব। সকলো নেতিবাচক দিৰ্শক ইতিবাচ দিশলৈ পৰিবৰ্তন কৰিব পৰাটোৱেই সফল নেতৃত্বৰ পৰিচায়ক।

সচাঁ কথা কোচ ৰাজবংশী সকল ভুমিপুত্ৰহৈও অবহেলিত নিস্পেষিত। অৰ্থনৈতি ৰাজনৈতিক ভাবে এতিয়াও পিছ পৰা। তথাপি মনোবল হেৰুওৱা নাই। কাৰোবাৰ স্বীকৃতি

অবিহনেও ঐতিহ্যময় ইতিহাসো আত্ম-পৰিচয় সফল হব পাৰে। প্ৰাকজ্যোতিষপুৰ, কামৰূপ, অসমৰ ইতিহাস যিমান পুৰণি ঠিক সেইদৰে কোচৰাজবংশী সকলৰ জীৱন যাত্ৰা সভ্যতা সংস্কৃতিৰ ইতিহাসো সিমানেই পুৰণি। ভূমিপুত্ৰ হিচাপে এই জন গোষ্ঠীও ৰাজ নৈতিক, সামাজিক গুৰুত্বপূৰ্ণ সিদ্ধান্তত মাত মাতিবৰ বাবে জন্মগত ভাবেই এই অধিকাৰ লাভ কৰিছে। সংবিধান, ৰাজনৈতিক ভাবে নিদ্ধাৰণ কৰা ভৌগলিক সীমাৰেখা কোচ ৰাজবংশীৰ জাতীয় বুৰঞ্জীৰ তুলনাত সৌসিদিনাহে সৃষ্টি হৈছে। সেয়ে কোচ ৰাজবংশী সকলে নিজৰ গৌৰবময় ঐতিহ্যক সোঁৱৰন কৰি আত্মনিৰ্ভৰশীল ভাবে কৰ্মঠ হৈ আগবাঢ়িব লাগে। নিজাববীয়াকৈ কিছু কৰ্ম আঁচনি গ্ৰহণ কৰি সমগ্ৰ জনগোষ্ঠীক সামূহিক বিকাশৰ বাবে অনু প্ৰাণিত কৰিব লাগে। আনৰ হাতলৈ মুখলৈ বাট চাই থকাতকৈ নিজৰ থকাখিনিৰে এই যাত্ৰা আৰম্ভহওক। এইটো সঁচাকথা সাহিত্য সংস্কৃতি বিকাশৰ বাবে জাতীয় চৰকাৰ আৰু কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে অগ্ৰাধিকাৰ ভিত্তিত কাম কৰিবলৈ দায়বদ্ধ। ভূমিপুত্ৰ থলুৱা জনগোষ্ঠীৰ স্বাৰ্থক সৰ্বতো প্ৰকাৰে ৰক্ষাণাবেক্ষন দিয়াটো ৰাজ্য চৰকাৰৰ প্ৰাথমিক কৰ্তব্য। এনেবোৰ পিছপৰা জনগোষ্ঠীক সমভাৱে কিছু বিশেষ আঁচনিৰ যোগেদি আগবঢ়াই নিব পৰাটোৰ ওপৰতহে সুস্থ গণতান্ত্ৰিক কল্যাণকামী ব্যৱস্থাৰ প্ৰতিফলন হয়। এইবোৰ কাৰ্য্যকৰী কৰাৰ দিশত চৰকাৰী প্ৰশাসন যন্ত্ৰ আৰু জন প্ৰতিনিধি সকলৰ সক্ৰিয়তাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে। কোচ ৰাজবংশী সকল ভূমিপুত্ৰহৈও বিভিন্ন জিলা আৰু ৰাৰ্জ্যত সিঁচৰি তহৈ থকাৰ বাবে নিজৰ উপযুক্ত প্ৰতিনিধি বিধানসভা তথা লোক সভাই পঠাব পৰা অবস্থা এটাত নাই। যি দুই এজন নিৰ্বাচিত হৈ যায় দলীয় গোপনীয়তা, অনুশাসনৰ অজুহাতত নিষ্ক্ৰিয় হৈ পৰে। ইতিহাসৰ জ্ঞান আৰু সচেতনাৰ অভাব আনহে নালাগে যিবোৰ জনপ্ৰতিনিধিয়ে সাংবিধানিক ভাবে কৰিব লাগে— সেইখিনি কথা সেৰাৱাই দিবলৈকে সৰ্ব সাধাৰণে ৰাজপথত নিজৰ আত্মীয়ৰ হেৰুৱাৰ লগাত পৰে। *কোচ ৰাজবংশীৰ প্ৰতিনিধিয়েই যে কোচ ৰাজবংশী সকলৰ দুখ-দুৰ্দশাৰ বাবে মাত মাতিব লাগে তেনেকোনো ধৰা বন্ধা কথা নাই। সততা, অধ্যয়ন থাকিলে, অসমৰ যিকোনো ৰাজনৈতিক দলৰ যিকোনো অঞ্চলৰ প্ৰতিনিধিয়ে ন্যায়নিষ্ঠ ভাৱেই এই জনগোষ্ঠীটোৰ অভাৱ অভিযোগৰ কথা দাঙি ধৰিব পাৰে।* বৰ্তমান কোচ ৰাজবংশী সকলৰ আন্দোলনৰ প্ৰতি চৰকাৰে গুৰুত্ব দিয়া নাই কিন্তু বিৰোধী আসনত থকা আন আন ৰাজনৈতিক দল সমূহে বাৰু কোচ ৰাজবংশীৰ আটাই কেইটা স্বেচ্ছাসেৱী সংগঠনৰ বিষয়ববীয়াক মাতি মূল দাবী আৰু সমস্যা সমূহৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিছেনে ? এই দাবী সমূহ অথবা সমস্যা সমূহ সমাধানৰ বাবে দিৰ্হা পৰামৰ্শ দিয়াৰ লাগতে বিধান সভা আৰু লোক সভাত দাঙি ধৰাৰ আন্তৰিক প্ৰচেষ্টা চলাইছেনে? এই প্ৰশ্নৰ উত্তৰতে আমাৰ সমাজৰ ভয়াবহ ৰাজনৈতিক শূণ্যতাৰ ছবিখন স্পষ্ট হৈ পৰে।

কোচ ৰাজবংশী সকল অকল অসমৰ ভূমি পুত্ৰই নহয় বীৰত্ব ব্যঞ্জক জাতিৰো প্ৰতিভু।

OKDISCD

দেৱতাৰ আশীষ লৈ বিশ্বসিংহই প্ৰতিষ্ঠা কৰিছিলে কোচ ৰাজবংশী সুশাসনৰ ৰাজত্বকাল। এ
ৰাজবংশ গৌৰব উজ্জ্বল সাহিত্য সংস্কৃতি আৰু ধৰ্মীয় সহনশীলতাৰ বাবে আদৰ্শৰূপত দাঙি ধৰিছি
ৰজা নৰ নাৰায়ণে। চিলাৰায়ে অসীম বাহবল আৰু পৰম বিক্ৰমেৰে সেই আদৰ্শৰাজ্যৰ ভেটি বহল
যুগ যুগান্ত ৰলৈ কোচ ৰাজত্বকালৰ খ্যাতি মহিমা মণ্ডিত কৰিছিল। শঙ্কৰদেৱক পৃষ্ঠ পোষকতা ক
অসমীয়া ভাষা, সাহিত্য, সংস্কৃতিৰ ভেটি বান্ধিবৃহৎ অসমীয়া জাতি গঠনৰ প্ৰক্ৰিয়া আগবঢ়াই নিয়া
অৱদান আগবঢ়ালে। গোঁহাই কমল পথ, কামাখ্যা মন্দিৰ পুনৰ নিৰ্মাণ আদি প্ৰজাহিতকৰ কা
নজীৰ ৰাখি গৈছে। কোচ বিহাৰ, ৰংপুৰ, শিলচৰ এইবোৰ এখন নগৰৰ নামেই নহয় কোচ ৰাজবং
সকলৰ ঐতিহ্যৰো যুগন্তকাৰী সাক্ষী। এনে মহৎ ঐতিহ্যৰ ভেটিত কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীটো
আগৰঢ়াই নিবলৈ হলে নিম্ন উল্লেখিত বিষয় কেইটাৰ প্ৰতি গুৰুত্ব দিয়াটো অতি প্ৰয়োজন
পৰিছে। বৃহৎ জনগোষ্ঠী এটাৰ আবেগ অনুভূতিক শ্ৰদ্ধা নিবেদন কৰি— পিছপৰা জনগো
সমূহৰ শুভকাংক্ষী হিচাপে এই কথা আগবঢ়োৱা হৈছে। অধ্যয়ণ আৰু অভিজ্ঞতাই এইবোৰ ক
কৰবলৈ শিকাইছে।

প্ৰথম কথা হ'ল, জনগোষ্ঠী সমূহৰ আন্দোলনৰ সুফল লাভ কৰিব নোৱাৰাৰ প্ৰধান কাৰ
হল নেতৃত্বৰ বাবে খোৱা কামোৰা। কোচ ৰাজবংশী সকলক আগবঢ়াই নিবৰ বাবে এ
জনগোষ্ঠীটোৰ ছাত্ৰ সংগঠন, যুৱক সংগঠন, সাহিত্য সংগঠন, সাংস্কৃতিক সংগঠন আনহে নানা
ধৰ্মীয় সংগঠনৰ মুৰব্বী সকলো একেলগে বহি এটা ঘৰৰ ভিতৰৰ পৰা এটা সিদ্ধান্তত স্থিৰ
সংশিষ্ট কতৃপক্ষক দাবী জনাব লাগিব। এইদিশত ব্যক্তি বিশেষৰ ব্যক্তিগত মান-সন্মানতকৈ সম
জাতিটোৰ স্বাৰ্থক আগস্থান দিব লাগিব। নেতৃত্বৰ বহুধা বিভক্ত মানেই বিলম্ব আৰু বিলম্ব মানে
নিজৰ আত্মকলহ আৰম্ভহে আত্মঘাটী সংঘাটৰ ধংসমূখী পৰিণতি।

দ্বিতীয়, বৃহৎ সংখ্যক জনগনক নেতৃত্ব দি গণতান্ত্ৰিক আন্দোলন এটা আগবঢ়াই নিওঁ
যথেষ্ট সতৰ্ক আৰু সংযত হ'ব লাগিব। কোনো আন্দোলন নেতৃত্বৰ নিয়ন্ত্ৰণৰ বাহিৰ হলেই জনসমৰ্থ
হেৰুৱাই চৰকাৰক দমন কৰাৰ সুযোগ দিয়ে। শত্ৰু মিত্ৰ চিনি পাব লাগিব। চৰকাৰৰ দৃষ্টি গোচৰ
আহিবলৈকে অতি আবেগিক বাবে ধ্বংসমুখী কামত হাত দিলে এঘৰীয়া হোৱাৰ ভয় আছে
গোষ্ঠীগত আন্দোলন গোষ্ঠীগত সংঘৰ্ষলৈ পৰ্যবেশিত নোহোৱাকৈ ৰাখিব লাগিব।

তৃতীয়তে, আন্দোলন আৰু গঠন মূলক কাম সমানেই আগবঢ়াই নিব লাগিব। শ্বহীদৰ
লাভ নাই, পঢ়াশুনা শিক্ষাদীক্ষা বজায় ৰাখি সংগ্ৰাম আগবঢ়াই নিব লাগিব। আত্মনিৰ্ভৰশীল ক
আঁচনি (নিজে ৰূপায়ন কৰিব পৰা), সাহিত্য আৰু সাংস্কৃতিৰ বুৰঞ্জী ৰচনা কৰা। কোচ ৰাজবংশী
ধনী দালাল সকলে যাতে নিজৰ মানুহ হৈ নিজৰ খিনিকে শোষন কৰিব নোৱাৰে তাৰ প্ৰতি দৃ
দিব লাগিব। চৰকাৰে এই দাললে খিনিকে জনগোষ্ঠীটোৰ বিপক্ষে প্ৰথমে ব্যবহাৰ কৰে।

কোচ ৰাজবংশী সকলৰ এইটো নিজস্ব গোষ্ঠী উত্থানৰ আন্দোলন, এই ভাৱধাৰা আন জনগোষ্ঠী সমূহৰ পৰা আঁতৰ কৰিবলৈ— জনগোষ্ঠীটোৰ নিজস্ব সমস্যা আৰু সমগ্ৰ দেখখনৰ সমস্যাবোৰৰ চিনাক্ত কৰণ। অবৈধ বিদেশী সমস্যা, আন্তৰ্দেশীয় ভাৰতীয় নাগৰিকে সৃষ্টিকৰা সমস্যা, দূৰ্নীতি আদি বিষয়বোৰ সমগ্ৰ দেশখনৰ সমস্যা। এইবোৰ সমস্যাত আন জনগোষ্ঠী তথা সংগঠনৰ লগত সমানে খোজমিলাই আগবাঢ়িব লাগিব। অসম তথা সমগ্ৰ উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চল, ভাৰতবৰ্ষ তথা আৰ্ন্তজাতিক বিভিন্ন বিভেদকামী শক্তিৰ কুটকৌশলৰ কেন্দ্ৰ বিন্দু — সেয়ে আন্দোলনকাৰী নেতৃবৃন্দই আগপিছ গুণি আনৰ সহায় সাৰথি পৰামৰ্শ গ্ৰহণ কৰিব লাগে। ব্যাপক জনমতহে চৰকাৰে ভয় কৰে। সিদ্ধান্ত লবলৈ বাধ্য হয়। শত্ৰু পক্ষই ভয় কৰা গণতান্ত্ৰিক অস্ত্ৰ হ'ল জনমত। আমি মিলিজুলি সকলো এইজনমত গঠনৰ বাবে কাম কৰো আহক। নিশ্চয় এদিন সুফল আহিব। মনুষ্য জীৱন এনেয়ে দুৰ্লভ, এই জীৱন সমাজ আৰু সভ্যতা বিকাশৰ বাবে উৎসৰ্গিত কৰি সফল মানুহৰ সাধনাৰে উজীবিত হওক ! ত্যাগ, সাধনা, অধ্যৱসায় আত্মনিৰ্ভৰশীলতা মহামন্ত্ৰ হওক !! আমাকো আগোনালোকৰ দুখযন্ত্ৰনাৰ সৰ্মভাগী সঙ্গী কৰি লওঁক।

●●●●

(অসমৰ শিৱসাগৰ জিলাৰ আমগুৰি চাহবাগিছাত কৰ্মৰত ৰাজেন গগৈ বিশিষ্ট লিখক, চিন্তাবিদ আৰু বিভিন্ন জাতি জনগোষ্ঠীৰ সম্প্ৰীতিৰ হকে কাম কৰা উদ্যোগী ব্যক্তি)

OKDISCD

কোচ-ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ অস্তিত্বৰ সংকট আ
ইয়াৰ সমাধান

বিপিন বৰ্মন

ভাৰতীয় উপমহাদেশত কোচ-ৰাজবংশী সকল লিখিত ইতিহাস ৰচিত হোৱাৰো বহু হেজ
বছৰ পূৰ্বৰ লোক। বহিৰাগত আৰ্য্য সকলৰ ভাৰতৰ বিভিন্ন অঞ্চললৈ প্ৰব্ৰজনৰ সময়ত প্ৰ
প্ৰতিৰোধৰ সন্মুখীন হৈছিল কোচ-ৰাজবংশী সকলৰ দ্বাৰা। কোচ নামটোৱে সেই সত্যতাৰ সাক্ষী
আছে। কোচ নামটো কোচ জনগোষ্ঠীয়ে লোৱা নাম নহয়। কোচ সকল আৰ্য্য ভিন্ন অনাৰ্য্য জনগোষ্ঠ
লোক হোৱা বাবে তুচ্ছাৰ্থত 'কুৱাচ' বুলি ঘিনাইছিল আৰ্য্য সকলে। অৰ্থাৎ কোচে কোৱা ভাষা
তেতিয়াৰ ভাৰতীয় সমাজ ব্যৱস্থাত আৰ্য্য সকলেই কুভাষা বা মন্দ ভাষা হিচাবে আখ্যা দি গৈ
ইয়াৰ প্ৰমান পৃথিবীৰ আদিমতম ধৰ্মগ্ৰন্থ ঋক্‌বেদ। ঋকবেদৰ পাততে কোচ সকলক 'কুৱাচ' বু
লিপিবদ্ধ কৰি থৈ গৈছে আৰ্য্য পণ্ডিত সকলে। ঋক্‌বেদৰ ৰচনা কালে খৃষ্ট পূৰ্ব ১৫০০ — ১৪
অব্দত বুলি অনুমান কৰা হয়। আন কিছু সংখ্যক পণ্ডিতৰ মতে ঋক্‌বেদৰ ৰচনাকাল খৃষ্ট
৫০০০ অব্দত বুলি ঠাৱৰ কৰিছে। আৰ্য্য - অনাৰ্য্যৰ সংঘাত ইমানতে অন্ত পৰা নাই।

ভাৰতীয় আৰ্থ-সামাজিক ব্যৱস্থাত যেতিয়াৰ পৰা বৰ্ণ ভিত্তিত শ্ৰম বিভাজন হ'ল, তেতিয়
পৰাই যি উপৰি সৌধ (Super Structure) সৃষ্টি হ'ল, সেই দিন ধৰি সমাজত তথা সামাজি
জীৱনত উচ্চ-নীচ ভাৱ মনোজগতত আছে আৰু সামন্তীয় ব্যৱস্থাৰ পৰা পুঁজিবাদী ব্যৱস্থালৈ উত্তৰ
সময়ছোৱাত ভাষাৰ ভিত্তিত ৰাজ্য পুনৰ গঠনৰ যোগে ৰাজ্য গঠনৰ পাছতো ইয়াৰ সমাধান শাস
সকলে দিব পৰা নাই। বৰং স্বাধীনতাৰ পাছত ভাৰতীয় সমাজ ব্যৱস্থাত অন্য ধৰণৰ শাসন আ
শোষনৰ প্ৰস্তুতি চলিল। ইয়াৰ পৰা পৰিত্ৰান পোৱাৰ বাবে প্ৰয়াত ভীমৰৰ দেউৰীয়ে অসমত সামাজি
ন্যায়ৰ আন্দোলন আৰম্ভ কৰিছিল। বিভিন্ন জনগোষ্ঠীক জনজাতিৰ স্বীকৃতি দিয়া হল যদি
কেইটামান জনগোষ্ঠীক এতিয়াও জনজাতিকৰণৰ ব্যৱস্থা কৰা হোৱা নাই ৰাজনৈতিক কাৰণে

কোচ-ৰাজবংশী সকল জনজাতিকৰণৰ বাহিৰত বৈ যোৱাৰ মূলতে হ'ল কোচ-ৰাজবং
জনগোষ্ঠীৰ নেতা সকলৰ নৃতত্ত্ব সম্পৰ্কে অজ্ঞতা আৰু অদূৰ-দৰ্শিতা। এই সত্য কথাটো আ
সাহসেৰে ৰাজহুৱা কৰিবই লাগিব। ব্ৰাহ্মণ, ক্ষত্ৰীয়, বৈশ্য আৰু শুদ্ৰ এই চাৰি বৰ্ণ আৰ্য্য সমাজ
সৃষ্টি। কৰ্টত ওকালত কৰিবলৈ গৈ পঞ্চানন্ বাৰ্মা দেৱে মৈত্ৰ উপাধীধাৰী বঙালী বামুণ উকিলৰ দ্বা
ৰাজহুৱা ভাৱে জাতিগত হিচাবে অপদস্ত হৈ কোচ সকল যে সৰু জাতিৰ নহয় তাকে প্ৰমান কৰিব
গৈ কোচ সকলক ক্ষত্ৰীয়কৰণ কৰাটো আছিল এটা অবৈজ্ঞানিক সিদ্ধান্ত। ব্ৰাহ্মণ্যবাদত বেয়া

আক্ৰান্তহৈ কক্‌বকাই থকা কোচ সকলক 'উদ্ধাৰ' কৰিবলৈ গৈ পুনৰ পুৰোহিত শ্ৰেনীৰ ভৃত্য বনোৱাটো পঞ্চানন্ বাৰ্মাদেৱৰ লগতে সেইসময়ৰ নেতৃ স্থানীয় ব্যক্তি সকলৰ মূৰ্খামীৰ বাদে আন একো নাছিল। ক্ষত্ৰীয় কৰণ কৰিলে কোচ সকল আৰ্য্য হৈ নাযায়, কাৰনে উচ্চ বৰ্ণ হিন্দু আৰু কোচ-ৰাজবংশী সকলৰ মাজত সামাজিক সংঘাত চলি আছে। ক্ষত্ৰীয়কৰণৰ দ্বাৰা আৰ্য্য-অনাৰ্য্যৰ সংঘাত কেতিয়াও শেষ হোৱা নাই, নহয়ো। উচ্চ বৰ্ণ হিন্দুৰ দৃষ্টিত কোচ সকল আজিয়ো অন্ত্যজ (Outcast) হৈয়ে আছে। সেয়ে উচ্চ বৰ্ণহিন্দুৰ সমাজৰ অভ্যন্তৰত কোচ সকলৰ প্ৰবেশ আজিও নিষিদ্ধ। ক্ষত্ৰীয় কৰণত ব্যস্ত নেতা সকলে নিজৰ স্বগোষ্ঠীক ৰাজনৈতিক ৰক্ষনাবেক্ষন দিয়াত লাজ লগাকৈ ব্যৰ্থ হৈছে। অথচ কোচ ৰজা-মহাৰজা সকলৰ ৰাজত্বকাল বিলুপ্ত কৰা হয় সৌসিদিনাখন ১৯৫৬ চনত — Assam State Acquisition of Zarmindaries Act, 1951 আইনখন কাৰ্য্যকৰী কৰণৰ যোগেদি। বিগত ৫২ বছৰতে কোচ ৰাজ্য টুকুৰা টুকুৰ হৈ থানবান হোৱাৰ লগতে জনগোষ্ঠীটোও নিচিহ্ন হোৱাৰ পথত।

আমাৰ নেতা সকল যে প্ৰকৃততে উদাসীন আৰু অদূৰদৰ্শী সেই সম্পৰ্কে বিতংকৈ আলোচনা কৰা প্ৰয়োজন নাই। ১৯৯৬ চনৰ ৰাষ্ট্ৰপতিৰ আধ্যাদেশৰ (Ordinance)ৰ জৰিয়তে জনজাতিৰ স্বীকৃতি পোৱা সময়ছোৱাৰ ভূমিকাই আমাৰ নেতা সকল যে ৰাজনৈতিক ভাৱে অপৰিপক্ক আছিল তাৰে শ্ৰেষ্ঠ নিদৰ্শন ৰাখি থৈ গৈছে। জনজাতিকৰণৰ বিল্‌খন সংসদত উত্থাপন কৰি বিলখন সংসদত পাচ কৰাই আইনত পৰিণত কৰাৰ প্ৰস্তুতি চলোৱাৰ পৰিবৰ্তে কে, পি, পি, নামৰ ৰাজনৈতিক দল খুলি প্ৰতিশ্ৰুতি ভঙ্গ কৰি সেই সময়ৰ চৰকাৰক বিশ্বাশ ঘাতকতা কৰাৰ উপৰি জনগোষ্ঠীটোক প্ৰাপ্য অধিকাৰৰ পৰা বঞ্চিত কৰাৰ অপৰাধত অপৰাধী। তেনে ধৰনৰ নেতা সকলক ৰাইজে উপযুক্ত শাস্তি নিদিয়াটোও আন এটা ভুল। সেইকাৰণে আজিয়ো ৰাইজক নেতৃত্ব দিয়াৰ নামত কিছু সংখ্যক নেতাই ৰাইজক লৈ অভিনয় কৰি থকাৰ সাহস কৰিব পাৰিছে। ফলত চৰকাৰৰ লগতে বহু সংগঠনে কোচ-ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ বিৰুদ্ধে ৰাজনৈতিক ষড়যন্ত্ৰত লিপ্ত হৈ বিপথে পৰিচালিত কৰি অনৈক্যৰ বীজ ৰোপন কৰাত কৃতকাৰ্য্য হব পাৰিছে। সঠিক সময়ত সাংবিধানিক ৰক্ষনাবেক্ষণ নোপোৱাৰ ফলত এতিয়া জনগোষ্ঠীটো হৈ পৰিছে সকলো দিশতে পিছপৰা।

এনে লজ্জাজনক অৱস্থাৰ পৰা মুক্তি পোৱাৰ একমাত্ৰ পথ হল ঐক্যবদ্ধ সংগ্ৰাম। কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ যিমানবিলাক স্বজাতীয় সংগঠন আছে সেই আটাইকেইটা সংগঠনে ঐক্যবদ্ধ হোৱাটো আজিৰ ৰাজনৈতিক পৰিস্থিতিৰ আহ্বান। সময় থাকোতে জনজাতিকৰণৰ কাম সম্পূৰ্ণ কৰি লব নোৱাৰিলে পাচলৈ জনজাতিকৰণত ক্ষেত্ৰত প্ৰয়োজনীয় সকলো ধৰণৰ পথ বন্ধহৈ যোৱাৰ সম্ভাৱনাই অধিক।

ৰাজনৈতিক আৰু প্ৰশাসনিক দিশত প্ৰথম ৰাজ্যখনত জনজাতি সকলৰ বাবে ১৫% আৰু

OKDISCD

অনুসূচিত জাতিৰ বাবে ৭% শতাংশ সংৰক্ষণৰ ব্যৱস্থা আছে। পূৰ্বৰ স্বীকৃত ২২% শতাংশ সংৰক্ষণ একে ধৰণে ৰাখি বাকী ছয় জনগোষ্ঠীৰ (কোচ ৰাজবংশী, টাই-আহোম, মৰাণ, মটক, চুতীয়া আৰু আদিবাসী) জনসংখ্যাৰ ভিত্তিত (৫০—২২) অৰ্থাৎ ২৮% শতাংশ ছয় জনগোষ্ঠীৰ বাবে ভগাই দিয়াৰ প্ৰয়োজন। এনে ব্যৱস্থা গ্ৰহন কৰিলে সামাজিক সংঘাতৰ প্ৰশ্ন উঠিব নোৱাৰে।

পূৰ্বৰ ২২% শতাংশ আৰু ছয় জনগোষ্ঠীৰ ২৮% শতাংশ সংৰক্ষণ হৈ যোৱাৰ পাছত অসম বিধান সভাৰ ১২৬ টা সমষ্টিৰ ৬৩ টা সমষ্টি সংৰক্ষিত হব। উচ্চতম ন্যায়লয়ে অনুমতি দিয়া মতে অসম বিধান সভাৰ আধা অংশ সংৰক্ষিত হোৱাৰ লগতে অসম ৰাজ্যখনক জনজাতীয় ৰাজ্য হিচাবে ঘোষনা কৰা ৰাস্তাও মুকলি হব। জনজাতীয় অজনজাতীয় লোক উভয়ৰ বাবে ভূমি সম্পূৰ্ণৰূপে সংৰক্ষণ কৰা আৰু বিধান সভা, লোকসভা আদিৰ আসনৰ সিংহভাগ তেওঁলোকৰ বাবে সংৰক্ষন কৰা আৰু ক্ষুদ্ৰ জনগোষ্ঠীবোৰৰ প্ৰতিনিধিত্ব দিবৰ বাবে উচ্চ সদন বিধান পৰিষদ সৃষ্টি কৰা আদি ব্যৱস্থাবোৰ কৰিব পৰা হব।

গতিকে অসমৰ জাতি সত্বা আৰু অসমবাসীক (Assamese People) ৰক্ষনাবেক্ষন কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ সৈতে ছয় জনগোষ্ঠীৰ জনজাতি কৰণৰ প্ৰশ্নৰ লগত ওতঃপ্ৰোতভাৱে জৰিত হৈ আছে। অসমীয়া জাতিয়ে যি সাংবিধানিক সুৰক্ষা দাবী কৰি আহিছে সেই সুৰক্ষা অসমীয়াৰ নামত কেতিয়াও কাৰ্য্যকৰী নহব। যিহেতু অসমীয়াৰ নামত সংবিধানত সাংবিধানিক সুৰক্ষাৰ ব্যৱস্থা নাই। ছয় জনগোষ্ঠীয়ে জনজাতিৰ মৰ্যাদা লাভ কৰিলে অসমীয়া জাতিটোৰ বৃহৎ অংশটোৱেই সুৰক্ষিত হব আৰু বাকী থকা থলুৱা উচ্চ বৰ্ণহিন্দু আৰু পুৰণি মুছলমান সকলৰ বাবেও সংৰক্ষণমূলক ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰাটো সহজ হৈ পৰিব।

ইতিমধ্যে জনজাতিৰ স্বীকৃতি পাই থকা জনগোষ্ঠীবোৰে ছয় জনগোষ্ঠীৰ জনজাতিকৰণৰ দাবীৰ বিৰোধীতা কৰাৰ ক্ষেত্ৰত আমি যুক্তি বিচাৰি পোৱা নাই। ১৯৯৬ চনত কোচ-ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ বাবে সুকীয়াকৈ দাবী কৰা মতে ১৩% শতাংশ সংৰক্ষণ কৰি ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে আধ্যাদেশ জাৰি কৰা হলে স্বীকৃত জনজাতি কেইটা ক্ষতিগ্ৰস্ত নহলহেঁতেন। তাকে নকৰি পূৰ্বৰ ১৫% সংৰক্ষিত ব্যৱস্থাতে কোচ-ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীক সুযোগ-সুবিধা ভোগ কৰিবলৈ দি পূৰ্বৰ স্বীকৃত জনজাতি কেইটাক ক্ষতিগ্ৰস্ত কৰাইছিল। এইটো আছিল চৰকাৰী ষড়যন্ত্ৰ। যাৰ ফলত আজিও ট্ৰাইবেল সংঘই কোচ-ৰাজংবংশী জনগোষ্ঠীক জনজাতিকৰণৰ বিৰোধীতা কৰি থাকিব পাৰিছে।

সংৰক্ষিত কোটাৰ ক্ষেত্ৰত সৃষ্টি হব পৰা সমস্যাটোৰো সমাধান ৰাজ্যখনৰ অ, বি, চি, কোটাৰ বিলোপ কৰণ আৰু জনজাতীয় কোটাৰ পৰিমাণ বৃদ্ধিৰ মাজেদিয়ে সম্ভৱপৰ। এনে কৰিলে থলুৱা আটাইবোৰ জনগোষ্ঠীৰে নিৰাপত্তাক সমানে সুৰক্ষা দিয়া হব। ইয়াৰ বাহিৰে থলুৱা অসমীয়াৰ ভূ সম্পত্তিৰ লগতে ৰাজনৈতিক প্ৰতিনিধিত্বৰ অধিকাৰবোৰৰ সুৰক্ষা দিয়াৰ আন কোনো উপায়

এতিয়া নোহোৱা হৈছে। এনে সুৰক্ষাৰ কিবা এটা ব্যৱস্থা কৰিব নোৱাৰিলে বিদেশী প্ৰব্ৰজনৰ হেচাত থলুৱা অসমীয়াৰ হাতত মাটি-ভেটি আৰু ৰাজনৈতিক ক্ষমতা একোৱেই নাথাকিব। বাস্তৱত এনে অৱস্থাৰ সন্মুখীন হৈছে কোচ-ৰাজবংশী সকল। তীব্ৰ ৰাজনৈতিক প্ৰতিযোগিতাত তিষ্ঠিব নোৱাৰি কোচ-ৰাজবংশী সকল থলুৱা জনগোষ্ঠী হোৱা স্বত্বেও আজি লোক সভাত এই জনগোষ্ঠীৰ এজনো প্ৰতিনিধি নাই। সংৰক্ষণৰ অভাৱত অসমৰ বিধান সভাতো জনসংখ্যা অনুপাতে কোচ-ৰাজবংশী সকলে প্ৰতিনিধি নিৰ্বাচিত কৰি পঠোৱাত ব্যৰ্থ হৈছে।

সৰ্বোৰোপৰি নিজৰ অধিকাৰত থকা ভূ-সম্পত্তিৰ পৰা চলে বলে কৌশলে বিতাৰিতহৈ কোচ-ৰাজবংশী লোকৰ শতকৰা ৮০% অংশৰে জীৱন ধাৰণৰ মানদণ্ড ইতিমধ্যে দৰিদ্ৰ সীমাৰেখাৰ তললৈ নামি গৈছে। দৰিদ্ৰতাত জৰ্জৰিত জনগোষ্ঠী এটাৰ সম্পুৰ্ণৰূপে বিকাশ হোৱাটো সম্ভৱপৰ নহয়। সেইবাবে নিজৰ গণতান্ত্ৰিক অধিকাৰ সাব্যস্ত কৰণৰ সংগ্ৰাম অব্যাহত ৰখাৰ লগে লগে দৰিদ্ৰতা নিৰ্মূলৰ সংগ্ৰামতো অংশীদাৰ হোৱাটো আমাৰ অন্যতম কৰ্তব্য। কাৰণ আমি নাখাই থাকি আমাৰ প্ৰাপ্য সাংবিধানিক অধিকাৰ আদায় কৰাত কৃতকাৰ্য্য হব নোৱাৰিম আৰু এনে অৱস্থাৰ পৰিবৰ্তন কৰিব নোৱাৰিলে যি যৎকিঞ্চিৎ অধিকাৰ আমি আজি ভোগ কৰি আছোঁ সেইখিনিকো অদূৰ ভৱিষ্যতে হেৰুৱাম।

[redacted]

(কোকৰাঝাৰ চহৰৰ বাসিন্দা প্ৰবীন সমাজকৰ্মী বিপিন বৰ্মন ৰাজবংশী ভাষা,
সংস্কৃতি আৰু জাতীয় আন্দোলনৰ লগত জড়িত ব্যক্তি।
তেখেত কোচ ৰাজবংশী জাতীয় ঐক্য মঞ্চৰ মুখ্য আহ্বায়ক)।

OKDISCD

কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ আন্দোলন আৰু ইয়াৰ স্থিতি

তৰনী কান্ত ৰায়

অসমৰ সৰ্ববৃহৎ জনগোষ্ঠী হ'ল কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠী। এই জনগোষ্ঠীৰ নিজস্ব উচ্চমানৰ কৃষ্টি-সংস্কৃতি আছে। নৰনাৰায়ণ-চিলাৰায়ৰ দৰে কীৰ্ত্তিমান ৰজা-মহাৰজাৰ ঐতিহ্যময়, বীৰত্বপূৰ্ণ বুৰঞ্জী আছে ; কিন্তু কালক্ৰমত কোচ ৰাজবংশী লোক সকলে অতীত ঐতিহ্য পাহৰি শিক্ষাই দীক্ষাই আৰু অৰ্থনৈতিক, সামাজিক ও ৰাজনৈতিক দিশত বহু পিছ কৰি যায়।

বহুত পলমকৈ হলেও ১৯৬৭ খ্ৰীষ্টাব্দত অন্যান্য জনগোষ্ঠীৰ দৰে অসমত কোচ-ৰাজবংশী ক্ষত্ৰিয় সন্মিলনী গঠন কৰে। প্ৰথম অৱস্থাত এই সন্মিলন অতি সুক্ষ্ম অৱস্থাত আছিল। এই সন্মিলন উত্তৰ বঙ্গৰ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ লোকৰ চিন্তাৰ ঢৌৰ পৰা সৃষ্টি হৈ ক্ৰমে পূবে অসমৰ অবিভক্ত গোৱালপাৰা জিলাৰ ৰাজবংশী লোকৰ মাজলৈকে বিস্তাৰিত হৈছিল। লাহে লাহে এই সন্মিলনৰ প্ৰভাৱ গোটেই অসমত বিস্তাৰিত হয়। প্ৰথম অৱস্থাত বিশেষ কেইজন মান ব্যক্তিৰ মাজতহে সন্মিলনৰ কাম-কাজ আবদ্ধ আছিল। অধিক সংখ্যক ৰাজবংশীলোকে নিজকে ৰাজবংশী বুলি পৰিচয় দিয়া আৰু ৰাজবংশী সন্মিলনৰ সদস্য বুলি পৰিচয় দিয়া বা ৰাজবংশী সন্মিলনৰ দ্বাৰা আন্দোলন কৰাটো বা পচন্দ কৰা নাছিল। বৰং ৰাজবংশী আন্দোলনক ঠেক মনোবৃত্তিৰ চিন্তাধাৰা বুলি ঘিন কৰিছিল।

উত্তৰ বঙ্গত ক্ষত্ৰিয় আন্দোলন ঃ

পিছপৰা কোচ ৰাজবংশী লোকৰ উন্নত্তিৰ বাবে উত্তৰ বঙ্গত প্ৰথমে আৰম্ভ হৈছিল— ক্ষত্ৰিয় আন্দোলন। কাৰন শিক্ষাই-দীক্ষাই আৰু আৰ্থসামাজিক দিশত পিছপৰা বাবে আন উন্নত জনগোষ্ঠীৰ লোকে কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ লোকক হেয়জ্ঞান কৰিছিল। সমাজত সমমৰ্যদা দিয়া নাছিল। চৰকাৰী চাকৰি দিয়া নাছিল। আনকি সামাজিক বঞ্চনাৰ চৰম নিদৰ্শন হিচাপে নীচজাতি বুলি ৰাজবংশী লোকক জল-অচল কৰিছিল। উত্তৰ বঙ্গৰ স্বনামধন্য ব্যক্তি সমাজ সংস্কাৰক ঠাকুৰ পাঞ্চানন বাৰ্মা (এম.এ., এল. এল.বি) দেৰেও নিৰ্যাতিত হৈছিল। সেইবাবে তেখেতৰ নেতৃত্বত কোচ-ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ উত্তোৰনৰ বাবে ক্ষত্ৰিয় আন্দোলন আৰম্ভ হয় আৰু ১৯১২ চনৰ ১০ ফেব্ৰুৱাৰী তাৰিখে কৰোতোৱা নৈৰ পাৰত প্ৰায় লক্ষাধিক কোচ-ৰাজবংশী লোকে মুণ্ডন কৰি মঞ্চ পাতি নগুন গ্ৰহন কৰে। তেতিয়াৰ পৰা প্ৰতিবছৰ ২৭ শে মাঘ / ১০ ফেব্ৰুৱাৰী তাৰিখে উত্তৰ বঙ্গ আৰু অসমৰ অবিভক্ত গোৱালপাৰা জিলাৰ বিভিন্ন ঠাইত মঞ্চ পাতি-নগুন গ্ৰহন কৰি ক্ষত্ৰিয় বুলি প্ৰতিষ্ঠিত হোৱাৰ প্ৰচেষ্টা চলে। কিন্তু এই আন্দোলন স্বত্বেও উত্তৰ বঙ্গৰ কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ লোকক ভাৰত চৰকাৰে অনুসূচীত জাতি হিচাপে আৰু অসমৰ কোচ ৰাজবংশী লোকক অ-বি-চি হিচাপে সংবিধানত অন্তৰ্ভূক্ত কৰে।

অসমত অনুসূচীত জাতিৰ বাবে আন্দোলন ঃ

উত্তৰ বাঙ্গত যিহেতু ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীক অনুসূচীত জাতি হিচাপে ৰাজনৈতিক সুবিধা প্ৰদান কৰা হৈছে সেয়ে অসমৰ কোচ-ৰাজবংশী সকলেও অনুসূচীত জাতিৰ অৰ্ন্তভূক্ত কৰিবলৈ আন্দোলন গঢ়ি তোলে। কিন্তু কিছুমান তথাকথিত সামন্তবাদী চিন্তাধাৰাৰ লোকে এই আন্দোলনৰ বিৰোধিতা কৰি প্ৰচণ্ড যুক্তি দাঙি ধৰিলে যে অসমৰ কোচ ৰাজবংশী সকল অনুসূচীত জাতি হিচাপে গন্য হলে মানসিকভাৱে দুৰ্বল হব, সামাজিক বাৱে হেয় হব আৰু অধিক হীনমন্যতাত ভুগিব। ফলত দুই চাৰিজনৰ ৰাজনৈতিক দিশত সুবিধা হলেও অধিক সংখ্যক ৰাজবংশীলোক সমাজত অৱহেলিত হব আৰু উন্নতি হোৱাৰ পৰিবৰ্ত্তে ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ লোকৰ অধোনতিহে হব। উদাহৰন হিচাপে উত্তৰ বঙ্গত অনুসূচীত জাতি হিচাপে স্বীকৃতি লাভ কৰাৰ পিছতো কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ একো উন্নতি হোৱা নাই বৰং অধোনতিহে হৈছে। যাৰফলত তেওঁলোকে ক্ষত্ৰিয় আন্দোলন কৰিব লগা হৈছে।

অসমৰ কোচ ৰাজবংশীলোকৰ জনজাতিকৰণৰ বাবে আন্দোলন ঃ

সাম্প্ৰতিক অসমৰ বিভিন্ন পণ্ডিত ব্যক্তি আৰু বুৰঞ্জীবিদ সকলে বুৰঞ্জী আৰু পুৰাতত্ব অধ্যয়ণ কৰি উপলব্ধি কৰিলে যে কোচ ৰাজবংশী সকল অতীততে জনজাতিহে আছিল। তেখেত সকলৰ মতে— কোচ + হাৰী > কোচহাৰী > কছাৰী, হাৰি অৰ্থ বংশীৰ, কোচৰ বংশ কছাৰী। সেয়ে কোচ ৰাজবংশী ক্ষত্ৰিয় সন্মিলনে কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীক সংবিধানৰ ষষ্ঠ অনুচ্ছেদত অনুসূচীত জনজাতি হিচাপে লিষ্টিভূক্ত কৰিবৰ বাবে ভাৰত চৰকাৰৰ ওচৰত ১৯৮৩ চনত পুনৰ দাবী পেয কৰি এক বৃহৎ আন্দোলন গঢ়ি তোলে।

এটা সময়ত কোচ ৰাজবংশী ক্ষত্ৰিয় সন্মিলনৰ আন্দোলনে ভাৰত চৰকাৰৰ দৃষ্টি আকৰ্যন কৰে। আৰু ভাৰত চৰকাৰে সন্মিলনৰ নেতৃবৃন্দক আলোচনাৰ বাবে আহ্বান জনায়। আলোচনাত সংগঠনটোৰ নামকৰণত এটি বিসঙ্গতি দেয়া পায়। কাৰণ ক্ষত্ৰিয় আৰু জনজাতি একে অৰ্থপূৰ্বক নহয়। ফলত আন্দোলনৰ নেতৃবৃন্দই সংগঠনটোৰ নাম ৰাখে কেৱল কোচ ৰাজবংশী সন্মিলন তথাপি চৰকাৰে কিন্তু বিশেষ গুৰুত্ব নিদিলে।

সন্মিলনৰ বিভিন্ন ভগ্নী সংগঠনৰ সৃষ্টি ঃ

কোচ ৰাজবংশী সন্মিলনৰ এই আন্দোলনৰ কাৰ্যসূচী সম্প্ৰসাৰিত আৰ তীব্ৰতৰ কৰিবৰ বাবে ইয়াৰ কেইবাটাও ভগ্নী সংগঠন সৃষ্টি কৰে। সেইবোৰ হল— (১) কোচ ৰাজবংশী সন্মিলন, (২) কোচ ৰাজবংশী মহিলা সন্মিলন (৩) কোচ ৰাজবংশী যুৱছাত্ৰ সন্মিলন (৪) কোচ ৰাজবংশী ছাত্ৰ সন্থা। এনেকি পৰবৰ্ত্তী কালত বুৰঞ্জীবিদ তথা ভাষাবিদ গ্ৰীয়াৰ্চনে "ৰাজবংশী ভাষা এক স্বতন্ত্ৰ ভাষা" বুলি কৰা মন্তব্যক অনুসৰণ কৰি ভাষা-সাহিত্য-সংস্কৃতি উদ্ধাৰৰ বাবে আন এটি জাতীয় সংগঠনৰ সৃষ্টি হয়— কোচ ৰাজবংশী সাহিত্য সভা। উত্তৰ বঙ্গত এই সাহিত্য সভাৰ নাম দিয়ে কামতাই ভাষা বা কমতাপুৰী সাহিত্য সভা। তদুপৰি অতি সাম্প্ৰতিক কোচ-ৰাজবংশী ছাত্ৰ-সন্থাৰ উদ্যোগত চিলাৰায় বাহিনী, উত্তৰবঙ্গত

কে, এল,অ, (কমতাপুৰ লিবাৰেশন অৰ্গেনাইজেচন) নামে আন কিছুমান সংগঠনৰ সৃষ্টি হোৱা বুলি কাগজে-পত্ৰে পোৱা যায়।

কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ সংগঠন সমূহৰ সামগ্ৰিকভাবে মূল উদ্দেশ্য হ'ল ঃ

(১) কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ আৰ্থ সামাজিক উন্নতি আৰু প্ৰসাৰ সাধন কৰা।

(২) শিক্ষা আৰু সাংস্কৃতিক দিশত উন্নতি লাভ কৰা।

(৩) কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীক সংবিধানৰ ষষ্ঠ অনুচ্ছেদত অনুসূচীত জনজাতি হিচাপে তালি ভুক্ত কৰা।

(৪) ৰাজনৈতিক মঞ্চ গঠন কৰি চৰকাৰ পৰিচালনাত অংশ গ্ৰহন কৰা আৰু ৰাজনৈতি ক্ষমতা সম্প্ৰসাৰিত কৰা।

ভাৰত ৰাষ্ট্ৰপতিৰ অধ্যাদেশ জাৰি কৰন ঃ

অসমৰ কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ অনুসূচীত জনজাতিকৰণ আন্দোলন তীব্ৰতৰ হোৱাত ১৯ চনত তেতিয়াৰ কংগ্ৰেছ চৰকাৰে ভাৰতৰ ৰাষ্ট্ৰপতিৰ জৰিয়তে কোচ ৰাজবংশী সকলক অনুসূচী জনজাতি বুলি এক অধ্যাদেশ জাৰি কৰে।

এই অধ্যাদেশ জাৰি হোৱাৰ লগে লগে কোচ ৰাজবংশী লোকৰ মাজত এক জন-জাগৰ সৃষ্টি হলেও বহুতো পাবত গজা নেতা-পালিনেতাই নিজ নিজ স্বাৰ্থ পূৰণৰ বাবে হেতা-ওপৰা লগা আন্দোলনৰ মূল উদ্দেশ্য কি আছিল তাক পাহৰি গ'ল।

ৰাজনৈতিক দল গঠন ঃ

কোচ ৰাজবংশী জাতিৰ কিছুমান নেতাই জাতিৰ কথা বাদ দি নিজ ৰাজনৈতিক মুনাফা লবা এক অলীক কল্পনাত বিভোৰ হ'ল। আনকি কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীক জনজাতিৰ তালিকাভূক্ত কৰ আৰু অধ্যাদেশ জাৰি কৰাৰ ক্ষেত্ৰত যি কংগ্ৰেছ দলে আগভাগ লৈছিল তাকেই বিৰোধিতা কৰি ৰাজবং নেতৃবৃন্দই কে, পি, পি, (কমতাপুৰ পিপুলচ পাৰ্টি) নামে এক ৰাজনৈতিক দল গঠন কৰি কংগ্ৰেছ দল বিৰুদ্ধে নিৰ্বাচনত অৱতীৰ্ন হ'ল। কিন্তু বৰ লাজ আৰু পৰিতাপৰ বিষয় যে কে, পি, পি, দলৰ এজ সদস্যও বিধান সভালৈ নিৰ্বাচিত হব নোৱাৰিলে।

ভগ্নীসংগঠন সমূহৰ স্বকীয়তা প্ৰকাশ ঃ

অধ্যাদেশ জাৰি হোৱাৰ লগে লগে কোচ ৰাজবংশী সন্মিলনীৰ ভগ্নীসংগঠন সমূহ (মহিল যুৱছাত্ৰ, আক্ৰাছু) পৰবৰ্ত্তী কালত স্ব-স্ব প্ৰধান হিচাপে মূৰ ডাঙি উঠে। প্ৰতিটো ভগ্নী সংগঠনে নিজ নিজা সংবিধান ৰচনা কৰি নিজকে স্বতন্ত্ৰ সংগঠন হিচাপে জাহিৰ কৰিবলৈ ধৰিলে।

অধ্যাদেশ বাতিলকৰণ ঃ

নিয়ম মতে অধ্যাদেশ জাৰি কৰাৰ ছয় মাহৰ ভিতৰত পাৰ্লিয়ামেন্টত বিল পাছ কৰিব লাগে কিন্তু ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীক অনুসূচীত জনজাতি হিচাপে স্বীকৃতি পাবলৈ বিশেষ কিছুমান Criterio

পূৰণ কৰিব লাগে। এই Criterion সমূহ পূৰণ কৰিব নোৱাৰা বাবে ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে একাদিক্ৰমে চাৰিবাৰ অধ্যাদেশ জাৰি কৰাৰ পিছতো পাৰ্লিয়ামেন্টত কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীক জনজাতিকৰণৰ বিলখন উত্থাপন কৰিব নোৱাৰিলে। কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ সকলো উল্লাস উদ্যম নাইকিয়া হ'ল। ৰাজবংশীসকল "পুনৰ মুসিক ভৱ" হ'ল। এনেকি কোচ ৰাজবংশী লোকৰ স্থান আৰু সুবিধাসমূহ অ,বি,চি বোৰ্ডৰ পৰাও বাদ পৰিল। কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ সকলো নেতা পালি নেতা বিভ্ৰান্ত ও দিকভ্ৰষ্ট হ'ল।

আন্দোলন স্থবিৰতাৰ কাৰণ ঃ

কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ আন্দোলন গা-ধৰি নুঠাৰ বহুতো কাৰণ আছে। সেইবোৰ হ'ল—

(১) ৰাজবংশী সংগঠনৰ কোনো নিৰ্দ্দিষ্ট নীতি বা লক্ষ্য নাই।

(২) সংগঠন সমূহৰ মাজত ঐক্য, সংহতি আৰু পৰস্পৰৰ প্ৰতি আস্থা নাই।

(৩) সন্মিলনে এবাৰ জাতিটোৰ সামাজিক উত্তোৰণৰ বাবে ক্ষত্ৰিয় আন্দোলন গঢ়ি তোলে। পৰবৰ্ত্তী কালত অনুসূচীত জাতি হিচাপে স্বীকৃতি পাব বিচাৰে আৰু সৰ্বশেষত অনুসূচীত জনজাতি হিচাপে স্বীকৃতি পাবলৈ বিচাৰে।

(৪) কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ মাজত ৰাজনৈতিক, সামাজিক আৰু নৈতিক দূৰদৰ্শী সম্পন্ন নৈষ্ঠিক নেতাৰ অভাৱ।

(৫) কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ সংগঠনৰ নেতাই জাতিৰ স্বাৰ্থতকৈ ব্যক্তি স্বাৰ্থক অগ্ৰাধিকাৰ দিয়াৰ ফলত নেতাৰ নামত সংগঠনৰ বিভাজন আৰম্ভ হ'ল।

(ক) কোচ ৰাজবংশী সংগঠনৰ স্থিতি ঃ

ৰাজবংশী সংগঠন সমূহৰ নেতৃবৃন্দৰ কাৰ্যকলাপৰ ওপৰত বহুতে বিভিন্ন ধৰণে প্ৰশ্ন কৰে। সেই প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰৰ বাবে সংগঠনৰ স্থিতি সম্পৰ্কে আলোচনাৰ প্ৰয়োজন আছে।

সংগঠনটো ৰাজনৈতিক সংগঠন নে কোনো ৰাজনৈতিক দলৰ স্বীকৃত সংগঠন, নে অৰাজনৈতিক সংগঠন তাক নিৰ্দ্ধাৰিণ কৰাৰ প্ৰয়োজন হৈছে। নহলে সংগঠনৰ স্থিতি নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা টান। ধৰিলোৱা হওঁক—

১। সংগঠনটো ৰাজনৈতিক ঃ

কোচ ৰাজবংশী সকলৰ আৰ্থসামাজিক, সাংস্কৃতিক আৰু ৰাজনৈতিক অধিকাৰ সুৰক্ষা দিবলৈ গণতান্ত্ৰিক অনুশাসন মতে সংগঠনটো পৰিচালনা কৰিব লাগিব। তেতিয়া ৰাজনৈতিক দৃষ্টি ভঙ্গী আৰু কাৰ্যত ঐক্যমতত উপনীত হ্ব পাৰিব।

২। সংগঠনটো অৰাজনৈতিক ঃ

(i) সংগঠনটো অৰাজনৈতিক হলেও যিকোনো ৰাজনৈতিক দলৰ সদস্যও সংগঠনটোৰ সদস্য হব পাৰিব। বিভিন্ন ৰাজনৈতিক দলৰ অনুশাসনাধীন হোৱা স্বত্বেও সংগঠনটোৰ সদস্য সকলে জাতিৰ

আৰ্থ-সামাজিক, ৰাজনৈতিক আৰু সাংস্কৃতিক উদ্দেশ্য সাধনত নিজ নিজ ৰাজনৈতিক দলৰ অৰিহনাপ্ৰা
কৰিবলৈ প্ৰতিশ্ৰুত হব লাগিব।

(ii) সংগঠনটো অৰাজনৈতিক সংগঠন। কিন্তু যিকোনো ৰাজনৈতিক দলৰ সদস্যও এই সংগঠন
সদস্য হব পাৰিব। জাতিৰ আৰ্থসামাজিক, ৰাজনৈতিক আৰু সাংস্কৃতিক উদ্দেশ্য সাধন হেতু যি কোন
নিৰ্বাচনত কোনো ৰাজনৈতিক দলক বা কোনো বিশেষ প্ৰাৰ্থীক সমৰ্থন দিয়াৰ কথা উঠিলে সংগঠ
সেই উদ্দেশ্যে আহ্বান কৰা সভাত দুই-তৃতীয়াংশ বা সংখ্যাধিক্য ভোটত গৃহীত প্ৰস্তাব মৰ্মে কোন
ৰাজনৈতিক দলক বা বিশেষ প্ৰাৰ্থীক তেনে সমৰ্থন আগবঢ়াব পাৰিব। কিন্তু সমৰ্থন কাৰ্যকৰী কৰা
পূৰ্বেই সমৰ্থিত ৰাজনৈতিক দল বা প্ৰাৰ্থীৰে সংগঠনৰ লিখিত চুক্তি কৰিব লাগিব।

(iii) সংগঠনটো অৰাজনৈতিক সংগঠন বাবে সংগঠন সদস্যই কোনো ৰাজনৈতিক দলৰ সদস
হব নোৱাৰিব। জাতিৰ অৰ্থে সামাজিক ৰাজনৈতিক আৰু সাংস্কৃতিক উদ্দেশ্য সাধন হেতু যিকোন
নিৰ্বাচনত কোনো ৰাজনৈতিক দলক বা কোনো ৰাজনৈতিক দলৰ বিশেষ প্ৰাৰ্থীক সমৰ্থন দিয়াৰ কথ
উঠিলে সংগঠনে সেই উদ্দেশ্যে আহ্বান কৰা সভাত দুই তৃতীয়াংশ বা সংখ্যাধিক ভোটত গৃহীত ম
তেনে সমৰ্থন আগবঢ়াব পাৰিব। কিন্তু সমৰ্থন কাৰ্য্যকৰী কৰা পূৰ্বে সমৰ্থিত ৰাজনৈতিক দল বা দল
বিশেষ পাৰ্থীৰ লগত লিখিত চুক্তি কৰিব লাগিব।

৩। বিকল্প স্থিতি ঃ

কোচ ৰাজবংশী সন্মিলনৰ বাবে ওপৰত উল্লেখ কৰা স্থিতি সমূহৰ ভিতৰত যদি এটাও গ্ৰহনযো
নহয় ; তেনেহলে সাধাৰণ সভাত ৰাইজৰ পৰামৰ্শ মতে বিকল্প স্থিতি গ্ৰহন কৰিব লাগিব।

এনে স্থিতি নিৰ্দ্ধাৰন কৰিব নোৱাৰিলে যেয়ে সেয়ে ৰাজবংশী সংগঠনটোক নিজ উদ্দেশ্য সিদ্ধি
বাবে বেচা-কিনা কৰি থাকিব। এনেদৰে বেচা-কিনা কৰি থাকিলে বেচা-কিনা সকলৰ লাভ হব ; কি
কোচ ৰাজবংশী জাতিৰ সামগ্ৰীকভাৱে একো উন্নতি নহব।

(খ) স্বায়ত্বশাসিত অঞ্চলত কোচ ৰাজবংশী সকলৰ স্থিতি ঃ

বড়োলেণ্ডত বা আন আন স্বায়ত্বশাসিত অঞ্চলত কোচ ৰাজবংশী সকলৰ আৰ্থ সামাজি
সাংস্কৃতিক আৰু গনতান্ত্ৰিক অধিকাৰ সমূহৰ সুৰক্ষাৰ বাবে সম্প্ৰতি তলৰ বিষয় কেইটা লক্ষ্য কৰি
লাগিব—

(i) কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীক জনজাতিকৰণ কৰা।

(ii)বড়োলেণ্ডৰ পৰা বিতাৰিত কোচ ৰাজবংশী সকলক পুনৰ সংস্থাপন দিয়া।

(iii) প্ৰশাসনীয় সা-সুবিধা ঃ নিয়োগ, লাইচেঞ্চ, পাৰ্মিট, ঠিকা-ঠুকুলি আদি প্ৰশাসনীয় সুবিধা।

(iv) মাটিৰ ওপৰত অধিকাৰ অৰ্থাৎ ভূমিনীতি নিৰ্নয় কৰি কৃষি-সংস্কৃতিৰ উন্নতি সাধন কৰা।

(v) ৰাজনৈতিক, গণতান্ত্ৰিক অধিকাৰ, সমসত্ব সম-অধিকাৰ, সমমৰ্য্যাদা ইত্যাদি।

(vi) শিক্ষা, শিক্ষালয় সমূহত-শিক্ষাৰ সুবিধা, বৃত্তিপ্ৰদান আৰু সাংস্কৃতিক বিকাশ সাধনৰ সুবিধা আদি।

(vii) বিভিন্ন গোষ্ঠীৰ মাজত সমন্বয় আৰু সম্ভাৱ ৰক্ষা কৰা।

(viii) গোষ্ঠী সংঘৰ্ষৰ প্ৰতিৰোধ আৰু নিৰ্মূলীকৰন ব্যৱস্থা।

(ix) পঞ্চায়ত, সমবায়, মিউনিচিপালবোৰ্ড আদি বিভিন্ন অনুষ্ঠানত ৰাজনৈতিক আৰু গণতান্ত্ৰিক অধিকাৰ প্ৰদান কৰা।

(x) শিল্প, উদ্যোগ আদি ক্ষেত্ৰত সমনীতি নিৰ্দ্ধাৰন আৰু প্ৰয়োগ।

কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীলৈ আহ্বান ঃ

কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ প্ৰতিটো সংগঠনে ওপৰত উল্লেখ কৰা স্থিতি সম্পৰ্কে সচেতন হব লাগিব। কেৱল আন্দোলন কৰি জনজাতিকৰণৰ তালিকাভুক্ত হলেই নহ'ব সকলো প্ৰকাৰে জাগৰণ আৰু সচেতনতা আনিব নোৱাৰিলে জাতিটোৰ বা জনগোষ্ঠীটোৰ কোনো উন্নতি নহব। সেয়ে তলত কেইটামান সৰ্বজন বিদিত পৰামৰ্শ আগবঢ়োৱা হ'ল।

১। প্ৰাথমিক শিক্ষা বাধ্যতামূলক কৰি শিক্ষাৰ সৰ্বাঙ্গীন উন্নতিৰ বাবে ব্যৱস্থা গ্ৰহন কৰা হওঁক।

২। সমাজৰ শত্ৰু "মদ আৰু জুৱাখেল" বৰ্জন কৰা হওঁক।

৩। কোচ ৰাজবংশী গাওঁবোৰত দেখা দিয়া বিভেদ বা বৈষম্য দূৰ কৰিবৰ বাবে জন-গোষ্ঠীয় নেতৃবৃন্দ আগ ভাগ লওঁক।

৪। কোচ ৰাজবংশী সমাজত প্ৰচলিত সামাজিক অনুষ্ঠান সমূহ (বিয়া, শ্ৰাদ্ধ ইত্যাদি) কম খৰচত নিষ্ঠাৰে পালন কৰা হওঁক।

৫। উপাৰ্জন বঢ়াওক, খৰচ কমাওঁক আৰু সঞ্চায়ৰ আঁচনি গ্ৰহণ কৰক।

৬। সকলো কোচ ৰাজবংশী সংগঠনৰ মাজত বিভেদ দূৰ কৰক।

(তৰনীকান্ত ৰায় ধুবুৰী জিলাৰ, চাপৰৰ ৰত্নপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰাক্তন অধ্যক্ষ)

OKDISCD

প্ৰত্যাহ্বানৰ সন্মুখত কোচ ৰাজবংশী আন্দোলন আৰু সংগঠনৰ প্ৰাসঙ্গিকতা :

অনিল কুমাৰ বৰ্মন

বহুদিন স্বাধীনতা আন্দোলনৰ পিছত কোচ কামতা ৰাজ্যৰ মহাৰাজ জগদ্বীপেন্দ্ৰ নাৰায়ন ভূ
বাহাদুৰৰ ৰাজত্ব কালৰ শেষৰ ফালে বৃটিছ শাষিত ভাৰত বৰ্ষ তথা কোচ ৰাজ্যও স্বাধীনতা লাভ কৰে
ভাৰত পাকিস্থান ভাগ হোৱাৰ সময়ত মহাৰাজ আৰু ভি, পি, মেননৰ এক চুক্তিৰ ফলত ১৯৪৯ চন
১২ ই চেপ্তেম্বৰত কোচ ৰাজ্য ভাৰত ইউনিয়নত যোগদান কৰে। তাৰ বিনিময়ত ভাৰতৰ তদানীন্ত
গৃহমন্ত্ৰী চৰ্দাৰ বল্লভ ভাই পেটেলৰ ঐতিহাসিক পত্ৰত কোচ ৰাজ্যৰ মূখ্য আয়ুক্ত (Chief Commi
sioner) ৰ জৰিয়তে কোচ ৰাজ্যৰ সাধাৰন প্ৰজা বৰ্গলৈ মধুৰ আশ্বাসৰ বাৰ্ত্তা পঠিয়ায়। উক্ত ঐতিহাসি
পত্ৰখনত কি আছিল আৰু বাস্তৱত কি হল??

১৮৭৪ চনত যেতিয়া অসম প্ৰদেশ বেলেগ ভাবে গঠন কৰা হয় তেতিয়া পূব গুমা দুৱাৰ স
গোৱালপাৰা জিলা গঠন কৰে। বৃটিছে ১৮৮৬ চনত বিজনী, মেচপাৰা (গাৰো পাহাৰ), পৰ্ব্বত জোৱা
(বগৰীবাৰী), চাপৰ, গৌৰীপুৰ আৰু কাড়াইবাৰী, এই ছয়জন জমিদাৰৰ পৰা অসম ভূমি ৰাজস্ব আধ্যাদে
জাৰি কৰে। এই আধ্যাদেশত জমিদাৰৰ সত্ব হ্ৰাস পোৱা নাছিল কেবল ১৭৯৩ চনৰ চিৰস্থায়ী বন্দোব
মতে চৰকাৰক ৰাজহ দিব লাগিছিল। পিছত এই জমিদাৰ সকলৰ বেছিভাগে মন্টেগু চেমছ ফোৰ্ড
১৯১৯ চনৰ ভাৰত সংস্কাৰ আইনৰ ভিত্তিত দিব খোজা সা সুবিধা বোৰ পোৱাৰ কাৰনে বঙ্গদেশ
লগত চামিল হোৱাৰ চেষ্টা কৰিছিল। কাৰন ইংৰাজৰ ভৌগলিক সীমা ৰেখাই প্ৰাচীন কোচ ৰাজ্য
কোচ ৰাজবংশী বৃহৎ জনগোষ্ঠীটোক দুভাগ কৰি ভাষা-সংস্কৃতি, ৰাজনৈতিক আৰু অৰ্থনৈতিক ভা
দুৰ্ব্বল কৰি পেলাইছিল। সেই সময়ত ঠাকুৰ পঞ্চানন বৰ্মাৰ নেতৃত্বত বঙ্গত কোচ ৰাজবংশী সকল
আন্দোলন চলি আছিল। বিভাজিত কোচ ৰাজবংশী গোষ্ঠীৰ জমিদাৰ কিছুমানে বঙ্গৰ লগত চামি
হোৱাৰ আবেদন জনোৱাৰ পৰিপেক্ষিতত ১৯২৬ চনত যেতিয়া চাইমন কমিচন অসমত আ
তেতিয়া— "এক বৃহৎ অসম" গঢ়াৰ স্বাৰ্থত চামিল কৰনৰ তীব্ৰ বিৰোধীতা চলে। আমাৰ মাজ
'আমি অসমীয়া' বুলি কোৱা লোক সকলৰ পৰাই একালৰ বড়ো গোষ্ঠীৰ তৰফৰ পৰাও বৃহৎ অস
গঢ়াৰ কাৰনে অসম বাসীৰ স্বাৰ্থত ১৯২৮ চনত চাইমন কমিচনক দাবী জনাই কৰা স্মাৰক লিপি
উল্লেখ কৰিছিল "We the Bodo's can by no means call us other than Assamese" কি
কালৰ গতিত কি হল, এই বড়ো সকল অসমীয়াৰ পৰা ফালৰি কাটি নিজৰ ঐতিহ্য, ভাষা, সংস্কৃ
নিজে দাঙি ধৰিব লগা হল।

আনফালে বৃটিছে কোচ ৰাজ্যৰ সমন্বয়ৰক্ষী বৃহৎ কোচ ৰাজবংশী অধ্যুষিত এলেকাক বিভাজ

কৰি গোৱালপাৰাক স্থায়ী ভাবে অসমত ৰখাৰ ব্যৱস্থা কৰে। কিন্তু সুপ্ৰাচীন কামৰূপৰ উত্তৰ বঙ্গ অসমত চামিল নকৰাত অসমৰ পৰা বিচ্ছিন্ন হৈ গল। ফলত কোচ ৰাজবংশীৰ প্ৰাচীন ভাষা, সংস্কৃতি আৰু ঐতিহ্য তেনেই জাহ গল। অসমীয়া সকলে কোচ ৰাজ্যৰ 'শঙ্কৰ-মাধৱ'ৰ মধুপুৰ সত্ৰ অসমত ধৰি ৰাখিবৰ চেষ্টা নকৰিলে। যি কোচ ৰাজ্যৰ শীতল পৰিবেশত বহি শঙ্কৰ মাধৱে যাৰ ভাৱ ভাষা আৰু প্ৰেৰনাৰে অসমীয়া সাহিত্যৰ সমল যোগাইছিল সেই ঠাইৰ সংস্কৃতি আজি অসমীয়া সংস্কৃতিত স্থান নাই বুলি কলে ভুল নহব। অসমীয়া জাতিৰ গুৰুদ্বাৰ মধুপুৰ জৰাজীৰ্ন হোৱাত উত্তৰ বঙ্গৰ পৰা তুলি আনি বৰ্ত্তমান সত্ৰশালত নতুনকৈ পতাৰ বাবে তদানিন্তন মূখ্য মন্ত্ৰী ঁমহেন্দ্ৰমোহন চৌধুৰী দেবৰ প্ৰস্তাবক মানিক পূবৰ গীতা সত্ৰৰ প্ৰতিস্থাপক মহৰ্ষি কৃষ্ণানন্দ ব্ৰহ্মাচাৰী মহোদয়ে নাকচ কৰে। এই মহান গুৰুজনৰ চেষ্টা আৰু প্ৰেৰনাত "মধুপুৰ সত্ৰৰ ভবিষ্যৎ ৰক্ষনাবেক্ষন আৰু সংস্কাৰৰ এখন কমিটি কৰি দি দীৰ্ঘদিনৰ মূৰত ১৯৭৪ চনত ঁচৌধুৰী দেবৰ অনুদানত প্ৰথম বাৰৰ বাবে মধুপুৰ সত্ৰ সংস্কাৰ কাৰ্য্য সুসম্পন্ন কৰে।

ভাৰতীয় সংবিধানত প্ৰতিটো জাতিয়ে যিদৰে সুকীয়া বৈশিষ্ট ৰক্ষা কৰি জীয়াই থকাৰ অধিকাৰ সংবিধান সন্মত, সেইদৰে অসমৰ কোচ ৰাজবংশী সকলেও নিজা বৈশিষ্ট ৰক্ষা কৰি জীয়াই থকাৰ বাবেহে কোচ ৰাজবংশী সংগঠন তথা আন্দোলনৰ জন্ম হয়। ১৯১০ চনত ৰঙ্গপুৰ নাঠ্যমন্দিৰত ঠাকুৰ পঞ্চানন বৰ্মাৰ নেতৃত্বত ৰাজবংশী সকলৰ সংস্কাৰ সাধন তথা জাতিটোৰ ৰাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক আৰু সামাজিক উন্নতিৰ কল্পে ৰাজবংশী ক্ষত্ৰিয় সন্মিলনৰ কথা পোৱা যায়। ইয়াৰপিছত ১৯১২ চনত ডবকাত (নগাও)ত কোচ সন্মিলনীৰ কথা পোৱা যায়। পিছত অসমত "কোচ ৰাজবংশী ক্ষত্ৰিয় সন্মিলনী" নামাকৰনৰে জনগোষ্ঠীৰ লোক সকলৰ মাজত ঐক্য আৰু সংহতি স্থাপন কৰি সংঘ বদ্ধভাবে এই জনগোষ্ঠীৰ লোক সকলৰ শিক্ষা, সাহিত্য, সংস্কৃতি আৰু সামাজিক উন্নতিৰ হকে কাম কৰিবলৈ এক সংগঠনৰ জন্ম হয়। ইয়াৰ পিছত ক্ৰমাগত ভাবে কোচ ৰাজবংশী ছাত্ৰ সন্থাকে ধৰি জনগোষ্ঠীটোৰ বিভিন্ন সংগঠনৰ জন্ম দিব লগা হয়।

১৯৪০ চনৰ পৰা আৰম্ভ কৰি দুই বছৰ তিনিবছৰৰ মূৰে মূৰে পতা মূল কোচ ৰাজবংশী সন্মিলনী খন নগাওৰ শৌলমাৰী, দৰঙৰ চিপাঝাৰ, ডিব্ৰুগড়, কামৰূপৰ পলাশবাৰী কোকৰাঝাৰৰ বাসুগাও ধুবুৰীৰ-গোলক গোঞ্জ আদি ঠাইত অনুষ্ঠিত হৈছিল। এই সন্মিলনী উদ্যোক্তা আৰু সভাপতি সকলৰ প্ৰচেষ্টাত জনগোষ্ঠীটোৰ ঐক্য আৰু নব জাগৰনৰ কাৰনে প্ৰচেষ্টা চলাই আছিল।

সভাপতি সকল ঁৰমনী কান্ত বৰুৱা, ঁপদ্মনাথ ডেকা, আৰু ঁজনাৰ্দন কৃষ্ণ ৰায় আদি ব্যক্তি সকলে সন্মিলনী খনক জীয়াই ৰাখে। ৰাজা অজিৎ নাৰায়ন দেব লগতে থাকি অসম চৰকাৰৰ দ্বাৰা পঞ্জীভূক্ত কৰে ১৯৫৯-৬০ চনত (পঞ্জীয়ন নং - ৯১)। তেখেত সকলক চাৰিও পিনৰ পৰা সহায় কৰিছিল ঁবংশীধৰ তালুকদাৰ, ঁজীতেন্দ্ৰ নাৰায়ণ দেব, ঁভূবন চন্দ্ৰ প্ৰধানী, ঁললিত নাৰায়ণ দেব, ঁদাৰিকা নাথ দিহিদাৰ আদি ব্যক্তি সকলে।

প্ৰধান মন্ত্ৰী ইন্দিৰা গান্ধীৰ দিনৰ A.K. Chand, M.P. ৰ নেতৃত্বত ভাৰতৰ Sheduled Tribe's

OKDISCD

ত অর্ন্তভূক্তিৰ কাৰনে এখন যুটীয়া কমিটি গঠন কৰি দিয়ে। এই কমিটিয়ে ভাৰতৰ বিভিন্ন অনু শ্ৰেণীৰ পৰা ST আৰু SC ৰ লক্ষন যুক্ত গোষ্ঠীৰ পৰা স্মাৰক পত্ৰ আহ্বান কৰে। উক্ত কমিটি চিল অহাত ৰাজা অজিত নাৰায়নৰ নেতৃত্বত এটা সজাতি দল যথাক্ৰমে ঁজনাৰ্দ্দন কৃষ্ণ ৰায়, ঁপদ্মনাথ ডে ঁৰমনী কান্ত ৰায়, ঁপ্ৰতাপ চন্দ্ৰ ডেকা, ঁদাৰিকা নাথ দিহিদাৰ আৰু শ্ৰী টুকেশ্বৰ বৰ্মন কমিটিৰ ল সাক্ষাৎ গ্ৰহন কৰে। A.K. Chanda ৰ ওচৰত কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীটো জনজাতি কৰণৰ কাৰ দাবী জনায় আৰু প্ৰথম স্মাৰক পত্ৰ প্ৰদান কৰে।

ইমান দিনে কোচ ৰাজবংশী সন্মিলনী খন ঘৰতে বহি ভোজভাত খাই আলাপ আলোচ মাজতে সীমাবদ্ধ আছিল। গুৱাহাটীত অনুষ্ঠিত ঁবংশীধৰ তালুকদাৰৰ ঘৰত কাৰ্যকৰী কমিটিৰ সিদ্ধ মৰ্মে চৌতাৰাৰ বোৱাল কামাৰী গাওঁত সন্মিলনী খন আন্দোলন মুখী কৰাৰ কাৰনে প্ৰস্তুতি চলায়। *বোৱাল কামাৰী গাওঁ (চৌতাৰা)ত অধিবেশনৰ গুৰুত্ব এয়ে আছিল যে সন্মিলনীৰ কাৰ্যবলীক জনতা মুখী, সামাজিক জাগৰন, গনতান্ত্ৰিক আন্দোলন মুখী আৰু সামাজিক কুসংস্ক দূৰ কৰাৰ কাৰনে পূৰ্ন পৰ্য্যায়ৰ প্ৰথম সদৌ অসম ভিত্তিক হিচাবে অনুষ্ঠিত কৰা হৈছিল।* অস পশ্চিম প্ৰান্তত পিছপৰা অঞ্চল চৌতাৰা ৰেলষ্টেচনৰ ওচৰত বোৱাল কামাৰী গাওঁত ঁচন্দ্ৰ কুমাৰ বৰ্ম অভ্যৰ্থনা কমিটিৰ সভাপতি আৰু শ্ৰী টুকেশ্বৰ বৰ্মনক মুখ্য সম্পাদকৰ দায়িত্বত ১৯৬৭ চনৰ ৭, ফেব্ৰুৱাৰীত সন্মিলনী খন অনুষ্ঠিত হয়। ইয়াৰ ওপৰিও অঞ্চলৰ সমাজ কৰ্মী সকল যথাক্ৰমে ঁসোনা বৰ্মন, ঁবঙ্গ বেপাৰী ৰায়, ঁবঙ্গ মণ্ডল, ঁদ্বীপেন বৰ্মন, ঁদিনোনাথ বৰ্মন, শ্ৰী উপেন বৰ্মন, ঁবিৰেন্দ্ৰ কো সিংহ , ঁপ্ৰকাশ ৰায়, ঁদ্বাৰিকা নাথ দিহিদাৰ, ঁযোগেন্দ্ৰ লাল চৌধৰী আদি ব্যক্তি সকলৰ অক্ল পৰিশ্ৰমত দুই দিনীয়া কাৰ্য্যসুচীৰে হেজাৰ হেজাৰ ৰাইজৰ উপস্থিতিত অনুষ্ঠিত কৰিছিল। মুখ্য অতি হিচাবে ৰাণীমঞ্জুলা দেবী এদিন পূৰ্ব্বৰ পৰাই উপস্থিত থাকি অধিবেশনৰ শ্ৰীবৃদ্ধি কৰিছিল। উ অধিবেশনত সন্মিলনীৰ ঁললিত নাৰায়ণ দেব, সভাপতি আৰু শ্ৰী অম্বিকা চৰন চৌধৰী সম্পাদক হিচা লৈ এখন শক্তিশালী কমিটি গঠন হৈছিল। সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠানত স্থানীয় হিন্দু মুছলমান সকলো শিল্পী উপৰিও গৌৰীপুৰৰ অনামিকা মণ্ডলৰ সংস্কৃতিক দলৰ বৰ্নাঢ্য অনুষ্ঠানৰে ৰাইজক মোহিত কৰে। কি দুখৰ বিষয় উক্ত অধিবেশনত সৰ্ব্বসন্মত্তিক্ৰমে গৃহীত হোৱা কোচ ৰাজবংশী সকলক জনজাতি অন্তৰ্ভূক্তি কৰণকে ধৰি মুঠ সাতোটা প্ৰস্তাবৰ এটা প্ৰস্তাবো এই দীৰ্ঘদিনীয়া কালছোৱাত নেতৃবৰ্গৰ চে সত্বেও পাৰ হৈ যোৱা কেবাটাও চৰকাৰে বিবেচনাধীন কৈ ৰাখিলে।

১৯৭০ চনৰ ৯ নভেম্বৰত শ্ৰী অম্বিকা চৰণ চৰকাৰ (বৰ্ত্তমানৰ চৌধুৰী) দেবৰ নেতৃত্বত এ সজাতি দল যথাক্ৰমে ঁজনাৰ্দ্দন কৃষ্ণ ৰায়, ঁধৰনী ৰাজা, ঁপ্ৰতাপ চন্দ্ৰ ডেকা, শ্ৰী টুকেশ্বৰ বৰ্মন আ ঁৰমনী কান্ত ৰায় আদি কেবাজনো কৰ্ণধাৰ নেতাই দিল্লী যায়। কেন্দ্ৰীয় আইন আৰু সমাজ কল বিভাগৰ মন্ত্ৰীলৈ কোচ ৰাজবংশী গোষ্ঠীটোক জনজাতি কৰণৰ বাবে স্মাৰক পত্ৰ প্ৰদান কৰে। তেতি অসম প্ৰদেশ কংগ্ৰেছ কমিটিৰ একাংশই দাবীটোৰ বিৰোধীতা কৰিছিল। পিছত কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ যুটী

কমিটিয়ে দাখিল কৰা ৰিপোৰ্ট মৰ্মে অসমৰ কোচ ৰাজবংশী সকলক ভাৰতৰ ৩৬ টা সম্প্ৰদায়ৰ লগত অন্যান্য পিছপৰা শ্ৰেনীত অন্তৰ্ভূক্ত কৰে ১৯৭২ চনত।

১৯৭৩ চনত ১১ জুলাই তাৰিখে অধ্যক্ষ ঁউদয় দাসৰ নেতৃত্বত এটা সজাতি দল গোৱালপাৰা জিলাৰ কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীটোৰ জলন্ত সমস্যাৰ বিষয়ে এখন স্মাৰকপত্ৰ তদানীন্তন মূখ্যমন্ত্ৰী শৰৎচন্দ্ৰ সিংহৰ ওচৰত প্ৰদান কৰে। সজাতি দলটোত দলপতিৰ উপৰিও ঁকবীৰ ৰায় প্ৰধানী, শ্ৰী অম্বিকা চৰন চৌধৰী, শ্ৰী অশ্বিনী কুমাৰ ৰায় আৰু শ্ৰী টুকেশ্বৰ বৰ্মন আছিল। সজাতি দলটোৰ লগত দীৰ্ঘ সময় আলোচনাৰ পিছত মূখ্যমন্ত্ৰীয়ে সমস্যা সমাধানৰ আশ্বাস দিয়ে। কিন্তু সিংহ চৰকাৰে মূলদাবী জনজাতি কৰণৰ কথাটো তলত পেলাই কেইমাহ মান পিছত অবিভক্ত গোৱালপাৰা জিলাৰ কোচ ৰাজবংশী খিনি OBC ৰ ঠাইত আন আন সাতোটা জনগোষ্ঠীৰ লগত MOBC ত অন্তৰ্ভূক্তি কৰে। কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীটোৱে দীৰ্ঘম্যাদি ষড়যন্ত্ৰত পৰি ব্ৰাত্য হিচাবে এফালে বঙ্গত Sheduled Caste, অসমত OBC, গোৱালপাৰাত MOBC আৰু কাছাৰত পৰিত্যাক্ত জাতি হিচাবে লাঞ্চিত আৰু বঞ্চিত হব লগা হৈছে।

জনতা চৰকাৰৰ দিনত সংসদীয় সদস্য ঁসুৰজভানৰ নেতৃত্বত কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে আকৌ যুটীয়া কমিটি গঠন কৰি দিয়ে। সেই সময়ত সংসদীয় সদস্য ঁপূৰ্ন নাৰায়ন সিংহৰ নেতৃত্বত এখন স্মাৰক পত্ৰ প্ৰদান কৰা হয়। ঁসুৰজ ভান কমিটিয়ে Schedule Caste হিচাবে ঘোষনা কৰাৰ ব্যবস্থা লয় যদিও কামত পৰিণত নহল।

১৯৮৪ চনত ১৬ ফেব্ৰুৱাৰী ঁকবীৰ ৰায় প্ৰধানীৰ নেতৃত্বত সংগ্ৰাম সিংহ মহাবীৰ চিলাৰায়ৰ বোম্বাইত নিৰ্মিত হোৱা এটা ব্ৰঞ্জৰ মূৰ্তি শৰাই ঘাট দলংৰ উত্তৰ পাৰত প্ৰতিষ্ঠা কৰা হয়। তদানিন্তন অসমৰ মূখ্যমন্ত্ৰী ঁহিতেশ্বৰ শইকীয়া দেবে এই ব্ৰঞ্জৰ মূৰ্ত্তিটো উন্মোচন কৰে। কিন্তু দুখৰ বিষয় কোচ ৰাজবংশী গোষ্ঠীটোৰ এনে এটা শুভ দিনত অসম ছাত্ৰ সন্থাই ইয়াত বিৰোধীতা কৰি আমিন গাওঁ বন্ধৰ আহবান দিছিল।

দীৰ্ঘ দিন ধৰি কোচ ৰাজবংশী সন্মিলনীটোৱে অস্তিত্ব ৰক্ষাৰ আন্দোলন চলাই চলাই ভাগৰি পৰাত মূল সন্মিলনীৰ ছত্ৰ ছায়াত আৰু দুটা সংগঠনৰ জন্ম দিয়ে। শ্ৰী বলেন্দ্ৰ নাৰায়ণ সিংহক সদৌ অসম যুব সন্মিলনীৰ সভাপতি আৰু শ্ৰীমতী পূৰ্ণিমা ৰায়ৰ সভানেত্ৰীত মহিলা সন্মিলনী গঠন হয়। কেন্দ্ৰৰ লগে লগে অসমৰ ৰাজনৈতিক দলৰ বিভাজন ঘটাত ৰাজনৈতিক দলীয় প্ৰভাবত কোচ ৰাজবংশী সন্মিলনীটোৰ বিষয় ববীয়া সকল মেৰ পাকত পৰি বিভাজন হোৱাৰ বাতাবৰনে সন্মিলনীটোক দুৰ্ব্বল কৰি পেলাইছিল। সন্মিলনীটোৰ সভাপতি হৰেন দত্তৰ পিছত ১৯৯০ চনত ঁফনী মেধিৰ আগমনে ৰাজনৈতিক প্ৰভাবত সন্মিলনীটো বহুধাবিভক্ত হৈ দুৰ্ব্বল হৈ পৰে যদিও মেধিৰ সংগ্ৰামী মনোবলে পুনৰ সজীৱ কৰি তুলিবৰ সক্ষম হৈছিল।

বৰ্ত্তমান লৈকে এনে এটা চক্ৰই খিলঞ্জীয়া জনগোষ্ঠী সমূহক নিঃশেষ কৰাৰ ষড়যন্ত্ৰ চলাই

OKDISCD

আছে আৰু জনগোষ্ঠীসমূহৰ বিভিন্ন চিন্তা চৰ্চাক সদায়ে আউল লগাই দিবলৈ চেষ্টা চলাই আছে। ভাৰতীয় সংবিধানত কিছুমান জনগোষ্ঠীক জনজাতিৰ মৰ্য্যাদা দিবলৈ অসমৰ বাকী থকা খিলঞ্জীয়া জনগোষ্ঠীৰ বাবে দুৱাৰ সদায় খোলা ৰাখিছে। কিন্তু কোচ ৰাজবংশী সকলে অনুভব কৰিছে স্বাধীনতা ৬১ বছৰ পিছতো জনজাতিৰ মৰ্য্যাদা পাবৰ কাৰনে ব্যাকুল হৈ পৰা স্থানীয় জনগোষ্ঠী সমূহে অসীম ধৈৰ্য্যৰে চেষ্টা চলাই থাকিও চৰকাৰ নিমাত কিয়?

৯০ (নব্বৈ)ৰ দশকটো কমতা পুৰ আন্দোলনৰ বাবে এটি নিৰ্নায়ক দশক, কিয়নো এই আন্দোলন সৈতে জড়িত বৰ্ত্তমানৰ প্ৰায়বোৰ সংগঠনেই জনজাতিকৰণ দাবীৰ উৰ্দ্ধত কমতাপুৰ ৰাজ্যৰ দাবী কৰিবলৈ লৈছে। ১৯৯৩-৯৪ চনত শ্ৰী দীপক বৰ্মনৰ আহ্বানত বঙ্গাইগাওঁৰ দলাই গাওঁত কোচ ৰাজবংশী সংগ্ৰাম সমিতি আৰু শ্ৰী বিমল বৰ্মনৰ আহ্বানত শ্ৰী নিৰ্মল ৰায়ক সভাপতি আৰু শ্ৰী হৰমোহন মেধি সম্পাদক হিচাবেলৈ কোচ ৰাজবংশী ছাত্ৰ সন্থা গঠন হয়। ১৯৯৪ চনৰ ২৪ আগষ্টত এই দুই সংগঠন জৰীয়তে এখন সুকীয়া কামাতা ৰাজ্যৰ দাবীকে লৈ ৩৫ দফীয়া দাবীৰ এখন স্মাৰক পত্ৰ তদানিন্তন গৃহৰাজ্য মন্ত্ৰী মাননীয় শ্ৰী ৰাজেশ পাইলটৰ হাতত অৰ্পন কৰে আৰু কমতা ৰাজ্য দাবীৰ জনমত গঠন কৰাৰ প্ৰস্তুতি চলায়। ১৯৯৬ চনত কামতা পুৰ পিপলচ্ পাৰ্টি (কে, পি, পি)ৰ জন্ম হয়। ১৯৯৫ চনত সশস্ত্ৰ সংগঠন কামতাপুৰ লিবাৰেচন আৰ্গেনাইজেচন (কে, এল, অ)ৰ জন্ম হয়। মজবুত নেতৃত্বৰ অভাৱত উপযুক্ত সঁহাৰি নাপালেও, কোচ ৰাজবংশীৰ গৃহভূমিৰ দাবীটো কোচ ৰাজবংশীৰ বাবে কামতাপুৰ অঞ্চল (মূলতঃ আজিৰ উত্তৰ বঙ্গ আৰু নামনি অসমৰ) খিলঞ্জীয়া জনতাৰ বাবে এখন সুকীয়া ৰাজ্য দাবী হিচাবে ৰৈ ৰৈ উত্থাপিত হৈ আছে।

এনে দাবীৰ উত্থাপন হোৱাৰ পৰিপেক্ষিতত সকলো সংস্থাই অনুমোদন জনোৱাৰ পাছত ভাৰতৰ ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে ১৯৯৬ চনৰ ২৭ জানুৱাৰীত আধ্যাদেশ নং ৯, ১৯৯৬ যোগে পোন প্ৰথম বাৰৰ বাবে জনজাতিৰ তালিকা ভূক্ত কৰিছিল আৰু পিছলৈ ৩ (তিনি) বাৰ নবীকৰণ কৰাৰ পিছত সংসদত প্ৰয়োজনীয় বিল উত্থাপন নকৰাত সিয়ো বাতিল হব লগা হ'ল। ভাৰতবৰ্ষৰ ইতিহাসত এনেধৰনৰ পৰিকল্পিত ভাবে কৰা প্ৰতাৰনাৰ উদাহৰন কোচ ৰাজবংশীৰ বাহিৰে পাবলৈ নাই। অসমৰ কোচ ৰাজবংশী সকলৰ দৰে পশ্চিমবঙ্গত 'গ্ৰেটাৰ কোচ বিহাৰ পিপল এচচিয়েচনৰ' অবিভক্ত গোৱালপাৰা আৰু উত্তৰ বঙ্গকে সাঙুৰি সুকীয়া প্ৰশাসনিক গোটৰ দাবী আৰম্ভ হয় ১৯৯৮ চনত। ইতিমধ্যে কুচক্ৰান্ত আৰু ৰাজনৈতিক মেৰপেচত পৰি আমাৰ সদৌ কোচ ৰাজবংশী ছাত্ৰ সন্থা গোলক গঞ্জৰ ২০০৩ চনত সপ্তম দ্বি বাৰ্ষিক অধিবেশনত বিভাজন ঘটে আৰু ছাত্ৰ সন্থা দুৰ্বল হৈ পৰে। অতুল ৰায় গোট আৰু বিশ্বজিৎ ৰায় গোটৰ জন্ম হয়।

সেই কাৰনে ২০০৮ চনৰ ১ ফেব্ৰুৱাৰীত প্ৰতিদিনত প্ৰকাশিত অৰূপ জ্যোতি দাসৰ ভাষাতে কব খোজো— "কমতা পুৰ আন্দোলনৰ প্ৰবক্তা কোচ ৰাজবংশী সকল আজিৰ তাৰিখত মূলতঃ দুটা ভিন্ন প্ৰশাসনিক গোট ; ৰাজনৈতিক আৰু সাংবিধানিক জাতীয়বাদত বিভক্ত। অসমৰ আন্দোলনকাৰী

সকলে ধৰ্ণা, স্মাৰক পত্ৰ দিবলৈ যদি দৌৰিছে দিছপুৰলৈ ; তেনেহলে উত্তৰ বঙ্গৰ আন্দোলন কাৰী সকলে দৌৰিছে কলিকতালৈ।" ইয়ে আন্দোলনটো যৌথ ভাবে আগবঢ়াই নিয়াত অসুবিধাৰ সৃষ্টি কৰিছে।...................... আক্ৰাছুৰ অতুল ৰায় গোটে উত্তৰ বঙ্গৰ আন কেইবাটাও সংগঠনৰ সৈতে লগ লাগি 'গ্ৰেটাৰ কামতা ইউনাৰ্টেড ফৰাম' নামৰ যৌথ মঞ্চ এখন জন্ম দিছে। গ্ৰেটাৰ কোচ বিহাৰ পিপ্‌লছ এছছিয়েচনৰ আন্দোলনৰ প্ৰতি আক্ৰাছুৰ বিশ্বজিত ৰায় গোটে সমৰ্থন আগবঢ়াইছিল। পিছে ইয়াক প্ৰয়াস বুলিহে কব পাৰি। প্ৰকৃতাৰ্থত কিন্তু যৌথ সংগ্ৰাম এতিয়াও আৰম্ভ হোৱা নাই , ঘোষনা কৰাহে হৈছে।

প্ৰকৃতাৰ্থত কোচ ৰাজবংশী সকলৰ 'জনজাতি' কৰনৰ আন্দোলনেই হওঁক কামতা পুৰ আন্দোলনেই হওঁক প্ৰধান প্ৰত্যাহ্বানে হৈছে সকলোৰে গ্ৰহন যোগ্য নেতাৰ সন্ধান তথা আন্দোলনৰত সংগঠন সমূহৰ মাজত সৃষ্টি হোৱা বিভজনক বাধা দি খবৰ কাগজত কলম যুদ্ধ চলোৱা আৰু ভাতৃ সংঘৰ্ষক ৰোধ কৰা।

****

<u>সুত্ৰ নিৰ্দেষক ঃ—</u>

১। অসমৰ জনজাতি সমস্যা
— ড° শিব নাথ বৰ্মন

২। গোৱাল পাৰা জিলাৰ ইতিহাস
— শিবা নন্দ শৰ্মা

৩। সদৌ অসম কোচ ৰাজবংশী সন্মিলনীৰ সংক্ষিপ্ত ইতিহাস
— শ্ৰী অম্বিকা চৰন চৌধৰী

৪। অসমীয়া প্ৰতিদিন ১ ফেব্ৰুৱাৰী ২০০৮

৫। Assam observer, July 10, 1978 Sapatgram.

(কোকৰাঝাৰ জিলাৰ বোৱালকামাৰী গাঁও নিবাসী অনিল কুমাৰ বৰ্মন
ৰাজবংশী ভাষাৰ বিশিষ্ট লিখক)

OKDISCD

ৰাজবংশী লোকগীতৰ প্ৰেম আৰু পৰকীয়া প্ৰেম

ড° উপেন্দ্ৰ নাথ চৰকাৰ

ৰাজবংশী লোকগীতৰ অধিকাংশই প্ৰেমমূলক গীত মানৱজীৱন প্ৰেম সৰ্ব্বস্ব। সংসাৰ জীৱন মানুহক প্ৰেমেই জীয়াই ৰাখে। প্ৰেম মানে আশা—, এক অবুজ আকৰ্ষণ, আসক্তি। নাৰী পুৰুষ আকৰ্যন বিধাতাৰ বিধান— সৃষ্টিৰ শাশ্বত নিয়ম। এই নাৰী আৰু পুৰুষৰ যি আকৰ্যন, আসক্তি সে প্ৰেম। ৰাজবংশী লোকগীতৰ অধিকাংশ গীততে নাৰী আৰু পুৰুষৰ আকৰ্যন তথা প্ৰেমৰ পূৰ্ব্বৰাগ মান-অভিমান, সন্দেহ-শংকা, আক্ষেপ আৰু বিৰহৰ নিটোল ৰূপ চিত্ৰিত হৈছে।

ৰাজবংশী প্ৰেমমূলক গীতবোৰক সামগ্ৰিকভাৱে যৌৱন কালৰ ডেকা গাভৰুৰ প্ৰেম, বৈবাহিক জীৱনৰ স্বামী স্ত্ৰীৰ প্ৰেম আৰু স্বামীহীনা বিধবাৰ প্ৰেম এই তিনি শ্ৰেণীত ভগাব পাৰি। বৈবাহিক জীৱনৰ স্বামীস্ত্ৰীৰ প্ৰেমৰ উপৰিও বৈবাহিক জীৱনৰ আৰু এটা ভাগ হ'ল পৰকীয়া প্ৰেম।

পৰকীয়া প্ৰেম মানে হ'ল পৰস্ত্ৰীক নিজৰ নায়িকা হিচাবে গন্য কৰা। ঠিক তেনেদৰে পৰ পুৰুষক নিজৰ নায়ক হিচাবে গন্য কৰা। পৰকীয়া প্ৰেমৰ মূল উৎস হ'ল পূৰ্ব্বৰ প্ৰেমিক বা প্ৰেমিকাৰ প্ৰতি থকা তীব্ৰ আসক্তি। বিয়াৰ পিছত স্বামী শাৰীৰিক ভাবে অক্ষম, আৰ্থিক ভাবে দুৰ্ব্বল, নিচাসক্ত হোৱা, অসৎ আচৰন কৰা, পৰস্ত্ৰীৰ প্ৰতি আসক্ত হোৱা— এনেবোৰ কাৰনত স্ত্ৰীয়ে মানসিক ভাৱে আশাহত হয়, দৈহিক ভাবে যাতনা ভোগে। আশাহত হোৱা নাৰীৰ মনে পূৰ্ব্বৰ প্ৰেমিকৰ আলফুল মৰম বিচাৰি আকুল হৈ পৰে। দেহ মনৰ শান্তি বিচাৰি খন্তেকৰ কাৰনে হ'লেও পূৰ্ব্বৰ প্ৰেমিকৰ লগত ভাৱৰ, মনৰ আদান প্ৰদান কৰি শান্তি পাব বিচাৰে।

মানুহৰ এটা সহজাত বিশেষ স্বভাৱ আছে। সেইটো হ'ল গোপনীয় আস্বাদনৰ লালসা। অগম্যত গমন, অখাদ্য ভক্ষন— এনেবোৰ স্বভাৱ শিশু অৱস্থাৰ পৰাই প্ৰকাশ পায়। মাক-বাপেকে শিশুক যিটো কৰিবলৈ মানা কৰে শিশুৱে গোপনে সেইটো কৰিবলৈ যাই বহু সময়ত বিপদগ্ৰস্থ হয় নাইবা মাক বাপেকৰ পৰা শাস্তি পাব লগা হয়। এই সহজাত স্বভাৱৰ নিখুত ৰূপ প্ৰকাশ পায় পৰকীয়া প্ৰেমত। প্ৰেমিক বা প্ৰেমিকাই জানে সমাজ আৰু ধৰ্ম্মমতে তেওলোক দুয়ো দুয়োৰে পৰ। অথচ অগম্যত গমন কৰাৰ যিটো সহজাত স্বভাৱ তাৰে তাড়নাত জানি শুনিও অবৈধ মিলনৰ আশাত আকুল হৈ পৰে।

পৰকীয়া প্ৰেমক দুটা ভাগত ভগাব পাৰি— (১) কেঁচা তেজ মাংসৰ জীয়া প্ৰেমিক প্ৰেমিকাৰ পৰকীয়া প্ৰেম আৰু (২) ৰাধাকৃষ্ণৰ পৰকীয়া প্ৰেম।

ৰাধাকৃষ্ণৰ প্ৰেম বিনিময়ৰ যি গীত সেই গীতৰ প্ৰকাশভঙ্গীত যদিও ৰাধাকৃষ্ণৰ প্ৰেমৰ বিভিন্ন অৱস্থাৰ কথা বৰ্নিত হৈছে কিন্তু বৈষ্ণৱ সকলৰ কীৰ্ত্তনৰ ৰাধাকৃষ্ণৰ প্ৰেমলীলা বা বড় চণ্ডী দাসৰ শ্ৰী কৃষ্ণ কীৰ্ত্তনৰ ৰাধা কৃষ্ণৰ প্ৰেম সম্বলিত প্ৰেমলীলাত যি ঐশ্বৰীয় কথা বা তত্ত্ব নিহিত আছে তাৰ তুলনাত

ৰাজবংশী লোকগীতৰ ৰাধা কৃষ্ণৰ প্ৰেম সম্বলিত গীতবোৰ চহা কবিৰ ৰাধা কৃষ্ণৰ প্ৰেম গ্ৰাম্য নায়ক নায়িকাৰ প্ৰেমৰ লেখীয়া। ঐশ্বৰীক কোনো তথ্য তত্ত্বৰষ্ফুৰন তাত পাবলৈ নাই বুলিয়ে কব পাৰি। চহা কবিৰ গীতত ৰাধা কৃষ্ণৰ মানবীয় আবেগ অনুভূতিৰ প্ৰকাশ হে পৰিলক্ষিত হয়।

প্ৰেম অনাবিল, প্ৰেম চিৰন্তন—শাশ্বত। পৰকীয়া প্ৰেম হ'ল যাতনা ; তুহঁ জুই উমি উমি জ্বলাৰ লখীয়াকৈ প্ৰেমিক প্ৰেমিকাও দহন জ্বালাত ভিতৰি ভিতৰি পুৰি থাকে। এনে প্ৰেমৰ প্ৰেমিক প্ৰেমিকাই পাইও হেৰুৱাৰ যি তীব্ৰ বেদনা তাতেই যেন বিচাৰি পায় জীৱনৰ মাধুৰ্য্য জীৱনৰ সৰগীয় সুখ। কিয়নো নাদেখিলে মন/ কৰে উচাটন/ দেখিলে পৰাণ জুৰায়"। অথচ প্ৰেমিক প্ৰেমিকাই জানে যে সিহতৰ যুগ্ম জীৱন কোনো দিনে সম্ভৱ নহয়। তথাপিও খন্তেকৰ মিলনতে স্বৰ্গৰসুখ— অনাবিল আনন্দ অনুভৱ কৰে।

যৌবন সংগোপনে মানৱ দেহত প্ৰবেশ কৰে। কব নোৱাৰাকৈ যৌৱনে ল'ৰা ছোৱালীৰ দেহত প্ৰবেশ কৰি এক অশৰীৰি শিহৰন অনুভৱ কৰাই দিয়ে। তেতিয়া ল'ৰা ছোৱালী হৈ পৰে ডেকা আৰু গাভৰু দেহত এক চঞ্চল শিহৰনে চকুত আনি দিয়ে এক চঞ্চল সন্ধানী দৃষ্টি। মন-হৃদয়ত অনুভৱ হয় এক অনামী তৃষ্ণা।— যৌবনৰ এই তৃষ্ণাই হ'ল মন-প্ৰান-দেহৰ আকুলতা। ডেকা গাভৰুৱে এই তৃষ্ণা,— এই আকুলতাৰ ফলতেই পৰস্পৰে পৰস্পৰৰ সঙ্গ বিচাৰে। দুয়ো দুয়োৰে ওচৰ চাপে। দুয়ো দুয়োকে কেন্দ্ৰ কৰি সপোন ৰচে জীৱন জোৰা এক সুখৰ সংসাৰ যাপনৰ। কিন্তু বিধিৰ বিধান আৰু সমাজ ব্যৱস্থাই দুটি মনৰ এই আলফু লীয়া সপোনক ভাঙি চুৰমাৰ কৰি দিয়ে। ইয়াৰ ফলতে স্বপ্ন ৰচা দুটি দেহাৰ বিচ্ছেদ ঘটে। কিন্তু জীৱনৰ প্ৰথম প্ৰেমৰ যি মাদকতা যি মধুৰ স্মৃতি সেই স্মৃতি হৈ পৰে এক বৰ্ণনাতীত মোহ— এক মধুৰ বিৰহ যাতনা।

সমাজ ব্যৱস্থাই হওক বা বিধিৰ লিখনে হওক প্ৰেমিকাই বিচ্ছেদৰ অগনিত জ্বলি পুৰি হাহাকাৰ কৰি উঠে—

বিধিৰ মন্ত্ৰনা ঘটাইছে যন্ত্ৰনা
যৌবনে হৈলাম ছাৰাছাৰি
ও মোৰ সোনাৰে—
যৌবনে হৈলাম ছাৰাছাৰি

সমাজখন পুৰুষ প্ৰধান। গতিকে জন্মদাতা পিতৃ আৰু ভাতৃৰ কথাই গাভৰু জীৱনৰ গতি নিৰ্নয় কৰে। আনহাতে ঘটক হৈছে "অঘটন ঘটন পটিয়সী"। ঘটকৰ কথাৰ মোহত বন্দী হৈ পিতৃ মাতৃয়ে ছোৱালীক কনা, খোজা, পগলা, নাবালক, বুঢ়া, বেমাৰী, কৰ্ম্মক্ষমতাহীন নপুংসক বা চৰিত্ৰহীন পুৰুষৰ লগত বিয়া দিয়ে। এনে অবিবেচক কৰ্মকাণ্ডৰ ফলত গাভৰু স্ত্ৰীয়ে গোটেই জীৱন ধৰি মানসিক আৰু শাৰীৰিক কষ্ট ভুগিব লগাত পৰে। এনে যাতনা ক্লীষ্ট নাৰীয়ে নিষ্ঠুৰ ভাবে, লজ্জাহীন ভাবে মনৰ দুখ প্ৰকাশ কৰিছে তলৰ গীতত

OKDISCD

১। বাপো মৰুক মায়ো মৰুকৰে
মৰুক পাৰাৰ লোক
টাকাৰ লোভে বেচেয়া খাইচে
সোৱামী নাবালক ৰে।
২। বাপো মৰুক মায়ো মৰুকৰে
ভাইটাক খাউকৰে বাঘে
ঘটক গোলাম পৰিয়া মৰুকৰে
নিধুৱা পাথাৰেৰে—
মনটায় মোৰ উৰাং বাইৰাং কৰে।

এনেবোৰ কাৰনতে বৈবাহিক জীবন হৈ পৰে দুঃসহ এক যাতনা। ভিতৰি ভিতৰি তুঁহ জুই দৰে নাৰী জীৱনেৰ বেদনাৰ জুই উমি উমি জ্বলে—

মোৰ নাৰীৰ মনেৰ আগুন
ধিকি ধিকি জ্বলেৰে।

নাৰী জীৱনেৰ এনে যাতনাৰ অন্তৰালত নিহিত হৈ আছে আৰু এক কাৰণ। নাৰী চৰিত্ৰ প্ৰধান ভূষন হৈছে লজ্জা। এই লজ্জাৰ কাৰনে নাৰীয়ে নিজৰ মনৰ কথা প্ৰকাশ নকৰে— বিশেষকৈ প্ৰেমপীৰিতি আৰু দৈহিক চাহিদাৰ কথা। যাৰ কাৰনে নাৰী অন্ধসমাজ, অন্ধ-পিতৃমাতৃ আৰু ঘটকৰ খেয়াল খুচিৰ বলি হ'ব লগা হয়। কিয়নো নাৰী "বুক ফোটে কিন্তু মুখ নুফুটে।

বাপক নাকং সৰমে মুই মাওক নাকং লাজে
ধিকি ধিকি মনেৰ আগুন জ্বইলছে দেহাৰ মাজেৰে
বিধি নিদয়া
পেট ফাটে তাও মুখ নাফাটে লাজ সৰমেৰ ডৰে।

প্ৰেমৰ পিঞ্জৰাত বন্দী ডেকা গাভৰুৰ প্ৰেমৰ পিঞ্জৰা এদিন ভাঙি চুৰমাৰ হৈ যায়। পিতৃ মাতৃয়ে ছোৱালীক মনৰ মানুহজনৰ লগত বিয়া নিদি আন এজন পুৰুষৰ লগত বিয়া দিয়ে। বিধিৰ এনে নিষ্ঠুৰ লিখনৰ বলি হোৱা নাৰীয়ে স্বামী গৃহলৈ যাবলৈ ওলোৱাৰ সময়তো কামনা কৰে মনৰ মানুহজনক এবাৰ চোৱাৰ—

মুই যাং মুই যাং ওৰে নালচন
যাং শ্বশুৰ বাৰী
যাবাৰ কালে দেখা দে নালচন
বাইৰা খোলামত বিৰি।

বিচ্ছেদ কাতৰা প্ৰেমিকাই সেয়েহে অভিযোগ, আক্ষেপ আৰু দুখ প্ৰকাশ কৰিছে—

জনম দুখিনী অভাগিনী নালচন
মুই গৰীবেৰ বেটী
তোক নাপায়া জনমটা মোৰ
কৰলু মোৰ খালি।

জনমটা খালি অৰ্থাৎ জীৱনটো মূল্যহীন হোৱা নাৰীয়ে স্বামী গৃহত সংসাৰ জীৱন যাপন কৰিলেও প্ৰকৃততে হৈ পৰে বন কৰা দাসীৰ লেখীয়া। দৈহিক ভাবে দৈবিক ভাবে সংসাৰ বৃত্তৰ ভিতৰতে থাকিলেও মন উৰা মাৰে প্ৰেমিকৰ সান্নিধ্য বিচাৰি। সেয়ে বৈবাহিক জীৱন হৈ পৰে দাসীৰ জীৱন—

চলিতে নাপাৰং বাতাসে ভৰ কৰং
মুখতে নাইৰে সোনাৰ হাসি
ও সোনাৰে মুখতে নাইৰে সোনাৰ হাসি
এদুখ ভাবি মনে মন যায় মোৰ মৰণে
মুই নাৰী হনু পৰেৰ দাসী।

স্বামী গৃহত বন্দীহৈ থাকিও অহৰ্নিশে কামনা কৰে প্ৰেমিকৰ ক্ষনিকৰ সান্নিধ্য লাভ কৰাৰ। কিন্তু পৰস্ত্ৰীৰূপী প্ৰেমিকাক প্ৰেমিকে মন গলেও সংসাৰ বৃত্তৰ লক্ষন ৰেখা অতিক্ৰম কৰি সান্নিধ্য দিব নোৱাৰে। তেতিয়া প্ৰেমিকাই আক্ষেপ প্ৰকাশ কৰে—

প্ৰেম জাননো ৰসিক কালাচান
আই মোৰ ঝুৰিয়া থাকে মন
কতো দিনে হবো আমি
বন্ধু দৰশন বন্ধুৰে।

এনে অপেক্ষাত অতীষ্ঠ হোৱা উৎকণ্ঠিত প্ৰেমিকাই কেতিয়াবা দুঃসাহস কৰি হলেও অভিসাৰত ওলায়,— প্ৰেমিকাৰ সান্নিধ্য লাভৰ আশাত—

তোমাৰ আশায় বসিয়া ৰৈলং
বট বৃক্ষৰ তলে
মনমোৰ চিলাং বিলাং কৰে
আষাঢ় মাসীয়া দেওয়াৰ ঝাৰি
টুপ্পুস কি টাপ্পাস কি
ঝৰঝৰেয়া পৰেৰে।

প্ৰেমিকৰ প্ৰেমৰ আস্বাদন বিচাৰি উদ্বাউল হোৱা প্ৰেমিকাই প্ৰেমিকক দেখা কৰিবলৈ বিচাৰিলেও সংসাৰ তথা ঘৰত থকা শশুৰ ননন্দ আৰু বৰজনাৰ চকুত ধুলি দি ঘৰৰ বাহিৰ হব নোৱাৰি ঘৰতে হিয়া ধাকুৰি থাকে—

পৰে মোৰ শ্বশুৰ বাযৰা মোৰ ভাসুৰ ও
শিয়ৰে ননদী জাগে
আহি মুই কেমন কৰিয়া ফেলাও পাঁও ও

শাশু ননন্দ থকা ঘৰখনৰ পৰা বাহিৰলৈ ওলাই প্ৰেমিকক বুকুৰ প্ৰেমৰ প্ৰতীক তামোল দিয়াৰ উপাই নাই। সেয়ে শাশু আৰু ননন্দ হৈ পৰে প্ৰানৰ বৈৰী।

ৰৈদ পৰে হৰকা ৰৈদ পৰে চৰকা
মোৰ বন্ধু কাটেৰে আউলা ধান
শ্বশুৰী ননন্দ মোৰ সিও প্ৰানেৰ বৈৰী সই
কাৰ হাতে পাঠাইস চান্দেৰ গুৱা।

এনে প্ৰেমৰ তাড়নাতে মৈযাল প্ৰেমিকাই মৈষালৰ কাৰনে মৰম যাচি আঠিয়া কলৰ থোনা দৈ চিৰা অইনে নেদেখাকৈ থৈ দিছে যাতে মৈষালে খাব পাৰে—

ঘৰেৰ পাচিলাতে আছেৰে মৈষাল
আঠিয়া কলাৰে আৰা
ঐটায়না থুইচংৰে মৈযাল
দৈ চিৰাৰ ঢোঙা ৰে
আদি কি মোৰে জজ্ঞাল হৈলৰে।

প্ৰেমিকৰ সান্নিধ্য বিচৰা প্ৰেমিকাই উৎকণ্ঠাৰে উজাগৰী ৰাতি কটায়। এনে অপেক্ষাৰত প্ৰেমিকাৰ ওচৰলৈ প্ৰেমিকে সংগোপনে দুৰ্যোগ পূৰ্ন ৰাতিৰ বতাহ বৰষুনকো নেওচি আহে। প্ৰেমিক অহাৰ কথা গম পাই প্ৰেমিকই মেকুৰীক কোৱাৰ ছলেৰে বা কাৰোবাৰ নামকৈ সাৱধানে কোনেও গম নোপোৱাকৈ আহিবলৈ কয়—

বিলাই সাৰাৎ কৰিয়া আয়ৰে
বিলাই মেওঁ
ঝৰি পৰে ইমি ঝিমিৰে বিলাই
মলয়াৰে তোলায় বাও।

প্ৰেম সদায় মধুৰ হোৱাৰ লগতে প্ৰেমত সন্দেহ শংকা আৰু মান-অভিমান থাকে। নাৰী সদায় প্ৰেম আকলুৱা আৰু প্ৰেমৰ ক্ষেত্ৰত আপোনপেটীয়া। প্ৰেমত উদ্বাউল প্ৰেমিকাই প্ৰেমিকক প্ৰান ভৰি ভাল পায়। প্ৰেমিকজনে যদি অভিমান কৰিয়ে হওক বা পৰিস্থিতিৰ কাৰনে হওক প্ৰেমিকাক উপেক্ষা কৰে প্ৰেমিকাই এই উপেক্ষাত সন্দিহান হৈ পৰে, শংকিত হৈ পৰে। তথাপি প্ৰেমিকাই প্ৰেমিকৰ আকৰ্যন কৰাৰ চেষ্টা কৰে—

মোৰ বন্ধু হাল বয়

মাথা তুলিয়া নাচায়
মুই নাৰী যাং জলেৰ ঘাটে।
থমকে থমকে হাটোং
চউকে ইশিৰা কৰোং
তবু বন্ধু নাদেখে মোকে।

প্ৰেমিকে প্ৰেমিকাৰ চোতাল গছকি মাতবোল। নিদিয়াকৈ অইনৰ ঘৰলৈ গ'লেও প্ৰেমিকাই সন্দিহান হৈ পৰে প্ৰেমিকাক উপেক্ষা কৰি অইন কোনো নাৰী ভাল পায় বুলি—

কিসেৰ মোৰ ৰান্ধোন কিসেৰ মোৰ বাড়োন
কিসেৰ মোৰ হলদি বাটা
মোৰে বন্ধুধন অন্যেৰ বাৰী যায়
মোৰে আঙিনা দিয়া ঘাটা।

সেয়ে প্ৰেমিকে যাতে তাইক এৰি অন্যত আসক্ত নহয় এই কথা সকিয়াই দিয়াৰ লগতে আৰু কৈছে যে যদি তেনে কিবা ঘটনা ঘটে তেনেহলে পৰিনাম বিযম হব—

১। আৰো যদি দেখোং আৰো যদি শোনং
অন্য জনেৰ সাতে কথা
এহেন যৌৱন সাগৰে ভাসাব
পযানে ভাঙিব মাথা।
২। মৰিবৰে দৰিয়ায় ঝাম্পৰে দিয়া
প্ৰান বধিব কালা গলায় কাটাৰী দিয়া।

প্ৰেমৰ জগত খন বিচিত্ৰ। নাৰী জীৱনৰ অতৃপ্ত যৌৱন যাতনাই কোন মুহূৰ্ত্তত তৃপ্তি বিচাৰি কাৰ লগত সম্বন্ধ স্থাপন কৰে কোৱা টান। স্বামী পছন্দ নহলে বা স্বামীৰ পৰা মনে বিচৰা তৃপ্তি নাপালে ঘৰৰে দেওৰৰ লগতো হিয়া মনৰ আদান প্ৰদান কৰে—

ওকি বাবেৰে দেওৰা
তোক দেখোং মুই আপোনাৰ
মানুযেৰ মতো।

কোনো নাৰীয়ে আকৌ স্বামীৰ ককাৰেক অৰ্থাৎ বৰজনা (ভাসুৰ)ৰ লগতো সংগোপনে প্ৰেমাবাদ হয়—

ওকি ৰঙিলা ভাসুৰৰে
তুই কেনে মোৰ দেওৰ হলুনা
হাট বাজাৰ মানৰে ভাসুৰ

OKDISCD

আমাৰ একটা কথা
দিদিৰ জন্যে আলোৱা পাতা
আমাৰ খোপাৰ কাটা ভাসুৰবে।

অতৃপ্ত যৌবন জ্বালাৰ দহনত পোৰা নাৰীয়ে কেতিয়াবা ভাগিনৰ লগতো দেহ-মনৰ তৃপ্তি বিচাৰি প্ৰেমাবদ্ধ হয়—

কদম হেলানি দিয়া মোৰ ভাগিনাও
ভাগিনা বাটুল ঢেলেয়া মাৰো
তোৰ ভাগিনাৰ পীৰিতিৰ হানা
ভাসিনু সাগৰেৰ ফেনা
ওহো ভাগিনা বাটুল ঢেলেয়া মাৰো।

প্ৰেম অন্ধ। বিশেষকৈ প্ৰেমৰ ক্ষেত্ৰত নাৰী অন্ধ। প্ৰেম আকলুৱা নাৰীয়ে প্ৰেমিকৰ সান্নিধ্য লাভ কৰাৰ আকুলতাৰ কাৰনে নিজৰ কোলাৰ সন্তানৰ কথাও পাহৰি যায়—

ওকি মৈষালৰে
কোলাৰ ছাওয়ায় মোৰ
নাইখায় এক ধৰে দুধৰে।

বিয়াৰ স্বামীত কৈও প্ৰেমিকাহে অধিক আপোন, অধিক সুন্দৰ। পৰকীয়া প্ৰেমৰ প্ৰেমিকাই সেয়েহে প্ৰেমিকৰ ৰূপ বৰ্ননাত কৈছে—

কান বন্ধ কেমন ধন
পূৰ্ণিমাৰ উঠে চান
আকাশে কৰে দকোমকো।

পৰকীয়া প্ৰেমৰ আকৰ্ষন ইমানেই আবেগময়, ইমানেই তীব্ৰ যে এই প্ৰেম উতলা নাৰীয়ে বিয়াৰ স্বামীক পৰ্য্যন্ত নিজহাতে খুন কৰি প্ৰেমিকক আপোন কৰি লয়—

ও তোৰ বন্ধুৰ পিৰীতিৰ জ্বালা
বিয়াৰ সোৱামীৰ কাটিনু গালা
সিতাৰ সেন্দুৰ মুই মছিনু আপোন হাতে
হয়া সংসাৰেৰ মাও
ছাৰিনু মুই কোলাৰ ছাওৰে
কান্দে ছওয়া মোৰ পৰাৰ দুৱাৰে ৰে।

সমাজৰ ৰীতিনীতি অনুযায়ী বিয়া হোৱা নাৰীৰ স্বামীয়েই দেৱতা। স্বামীয়ে নাৰীৰ একমাত্ৰ আশ্ৰয়স্থল। কিন্তু পৰকীয়া প্ৰেমত উদ্বাউল প্ৰেমিকাই বিয়া হোৱা স্বামীৰূপী পুৰুষৰ লগত সমাজৰ

নিয়মানুসাৰে সংসাৰ জীৱন যাপন কৰিছে যদিও মনে প্ৰানে কিন্তু এই পুৰুষ জনক স্বামী বুলি গ্ৰহন নকৰে। প্ৰেমিকেই একমাত্ৰ গৰাকী একমাত্ৰ সাধনাৰ ধন। স্বামী মৰিলে স্ত্ৰী বিধবা হয়। নাৰীয়ে শ্ৰাদ্ধ পিশু নোহোৱালৈ মাছ মাংস খোৱা নিষেধ ; নাখায়। কিন্তু পৰকীয়া প্ৰেমত আকন্ঠ নিমৰ্জিত নাৰীয়ে বিয়াৰ স্বামীৰ মৃত্যু হ'লে সমাজৰ ৰীতি উলংঘা কৰিব। মাছভাত খাব। কাৰন তাই মনে প্ৰানে স্বামীৰূপী পুৰুষক স্থান দিয়া নাই। সেয়ে স্বামী মৰিলে বিধবা বা বাৰী হোৱাৰ কোনো প্ৰশ্নই নুঠে। বিধবা হব তেতিয়া যেতিয়া তাইৰ প্ৰেমৰ দেৱতা প্ৰেমিক প্ৰবৰৰ মৃত্যু হব।

বালুতে ৰান্ধিনু বালুতে বাড়িনু
জলতে ভাসেয়া দিনু হাড়ি
ওৰে মোৰ বিয়াৰ সোৱামী মাৰিলে
মাছ ভাত মুঁই খাইমৰে
বন্ধু মৰিলে হৈম মুঁই বাৰি।

যি প্ৰেমিকাই প্ৰেম-উন্মাদনাৰ বশবৰ্ত্তী হৈ বিয়াৰ সোৱামীৰ গল কাটিব পাৰে, কোলাৰ ছাওয়াক ছাৰিব পাৰে, স্বামী মৰিলে বিধবা হবলৈ মান্তি নহৈ বন্ধু মৰিলেহে বিধবা হব বুলি ভাবে, তেনে এজনী প্ৰেমিকাই প্ৰেমিকে কৰা উপেক্ষা জানো সহিব পাৰে ! প্ৰেমিক পুৰুষে প্ৰেম আকলুৱা নাৰীক উপেক্ষা কৰিলে প্ৰেমিকাই অসহায় ভাবে প্ৰেমিকৰ প্ৰেমৰ স্মৃতি সুৱৰি হাহাকাৰ কৰি উঠে। প্ৰেমিকৰ নিষ্ঠুৰ উপেক্ষাৰ কাৰনে প্ৰেমিকাৰ দেহ-মন হৈ পৰে নিশ্চল—নিৰুদ্বেগ। মাথো অতীতৰ পিৰীতিৰ মধুৰ স্মৃতি সুৱৰি হুমুনিয়াহ কাঢ়ে—

আম পাৰোং মুই ঝোপা ঝোপা
আমেৰ পাতা নৰে
পুৰান পিৰীতিৰ কথা
এলাও মনে পৰে মৈষালৰে।

(ড° উপেন্দ্ৰ নাথ চৰকাৰ গৌৰিপুৰৰ প্ৰমথেশ বৰুৱা মহাবিদ্যালয়ৰ অৱসৰপ্ৰাপ্ত অধ্যাপক)

OKDISCD

বিষুৱা তিথিত পাহাৰ পূজা ঃ কোচ ৰাজবংশী লোক-সংস্কৃতিৰ পাৰ্শ্বজ্যোতি

ৰনেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ৰায়

লোক-সংস্কৃতি এটা জাতি বা জনগোষ্ঠীৰ জীৱন ধাৰাৰ চানেকি তথা চালিকা শক্তিৰ আধা স্বৰূপ। এটা জাতিৰ ক্ৰমবিকাশৰ চালিকা শক্তিৰূপে লোক সংস্কৃতিৰ জাতীয় সম্পদ হ'ল-ভাষা সাহিত্য, ৰীতি-নীতি, ধৰ্ম-বিশ্বাস সুকুমাৰ কলা, স্থাপত্য, ভাস্কৰ্য, মানসিক উৎকৰ্ষ, লোক-পৰম্পৰ ইত্যাদি। মানুহৰ চিন্তা ধাৰাৰ সৃষ্টিৰ স্বৰূপ, ইয়াৰ সৌন্দৰ্য্যবোধ, সৃষ্টিৰ প্ৰতিভা আৰু আৱহমা কালৰ পৰা প্ৰচলিত আৰু প্ৰভাবেই একো একোটা জন গোষ্ঠীৰ একো একোটা অঞ্চল তথা এব বৃহৎ ভূখণ্ডত বিকাশ লাভ কৰা মানৱ সভ্যতাই প্ৰাচীন ঐতিহ্য আৰু ভাৱনাই সংস্কৃতিৰ নিদৰ্শ প্ৰতীয়মান কৰে। এক সুসংহত আৰু লোক বিশ্বাসৰ সুতিৰ ধাৰা মানৱ জনগোষ্ঠীৰ পৰিবৰ্তনশীল সমাজ ব্যৱস্থাৰ পৰশত নতুনত্ব আৰু বাস্তৱ বিশ্লেষণৰ খোৰাক সৃষ্টি কৰি গৱেষণাৰ উ ৰ্ব্বৰা ইন্ধ যোগান ধৰাত সহায়কৰ পথ প্ৰশস্ত কৰিছে। অসমৰ সংস্কৃতিৰ ইতিহাস যদি আমি পুংখানু পুংখভাবে বিচাৰ বিশ্লেষণ কৰো তেন্তে ইয়াৰ ধাৰা প্ৰাগৈতিহাসিক, পৌৰাণিক বা প্ৰাকশংকৰী, উত্তৰ শংকৰী তথা মধ্যযুগীয় আৰু আধুনিক তথা বৰ্তমানৰ কালৰ এই চাৰিটা স্তৰত বিভক্ত কৰিব পাৰো। আনহাতে জাতিগত দৃষ্টিকোণৰ পৰা বিচাৰ কৰিলে অষ্ট্ৰিক, মঙ্গোলীয়, আৰ্য্য আৰু দ্ৰাবিড় ইত্যাদি সুকীয়া সুকীয়াকৈ বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ মাজত প্ৰচলিত লোক-বিশ্বাস, লোক-পৰম্পৰা, ৰীতি-নীতি ইত্যাদিৰ সংস্কৃতিৰ সমন্বয় প্ৰতিফলিত হোৱা দেখা যায়।

নৃতাত্বিক বিশ্লেষণৰ দিশত উৎপাদিত সঁফুৰা কিৰাত মঙ্গোলীয় জনগোষ্ঠীৰ বৃহৎ ঠালৰ অংশৰ অন্তৰ্গত কোচ-ৰাজবংশী জনজাতিৰ লোক-সংস্কৃতি, লোক-পৰম্পৰা, লোক-বিশ্বাস, ৰীতি-নীতি আৰু প্ৰচলিত পূজা-পাৰ্বন ধৰ্ম্ম বিশ্বাসৰ স্বকীয় ঐতিহ্য আৰু সভ্যতাৰ আকৰ প্ৰতিফলিত হোৱাত পৰম্পৰাগত জাতীয় কৃষ্টি বিষুৱাৰ মহত্ব আৰু তাৎপৰ্য্য কোনোগুনে পিচ পৰা নহয়। বিষুৱা তিথিৰ লগত সংগতি ৰাখি বসন্ত উৎসৱৰ ৰঙীন সপোন বাস্তৱতাৰে কৃষ্টিৰ ৰূপত বিকাশ লাভ কৰিছে। ভূমিপুত্ৰ কোচ-ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ চিনাকী হিচাবে পূৰ্ব্বৰ চৰিত্ৰ পৰিবৰ্তিত বিশ্বয়ণৰ সমাজ ব্যৱস্থাত দ্ৰবীত হৈ বিভিন্ন জাতি গোষ্ঠীৰ সংঘাত আৰু সংমিশ্ৰনৰ সংস্কাৰ ধাৰাত অতিক্ৰমী সাম্প্ৰতিক সংশ্লেষণৰ অন্তত প্ৰাচীন ঐতিহ্যক ৰক্ষা কৰি অৱশিষ্ট লোক সংস্কৃতিৰ চানেকিয়ে উত্তৰ পুৰুষলৈ হেৰোৱা সুতি অধ্যয়ণ আৰু গৱেষণাই পুনঃ উত্থানত চালিকা শক্তিৰ ৰেঙনি আভা সঞ্চাৰ কৰিব পাৰে।

বিভিন্ন লোক-সংস্কৃতিৰ ভিতৰত বিষুৱা তিথিত পাহাৰ পূজা ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ এক

জলন্ত নিদৰ্শন হিচাবে আজিও চিনাকি দি আছে। বসন্ত ঋতুত বিষুৱা উৎসৱ পালনৰ সময় চোৱাত ভিন ভিন জাতি গোষ্ঠীয়ে বিভিন্ন নামেৰে উৎযাপন কৰাৰ দৰে চ'ত মাহৰ সংক্ৰান্তি পৰা বহাগ মাহৰ সাতদিন লৈকে সাত বিষুৱা তিথি পালন কৰা হয়। ঋতু পৰিবৰ্ত্তনৰ লগত সংগতি ৰাখি আৰু বসন্ত কালত আক্ৰান্ত কৰিব পৰা ভিন ভিন বেমাৰ আজাৰাৰ পৰা ৰক্ষা পোৱাৰ উদ্দেশে চ'ত সংক্ৰান্তিৰ দিনা হাবি জংগলত শাক-শাকাতি বিচৰোৱাৰ নামত নিজ অঞ্চলত অৱস্থিত পাহাৰ বগোৱা পৰম্পৰা তাৎপৰ্য্য পূৰ্ণ। বহাগ মাহ বছৰৰ প্ৰথম মাহ। নতুন বছৰক আদৰনি জনোৱাৰ লগতে গোটেই বছৰত উন্নতিৰ পথত আগুৱাই যোৱাৰ আশাৰে চ'ত মাহৰ শেষ দিন পুৰনি বছৰক বিদায় দিয়াৰ চলেৰে পাহাৰ বগাবলৈ যোৱাৰ নিয়ম। গাওঁৰ সকলো ডেকা-গাভৰু, লৰা-ছোৱালী, সকলো শাৰীৰিক সামৰ্থবান ব্যাক্তিয়ে পাহাৰৰ টিংঙলৈ উঠি সকলোৱে মহা সমাৰেহৰে পাহাৰৰ ওপৰত ডাঙৰ ডাঙৰ শিলক বা শিলৰ খৰণ্ডত বুঢ়া-বুঢ়ীক পূজা দিয়াৰ প্ৰথা লোক পৰম্পৰাৰ এক চিন্তনীয় নিদৰ্শন। চ'ত সংক্ৰান্তিৰ দিনা পাহাৰ ওপৰত মহামেলাৰ দৰে এক অপূৰ্ব্ব ভৱিষ্যতক অলীক আশাৰ সপোন দিঠকত পৰিনত হোৱাৰ আশাৰে পাহাৰ বগোৱাৰ লগত নতুনক আদৰনি জনোৱাৰ চানেকি। ৰাজবংশী জনগোষ্ঠী শিৱ ভক্ত। পাহাৰত শিৱক স্থান বা আলয়। শিৱ হিমালয়ত আশ্ৰয় লোৱা হেতু বিভিন্ন ঠাইত সিচৰিত হৈ থকা পাহাৰ বোৰকে হিমালয়ৰ প্ৰতিৰূপ জ্ঞান কৰি চ'ত সংক্ৰান্তিত পাহাৰৰ ওপৰত শিৱ আৰু পাৰ্ব্বতীৰ প্ৰতীক বুঢ়া-বুঢ়ীৰ পূজা কৰাৰ চানেকি, চালেকাটি পাহাৰত নাযাং বুঢ়া-নাযাং বুঢ়ীৰ পূজা শিলকেই বিগ্ৰহৰ প্ৰতীক হিচাবে পূজা কৰাৰ পৰম্পৰা প্ৰচলিত। শিল ঠাকুৰৰ পৰা আশীৰ্বাদ লৈ বছৰৰ সকলো সময়ত সাফল্য হোৱা আশা সমাজে বিশ্বাস কৰে। বিষুৱা তিথিৰ মাজতে বেছি ভাগ ঠাইত বহাগ মাহৰ ছয় দিন দিনাৰ পৰা পাহাৰত শিলৰ মুৰ্ত্তিকেই বুঢ়া-বুঢ়ীৰ তথা শিৱ-পাৰ্ব্বতীৰ বিগ্ৰহ হিচাবে স্থাপন কৰি বছৰৰ আৰম্ভনি বহাগ মাহৰ সাততিথিত বঙ্গাইগাওঁ জিলাৰ অন্তৰ্গ টেঙাই গাওৰ ওচৰৰ আঠুগাওঁ পাহাৰত মহা সমাৰোহেৰে কমেও তিনি দিন ধৰি পাহাৰ পূজা উৎযাপন হয়। বুঢ়া-বুঢ়ীক ভক্তি তথা দৰ্শনৰ বাবে জিলা খনৰ বাহিৰেও বিভিন্ন ঠাইৰ পৰা ভক্তৰ সমাগম আৰু পূজা অৰ্চনা চলে। দিন ৰাতি ব্যাপি মেলা সমাগম পাহাৰৰ প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্য্য উপভোগৰ উপৰিও পূজা প্ৰাৰ্থনা চলে। ই এক বৰ্ণাধ্য উৎসৱৰ সংস্কৃতি বিকশিত বৰ্দ্ধন কৰি আছে।

সাত তিথিত উৎযাপ্িত কলা-সংস্কৃতিৰ, ভাস্কৰ্য্য-শিল্প কলা নিদৰ্শনৰ চানেকি আমি কোকৰাঝাৰ জিলাৰ কাষতে চন্দ্ৰপাৰা গাওৰ ইলাচীঝাৰত অৱস্থিত শিল ঠাকুৰৰ মাহাত্য গৱেষণাৰ থল পাও, চন্দ্ৰপাৰা গাওৰ বাহিৰেও প্ৰতিবেশী গাও ক্ৰমে ধাউলীগুৰী, তিতাগুৰী, বাটাবাৰী, ডিমলগাও, বিজুলীবাৰী ৰাজবংশী সমাজে আয়োজন কৰা পূজা পাৰ্ব্বনৰ পদ্ধতি প্ৰতিবেশী গাওৰ ৰাইজৰ সংস্কৃতিৰ ধাৰা প্ৰতিফলিত হৈছিল যদিও বিগত কিছু বছৰৰ পৰা এক বিশেষ চক্ৰৰ প্ৰভাবত চন্দ্ৰপাৰাৰ শিল ঠাকুৰৰ পূজাৰ কতৃত্ত ৰাজবংশী সমাজৰ পৰা অইন সমাজে হস্তগত কৰি লয়।

OKDISCD

উক্ত শিল ঠাকুৰৰ মাহাত্য এই যে, ই দীঘলে সমান্তৰালকৈ প্ৰায় ১১/১৪ ফুট দুডাল শিলৰ ডাঙ খাম্বা পৰি আছে।দুয়োডাল শিলৰ খাম্বা জন বিশ্বাস মতে ইয়াক বুঢ়া-বুঢ়ী বা শিৱ-পাৰ্ব্বতীৰ প্ৰতী বিগ্ৰহ জ্ঞান কৰা হয়।দুয়োডাল ওলট-পালট কৈ যদি মাপনিৰে জোখা হয় কেতিয়াওঁ সমান নহয় প্ৰত্যেক বাৰ মাপনিতেই ইয়াৰ জোখ কম বেছি হবই।বৃহৎ হাবিৰ মাজত গৌৰাং নদীৰ গাৰত প্ৰাচীন কালৰ পৰাই ইয়াত পৰি আছে।তদুপৰি গৌৰাং নদীৰ মাজত দুটা ডাঙৰ ডাঙৰ থিপৰ দ শিলৰ থিপ গোৰা খহনীয়াত পোত গৈ আছে। ওচৰৰ পাজৰে কোনো পাহাৰ নথকা সত্ত্বেও এ শিলৰ খাম্বা দুডাল আৰু শিল থিপ দুটা কেনেকৈ ইয়াত আবিস্কৃত হ'ল ইও গৱেষণাৰ থল লুকা আছে। নৰনাৰায়ণৰ ৰাজত্ব কালত গোহাই কমল দেৱে গোহাই কমল আলী নিৰ্ম্মানৰ সময় গৌৰাং নদীৰ ওপৰত শিলৰ সাকোঁ নিৰ্ম্মানৰ উদ্দেশ্য কঢ়িয়াই অনা শিলৰ খাম্বা অৱশিষ্ট থাকি গ নে, সচাকৈ বুঢ়া-বুঢ়ীয়ে শিলৰ খাম্বাকৈ পৰি থাকিল, সেয়া সাথৰ হৈ থাকিল যদিও বহাগৰ সা তিথিত পূজা পাৰ্ব্বনৰ ইতিহাস খুচৰিলে লোক-পৰম্পৰা আৰু লোক-বিশ্বাসেই ইয়াৰ ৰশ্মি বিকশি হ'ব।

চিকিনাঝাৰৰ ইতিহাস খান্দিলে দেখা যায় হাড়িয়া মণ্ডলৰ শৌয্য-বীৰ্য্য আৰু বিষু-শি জন্ম ৰহস্য শিৱৰ আলৌকিক আৰু পৰম শিৱ ভক্ত হেতু শিৱৰ ঔৰষত বিষুৰ জন্মৰ দলি বিচাৰিলে চিকিনাঝাৰ কেন্দ্ৰ কৰি ইয়াৰ আশে-পাশে নিকটবৰ্ত্তী স্থানত শিৱ এতিয়াও যেন একো বৃহৎ শিলত ৰূপলৈ অৱস্থান কৰি আছে।সাপটগ্ৰামৰ কাষত শাকাতি মন্দিৰ শিৱৰ স্ত্ৰী সতীৰ হাত শাখা খহি পৰি বৃহৎ শিলৰ ৰূপত বিগ্ৰহ হৈ আছে।এই শাকাতি মন্দিৰত বহাগৰ সাততিথিত মহ সমাৰোহেৰে পূজা পাৰ্ব্বন অনুষ্ঠিত হয়।সাপটগ্ৰামৰ পশ্চিম দক্ষিন কোণত টিপকাই নদীৰ পাৰত মা মহামায়া মন্দিৰ অৱস্থিত।ইয়াতো বহাগৰ সাততিথিৰ পৰা মহা সমাৰোহেৰে মা মহামায়াৰ পূজা অৰ্চনা কৰা হয়।ইও শিলৰ ভাস্কৰ্য্যৰে পৰি পূৰ্ণ দেৱীৰ বিগ্ৰহ আৰু কাষত শিৱৰ শিলৰ শি লিংগ বগৰীবাৰী কাষৰ পাহাৰত বিৰাজমান।নৰনাৰায়ণৰ ৰজাৰ অন্তৰ্গত গৌৰীপুৰ জমিদাৰৰ সৌজন্যত দেবীৰ পূজা প্ৰচলিত হৈ আছে। কোচ ৰাজবংশৰ দেৱতত্ত্বৰ দান প্ৰাপ্ত মন্দিৰৰ পূজা অৰ্চনা প্ৰচলিত হৈ আছে।দেবী পূজাৰ নামত কোচ ৰজা সকলোৰ সংস্কৃতিৰ ঐতিহ্য আৰু পৰম্পৰা ইয়াত জৰিত হৈ আছে।ইতিহাসৰ পাঠ কোনেও মচিব নোৱাৰে।

শ্ৰীশ্ৰী সূৰ্য্য পাহাৰ বা শাতালী পাহাৰত অনুষ্ঠিত হোৱা মাঘী পূৰ্ণিমাৰ মেলা কোচ ৰজা নৰনাৰায়ণ আৰু সেনাপতি চিলাৰায়ৰ নেতৃত্বত আহোম ৰাজ্য আক্ৰমনৰ উদ্দেশ্যে ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীৰ পাৰত উদ্ধাৰ হোৱা দেৱ বিগ্ৰহটো শ্ৰীশ্ৰী সূৰ্য্য পাহাৰত মাঘী পূৰ্ণিমা তিথিত স্থাপন কৰা দিনৰে পৰা উক্ত স্থানত মহাযজ্ঞৰ উৎসৱ আজিও পালন কৰা হয়।কথিত যে শ্ৰী শ্ৰী সূৰ্য্য পাহাৰৰ ভাস্কৰ্য্য আৰু খনিকৰৰ নিপুন শিল্পীৰ নিদৰ্শন দ্বিতীয় কাশী পূন্য তীৰ্থত এক লাখ শিৱ লিংগৰ শিলৰ ভাস্কৰ্য্য সূৰ্য্য দেৱৰ বিগ্ৰহ তথা বৌদ্ধ-জৈন মুৰ্ত্তিৰ শিলৰ ভাস্কৰ্য্য এক প্ৰাচীন সভ্যতাৰ চিনাকী পোৱা যায়।

মেঘালয়ৰ টিক্ৰিকিলাৰ ওচৰত গোৱাপাৰাৰ জিলাৰ সীমান্তত দেবীৰ চৰন তোলাৰ মন্দিৰৰ মাহাত্য ও জাগ্ৰত দেবীৰ বিশ্বাস আৰু পৰম্পৰা, গোৱালপাৰাৰ পঞ্চৰত্নৰ ওচৰত পাগালাটেক শিৱ দেৱালয় আৰু শিলৰ শিৱ লিংগৰ প্ৰতিকী হিচাবে শিৱ-পাৰ্ব্বতীৰ পাহাৰ পূজা, ধুবুৰী জিলাৰ ধুবুৰীৰ নেতাই ধুবুনী ঘাটৰ শিলৰ প্ৰতীক, শিলৰ ওপৰত নেতাইৰ ভৰিৰ খোজ, বেউলা লক্ষীন্দৰৰ আলম লৈ মনসা কাব্য প্ৰচাৰ, মনসা পূজা আৰু ৰাজবংশীৰ প্ৰতি গৃহস্থই গাই দেবী হিচাবে বিষহৰি থান স্থাপন আৰু কোচ ৰাজবংশী সমাজত পদ্মা-বিষহৰি মনসাৰ ব্যাপক সমাদৰ ও পূজা অৰ্চনাৰ ব্যৱহাৰ দামোদৰ পুৰ পাহাৰ বা বকুৱামাৰী বা বাওঁখুংগুৰী ৰাণীৰ পাহাৰ পূজা বা বুঢ়া-বুঢ়ীৰ পূজা শিৱ পাৰ্ব্বতীৰ প্ৰতীক আজিও ৰাজবংশী সমাজত ব্যাপক আৰু গভীৰ ভাবে শ্ৰদ্ধাভক্তিৰ মাজেৰে জনগোষ্ঠীৰ সাংস্কৃতিক প্ৰতিছৱি প্ৰকাশ পোৱা দেখা যায়।

সৰ্বকালৰ সংস্কৃতিৰ বাহক হিচাবে কোচ ৰাজবংশৰ মহাৰাজ নৰনাৰায়ণৰ দ্বাৰা পুনঃ নিৰ্মিত ভাৰতৰ ভিতৰতে তীৰ্থ পীঠ স্থান কামাখ্যা দেবীৰ মন্দিৰৰ নিদৰ্শন কোচ বংশৰ এক জলন্ত উদাহৰণ! কোচবিহাৰৰ জল্পেশ্বৰ মন্দিৰ কোচ বংশৰ ঐতিহ্যৰ চানেকি।

পূজা পাৰ্ব্বনৰ চানেকি হিচাবে সাম্প্ৰতিক কালত পৰিবৰ্ত্তিত সমাজ ব্যৱস্থাত ব্যাপক ভাবে পৰিবৰ্ত্তন হৈছে যদিও তাহানি মহাৰাজ নৰনাৰায়ণৰ বিধান গোঁহাই কমল আলীৰ সীমাই কোচ-কছাৰীৰ মাজত পূজা পদ্ধতি এতিয়াও অব্যাহত আছে।বিগ্ৰহহীন পূজা পাৰ্ব্বনৰ সংস্কৃতিৰ আদিম ভূমি পুত্ৰ জনগোষ্ঠীৰ আচাৰ নীতি পৰিবৰ্ত্তিত সমাজ ব্যৱস্থাত সম্পূৰ্ণ বিলীন নহৈ প্ৰাচীন ক'লা কৌশল ৰীতি নীতি আজিও অব্যাহত হৈ আছে।ইয়াৰে চিনাকী ওপৰোক্ত কীৰ্ত্তি চিহ্নই প্ৰমান।বলি বিধান ৰাজবংশৰ ৰজা ঘৰৰ পৰা প্ৰজা ঘৰৰ সমাজলৈ ইয়াৰ ধাৰা প্ৰবাহিত হৈছে। প্ৰজা সাধাৰণে উৎযাপন কৰা কলা কৌশল পৰম্পৰা আজিও জাতিৰ পৰিচয়। পাহাৰ পূজাৰ পৰম্পৰা গাওঁৰ ৰাইজৰ মাজলৈ ব্যাপক প্ৰভাব বিস্তাৰ কৰিছে। ইয়ে এটা জাতিৰ জীয়াই থকাৰ আপুৰুগীয়া সংস্কৃতি হৈ আছে।

(কোকৰাঝাৰ চহৰৰ বাসিন্দা ৰণেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ৰায় কোচ ৰাজবংশী জাতীয় সংগঠন আৰু ভাষা-সংস্কৃতিৰ লগত একনিষ্ঠভাবে জড়িত উদ্যোগী ব্যক্তি।

OKDISCD

কোচ-ৰাজবংশী সকলৰ সংস্কৃতি আৰু ইয়াৰ সংকটাৱস্থা ঃ

নিৰ্মালী ৰায়

"Culture is the evidence of intellectual development in human societ
- (Oxford Dictionary)

'সাংস্কৃতি' বহু প্ৰচলিত নাম। যাৰ প্ৰতিটো বৰ্ণতে আছে এক লুকাই থকা মাধুৰ্য্য । আজি পৰা নহয় হয়তো পৃথিৱী সৃষ্টিৰ বহু শতিকা আগৰে পৰা ইয়াৰ জন্ম । ইয়াৰ সঠিক সংজ্ঞা, ব্যা দিয়া খুবেই জটিলতৰ কাম। কথিত আছে, 'সংস্কৃত' শব্দটো বঙলা ভাষাৰ দুৱাৰদলি গৰকিহে বোৱাৰি হৈ আহিছে। পূৰ্বতে সংস্কৃত শব্দৰ বিপৰিতে কৃষ্টি শব্দৰহে ব্যৱহাৰ অধিক আছি ধাতুগত ভাৱে কৃষ্টি শব্দ 'কালচাৰ' শব্দৰ সম পৰ্য্যায়ৰ। ইংৰাজী 'কালচাৰ' (Culture) লেটিন 'কুলতুৰা' (Culture) মূলৰপৰা উদ্ভৱ হৈছে। 'কোল' (Col) ধাতু সংস্কৃত 'কৃষ' ধা সমাৰ্থক । সংস্কৃতি শব্দটো নিষ্পন্ন হৈছে - সম + কৃতি হৈ অৰ্থাৎ যি শিল্পকৰ্মত সম্যক সৃজনশীল আছে, সৌন্দৰ্য্য আছে, মানৱতা আৰু সিয়েই সংস্কৃতি। আমি আগৰে পৰা পঢ়ি বা শুনি আহি যে - সংস্কৃতি কেৱল মাত্ৰ সঙ্গীত বা নৃত্য বিদ্যাকে নুবুজায়। সংস্কৃতি এটা জাতিৰ, এটা গো সম্পদ । এই প্ৰসঙ্গত ড০ সুনীতি কুমাৰ চট্টোপধ্যায়ে উল্লেখ কৰিছে যে - "একধাৰে সভ্য তৰুৰ পুষ্প আৰ তাৰ আভ্যন্তৰ প্ৰাণ বা মানসিক অনুপ্ৰেৰণা যা তাই হচ্ছে Culture" -

সমাজ বিজ্ঞানী আৰু নৃতত্ববিদ সকলে 'সংস্কৃত' পদটো বিভিন্ন ধৰণে ব্যাখ্যা কৰিছে ইয়াৰ সংজ্ঞা বিভিন্ন জনে বিভিন্ন ভাৱে দিছে । কিন্তু তথাপিও সংস্কৃতিৰ এটা বিজ্ঞান সন্মত গৱেষণা মূলক নাম কোনেও দিবলৈ সক্ষম হোৱা নাই । সকলোৰে মতবাক্যৰ ওপৰত ভিত্তি ক অতি সহজ আৰু সৰল ভাষাত সংস্কৃতি বুলিলে -

'মানৱ সৃষ্ট সামাজিক আচৰণেই সংস্কৃতি' ।

অৰ্থাৎ মানুহে যুগ যুগ ধৰি যিবোৰ সামাজিক আচাৰ অনুষ্ঠান, কলা কৃষ্টি, ভাষা সাহি আদিৰ ব্যৱহাৰ কৰি আহিছে সেইবোৰেই সংস্কৃতি। আন কথাত মানুহে নিজৰ দল বা গো পৰা সাংস্কৃতিক সমল আহৰণ কৰে সজাগ শিক্ষণৰ দ্বাৰা। প্ৰাকৃতিক জগতে দিয়া বিভিন্ন উপা মানুহে নিজৰ প্ৰয়োজন অনুসৰি ৰূপ দিয়ে আৰু জন্মগত লক্ষণবোৰক অৰ্ন্তনিহিত গুণৰ দ্ব এনেদৰে গঢ় দিয়া হয় যাতে সেইবোৰে মানৱ আচৰণক ব্যঞ্জিত কৰিব পাৰে । এই আচৰণৰ

নাম সংস্কৃতি। সাধাৰণ অৰ্থত সংস্কৃতি হ'ল - এটা জাতিৰ ভাষা সাহিত্য, কলা, কৃষ্টি, ধৰ্মীয় বিশ্বাস, পূজা-পাতল, সঙ্গীত-নৃত্য বাদ্য, চিত্ৰকলা আদিক বুজায়। কিন্তু সময়ে সময়ে এই সংস্কৃতিৰো পৰিবৰ্ত্তন দেখা যায় । উল্লেখ আছে - নৱপ্ৰস্তৰ যুগতে নিষাদসকল আহিল, গ্ৰাম্য সংস্কৃতিৰ ভেঁটি পাতি থৈ গ'ল । কিৰাত সকল আহিল, নিজৰ নিজৰ থলুৱা বৈশিষ্ট্য ৰক্ষা কৰি জনজাতীয় থূপত থূপ খাই ৰ'ল । আলপাইন নাৰ্ডিক আৰ্য্য আহিল, পূৰ্বৰ ৰীতি নীতিত নতুন ৰীতি যোগ দিলে । মোগল পাঠান, চাহ-বনুৱা, বণিক, বিহাৰী মজদুৰ, বঙালী বুদ্ধিজীৱি, মৈমনসিঙীয়া পমুৱা, পঞ্জাৱী শিখ সকলো জাতিৰ সংমিশ্ৰণত সাংস্কৃতিক সমন্বয় সাধিত হৈছে ।

বেদৰ যুগত কিৰাত বা মঙ্গোলীয় মানুহৰ অৱস্থিতি আৰু তেওঁবিলাকৰ সাংস্কৃতিৰ বিষয়ে জনাজাত হৈছিল। হিমালয় পৰ্বতৰ নামনি অঞ্চলত তেওঁলোক বসবাস কৰিছিল। এই তিৰ্ব্বতো বৰ্মীভাষী জনজাতি সমূহৰ ভিতৰত ভাষা হেৰুওৱা বা আংশিক ভাৱে ৰক্ষা কৰা ৰাজবংশী সকল মঙ্গোলীয় গোষ্ঠীৰ অন্তৰ্গত। ৰাজবংশী সংস্কৃতি মূলতঃ ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰে এক অংগ বুলি ক'ব পাৰি । এই ক্ষেত্ৰত আমি বাংলাৰ খ্যাতনামা সন্তান কবিগুৰু ৰবীন্দ্ৰনাথ ঠাকুৰৰ উক্তি গ্ৰহণ কৰিব পাৰো যে -

"হেথায় আৰ্য্য হেথা অনাৰ্য্য
হেথায় দ্ৰাবিড় চীন
শক হুনদল মোগল পাঠান
এক দেহে হ'ল লীন।'

এয়াই হৈছে ভাৰতীয় সভ্যতা আৰু সংস্কৃতিৰ মূল সুঁতি । কথিত আছে যে - ৰাজবংশী সংস্কৃতিৰ আধাৰ হৈছে শৈৱ শাক্ত মতবাদ তথা সংস্কৃতি কেন্দ্ৰীক । আৰু শিৱ পাৰ্বতী আছিল - জ্ঞান বিজ্ঞান কলা কৃষ্টিৰ উৎস । ইয়াৰ ফলতেই এই জাতিৰ সংস্কৃতি বিচিত্ৰ হৈছে ।

ৰাজবংশী সংস্কৃতি তেওঁলোকৰ নিজৰ সংস্কৃতি । ইয়াত কোনো ধৰণ ৰহন লগাই সংস্কৃতিৰ সমাহাৰ কৰা নাই। এই গোষ্ঠীৰ লোকসকলৰ ভাষা সাহিত্য, ৰাজবংশী লোকগীত আৰু নৃত্য, কৃষ্টি, বাদ্যযন্ত্ৰ, খ্যাদ্যাভাস, পোষাক পৰিচ্ছদ, পূজা পাতল, ধৰ্মীয় বিশ্বাস আদি সকলোতে এক নিজস্বতা লক্ষ্য কৰা যায় । কিন্তু আজিৰ এই আধুনিক নগ্ন সভ্যতাৰ যুগত আৰু বহু সংমিশ্ৰণৰ ফলত ৰাজবংশীসকলে পূৰ্ব সাংস্কৃতিক কৃষ্টি হেৰুৱাই পেলাইছে বুলি ক'লেও অতুক্তি নহয় । পূজা পাৰ্বন আৰু গীত বাদ্যত যদিও আজিলৈ সিহঁতৰ সাংস্কৃতিক কৃষ্টি সভ্যতা কিছু পৰিমাণে বিৰাজমান কিন্তু পোষাক পৰিচ্ছদ আৰু অলংকাৰ আদিৰ ক্ষেত্ৰত সমুলি উদাস বুলি ক'ব পাৰি ।

OKDISCD

এখন সমাজত যেতিয়া বিভিন্ন জাতি বা গোষ্ঠীৰ সংমিশ্ৰণ ঘটে, তেতিয়া সকলোৰে ক
সংস্কৃতি একলগ হৈ একাকাৰ হৈ পৰে। কোনটো ভাল, কোনটো বেয়া তাৰ প্ৰতি কোনোৰ
ভ্ৰূক্ষেপে নাই। ইয়াৰ ফলত এক সাংস্কৃতিক সমন্বয়ৰ সৃষ্টি হয়। যাৰ ফলত প্ৰতিটো জাতি
সিহঁতৰ নিজস্বতা হেৰুৱাই পেলায়। বিশ্বকবি ৰবীন্দ্ৰনাথ ঠাকুৰৰ ভাষাৰে -

"যে নদী হাৰায়ে স্ৰোত, চলিতে না পাৰে।
অসংখ্য শৈবালদাম ঘিৰে আসি তাৰে।।"

যাৰ কিছু পৰিমাণে প্ৰভাৱ পৰিছে ৰাজবংশী গোষ্ঠীৰ লোকসকলৰ সংস্কৃতিত। প্ৰথ
আমি ভাষা দিশত বিচাৰ কৰিলে দেখিম যে -

উল্লেখ কৰা আছে, জৰ্জ আব্ৰাহাম গ্ৰিয়াৰ্সনে ১৮৯৭ খৃষ্টাব্দত 'Languistic Survey
India' নামৰ গ্ৰন্থত ১ম খণ্ডৰ পঞ্চম অধ্যায়ত ৰাজবংশী উপভাষা বুলি কৈছে। আজিৰ পৰা প্ৰ
একশো বছৰ আগতে। এই ভাষাৰ মাজত এক আপোন পাহৰা মিলনৰ সুৰ পোৱা যায়। এ
ভাষা শ্ৰুতি মধুৰ, মাধুৰ্য্যতা আছে। কিন্তু এই ভাষা কালৰ সোঁতত ভাঁহি গৈ ক'ত নিবিড় হঁ
বহি আছে সেয়া চিন্তনীয়। পাশ্চাত্য সভ্যতাৰ ফলত তেওঁলোকৰ ভাষা আধুনিক সমাজ
ক'বলৈ লাজ পায়, যদি সিহঁতক হেয় জ্ঞান কৰা হয়। সেই বাবে সিহঁতে নিজৰ ভাষা এ
পশ্চিমীয়া ভাষাক গ্ৰহণ কৰিলে, সমাজৰ একেখন আসনতে সমমৰ্য্যাদা পোৱাৰ বাবে। এ
ভাষাক আধুনিকতাৰ ছাপ নাই। উদাহৰণ স্বৰূপে -

ৰাজবংশী ভাষা -

"ঐদিন না কইছেন তোমৰা
মোক ছাড়ি আৰ নাযাইবেন ...... ।"

কিহৰ অভাৱ এই ভাষাত, তাল, লয়, ছন্দ........ সকলো আছে। তথাপিও এই গোষ্ঠী
মানুহবোৰে ৰাজবংশী ভাষাক পৰিত্যাগ কৰি পশ্চিমীয়া সভ্যতাক আকোঁৱালি লৈছে। কি
পশ্চিমীয়া সভ্যতাই কি সিহঁতক নিজৰ কৰি লৈছে নে এই গোষ্ঠীৰ লোকক এতিয়াও তল খাপ
বুলি মান্যতা প্ৰদান কৰা হয় ???

নৃত্য-গীতৰ ক্ষেত্ৰত -

ৰাজবংশী লোকগীত যিটো অসমত গোৱালপৰীয়া লোক কৃষ্টি বুলি অপপ্ৰচাৰিত আ
লোকনৃত্য সম্পূৰ্ণ ৰূপেই এই গোষ্ঠীৰ নিজা সম্পতি। কুশান, মনসা মঙ্গল, বাঁশী পুৰাণ, চাৰিযু
জাগগানৰ বাহিৰেও ভজন আৰু উল্টা ভজন ৰাজবংশী সম্প্ৰদায়ৰ নিজস্ব স্বত্বাৰ জাকত জিলি
প্ৰতীক। নৃত্যৰ ক্ষেত্ৰত ওজাপালি, দেওধনী, চণ্ডী, থেৰেকা আদিয়ে প্ৰধান।

ৰাজবংশী লোকগীতবোৰৰ বেছিভাগেই বিৰহজনিত গীত। সৰহভাগ গীতেই নাৰী মনক কেন্দ্ৰ কৰি। সাধাৰণ গ্ৰাম্য জীৱনৰ পটভূমিত ৰচিত এই গীত। কিন্তু শ্ৰোতাৰ মন আপ্লুত কৰা এই গীতবোৰৰ মাজত হেঙাৰ স্বৰূপে থিয় দিছে - আজিৰ পাশ্চাত্য সংস্কৃতিয়ে। যি গীতক এসময়ত একতাৰ এনাজৰীৰে এই গোষ্ঠীৰ লোকে বান্ধি ৰাখিছিল, আজি বিজ্ঞান আৰু প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ যুগত এই গীত কিমান সংখ্যক লোকে শুনি ভাল পায় বা গাই ভাল পায়। হয়তো এই গীতবোৰ তেওঁলোক নিজেই গাই বা শুনি ভাল নাপায়। এতিয়াও লক্ষ্য কৰা যায় যে - কোনো গায়ক বা গায়িকাই মঞ্চত লোকগীতবোৰ পৰিবেশন কৰিলে এটাৰ বাহিৰে বেছি গালে মানুহৰ বিৰক্তি ভাৱ জন্মে। ইয়াৰ কাৰণ কালৰ সোঁতত উঠি ভাঁহি অহা, বিভিন্ন জাতি জনজাতিৰ সংমিশ্ৰনৰ ফলত, আধুনিক সংস্কৃতি চেপি ধৰাৰ ফলত এই জনগোষ্ঠীৰ লোকে কৃষ্টি সংস্কৃতি হেৰুৱাই পেলাইছে।

নৃত্যৰ ক্ষেত্ৰতো ৰাজবংশী একক নৃত্য, গোৱালনী নাচ, কাতি পূজাৰ নাচ, মনসাৰ নৃত্য, বাঁশ নৃত্য, চণ্ডী নাচ আদি। কুশান নাচ ৰাজবংশী সকলৰ সম্পূৰ্ণভাৱে নিজা সৃষ্টি। বৰ্ত্তমানে এই নৃত্যৰ পৰিবৰ্তে Morder dance ৰ প্ৰতিহে মানুহৰ আকৰ্ষণ বেছি।

"ভাল কৰিয়া বাজাউৰে ঢাকুৱা
কমলা সুন্দৰী নাচে........."

ঢাকুৱাৰ ঢাকৰ তালে তালে কমলা সুন্দৰী যেনেকৈ হালি জালি নৃত্য কৰে। সেই নৃত্যৰ মনপৰসা অনুভূতিৰে হৃদয় কঁপাই তুলে। যুগৰ পৰিৱৰ্ত্তনৰ লগে লগে বিভিন্ন সংস্কৃতিৰ সমন্বয়ত এই নৃত্যৰ লুপ্ত প্ৰায় হোৱা দেখা যায়। যুগৰ হেচাত নে আন কোনোবা কাৰণত এই নৃত্যবোৰ সিহঁতৰ কঠিক যেন লাগে নাইবা নাচি ভাল নাপায়, অহেতুক বেৰসিক হেন লাগে।

পূজা পাৰ্বন আৰু ধৰ্ম্মীয় বিশ্বাস -

পূজা পাতলৰ ভিতৰত ৰাজবংশী সকলৰ এক বেলেগ সভ্যতা লুকাই আছে। তেওঁলোকৰ পূজাত ব্ৰাহ্মনৰ ব্যৱহাৰ নাই। দেওবংশী, ভংৰীয়া আদিৰ দ্বাৰাই পূজা সম্পন্ন কৰা হয়। মনসা পূজা, কাতি পূজা, সবচনী পূজা, হুদুম পূজা, বাঁশ পূজা, জঁকা পূজা, সোনাৰায়, মাসান পূজা আদি বহুতো, যাক লিখিব ললে সময়ৰ অভাৱ। ৰাজবংশী সকলৰ পৰ্ব বহুত অৰ্থাৎ -

"বাৰো মাসে তেৰো পৰ্ব"

এই পূজাত ৰাজবংশী নাৰীৰ এক স্বকীয় বৈশিষ্ট্য দেখা যায়। সুবচনী পূজা, হুদুম পূজা বা নৃত্য আৰু কাতি পূজা কেৱলমাত্ৰ নাৰীৰ। তাত পুৰুষৰ প্ৰৱেশ নিষেধ। এইবোৰত নাচ গান কৰে, যিবোৰ কৰুণ আৰু হাস্যৰসিক। ৰাজবংশী সকলৰ প্ৰত্যেকটো পূজাৰ লগত তেওঁলোকৰ

OKDISCD

ধৰ্ম্মীয় বিশ্বাস জড়িত হৈ আছে। মনসা হৈছে - সৰ্পৰ অধিষ্ঠাত্ৰী দেৱী। সাপৰ পৰা হাত সবিব
ইয়াৰ পূজা কৰা হয় বুলি বিশ্বাস । বাঁশ পূজাৰ লগত হৰ গৌৰীৰ বিশ্বাস জড়িত । সুবচনী পূ
গৃহস্থৰ মঙ্গল তথা বিয়া বাৰুৰ বিশ্বাসৰ লগত জড়িত ।

আধুনিক যুগত পূজা পাৰ্বন আৰু বিশ্বাস লোপ পোৱা যেন অনুমান হয়। গাণিতি সংখ্যাত হিচাপ কৰিলে মুষ্টিমেয় ৰাজবংশী গোষ্ঠীৰ মাজত এই পূজা আৰু বিশ্বাস জড়িত। গাও কোনো কোনো ঠাইত যদিও এই ৰীতি প্ৰচলন আছে চহৰত একেবাৰে নাই বুলি ক'ব পাৰি। এ যুগত পূজা আৰু ধৰ্ম্মীয় বিভাজন হোৱাহে দেখা যায়। কাৰটো বেছি শ্ৰেষ্ঠ এই লৈয়ে মৰামা কটাকটি, হাই কাজিয়া, তৰ্ক বিৰ্তক আদি। এতিয়া আৰু ধৰ্মৰ ক্ষেত্ৰত ৰাজনীতিও সোমাই পৰি আৰু যেতিয়াই পলিটেচিয়ান বিলাক ইয়াত সোমাই পৰে তেতিয়া বেছি অত্যাচাৰ হয় মধ্যবি শ্ৰেণীৰ ওপৰত । ৰাজবংশী মানুহবোৰও বেছিভাগ এই শ্ৰেণীৰ । এই সহজ সৰল মানুহৰ ম ভুলোৱাত ৰাজনৈতিক ব্যক্তি বিশেষৰ একো অসুবিধা নহয় । ফলত তেওঁলোকৰ কৃষ্টি সংস্কৃ সকলো হেৰুৱাই পাশ্চাত্য সভ্যতাক নিজৰ কৰি লৈ নিজৰ সভ্যতাক নগন্য বুলি ভাৱে ।

বাদ্য যন্ত্ৰ -

দোঁতৰা, বাঁহী, সাৰোংগী, সানাই, খোল, একতাৰা আদিয়েই প্ৰধান । ৰাজবংশী সম্প্ৰদায় প্ৰায়বোৰ কাৰ্যতে দোতৰাৰ প্ৰদৰ্শন উল্লেখনীয় । একোখন সমাজ যেনেকৈ সংস্কৃতিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশী ঠিক তেনেকৈ বাদ্য যন্ত্ৰবোৰো তেওঁলোকৰ দৈনন্দিন জীৱনৰ লগত ওতঃ প্ৰোস ভাৱে জড়িত আগতে ইয়াৰ প্ৰশিক্ষণ দিয়াও হৈছিল। গুৰুৰ পৰা দীক্ষা লোৱাৰ পাছতহে শিকোৱা হৈছিল। মনস পূজাত খোল, দোতৰা, জুৰিৰ ব্যৱহাৰ আছে । 'ব'ম বাঁশী' বাঁশী পুৰাণৰ উল্লেখযোগ্য যন্ত্ৰ ।

খোৱা খাদ্য ঃ-

ৰাজবংশী লোকসকলৰ খোৱা খাদ্যতো এক বিশেষ ঐতিহ্য লুকাই আছে । চিদল, মা কালাইৰ লগত পঠাৰ মাংস খাৰেৰে ৰন্ধা পদ্ধতি, চেকা, বাঁহৰ গজালি, শুকান মাছ, সাত বিষুৱা সাত ৰকমৰ শাক খোৱা, টোপলা ভাতৰ ব্যৱহাৰ, শাক শুকাতি আদি বিভিন্ন ধৰণৰ খাদ্য, ভৌগোলি পৰিবেশে জাতিৰ আহাৰৰ তালিকা নিৰ্ণয় কৰে, তাৰ দৃষ্টান্ত ৰাজবংশী গোষ্ঠীৰ লোকসকল তেওঁলোকে প্ৰকৃতিয়ে উৎপাদন কৰা প্ৰতিটো বস্তুৰে দৈনন্দিন জীৱন নিৰ্বাহ কৰে ।

কিন্তু Westurn Culture ৰ ফলত মানুহে এইবোৰ খোৱা খাদ্য পাহৰি বাহিৰা খাদ্যবোৰ আপোন কৰি লৈছে । Paket lunce, fast food এইবোৰৰ চাহিদাই বেছি। কম সময়ত ৰুচিবৰ্ধ খাদ্য । আজিৰ এই যান্ত্ৰিক যুগত মানুহে এই খাদ্যবোৰকে বেছি গুৰুত্ব দিয়া দেখা যায়। শা শুকাতিৰ পৰিৱৰ্ত্তে মোগলাই মটন বিৰিয়ানিকে প্ৰিয় বুলি ভাৱে ।

ইয়াৰোপৰি তন্ত্ৰ-মন্ত্ৰ ৰাজবংশী সকলৰ ক্ষমতা আছিল অটুট । বশীকৰণ, উচটন, মাৰণ আদিত পাৰ্গত আছিল ।

মুঠতে দেখা যায় যে - এই গোষ্ঠীৰ সংস্কৃতিৰ বাবে বৰণীয়া ৰূপ আছে । ৰাজবংশী সংস্কৃতি ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰে এটা অংগ । সংস্কৃতিৰ সকলোবোৰ দিশৰ পৰা ই পৰিপুৰক । এটা জাতি বা গোষ্ঠীৰ জন্মৰ লগে লগে তাৰ সংস্কৃতিৰো জন্ম হয় । আৰু এই সংস্কৃতিবোৰ তেওঁলোকৰ দৈনন্দিন প্ৰয়োজন হৈ পৰে । উদাহৰণ স্বৰূপে - শৰীৰক আভৰণ দিবলৈ পোযাকৰ প্ৰয়োজন, ভোক নিবাৰণৰ বাবে খাদ্যৰ প্ৰয়োজন পৰস্পৰে ভাৱৰ আদান প্ৰদানৰ কাৰণে ভাষাৰ প্ৰয়োজন, আমোদ ফূৰ্ত্তিৰ কাৰণে নৃত্য গীতৰ প্ৰয়োজন।

এই জনগোষ্ঠীৰ সংস্কৃতি সোণত সুৱগা । ধাৰ কৰি অনা সংস্কৃতি নহয় । কিন্তু এই সংস্কৃতিত বাধা হৈ থিয় দিছে পশ্চিমীয়া সংস্কৃতিৰ ঢৌয়ে । যাৰ ফলত ৰাজবংশী সংস্কৃতি আজি বিপদজনক অৱস্থাত আছে । যুগৰ তালত তাল মিলি চলিবলৈ লোৱা এই গোষ্ঠীৰ লোকে নিজৰ কৃষ্টি সংস্কৃতি হেৰুৱাই পেলাইছে । আধুনিকতাৰ ফলত তেওঁলোকে আকোঁৱালি লৈছে পশ্চিমীয়া কালচাৰক । যাৰ বাবে তেওঁলোকে নিজেই নিজৰ পৰিচয় গোপন কৰি কৰি আহিছে । ৰাজবংশী বুলি পৰিচয় দিবলৈ তেওঁলোক লাজ কৰে । তেতিয়া হ'লে এই জাতিৰ মানুহৰ বা এই গোষ্ঠীৰ সংস্কৃতিৰ ভৱিষ্যত কি ? তেওঁলোকৰ সংস্কৃতি কি এনেকৈয়ে লুপ্ত হৈ যাব ?—

"সোণাৰ বৰণ পঙ্খী আমাৰ
হেঙুল বৰণ আঁখী
দেশেৰ পঙ্খী বিদেশ গেইলু
মোকে দিয়া ফাকি ৰে - "

অৰ্থাৎ নিজৰ সংস্কৃতিক নগন্য বুলি ভাবি বাহিৰা সংস্কৃতিক বুকুত সাৰটি লৈ কি লাভ, যেতিয়া এই সংস্কৃতিক পাশচত্য সংস্কৃতিয়ে ধুই পখালি উচ্চ স্থানত প্ৰতিষ্ঠা কৰিব তেতিয়া এই জনগোষ্ঠীৰ লোকৰ আপশোষ কৰাৰ বাহিৰে আন একো নাথাকিব । গতিকে, সমলবোৰ হেৰাই যোৱাৰ আগতে এই ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ পণ্ডিতবৰ্গই বিস্তৃত গৱেষণা কৰা প্ৰয়োজন। পিছত কৰিম বুলি পাছ হুহকি থাকিব নালাগে। যেতিয়াৰ কাম তেতিয়াই কৰিলে আজি হয়তো এনে সংকটপূৰ্ণ অৱস্থা নহ'লহেতেন এই জাতিটোৰ সংস্কৃতিৰ ।

(গৌৰিপুৰৰ জীয়ৰী নিৰ্মালী ৰায় অসমীয়া সাহিত্যত এম, এ, ; ৰাজবংশী আৰু অসমীয়া ভাষাত কোচ ৰাজবংশী সকলৰ বিষয়ে বিভিন্ন ধৰণৰ তত্ত্ব গধুৰ প্ৰবন্ধ লিখিছে।)

OKDISCD

কোচ-ৰাজবংশী কৃষ্টি সংস্কৃতি

ইন্দিৰা সিংহ

কোচ ৰাজবংশী জাতিৰ সংস্কৃতি আৰু সভ্যতাৰ কথা উল্লেখ কৰাৰ আগতে এটা কথা করিব লাগিব যে কোচ-ৰাজবংশী জাতিৰ যি কৃষ্টি সভ্যতা সংস্কৃতি আছে সি হৈছে বৃহত্তৰ ভাৰতী কৃষ্টিৰে এটা অঙ্গ । অৱশ্যে ইয়াৰ নিজা বৈশিষ্ট্যও আছে । ৰামায়ণ, মহাভাৰত, বেদ ভাগৱত পুৰাণ দিনৰে পৰা আৰম্ভ কৰি বৰ্ত্তমানৰ আধুনিক যুগতো কোচ-ৰাজবংশী জাতিৰ অস্তিত্ব বিৰাজমান । না উত্থান পতনৰ পাছতো কোচ-ৰাজংবশী নামৰ এই লোক গোষ্ঠীটোৱ আজিও সুকীয়া জনগোষ্ঠী ৰূপে আত্ম প্ৰকাশ কৰি আছে বাবে এই কোচ-ৰাজবংশী সকল এটা মহাজাতি ।

অসম পুৰণি কামৰূপ অধ্যুষিত অঞ্চলত বসবাস কৰা এই কোচ-ৰাজবংশী জাতিৰ সাজপোচাৰ খাদ্যাভাস, নৃত্যগীত, ফকৰা প্ৰবচন, পূজাপাৰ্বন ইত্যাদি বোৰে ভাৰতীয় কৃষ্টি সংস্কৃতিত এক সুকীয় আসন গ্ৰহণ কৰি আছে । আজিৰে পৰা প্ৰায় এশ বছৰ আগতে আগৰ কোচ-ৰাজবংশী লোক সকল বেছি ভাগেই গ্ৰাম্যঞ্চলত বসবাস কৰিছিল । অৱশ্যে সেই কালত চহৰ নগৰ নাছিলেই বুলিব পাৰি খেতিবাতি কৰি মহাসুখে দিন কটাইছিল । অৱশ্যে তাহানিৰ দিনত মাটিৰ উৰ্বৰ শক্তি যথেষ্ট পৰিমাণে আছিল বুলিব পাৰি । শাক পাচলিৰ খেতিও অতি মনোযোগেৰে কৰিছিল । বেমাৰ আজাৰৰ প্ৰভাৱ কম পৰিমাণে পৰিলক্ষিত হৈছিল । শাৰীৰিক শক্তি যথেষ্ঠ পৰিমাণে আছিল বাবে ৰাজকীয় সৈন্য বাহিনীত কোচ-ৰাজবংশী যুৱক সকলে যোগদান কৰিছিল । নিজা জাতীয় কলা, সংস্কৃতি, শিক্ষা দীক্ষা আদিত বাহিৰা কোনো অইন জাতীয় সংস্কৃতিৰ প্ৰভাৱ পৰিলক্ষিত নহয় । যিমানেই যি ৰাজনৈতিক দুৰ্যোগ, ধৰ্মীয় জোৱাৰ নাহক কিয় এই জাতিৰ জাতীয় কৃষ্টি সংস্কৃতি বিচ্ছিন্ন হৈ নাযায় । ই সম্পূৰ্ণ এক নিজস্ব সত্বাত নিজকে সুকীয়া ভাৱে জীয়াই ৰাখিব পাৰিছে । এতিয়া আহো -

কোচ-ৰাজবংশী সকলৰ সাজ পোচাক ঃ-

সাজ পোচাক এটা জাতিৰ পৰিচয় দাঙি ধৰে । তাহানিৰ বেছি ভাগ কাপোৰেই কপাহী আছিল । কোচ-ৰাজবংশী তিৰোতা সকলে নিজে শালত কাপোৰ বৈছিল আৰু সেই কাপোৰ পিন্ধিছিল শালত মানুহৰ বাবে গামোচা বা 'আওচাও' বৈছিল । তিৰোতা সকলে পাটানী, মেখেলা আদি বৈ পিন্ধিছিল । কিন্তু বৰ্ত্তমানৰ দিনত পাটানী প্ৰায় লুপ্ত পাইছে, গ্ৰাম্যাঞ্চলৰ কিছুমান বুঢ়ী তিৰোতাই হে পাটানী বা বুকুত মেখেলা খন পিন্ধে । আনহাতে গাভৰু জীয়ৰী বোৱাৰী সকলে আধুনিক যুগৰ বি সাজ পোচাক অৰ্থাৎ ভাৰতীয় অন্য সভতা কলা কৃষ্টিক অনুকৰণ কৰি সেই জাতিৰ পুৰুষ সমাজেও সাজ পোচাকৰ ক্ষেত্ৰত পশ্চিমীয়া সভ্যতাৰ প্ৰতি বেছি আকৰ্ষিত হোৱা পৰিলক্ষিত হৈছে ।

কোচ-ৰাজবংশী জাতিৰ খাদ্য ঃ-

খোৱালোৱাৰ ক্ষেত্ৰত ৰাজবংশী জাতিৰ স্থান সৰ্বপ্ৰথম । নানা ধৰণৰ খাদ্যৰ ভিতৰত ভাতেই

প্ৰধান । ভাতৰ লগত আঞ্জা হিচাবে ক্ষাৰ প্ৰধান খাদ্য বুলিব পাৰি । সেয়ে বহুতে ক্ষাৰ খোৱা জাতি বুলি কয় শুকাতি, টেঙা পিঠালিৰ মাছৰ আঞ্জা, তিলৰে বেঙেনা পিটিকা, মাটি মাহৰ আঞ্জা, কোমোৰাৰে হাঁহৰ মাংস, মাছেৰে কুলটি ডাইল ইত্যাদিয়ে প্ৰধান । জলপান হিচাবে টেকেলি পিঠা, তিল পিঠা, বৰা চাউলৰ শুকান পিঠা, তেল পিঠা, কঠালৰ ৰস আৰু কলৰ পাত পিঠা, তিলৰ লাড়ু, নাৰিকলৰ লাড়ু, মুড়িৰ লাড়ু, বৰা চাউলৰ টোপোলা ভাত, মাঘৰ বিহুত ভজা আঠ কৰাই আদিয়ে প্ৰধান । ধান চিৰা, আধা কুটা চিৰা, বৰা চাউলৰ গুৰা, উহা চাউলৰ গুৰা আদি বিভিন্ন ধৰণৰ গুৰা চাহ বা গাখীৰৰ লগত খায় । দৈ, চিৰা ৰাজবংশী জাতিৰ অতি উল্লেখযোগ্য খাদ্য ।

কোচ-ৰাজবংশী জাতিৰ নৃত্যগীত ঃ-

নৃত্যগীত এটা জাতিৰ জাতীয় সংস্কৃতিৰ বাহক বুলিব পাৰি । তাহানিৰ দিনত কুশান গীত অতি জনপ্ৰিয় আছিল - গীতৰ এফাকি -

জীৱন ভৰাতুই যা-যা কামাইছ
অন্তিমে তোৰ লগত কিছুই নাযাব
তাৰক ব্ৰহ্ম ৰাম নামেৰ মহিমা অপাৰ,
ৰাম নাম তিনে জীৱেৰ গতি নাইৰে আৰ'
বোলো ৰাম ৰাম বোলো হৰি হৰি ।

মৈশাল গীত, মাহুত বন্ধু ভাওৱাল গীত, তুকখা, মুখোস নৃত্য আৰু হুদুম দেওঁৰ নৃত্য প্ৰাকবৈদিক যুগৰ পৰাই প্ৰচলিত হৈ আছে। ময়নামতী মৰিষমতী গীত তান্ত্ৰিক প্ৰধান । বাঁশ পূজাৰ গীত শৈৱ প্ৰধান । সোণাৰায়ৰ গীত কোচ মুছলমানৰ যুটীয়া অৱদান । সোণাৰায় পূজাৰ গীত এফাকি -

সোণাৰায়েৰ দক্ষিনা দিতে লাগে পূৰ্ণ কুলা ধান
তাৰ উপৰে লাগে যোৰা গুৱা পান,
গুৱাৰ কাঙালী নাহই, গুৱাৰ কথা কই,
দেশ ব্যৱহাৰেৰ কথা কয়া দিয়া যাই ।

আনহতে কাৰ্ত্তিক পূজাৰ গীত আৰ্য্য আৰু ম্লেচ্ছৰ সংমিশ্ৰণত সৃষ্টি । কাৰ্ত্তিক পূজাত যিবোৰ গীত পৰিবেশন কৰা হয় সেই বোৰ অতি ৰসাত্মক আৰু হাস্যৰস পূৰ্ণ । এফাকি কাৰ্ত্তিক পূজাৰ গীত —

কাতিকা কান্দে কাতিকা কান্দে
হাতে ধনু লয়া ।
অ' কাতিকা এইবাৰো নহইল তোৰ বিয়া
এইবাৰ উঠিব ডেঙৰা অমুকক দিয়া
কাতিকা কান্দে কাতিকা কান্দে
হাতে ধনু লয়া
আৰ বাৰ তোৰ বিয়া হব
চ'ট বইনক দিয়া
অ' কাতিকা এইবাৰো নাহইল তোৰ বিয়া ।

OKDISCD

কিন্তু বৰ্ত্তমান পুৰনি সভত্যা সংস্কৃতিৰ পৰিৱৰ্ত্তন ঘটি এই নৃত্যগীত প্ৰায় লোপ পোৱাৰ দৰে হৈছে আৰু নতুন নতুন গীত মাতৰ প্ৰচলন হব ধৰিছে।

- ঔৰি ঔৰি।

মহো যায় মচমচেয়া,
এন্ডাৰ গাছত গাও ঘেচটেয়া।
শুঙাল গাছেৰ ফয়তা,
মহ মাৰিলং ছয়টা
মহৰে তেলে,
বাৰো বাতি জ্বলে।
বাৰো বাতি তেৰো কামি
বছৰে বছৰে মাগং আমি।

এই গীত ফাকি এওৰি বা ঔৰি মাগা বা মহ'হ গীতৰেই এফাকি। শালী খেতি চপোৱাৰ পিছতেই গাওঁৰ ডেকা ল'ৰা বিলাকে ৰাতি গৃহস্থৰ ঘৰে ঘৰে এই গীত পৰিবেশন কৰে আৰু গৃহস্থই ধান দিয়ে। খেল ধেমালিতো সৰু সৰু ল'ৰা ছোৱালী বোৰে নানা ধৰণৰ গীত গীই গাই নানা ধৰণৰ খেল খেলে।

খেলাৰ গীত ঃ-

ইছ্নন, বিছ্নন ধাৰকা বিছ্নন
মৌ পৰে না চিলা পৰে
ৰাজাৰ বেটী চাউল চুকে
চাউল চুকিতে চাউল চুকিতে
হইল বেলা,
চিদল মাছ ৰান্দেক এলা
তাতে আছে মঙ্গল কাঁটা
মঙ্গল কাঁটা লৰে চৰে
আই কুমাৰীৰ ডাক পৰে
এলেৰে বেলেৰে
ফুল তুলিবাৰ যাঙৰে
ৰাজা ঘৰেৰ শ্ৰীপাট
কাটং কি নাকাটং ধাচ্।

নিচুকনি গীত বোৰ প্ৰত্যেক সমাজতে প্ৰচলিত হৈ আছে। অতীজৰে পৰাই এই গীত সমূহে সমাদৰ লাভ কৰি আহিছে। নিচুকনি গীত বোৰক ৰাজবংশী ভাষাত নিন্দালি গীত বুলি কোৱা হয়। কণ কণ শিশু সকলক টোপনি নিয়াবৰ বাবে এই গীত বোৰ সুমধুৰ সুৰেৰে এনেদৰে গোৱা হয় -

আয়ৰে নিন্দৰালি আয় আয়
হাটেৰ নিন্দ বাটেৰ নিন্দ

আমাৰ মাইঅ'ৰ চকুত আয়
দৌৰিয়া দৌৰিয়া আয়।

কিন্তু অতি পৰিতাপৰ বিষয় এয়ে যে বৰ্ত্তমান এই গীতমাত বোৰ পুথিত হে আৱদ্ধ হৈ পৰিছে। ঠিক সেইদৰে আগৰ দিনত নৃত্য গীতত ব্যৱহাৰ হোৱা বাদ্য যন্ত্ৰ সাৰিন্দা, ঢোল, কৰতাল, দোতৰা আদিৰ ঠাইত হাৰমনিয়াম, তবলা, গীতাৰ মেণ্ডোলিয়ান, গ্ৰামোফন, টেপৰেকৰ্ডৰ আদিৰ প্ৰচলন বেছি হব ধৰিছে। পশ্চিমীয়া কলা কৃষ্টি অৰ্থাৎ হিন্দী চিনেমাৰ নাচ গানৰ প্ৰতি বেছি আকৰ্ষণ বাঢ়িছে।

কোচ-ৰাজবংশী ভাষাত প্ৰচলিত শ্লোক বা প্ৰবচন ঃ

বক্তাৰ বাকচাতুৰ্য্য আৰু শ্ৰোতাৰ চিন্তা শক্তিৰ উৎকৰ্ষ সাধনাৰ্থে ৰাজবংশী ভাষাৰ শ্লোক বা প্ৰবচন বোৰে সাহিত্য ভৰাঁল চহকী কৰিছে। এই শ্লোক বোৰ সাধাৰণতে মানুহৰ মনোৰঞ্জনাৰ্থে ব্যৱহাৰ হয়। যেনে উদাহৰণ -

(১) হাতীৰ দাঁত কদমেৰ পাত
এই শেলুক বুজাবা নাপাৰিলে
গাধাৰ জাত।

(২) আকাশত ঘৰ, পাতালত দুৱাৰ
হুলুক পুচুক কৰে ৰাজাৰ কুমাৰ

(৩) আলি আলি যায়,
মাথা ভাঙি চায়।

(৪) এক ডাল খেৰে,
ঘৰটা বেৰে।

(৫) ক'ত যাইচৰে বুঢ়াৰ বেটা
কান্দত কুঠাৰ লয়া -
গাছ নাই তাৰ ফল আছে
কি কাটিবি যায়া ?

কোচ-ৰাজবংশী সকলৰপূজা পাৰ্বন ঃ

পূজা পাৰ্বনৰ ক্ষেত্ৰত কোচ-ৰাজবংশী জাতি খুউৱ সচেতন। শিৱ পাৰ্বতী হ'ল কোচ সকলৰ পৰম আৰাধ্য দেৱতা। শিৱ পাৰ্বতীৰ পূজা প্ৰায় সকলোৰে ঘৰে ঘৰে হয়। ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ অন্যতম অঙ্গ শিৱ শক্তি সংস্কৃতি বুলিও ক'ব পাৰি। শিৱ পূজাৰ ওপৰিও সন্যাসী পূজা, সুবচনী পূজা বিষহৰি (মনসা) পূজা, নৃসিংহ দেৱতা, ৰাধাকৃষ্ণ, কাতিকা পূজা, বাশ পূজা, সত্য নাৰায়ণ পূজা, হুদুম পূজা, সোনাৰায় পূজা, উল্লেখ কৰিব পাৰি। এই উল্লেখযোগ্য পূজা বোৰ বিশেষ বিশেষ কিছুমান উদ্দেশ্য আগত ৰাখি কৰা হয়। যেনে - হুদুম দেও পূজা বৰষুণৰ বাবে কৰা হয়। এই পূজা কোনো বৈদিক পূজা নহয়। এই পূজাত পুৰোহিতৰ প্ৰয়োজন নাই। এই পূজাৰ কোনো নিৰ্দ্দিষ্ট দিন বা তাৰিখ নাই।

OKDISCD

হুদুম দেও বৰষুণ দেৱতা। স্ত্ৰী আচাৰেৰে এই পূজা কৰা হয় । প্ৰথা মতে পথাৰ বা নদীৰ পাৰত হুদুম দেও প্ৰতীক ৰূপে হুদু চৰাই এটা ৰাখে আৰু এই চৰাইৰ পৰাই হুম দেও নাম টো আহে বুলি বিশ্বাস। আনহাতে কাৰ্ত্তিক পূজাও পুৰোহিত অবিহনে কাতি সংক্ৰান্তিৰ দিনা তিৰোতা সকলে অনুষ্ঠিত কৰে। সন্তান কামনা কৰাই এই পূজাৰ মূল উদ্দেশ্য যদিও শস্যাদি আৰু সুপাত্ৰ লাভৰ বাবেই এই পূজা কৰা দেখা যায় । পৌষ সংক্ৰান্তিৰ দিনা ৰাখাল হঁতে সোণাৰায় পূজা কৰে । সোণাৰায় পূজা হ'ল ব্যাঘ্ৰ পূজা । লোক বিশ্বাস যে এই পূজা কৰিলে মানুহ দুনুহ আৰু গৰু, মহ সকলো নিৰাপদে থাকিব পাৰে। পূজাৰ বাবে গোটেই পুহ মাহটো সোণাৰায়ৰ প্ৰতিকৃতি ডোৰ এডাল লগত লৈ ঘৰে ঘৰে মাগি ফুৰি শেষত এখন মুকলি ঠাইত এই পূজা কৰে ।

পূজা পাৰ্বনৰ বাহিৰেও আন বহুতো লোক আছে যি সকলে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ দেৱৰ বৈষ্ণৱ ধৰ্ম গ্ৰহণ কৰি ভাগৱতী বৈষ্ণৱ ধৰ্মাৱলম্বী হৈ পৰিছে । আনহাতে খৃষ্টান ধৰ্মই গোটেই দেশতে প্ৰসাৰতা লাভ কৰিলেও খুইব কম সংখ্যক ৰাজবংশীলোকে ধৰ্ম গ্ৰহণ কৰিছিল । এয়া সত্যযে কোচ-ৰাজবংশী সকল খুউব আত্ম সচেতন । হিন্দু সকলৰ মাজত প্ৰচলিত নানা দেৱদেৱীৰ পূজা যেনে - দুৰ্গা পূজা, লক্ষ্মী পূজা, কালী পূজা, গণেশ পূজা সৰস্বতী পূজা ইত্যাদি পূজাবোৰ কম বেছি পৰিমাণে প্ৰত্যেক কোচ-ৰাজবংশীৰ ঘৰে ঘৰে প্ৰচলন আছে ।

ইতিহাস প্ৰসিদ্ধ কোচ-ৰাজবংশী জাতি দেশ স্বাধীন হোৱাৰ পিছত সংখ্যা লঘিষ্ঠত পৰিণত হৈছে । সামাজিক বা ৰাজনৈতিক ক্ষমতা কমি গৈছে । প্ৰতিযোগী মনোভাৱৰ অভাৱৰ বাবে বেপাৰ বাণিজ্য, অফিচ আদালতত স্থান কমি গৈ আছে । অৰ্থনৈতিক দিশত পিছপৰি থকাৰ বাবে কোনো ধৰণৰ উন্নতি কৰিব পৰা নাই। নিজ ভাষা কৃষ্টি সংস্কৃতি জীয়াই ৰখাৰ আৰু উন্নতি কৰাৰ কোনো চেষ্টা নাই আৰু ক্ষমতাও নোহোৱা হৈ আহিছে। উদাসীন মনোভাৱ লৈ এটা জাতি জীয়াই থকাটো অতি কষ্টকৰ। আগৰ সেই ইতিহাস প্ৰসিদ্ধ কোচ-ৰাজবংশী জাতিৰ কৃষ্টি সংস্কৃতিক পুনৰ জীৱন দান দিয়াৰ দায়িত্ব আৰু কৰ্ত্তব্য আহি পৰিছে বৰ্ত্তমানৰ যুৱ সমাজৰ কান্ধত। ইতিহাস প্ৰসিদ্ধ বুৰঞ্জীৰ সোনালী পাতত জিলিকি থকা এই কোচ-ৰাজবংশী জাতিৰ শৌৰ্য্য-বীৰ্য্য ঘুৰাই আনিবই লাগিব আৰু এই শৌৰ্য্য-বীৰ্য্য ঘূৰি আহিব যদিহে ইয়াৰ কৃষ্টি সংস্কৃতি পুনৰ ন-ৰূপত জীৱন দান দিয়া যায়। কৃষ্টি-সংস্কৃতিৰ যোগেদিহে এটা জাতিৰ পৰিচয় পাব পাৰি । গতিকে দেখা যায় যে এটা জাতি বা সম্প্ৰদায় যদি গুণে কৰ্মে হীন হয় তেন্তে চৰকাৰী প্ৰচেষ্টাৰ দ্বাৰাও যদি এটা জাতিৰ উন্নতিৰ প্ৰয়াস কৰা যায় এয়া কোনো গণতন্ত্ৰ বিৰোধী নহয় । আনহাতে নৈতিক বিৰোধৰ সৃষ্টি নকৰি বৰং জাতীয় প্ৰেৰণা যোগোৱাত হে সহায় কৰিব ।

(ধুবুৰী জিলাৰ ভকত পাৰা, চাপৰ নিবাসী ইন্দিৰা সিংহ জনপ্ৰিয় লোক শিল্পী)

সাংস্কৃতিক প্ৰেক্ষাপটত কোচ ৰাজবংশী মহিলা সকল

প্ৰিয় তালুকদাৰ

অসমৰ কোচ ৰাজবংশী সকল বৃহৎ মংগোলীয় জনগোষ্ঠীৰ লোক। অসমৰ ধুবুৰীৰ পৰা শদিয়াললৈ সৰ্বত্ৰতে এই জনগোষ্ঠীৰ লোক সকল সিঁচৰতি হৈ আছে যদিও এক মাত্ৰ অবিভক্ত গোৱালপাৰা জিলাৰ কোচ ৰাজবংশী সকলৰ নিজস্ব দোৱান, সংস্কৃতি, সাহিত্য আছে। এওঁলোকৰ কথিত দোৱানটি ৰাজবংশী ভাষা ৰূপে সমাদৃত। প্ৰাক্-বৈষ্ণৱ যুগ, বৈষ্ণৱ যুগৰ সাহিত্য ৰাজি আনকি দশম দ্বাদশ শতিকাৰ চৰ্যাগীতৰ মাজতো ৰাজবংশী ভাষাৰ নিদৰ্শন পোৱা যায়। ধ্বনি তাত্বিক বৈশিষ্টৰে এই ভাষাটি সমৃদ্ধ। এই জনগোষ্ঠীৰ লোক সকলৰ মাজত হুদুম পূজা, বাঁশ-পূজা, কাৰ্তিক পূজা, সোনাৰায় পূজা, গোৰক্ষনাথৰ পূজা আদি ভালে মান লোক দেৱতাকে পূজা-অৰ্চনা, এউৰি, কুশান < কোচ + গান, মাৰৈ গান, ভাৰীগান বা মুখোচ নৃত্য, দ'তৰা পালা গান, গোৱালনী নাচ আদি বাৰে-বৰনীয়া নৃত্য-গীত ; কেৰখা, ডাইনী, মাচাং, মুৰিয়া মাচাং, দেওানি, বীৰা আদি নানা দেও-ভূতৰ বিশ্বাস আছে। এওঁলোকৰ মাজত তন্ত্ৰ-মন্ত্ৰ, জাপ-জৰীৰ বিশ্বাস আজিও বিদ্যামান।

এই বোৰৰ উপৰিও কোচ ৰাজবংশী সকলৰ মাজত নিজস্ব খানা খাদ্য, পিঠা-পনা, সাজ-পাৰ আ-অলংকাৰৰ ব্যৱহাৰ আছে। যুগৰ পৰিবৰ্তনৰ লগে লগে উল্লেখিত বৈশিষ্ট, পৰম্পৰা বোৰ লাহে লাহে বিলুপ্ত হ'ব ধৰিছে। একালৰ শৌৰ্য্য-বীৰ্য্যশালী প্ৰৱল পৰাক্ৰমী জনগোষ্ঠীটোৱে সময়ৰ সোঁতত আজি ৰাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক, সামাজিক দৈন্যতাত তিল-তিলকৈ ভুক্তিব ধৰিছে। সেয়ে আত্মনিয়ন্ত্ৰণৰ কাৰণে এওঁলোকে মাজে সময়ে খংশিঙা বজাব ধৰিছে।

সম্পূৰ্ণ জনজাতি বৈশিষ্ট সম্পন্ন কোচ ৰাজবংশী সকলৰ মাজত পিতৃ প্ৰধান সমাজ ব্যৱস্থা আছে। নাৰী চিৰকাল মাতৃ স্বৰূপা, ত্যাগ আৰু কৰুণাৰ প্ৰতিমূৰ্ত্তি। ৰাজবংশী মহিলা সকল ইয়াৰ ব্যতিক্ৰম নহয়। এওঁলোক অতি সহজ সৰল আৰু অতিথি পৰায়ণ। 'পাটানি' ৰাজবংশী মহিলাৰ বৈশিষ্ট্য পূৰ্ণ একবস্ত্ৰ। বড়ো মহিলা সকলে 'দখনা' পিন্ধাৰ প্ৰায় একে আহিতে ৰাজবংশী মহিলা সকলে ৬ হাত দীঘল আৰু ৩ হাত বহলৰ 'পাটানি' খন বুকুত মেঠনি মাৰি ভৰিৰ কলাফুলৰ ওপৰলৈ পিন্ধে। 'পাটানি'ৰ আঁচলৰ মেঠনিয়ে বুকুচোলাৰ কামকৰে। ৰঙ-বিৰঙৰ পাটানিৰ পৰিবৰ্তে সচাৰাচৰ হালধীয়া ৰঙৰ পাটানি পিন্ধিবলৈ ভাল পায়। পাটানিত সাধাৰণতে কোনো ধৰণৰ নক্সা, বা ফুল-জালি নাথাকে, আৰু ২ ইঞ্চিমান বহলৰ এটা পাৰি থাকে। কিন্তু কোনো কোনো অঞ্চলৰ পাটানিত ফুল আৰু নক্সাৰ ব্যৱহাৰ দেখা যায়। সাম্প্ৰতিক কালত পাটানিৰ লগত ব্লাউজ পৰিধান কৰা দেখা যায় যদিও অতীজৰ ৰাজবংশী মহিলা সকলে ব্লাউজ পৰিধান কৰা নাছিল। মান্যজনক বা বৰজনাক দেখিলে মূৰত ওৰণি লোৱা দস্তুৰ ৰাজবংশী মহিলা সকলৰ মাজত আজিও বৰ্ত্তমান। অসমৰ অন্যান্য ঠাইৰ মহিলা সকলে চাঁদৰ বা

OKDISCD

শাৰী আঁচলেৰে ওৰণি লয়। ওৰণিৰ ক্ষেত্ৰত ৰাজবংশী মহিলা সকলৰ এটি বৈশিষ্ট্য পৰিলক্ষিত হ
মূৰত ওৰণি লবলৈ পিঠিৰ ফালৰ পৰা দুয়োকান্ধত ওলোমাই হালধীয়া ৰঙৰ 'আওচা' (গামো
পৰিধান কৰে। প্ৰয়োজনত সেই 'আওচা' খনেৰে মূৰ ঢাকি বা ওৰণি লৈ মান্যজনক সন্মান প্ৰদ
কৰে। কৰ্মব্যস্ত মহিলা সকলে আকৌ 'আওচা' খন মূৰত মেৰিয়াই লয়।

বিবাহিতা ৰাজবংশী সকলে মূৰত বিভিন্ন ধৰণে খোপা বান্ধে। খোপাৰ বিভিন্ন নাম আছে যে
ঢোলৰ আকৃতি "ঢালুৱা" টুনী চৰাইৰ বাহৰ আকৃতি, "টুনী" খোপা, ঘিলাৰ আকৃতিৰ "চেপ্টা" খো
পিছফালৰ পৰা চুলি কোচা আগলৈ আনি বন্ধা "মচ্ৰা" খোপাই প্ৰধান। নাকৰ একাষে ফুটা কৰি নাক
নাকফুল, নত্, নাকবালি আদি সোণ ৰূপৰ অলংকাৰ পৰিধান কৰে। ইয়াৰোপৰি কাণত কাণফুল, দু
পাশা, মাক্ৰি, কদম, ফুলকড়ি, কাণবালা, জুন্কা আদি পিন্ধে। সোণৰূপৰ আ-অলংকাৰ সমগ্ৰ নাৰী
হেপাহৰ বস্তু। ৰাজবংশী মহিলা সকলে সোণ ৰূপেৰে গঢ়া চিটিহাৰ, চন্দ্ৰচটি হাৰ, গজমতি হা
ডলিহাৰ, হাচা আদি ডিঙিত পৰিধান কৰে। হাতত সোণ ৰূপৰ খাৰু, বালা, শাখা পৰিধান কৰ
উপৰিও ৰাজবংশী বিবাহিতা মহিলা সকলে শংখৰ শাখা পৰিধান কৰাতো সামাজিক ভাৱে বাধ্যতামূল
শংখৰ শাখা পৰিধান কৰা দস্তৰটো অবিভক্ত গোৱালপাৰাৰ বাহিৰে অন্যঠাইৰ মহিলাৰ মাজত না
শংখৰ শাখা নিপিন্ধিলে কোনো ৰাজবংশী মহিলাই সমাজৰ জ্ঞাতিভুক্ত হ'ব নোৱাৰে। তেনে মহিল
হাতে সমাজৰ কোনো লোকে আনকি স্বামীয়েও আহাৰ গ্ৰহণ নকৰে। জন বিশ্বাস মতে তিৰোত
হাতৰ শংখৰ শাখা ভঙাটো অমংগলজনক। শাখা সেন্দুৰ স্বামীয়ে হেনো কিনি দিব নাপায় তে
কৰিলে স্বামীৰ আয়ু ক্ষয় হয় বুলি বিশ্বাস।

ৰাজবংশী মহিলা সকলৰ অন্যতম এটি বৈশিষ্ট হ'ল এয়ে যে বড়ো মহিলা সকলৰ দ
এওঁলোকও "পাইন্চাৰে (দীঘল গামোচা) কেঁচুৱাক বোকোচাত বান্ধি ডাঙৰ দীঘল কৰে। প্ৰয়ো
অনুসৰি বোকোচাত বয়বস্তু কঢ়িয়াই। দেও-ভূত, অপায়-অমংগলৰ পৰা পৰিত্ৰাণ পাবলৈ এই জনগোষ্ঠী
তিৰোতা সকলে কমৰত "শিকৈ" এবিধ ৰচী পিন্ধা প্ৰথা আজিও আছে। আঢ্যৱন্ত পৰিয়ালৰ মহি
সকলে কমৰত "শিকৈ"ৰ উপৰিও সোণৰূপৰ বনকৰা "কমৰগোট, শিকল, ভৰিত" পাওপাতা, ঠেং
ঠেঙখাৰু আদি বিবিধ অলংকাৰ পৰিধান কৰে। সৰ্বসাধাৰণে বাহুত বটিয়া আৰু গলত জাপজৰী পি

বিয়াৰ কইনাই ৰঙাশাৰী পৰিধান কৰাটো প্ৰচলিত পৰম্পৰা। সময়ৰ সোঁতত উল্লেখি
সাজপাৰ-আ-অলংকাৰৰ কিছু পৰিবৰ্ত্তন হ'ব ধৰিছে। বিবাহিতা সধবা মহিলা সকলে বাৰে খৰত হু
পূজা পাতি নৃত্য-গীতেৰে ধৰিত্ৰীৰ বুকুত বৰ্ষা নমাবলৈ প্ৰয়াস কৰে। কাতি-আঘোণৰ দোমাহীৰ দি
লৌকিক আচাৰ পদ্ধতিৰে কাতি ঠাকুৰক পূজা অৰ্চনা কৰি নৃত্য কৰে। কাতিকা গায়। কাতিকা পূজ
অন্তৰালত লুকাই আছে নিঃসন্তন নাৰীৰ মাতৃত্ব লভাৰ আকুল বাসনা।

(প্ৰিয় তালুকদাৰ শক্তিআশ্ৰম উচ্চতৰ মাধ্যমিক আৰু বহুমুখী বিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ)

মহামানৱ চিলাৰায়ৰ সন্ধানত

বুদ্ধেশ্বৰ ৰায়

প্ৰাগ ঐতিহাসিক যুগত মঙ্গোলীয় নামৰ মানৱ ফৈদ এটাই হিমালয়ৰ উত্তৰ-পূৱ গিৰি পথেৰে উত্তৰ-পূৱ ভাৰতত প্ৰৱেশ কৰিছিল। এই ফৈদৰ সামগ্ৰিক নাম আছিল বড়ো। বড়ো ফৈদৰ পৰাই ক্ৰমে নগা, মেচ, কোচ, ডিমাচা, গাৰো, ৰাভা, চুটিয়া, ভূটিয়া, লালুং বা টিৱা, হাজং, টিপ্ৰা ইত্যাতি জনগোষ্ঠীবোৰৰ সৃষ্টি হয়। এই জনগোষ্ঠীবোৰেই উত্তৰ-পূৱ ভাৰতৰ নৃ-গোষ্ঠী, ভূমিপুত্ৰ, তথা খিলঞ্জীয়া। যুগ আৰু সময়ৰ বিৱৰ্ত্তনত তেঁওলোকৰ বাহিৰেও বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ লোক সকল উত্তৰ-পূৱ ভাৰতত প্ৰৱেশ কৰিছিল। তাৰে ভিতৰত সপ্তম-অষ্টম শতিকাত প্ৰৱেশ কৰিছিল আৰ্য্যসকল। ত্ৰয়োদশ শতিকাৰ প্ৰথম দশকত আহোম সকল।

ত্ৰয়োদশ শতিকাত মুছলমান সকল। এনে প্ৰক্ৰিয়াৰ মাজতে বিভিন্ন জাতি উপ-জাতি সত্বাই বিভিন্ন ঠাইৰ ৰাজ্য প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ প্ৰয়াস কৰিছিল আৰু সফল হৈছিল। সেই সকলৰ ভিতৰত উল্লেখযোগ্য হ'ল ১৩ শ শতিকাত অবিভক্ত অসমৰ পূৱ দিশে তথা সোৱণশিৰিৰ পূৱে ডিচাঙৰ আশে পাশে চুটিয়া সকলোৰ ৰাজ্য। ইয়াৰ দক্ষিণ-পশ্চিমৰ এটা অংশত স্বাধীন ভাবে বসবাস কৰি আছিল বৰাহী, মৰাণ আৰু বড়ো জনজাতিৰ লোক সকল। ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ দক্ষিণ পাৰে কলং আৰু পৰৱৰ্তী অঞ্চল তথা ধনশিৰি উপত্যকাৰ পৰা উত্তৰ কাচাৰলৈ ডিমাচা, কছাৰি সকলে ৰাজত্ব কৰিছিল। কছাৰি ৰাজ্যৰ পশ্চিম আৰু উত্তৰে আছিল ভূঞা সকল। ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উত্তৰ পাৰে হাবুবু আৰু দক্ষিণে দিখৌ মুখ তথা শিমলু গুৰিলৈ আছিল ত্ৰয়োদশ শতিকাৰ প্ৰথম দশকত ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাত প্ৰৱেশ কৰা আহোম সকলৰ ৰাজ্য। পৰৱৰ্তী কছাৰী, বৰাহী, মৰাণ, চুটিয়া ৰাজ্যৰ লগতে টিপমিয়া, খাম-জাং আইতান সকল আহোম ৰাজ্যৰ অধীন হয়। পিছলৈ পূৱে শদিয়াৰ পৰা পশ্চিমে কলং নৈ লৈ আহোম ৰাজ্যৰ সীমা নিৰ্ণয় হয়।

সেইদৰে পূৱে কলং নৈ, পশ্চিমে কৰতোৱা নৈ, উত্তৰে হিমালয়, দক্ষিণে মৈমনসিং, ৰংপুৰ লৈ থকা বিশাল ভূ-খণ্ড আছিল সমগ্ৰ উত্তৰ-পূৱ ভাৰতৰ সৰ্বদিশত সৰ্বকালৰ বাবে ভাষা, সাহিত্য, কলা-কৃষ্টি, সভ্যতা-সংস্কৃতিৰ বৰভেটি নিৰ্মাতা কামৰূপ-কমতা ৰাজ্য। ইতিহাস প্ৰসিদ্ধ কোকৰাঝাৰ জিলা সদৰ চহৰৰ পৰা ৩০ কিঃ মিঃ উত্তৰে অৱস্থিত চিকনাঝাৰত হাৰিয়া মণ্ডলৰ ঔৰষত জন্ম গ্ৰহণ কৰা বিশ্ব সিংহই ষোল্ল শতিকাৰ প্ৰথম দশকত কামৰূপ কমতা ৰাজ্যৰ ভেটি স্থাপন কৰে। তেওঁ বাৰ ভূঞা সকলক অধীনস্থ কৰি গৌড়ৰ নাচিৰুদ্দিন চাহক পৰাস্ত কৰি কোচ বিহাৰৰ পৰা ১৪ মাইল দক্ষিণ পশ্চিমে কামৰূপ কমতা ৰাজ্যৰ ৰাজধানী চিকনাঝাৰৰ পৰা স্থানান্তৰ কৰিছিল। বিশ্ব সিংহই ১৪৯৬ খ্ৰীষ্টাব্দৰ পৰা ১৫৩৩ খ্ৰীষ্টাব্দ পৰ্যন্ত কামৰূপ কমতা ৰাজ্য শাসন কৰিছিল।

OKDISCD

বিশ্ব সিংহ এজন মহান হিতৈষী, বিৰাট যোদ্ধা, সু-দক্ষ সংগঠক, ন্যায় পৰায়ন, সু-দক্ষ শাসক, অসাধাৰ সাহসী, অতিশয় ধাৰ্মিক, সহিষ্ণু, আকাশলংঘী লক্ষ্যৰে দুঃ সাহসীক কাৰ্য্যৰ জীৱন্ত প্ৰতীক। সেয়ে নৰনাৰায়ণ আৰু চিলাৰায় বংশানুক্ৰমে মহৎ গুনৰ অধিকাৰী আছিল বুলিব পাৰি। বিশ্ব সিংহ নিজ সন্তান সকলক যুদ্ধৰ কলা-কৌশল, মল্ল-যুদ্ধ, শাস্ত্ৰাধ্যয়ন, অস্ত্ৰ-শস্ত্ৰ চালনা, অশ্বাৰোহন, ঢাল তৰোৱাল, ধনুকাড়, আগ্নেয়াস্ত্ৰ চালনা আদিৰ প্ৰশিক্ষণ দিছিল। বিশ্বসিংহই মল্লদেৱ তথা নৰনাৰায় আৰু শুক্লধ্বজ তথা চিলাৰায়ক অধিক উচ্চ শিক্ষাৰে জ্ঞানী আৰু সু-শিক্ষিত কৰাৰ বাবে কাশ তথা বাৰানসীলৈ পঠিয়াইছিল। বিদগ্ধ পণ্ডিত-সন্যাসী ব্ৰহ্মানন্দ স্বামী আছিল তেঁওলোকৰ শিক্ষাগুৰু তেঁওলোক শাস্ত্ৰজ্ঞান, অস্ত্ৰৰ বিষয়ে জ্ঞান, ৰাজনীতি, জ্যোতিষ শাস্ত্ৰ, অংক শাস্ত্ৰ, দৰ্শন, ব্যাকৰ ইত্যাদিৰ ওপৰত সুদীৰ্ঘ ১২ বছৰ বাৰানসীত শিক্ষা লাভ কৰিছিল।

ইতিহাসৰ পৰা জনা যায় যে নৰনাৰায়ণ চিলাৰায়ৰ পিতৃ বিশ্ব সিংহই গৌড় দেশৰ দুগৰাক ৰাজকুমাৰী ক্ৰমে হেমপ্ৰভা আৰু পদ্মাৱতীক বিয়া কৰায়। সেই সুত্ৰে হেমপ্ৰভা আছিল নৰনাৰায় আৰু পদ্মাৱতী আছিল শুক্লধ্বজ তথা চিলাৰায়ৰ মাতৃ। তেওঁলোকক ধাত্ৰী মাতৃ ৰতনীয়ে ভালদৰে যত্ন লৈছিল। ১৫৩০ চনত বিশ্বসিংহৰ মৃত্যু হয়।

পিতৃৰ বিয়োগৰ সময়ত নৰনাৰায়ণ চিলাৰায় কাশী তথা বাৰাণসীত অধ্যয়নৰত হৈ আছিল তেঁলোকৰ অনুপস্থিতিৰ সুযোগ লৈ তেঁওলোকৰে ভাতৃ নৰসিংহই কামৰূপ কমতা ৰাজ্যৰ ৰজা হয়। এই খবৰ পাইয়ে তেঁওলোক বাৰানসীৰ পৰা ঘূৰি আহে আৰু নৰসিংহক যুদ্ধ্যত পৰাস্ত কৰে ১৫৩০ খ্ৰীষ্টাব্দত নৰনাৰায়ণ কামৰূপ-কমতা ৰাজ্যৰ ৰজা হয় আৰু ভাতৃ চিলাৰায় যুৱৰাজ তথ প্ৰধান মন্ত্ৰী আৰু সৈন্য বাহিনীৰ সৰ্বাধিনায়ক নিযুক্ত হয়। গুৱাহাটীৰ নিকটৱতী ঠাই পাণ্ডুৰ শক্তিশালী ভূ-স্বামী প্ৰতাপ ৰায় ভূঞাৰ দুই কন্যা ভানুমতি আৰু চন্দ্ৰ প্ৰভা অতিশয় ৰূপৱতী আৰু ধাৰ্মিক আছিল। যথাক্ৰমে ভানুমতীক নৰনাৰায়ণ আৰু চন্দ্ৰ প্ৰভাক চিলাৰায়ে বিয়া কৰায়। বিভিন্ন উৎসৰ পৰা জনা যায় যে চিলাৰায়ৰ ১০০ জনী পত্নী আছিল। চন্দ্ৰ প্ৰভাৰ উপৰিও শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱে ৰসিক সুজন বুলি প্ৰশংসা কৰা ৰাম ৰায়ৰ জিয়াৰী কমলা প্ৰিয়াকো পিছলৈ চিলাৰায়ে সত্ৰশালত বিয়া কৰায়।

চিলাৰায়ৰ— শুক্লধ্বজ, শুক্লদেৱ, সংগ্ৰাম সিংহ, সমৰ সিংহ ইত্যাদি নাম থাকিলেও তেঁও চিলাৰায় নামাৰে ভূৱন বিখ্যাত। এডোৱাৰ্ড গেইটে তেঁওক 'কাইট কিং' বুলি অভিহিত কৰিছে চিলনীৰ দৰে অপ্ৰত্যাশিত ভাবে শত্ৰুপক্ষৰ ওপৰত জপিয়াই পৰাৰ বাবে তেঁও চিলাৰায় নামে জনাজাত। সুঠাম শুকুলা চেহেৰাৰ বীৰজনে শুকুলা ঘোঁৰাত উঠি শুকুলা পোছাকেৰে হাতত শুকুলা পতাকালৈ কোঁচ সৈন্য বাহিনীৰ সৰ্বাধিনায়ক শত্ৰু বা দেশ জয় কৰা বাবে তেঁওক শুক্লধ্বজ নাম দিয়া হৈছিল। বিশ্ব বিখ্যাত ঐতিহাসিক আৰ্নল্ড টয়নবিয়ে বিশ্বৰ সৰ্বকালৰ সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ তিনিগৰাকী বীৰৰ ভিতৰত চিলাৰায় এজন বুলি মন্তব্য কৰিছে। আন দুগৰাকী হ'ল ক্ৰমে সত্ৰপতি শিৱাজী

আৰু নেপলিয়ন বোনাপাৰ্টি। চিলাৰায় আছিল কোচ শক্তিৰ সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ প্ৰতিভূ মহাৰাজ নৰনাৰায়ণৰ প্ৰধান মন্ত্ৰী, সংযুক্ত সৈন্য বাহিনীৰ সৰ্বাধিনায়ক, কামৰূপ কমতাৰ যুৱৰাজ। মহাপুৰুষ শংকৰদেৱৰ দৰেই চিলাৰায় আছিল সৰ্বগুণী আৰু মহান বিচক্ষণ পুৰুষ। ভাৰত উপমহাদেশত চিলাৰায়েই আছিল গেৰিলা ৰণ-কৌশলৰ পিতৃ পুৰুষ। ১৫৬৩ -৬৪ চনতেই একুৰি বচা বচা উচ্চ প্ৰশিক্ষণ প্ৰাপ্ত অশ্বাৰোহী সৈন্যৰ দ্বাৰাই নিশাৰ ভাগতে সেই সময়ৰ কছাৰী ৰাজ্যৰ ৰাজধানী মাইবং দখল কৰিছিল। সেইটোৱেই ভাৰতীয় উপ-মহাদেশত সৰ্বপ্ৰথম গেৰিলা আক্ৰমণ। চিলাৰায় আছিল ভাৰতীয় নৌ বাহিনীৰ জনক। বিশাল কোঁচ ৰাজ্যখনৰ প্ৰতিৰক্ষা আৰু শাসনভাৰ নৰনাৰায়ণে সংযুক্ত সৈন্য বাহিনীৰ সৰ্বাধিনায়ক, যুৱৰাজ চিলাৰায়ৰ হাতত অৰ্পণ কৰিছিল। চিলাৰায়ে সৈন্য বাহিনীক দুভাগত বিভক্ত কৰিছিল— স্থল বাহিনী আৰু নৌ বাহিনী। স্থল বাহিনীক আকৌ চাৰিটা ভাগত ভগোৱা হৈছিল, যেনে— পদাতিক, অশ্বাৰোহী, হস্তী বাহিনী, সেৱা বাহিনী। সেৱা বাহিনীৰ অন্তৰ্গত আছিল— ৰান্ধনি, পৰিবাহক, নাপিত, বৈদ্য, অভিযন্তা, কুশলী ইত্যাদি। লগত ৰাখিছিল— উট, গাধ, ঘোঁৰা আদি। দুজন এডমিৰেলৰ সহযোগত এক অতি শক্তিশালী নৌ বাহীনীও গঢ়ি তোলা হৈছিল।

নেপলিয়ন বোনাপাৰ্টে যেনেদৰে গোটেই ইউৰোপক এক কৰিবলৈ একেধাৰে তথা অবিৰত ভাৱে ২০ বছৰ যুদ্ধ কৰিছিল ঠিক তেনেদৰে— বিশ্ব মহাবীৰ চিলাৰায়েও ১৫৬৪ খ্ৰীষ্টাব্দ পৰ্যন্ত অবিৰত যুদ্ধ কৰি উত্তৰ পূৰ ভাৰত এক কৰিব বিচাৰিছিল। তেখেতৰ ৰাজ্য জয় কৰি ৰাজ ভোগ কৰাই একমাত্ৰ ইচ্ছা নাছিল। তেখেত আছিল বিভিন্ন জাতি-সম্প্ৰদায়, জাতি-উপজাতিক একতাৰ ডোলেৰে বান্ধিব বিচৰা ঐক্য বা সম্প্ৰীতিৰ জীৱন্ত প্ৰতীক। যিয়ে পূৰ্বাঞ্চলক এক কৰি শক্তিশালী ৰূপত গঢ়ি তোলাৰ সপোন দেখিছিল। তেখেত আছিল বিৰাট ব্যক্তিত্বৰ এক উজ্বল দৃষ্টান্ত। যাৰ সতে মানবীয় প্ৰমুল্য সমূহ একাকাৰ হৈছিল। প্ৰেম, দয়া, শান্তি, সম্প্ৰতী, সাম্য, ন্যায়, ধৰ্মনিৰপেক্ষতা, সহনশীলতা ইত্যাদি মানৱীয় গুনেৰে পৰিপুষ্ট আছিল। চিলাৰায়ে হাজোৰ ওচৰত ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ সোঁত পোন কৰিছিল। চিলাৰায় তাহানিৰ সময়ত জীৱ-জন্তুৰ বাবে চিকিৎসালয় স্থাপন কৰা, পথচাৰীৰ বাবে বিশ্ৰামাগাৰ নিৰ্ম্মাণ, কৃষি ক্ষেত্ৰৰ বাবে বিভিন্ন আঁচনি লোৱা, কুটীৰ উদ্যোগক উদ্‌গনি দিয়া আদি কাৰ্যই চিলাৰায় যে এজন মানৱ দৰদী মহান পুৰুষ তাক সহজে অনুমেয়। সামৰিক বিজয়ৰ সময়ৰ অন্তত নিজ ৰাজ্য উন্নতি কৰিবলৈ পৰাজিত ৰাজ্য সমুহৰ পৰা লগত লৈ আহিছিল অভিজ্ঞ চিকিৎসক, বাঢ়ৈ, অন্যান্য কলা-কুশলী লোক সকলক। পৰাজিত ৰাজ্যৰ প্ৰজা বা অঞ্চল সমুহক চিলাৰায়ে কাহানিও অত্যাচাৰ বা অৱহেলা কৰা নাছিল। সকলোৰে উন্নতিৰ হকে কাম কৰিছিল। প্ৰচণ্ড শক্তিশালী আহোম ৰাজ্য কছাৰী ৰাজ্য, খাছী ৰাজ্য, জয়ন্তীয়া ৰাজ্য, শ্ৰী হট্ট বা চিলেট, গাৰো, মণিপুৰ, ত্ৰিপুৰা, মৈমনসিং, ডিমৰীয়া আদিকো পদানত কৰিবলৈ চিলাৰায়ে সক্ষম হৈছিল।

কেৱল সেয়াও নহয় চিলাৰায় আছিল বিজ্ঞান আৰু কলাৰ পৃষ্ঠ পোষক। মহাৰাজ নৰনাৰায়ণে আৰু চিলাৰায়ে সমগ্ৰ উপমহাদেশৰ পণ্ডিত, কবি, সংগীতজ্ঞ সকলক ৰাজসভাত

আমন্ত্রন কৰি আনি উচ্চাসন দি প্ৰমাণ কৰে যে চিলাৰায়ে জ্ঞান আৰু কলাৰ পৃষ্ঠ পোষক আছিল যি সকল পণ্ডিত নৰনাৰায়ণৰ ৰাজসভাত উচ্চাসন পাইছিল তেওঁলোক যথাক্ৰমে ৰাম সৰস্বতী অনন্ত কন্দলী, পুৰুষোত্তম বিদ্যাবাগিশ, দেবনাথ ঠাকুৰ, পিতাম্বৰ সিদ্ধান্ত বাগিশ, কৰ্ণপুৰ, শ্ৰীধৰ দৈবজ্ঞ ; বকুল কায়স্থ, কেন্দু কলাই ইত্যাদি। সেইবাবে নৰনাৰায়নৰ ৰাজ সভাখন বিক্ৰমাদিত্যৰ ৰাজ সভাৰ লগত তুলনা কৰা হয়। উক্ত পণ্ডিত সকলে ৰচনা কৰা গ্ৰন্থ সমুহৰ ভিতৰত উল্লেখযোগ্য গ্ৰন্থ সমুহ হ'ল— প্ৰয়াগৰ ৰত্ন মালা ব্যাকৰণ, মহাভাৰতৰ অনুবাদ, কুলাচল বধ, বকাসুৰ বধ ব্যাসশ্ৰম, অংক, ভাগৱত দশম স্কন্ধ, সতীৰ চৰিত্ৰ। কোচ ৰাজ্যত থকা সময় ছোৱাত মহাপুৰুষ শংকৰদেৱ অমৰ কৰ্ম্মৰাজী সৃষ্টি কৰিছিল। সেইবোৰ হ'ল কীৰ্ত্তন-ঘোষা, ৰুক্মিনীৰ প্ৰেম কলহ আৰু ভৃগু পৰীক্ষা, ভাগৱত অনাদি পতন, বলিচলণ দশম, কুৰুক্ষেত্ৰ, কৃষ্ণ প্ৰয়ান, পাণ্ডৱ-নিৰ্জন সিদ্ধ-সম্বদ, উত্তৰাকাণ্ড ৰামায়ণ, ভক্তিৰ আকৰ, কালীয় দমন নাট, কৃষ্ণ গুণমালা, সীতা সয়ম্বৰ বৰগীত, ভটিমা ইত্যাদি। চিলাৰায়ৰ অনুৰোধত শংকৰদেৱে ৰাম বিজয় নাট ৰচনা কৰিছিল কোচ ৰাজ্যলৈ যি সময় ছোৱাত শংকৰদেৱৰ আগমন হৈছিল সেই সময়ছোৱাই অসমীয়া ভাষা সাহিত্য সংস্কৃতি আৰু সভ্যতাৰ ইতিহাস সৰ্ব্বোজ্বল সোণালী অধ্যায়। কোচ ৰাজ্যত দুই দহকৰে অধিক কাল একাধাৰে অতিবাহিত কৰা শংকৰদেৱে সাহিত্য আৰু সাংস্কৃতিৰ জগতত শংকৰদেৱে যি নৱজাগৰণৰ বিপ্লৱ আনিছিল সেয়া মূলত সম্ভৱ হৈছিল চিলাৰায় আৰু নৰনাৰায়ণৰ বাবে নৰনাৰায়ণ আৰু চিলাৰায় শাসন কালতেই অসমীয়া ভাষা সাহিত্য সংস্কৃতিয়ে উচ্চ শিখৰত আৰোহণ কৰিছিল। উল্লেখযোগ্য যে নৰনাৰায়ণ আৰু চিলাৰায়ৰ শংকৰদেৱক আহোম ৰজা আৰু ব্ৰাহ্মণ পণ্ডিত সকলৰ কোপ দৃষ্টিৰ পৰা ৰক্ষণা-বেক্ষণ দি নিৰাপত্তা দিছিল। নৰনাৰায়ণৰ ৰাজসভাত যি সকল পণ্ডিতে আসন পাইছিল সেই সকলৰ ভিতৰত শংকৰদেৱে সৰ্বোচ্চ আসন পাইছিল। কোচ ৰজা নৰনাৰায়ণ আৰু যুৱৰাজ চিলাৰায়ে শংকৰ মাধৱক ৰক্ষণাবেক্ষণ নিদিয়া হেঁতেন আজিৰ অসমত শংকৰদেৱৰ প্ৰাসংগিকতাই নাথাকিলে হেতেন। ইতি পূৰ্ব্বে শংকৰদেৱৰ অতি মৰমৰ ভনীজোৱাই হৰিক আহোম ৰজাই শিৰচ্ছেদ কৰি হত্যা কৰিছিল। মাধৱ দেৱৰ সৈতে হৰিক আহোম ৰজাই বন্দি কৰি পতাশালত ৰখাৰ উপৰিও হাতী পহৰাৰ কামত তেওঁলোকক কৰিবলৈ কুণ্ঠাবোধ কৰা নাছিল। এটা হাতী পলাই যোৱাৰ অপৰাধত হৰিক শিৰচ্ছেদ কৰা হৈছিল। তেনে এক মুহুৰ্তত নৰনাৰয়ণ আৰু চিলাৰায়ে কোচ ৰাজ্যত শংকৰ-মাধৱক ৰক্ষণাবেক্ষণ দি সাহিত্য আৰু নৱবৈষ্ণৱ ধৰ্ম প্ৰচাৰত উৎসাহ যোগাইছিল। এনে এক প্ৰেক্ষাপটত নৰনাৰায়ণ আৰু চিলাৰায়ৰ অৱদান অসমত কিমান তাৰ মূল্যায়ন কৰা অসমৰ পণ্ডিত, বুদ্ধিজীৱী আৰু ৰাজনীতিকৰ আজি সময় তথা আহৰি নাই।

প্ৰকৃতাৰ্থত চিলাৰায় এজন ধৰ্ম নিৰপেক্ষ ব্যক্তি আছিল। ১৫৬৫ শতিকাত নৰনাৰায়ণৰ নিৰ্দ্দেশ অনুসৰি চিলাৰায়ে কামাখ্যা মন্দিৰ পুনৰ নিৰ্মাণ কৰিছিল। গৌড় দেশৰ সেনাপতি কালা

পাহাৰে ভঙাই দিয়া কামাখ্যা মন্দিৰটো নিৰ্মাণৰ ক্ষেত্ৰত চিলাৰায়ে ৰাজ্য জয় কৰি পৰাজিত ৰজা সকলৰ পৰা পোৱা উপহাৰ আৰু সোণৰ মূদ্ৰাবোৰ নিজৰ ভোগ বিলাসত খৰচ নকৰি কামাখ্যা মন্দিৰটো নিৰ্মণৰ বাবে খৰচ কৰিছিল। কামাখ্যা মন্দিৰটো নিৰ্মাণৰ বাবে একাধাৰে ১২ বছৰ সময় লাগিছিল। আজি সেই কামাখ্যা মন্দিৰটো অসমৰ এটা আন্তৰ্জাতিক সম্পদ। সমগ্ৰ বিশ্বৰ মানুহে আজি কামাখ্যা মন্দিৰ দৰ্শনৰ বাবে উদবাউল। মন্দিৰটো দৰ্শন কৰি নিজকে পৱিত্ৰ আকাংখ্যা আজি সমগ্ৰ বিশ্ব মানবৰ। কেৱল কামাখ্যা মন্দিৰটোকে চিলাৰায়ে নিৰ্মাণ কৰা নাছিল। তেঁও অন্যান্য মন্দিৰ নিৰ্মাণ কৰাৰ উপৰিও গোলকগঞ্জৰ চত্ৰশালত থকা ৰাম ৰায় কুঠি নামৰ সত্ৰ খনকও নিৰ্মাণ কৰিছিল। তাৰোপৰি শংকৰদেৱক দাহন কৰা স্থান তথা কোচবিহাৰ তৰছানৈৰ পাৰত থকা ভেলাদাওগা সত্ৰ খনো চিলা ৰায়ে নিৰ্মাণ কৰিছিল। কোচ ৰজাৰ ৰাজত্বৰ সময়ছোৱাত মেচ, কোচ, ব্ৰাহ্ম ণ, দৈবজ্ঞ, শুদ্ৰ বৈশ্য জাত পাতৰ, ভেদাভেদ পৰিহাৰ কৰি একেলগে বসবাস কৰাৰ পৰিবেশ আছিল। সমাজকৰ্মী হিচাপেও চিলাৰায় এজন মহান ব্যক্তি আছিল। তাহানিৰ যুগতে তেঁও চৰাই চিৰিকতি আৰু জন্তুবোৰৰ ৰক্ষাৰ্থে কোচ ৰাজ্যৰ বিভিন্ন স্থানত পশু চিকিৎসালয় নিৰ্মাণ কৰিছিল। প্ৰাকৃতিক ভা ৰসাম্য তথা অৰ্থনৈতিক উন্নতি কল্পে খেতিয়ক সকলক বিবিধ ফল-মূলৰ বৃক্ষৰোপন কৰিবলৈ উদগ্নি দিয়াৰ লগতে নিজ ৰাজ্যৰ বিভিন্ন ঠাইত এইকাৰ্য নিজে কৰিছিল। তাৰোপৰি বুদ্ধিমান পণ্ডিত সকলৰ বাবেও চিলাৰায়ে বৃত্তিৰ ব্যৱস্থা কৰিছিল। তেঁও যুদ্ধ বন্দী সকলক ভুমিদান আৰু অন্যান্য সম্পত্তি দি সুন্দৰ জীৱন যাপন কৰিবলৈ সংস্থাপন কৰিছিল। হাজো অঞ্চলৰ জনসাধাৰণৰ মঙ্গলাৰ্থে তেঁও নিজ সৈন্যৰ দ্বাৰা ব্ৰহ্ম পুত্ৰৰ গতি পথকেই সলনি কৰি দিছিল। যাক আজিও খৰ্গ-স্ৰোত নামাৰে জনাজাত। উল্লেখযোগ্য যে চিলাৰায়ে সাধাৰণ প্ৰজাসকলক শিক্ষা জ্ঞান চৰ্চা কৰিবলৈ সদায় উদগনি যোগাইছিল। মহাৰাজ নৰনাৰয়ণ আৰু চিলাৰায়ে অনুধাৱন কৰিছিল যে ৰাজসভাৰ পণ্ডিত সকলে সংস্কৃত ভাষাৰে শিক্ষিত তথা পণ্ডিত আছিল। তেঁওলোকে সংস্কৃত ভাষাত সাহিত্য ৰচনা কৰিলে সৰ্বসাধাৰণে একো বুজি নাপায়। ফলত তেঁওলোক শিক্ষা আৰু জ্ঞান চৰ্চ্চাৰ পৰা সম্পূৰ্ণ বঞ্চিত হয়। সেয়েহে পণ্ডিত সকলক সংস্কৃতৰ সলনি প্ৰজাৰ সাধাৰণ ভাষাত সাহিত্য সৃষ্টি কৰিবলৈ পৰামৰ্শ দিছিল। সেইসূত্ৰে পণ্ডিত সকলে যি ভাষাত সাহিত্য সৃষ্টি কৰিছিল সেই ভাষা সাহিত্যই অসমত তথাকথিত পণ্ডিত সকলৰ মতে সেইবোৰ প্ৰাচীন অসমীয়া ভাষা সাহিত্যৰ নিদৰ্শন। প্ৰকৃতাৰ্থত সেই ভাষা সাহিত্য আছিল ''ৰাজবংশী ভাষা সাহিত্য''। অৰ্থাৎ ৰাজবংশী ভাষা সাহিত্যই অসমীয়া আৰু বাংলা ভাষা সাহিত্যৰ পিতৃ।

(কোকৰাঝাৰ জিলাৰ চন্দ্ৰপাৰা নিবাসী বুদ্ধেশ্বৰ ৰায় বিশিষ্ট সমাজ কৰ্মী আৰু সাহিত্য প্ৰেমী উদ্যমী ব্যক্তি)

OKDISCD

বৃহত্তৰ অসমীয়া জাতি গঠনত কোচ ৰাজবংশী সকলৰ অৱদান

দিপ্তী বৰ্মন

ভাৰতৰ উত্তৰ পূৱ প্ৰান্তত থকা বৃহৎ অসমীয়া জাতিৰ ভিতৰত কোচ-ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীটো এটি উল্লেখযোগ্য জনগোষ্ঠী । অসমৰ বৰ্তমানৰ মুঠ জনসংখ্যাৰ তিনি ভাগৰ এক অংশই ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ লোক । কোনো এটা জাতি বা বৃহৎ জাতিগোষ্ঠী বিভিন্ন সৰু ডাঙৰ জনগোষ্ঠীৰেই সন্মিলিত ৰূপ । আজিৰ বৃহৎ অসমীয়া জাতিও আগৰ বৃহৎ অসমৰ ভৌগলিক সীমাৰেখাৰ মাজত থকা বিভিন্ন ভাষা সংস্কৃতিৰ সমন্বয়ৰ এটি সূঁতি বুলি ক'ব পাৰি । কালৰ কুটিল গতিত সমাজৰ সৰু সৰু জনগোষ্ঠীবোৰ বা অৰ্থনৈতিক ভাৱে দুৰ্বল জনগোষ্ঠীবোৰ বৃহৎ সমাজখনৰ লগত সকলো ফালে প্ৰতিযোগিতাত ফেৰ মাৰিব নোৱাৰি ক্ৰম গতিত লীন যোৱাৰ উপক্ৰম হৈছে । সেয়ে এইবোৰ জনগোষ্ঠীয়ে আজি ক্ৰমে ক্ৰমে অনুভৱ কৰিছে তেওঁলোকৰ নিজ নিজ সত্বা ।

বৃহত্তৰ অসমীয়া জাতিক জীয়াই ৰাখিবলৈ হ'লে অসমৰ সৰু সৰু জনগোষ্ঠীবোৰৰ লগতে অসমৰ তথা ভাৰতৰ ভূমিপুত্ৰ কোচ-ৰাজবংশী সকলক সাংবিধানিক ৰক্ষণাবেক্ষণ দি জীয়াই ৰাখিব লাগিব কাৰণ বৃহত্তৰ অসমীয়া জাতি গঠনত ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীটোৰ অৱদান কম নহয় । অসমৰ এই বৃহৎ জনগোষ্ঠীটোৰ এসময়ত নিজস্ব ভাষা সংস্কৃতি আছিল । ভাষাচাৰ্য গ্ৰীয়াৰ্চন চাহাবে তেওঁৰ ভাৰতী ভাষা জৰীপ গ্ৰন্থত কৈ গৈছে যে, তেতিয়াৰ উত্তৰ পূৱ ভাৰতত কোচ-ৰাজবংশী ভাষা কোৱা লোক আছিল । ডেল্টন চাহাবেও কোচ-ৰাজবংশী সকলক নিজস্ব ভাষা সংস্কৃতিৰে ভাৰতবৰ্ষৰ এটি পুৰণিতম জনগোষ্ঠী বুলি স্বীকাৰ কৰিছে । সেইদৰে জে. দি. এণ্ডাৰচন চাহাবৰ বক্তব্যই প্ৰমাণ কৰে যে কো বুলি এটি পুৰণি ভাষা আছিল ।

মুঠতে, এইবোৰ নানা তথ্য পৰ্যবেক্ষণ কৰি এটি সিদ্ধান্তত উপনীত হ'ব পাৰি যে কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীটো এসময়ত নিজস্ব ভাষা কৃষ্টিৰে এটি জাকত জিলিকা জাতি আছিল । কি কালৰ নিষ্ঠুৰ গতিৰ বলি হৈ আজি ৰাজবংশী জাতিটো নানা ৰাজনৈতিক হেচাঁত জুৰুলা হৈ বিলুপ্তি পথত । নিজস্ব ভাষা সংস্কৃতি কলা-কৃষ্টি তথা ৰাজ্য থকা এই জাতিটো আজি ওলাই আহিবলৈ বা হৈছে স্বকীয় অস্তিত্ব তথা সাংবিধানিক ৰক্ষণাবেক্ষণৰ দ্বাৰা কিছুমান অৰ্থনৈতিক সুযোগ সুবিধাৰ সন্ধানত

মধ্য শতিকাত অসমত আহোম সকলৰ ছশ বছৰীয়া শাসন কালত গঢ়ি উঠিছিল অসমীয় সংস্কৃতিৰ বৰ ভেঁটিটো। সেই কাল ছোৱাতে পশ্চিম অসমৰ আটাইখিনি অঞ্চলৰ উপৰিও বৰ্তমা উত্তৰবঙ্গ আৰু বাংলাদেশৰ এটা বৃহৎ অঞ্চল সাঙুৰি গঢ়ি উঠিছিল কোচ সাম্ৰাজ্য । কোচ ৰজা ন নাৰায়ণ আৰু চিলাৰায়ৰ সৌৰ্য-বীৰ্যৰ কথা বুৰঞ্জীৰ পাতে পাতে সোণালী আখৰেৰে লিপিবদ্ধ হৈ আছে প্ৰৱল পৰাক্ৰমী আহোম সকলক কেৱল কোচ সেনাইহে প্ৰতিহত কৰিব পাৰিছিল ।

কোচ সাম্ৰাজ্যৰ ইতিহাস বিচাৰিলে আমি পাওঁ যে, কোচ সাম্ৰাজ্যৰ প্ৰতিষ্ঠাপক হাড়িয়া মণ্ডল। হাড়িয়া মণ্ডলৰ পিছত বিশু ওৰফে বিশ্বসিংহই এই সাম্ৰাজ্যৰ সিংহাসনত আৰোহণ কৰিছিল । তেওঁৰেই ১৮ জন পুত্ৰৰ ভিতৰত নৰ নাৰাণয় আৰু চিলাৰায়ৰ ৰাজত্ব কালত কোচ সাম্ৰাজ্যই উন্নতিৰ চূড়ান্ত শিখৰত উপনীত হ'বলৈ সক্ষম হৈছিল ।

মহাৰাজ নৰ নাৰায়ণ বৰ প্ৰজা হিতৈষী ৰজা আছিল । প্ৰজাৰ মংগলৰ কাৰণে তেওঁ অনেক চেষ্টা কৰিছিল । গোটেই ৰাজ্যতে বহুতো আলি বাট বন্ধাইছিল আৰু পশু পক্ষীৰ বাবে চিকিৎসালয় পাতিছিল । আন আন দেশৰ পৰা পণ্ডিত ব্ৰাহ্মণ আনি ৰাজ্যত স্থাপন কৰাইছিল । মহাৰাজ নৰ নাৰায়ণ আৰু চিলাৰায়েই ভগ্ন অৱস্থাত থকা কামাখ্যা দেৱীৰ মন্দিৰটো ১৫৬৫ খ্ৰীষ্টাব্দত নিৰ্মাণ কৰি উলিয়াইছিল। মহাৰাজ নৰ নাৰায়ণ এজন শিক্ষিত লোক আছিল আৰু বিদ্বান লোকক সমাদৰ কৰিছিল । তেওঁৰ ৰাজ সভাত নানা পণ্ডিত আৰু কবিৰ সমাৱেশ ঘটিছিল । সেয়ে নৰ নাৰায়ণক "অসমৰ বিক্ৰমাদিত্য" বুলি কোৱা হয় ।

মধ্য যুগত সমগ্ৰ ভাৰতবৰ্ষত সূত্ৰপাত ঘটা ধৰ্মীয় অৰাজকতা নিৰাময়ৰ কাৰণে উদ্ভৱ হোৱা বৈষ্ণৱ আন্দোলনৰ অসমত গুৰি বঠা ধৰা মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱে একশৰণ বৈষ্ণৱ ধৰ্ম প্ৰৱৰ্ত্তন কৰি অসমীয়া মানুহৰ মাজত গঢ় লৈ উঠা ধৰ্মীয় অন্ধবিশ্বাস আঁতৰাই একতাৰ ডোলেৰে বন্ধাৰ আপ্ৰাণ চেষ্টা চলোৱাৰ বাবে ৰজাঘৰীয়া ৰোষত পৰিছিল। ভয়ত পলাই গৈ মহাপুৰুষ জনাই নৰ নাৰায়ণৰ ওচৰত আশ্ৰয় বিচাৰে গুণীহে গুণৰ মোল বুজে । সেয়েহে মহাৰাজ নৰ নাৰায়ণেও মহাপুৰুষ জনাক তেওঁৰ ৰাজ সভাত স্থান দিয়ে । মহাৰাজ নৰ-নাৰায়ণে মহাপুৰুষ জনাক ৰাজসভাত স্থান দি সাহিত্য চৰ্চাৰ সুবিধা নিদিলে আজি অসমীয়া সাহিত্য সংস্কৃতিয়ে কেনেকুৱা ৰূপত থাকিলেহেঁতেন সেয়া কল্পনাতীত। শংকৰদেৱৰ বাহিৰেও তেওঁৰ পৃষ্ঠপোষকতাতে ৰাম সৰস্বতীয়ে অসমীয়া পদলৈ "মহাভাৰত"ৰ কেইবাটাও পৰ্ব অনুবাদ কৰে । সেইদৰে পুৰুযোত্তম বিদ্যাবা গীশে সংস্কৃতত ৰত্নমালা ব্যাকৰণ লিখি উলিয়াইছিল। তদুপৰি অনন্ত কন্দলিয়ে সংস্কৃতৰ পৰা "ভাগৱত" আৰু অন্যান্য কেইখন মান পুথি অসমীয়ালৈ অনুবাদ কৰে । বকুল কায়স্থই এখন অংক শাস্ত্ৰ আৰু চিলাৰায়ে নিজেও "গীত-গোবিন্দ"ৰ ওপৰত টীকা ভাষ্য সহ "সাৰৱতী" নামৰ গ্ৰন্থ এখন ৰচনা কৰিছিল ।

মুঠতে নৰ-নাৰায়ণৰ দিনতে ৰাজধানী কোচবিহাৰ সাহিত্য আৰু সংস্কৃতিৰ কেন্দ্ৰ হৈ পৰে । কোচ ৰজা নৰ-নাৰায়ণেই পোন প্ৰথমবাৰৰ বাবে বৰ অসমক একেলগে কৰিবলৈ বিচাৰিছিল ।

মহাৰাজ নৰ-নাৰায়ণৰ প্ৰত্যক্ষ উৎসাহতেই শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱৰ কাপেৰে সৃষ্টি হৈছিল ভালেমান উৎকৃষ্ট গ্ৰন্থ। সেয়েহে একে আষাৰতেই কব পাৰি যে, বৰ অসমৰ সাহিত্য সংস্কৃতিৰ বৰভেটিটো মহাৰাজ নৰ-নাৰায়ণেই গঢ়িছিল, যদিও আমি মহাপুৰুষ জনাক অসমীয়া সাহিত্য সংস্কৃতিৰ জনক বুলি মান্য কঁৰো ।

(দিপ্তী বৰ্মণ অসমীয়া সাহিত্যত এম, এ, ; সাপটগ্ৰাম চহৰৰ নিকটবৰ্তী জয়দেবপুৰ গাওঁত তাইৰ বাসস্থান)

OKDISCD

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱে ৰাজবংশী ভাষাত লিখিছিল

নিৰদেন্দু ৰায়

কিছুদিনৰ পৰা এটা বিতৰ্কই বাতৰি কাকতৰ শিৰোনামা দখল কৰি আহিছে। বিতৰ্ক শ্ৰীমন্তশঙ্কৰদেৱক লৈ। শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ দেৱে হেনো বঙালী ভাষাত নাট লিখিছিল। বিৰ্তৰ্কিত নাটখন ৰুক্মিনী হৰণ। নাটখনৰ ভাষা বঙালী ভাষা বুলি কোৱা ব্যক্তি গৰাকী হল হেমেন্দ্ৰ দাস গুপ্ত। "Indian Theatre" নামৰ কিতাপখনত গবেষনাৰ নামত এই কথা উল্লেখ কৰিছে। জে, আগৰ নামৰ এজন ব্যক্তিয়ে ইয়াৰ প্ৰতিবাদ কৰিছে আৰু অসম বাসীক প্ৰতিবাদ কৰিবলৈ আহ্ জনাইছে। তেওঁৰ আহ্বানৰ পৰিপেক্ষিততে বাতৰি কাকতত বিতৰ্কৰ সৃষ্টি হৈছে। অকল হে দাসগুপ্তই নহয়, আন বহুতে অসমীয়া ভাষা সৃষ্টিৰ মুহূৰ্ত্তৰ পৰা অসমীয়া ভাষা বঙালী ভাষাৰে ঠাল বা উপ-ভাষা আখ্যা দি অসমীয়া ভাষাৰ অস্তিত্বৰ বিৰুদ্ধে যুঁজি আহিছে। সৌ সিদিনা ডঃ জয় মিশ্ৰই সাহিত্য একাডেমীৰ সভাত কৈছে যে শঙ্কৰ দেৱে মৈথিলী ভাষাত হে লিখিছিল। ঠিক সেই সত্যজিৎ ৰায়ে শঙ্কৰদেৱ বটা গ্ৰহন কৰিবলৈ আহি শঙ্কৰদেৱ কোন বুলি কৈ তাচ্ছিল্য কৰি তাচ্ছিল্য কৰিছে শঙ্কৰদেৱ চৈতন্য দেৱৰ শিষ্য বুলিঁকৈ। চন তাৰিখ উল্লেখ কৰি এই উদ্ভত কথা প্ৰতিবাদ জনাইছে নাৰায়ণ চন্দ্ৰ গোস্বামী দেৱে। এনে ধৰণে প্ৰতিক্ৰিয়াশীল লোকে অসমীয়া সংস্কৃতিক হেও প্ৰতিপন্ন কৰিবলৈ চেষ্টা কৰাৰ অলেখ উদাহৰণ আছে।

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ দেৱৰ দিনত প্ৰাদেশিক স্বীকৃত ভাষাৰ জন্ম হোৱা নাছিল— আঞ্চ জনগোষ্ঠীয় ভাষাৰ হে প্ৰচলন আছিল। ধৰ্ম প্ৰচাৰ আৰু প্ৰসাৰৰ অৰ্থে পূৰ্ব ভাৰতত পণ্ডিত সৰ ব্ৰজাবুলি ভাষাৰ সহায় লৈছিল। থলুৱা আৰু ব্ৰজাবুলি ভাষাৰ সংমিশ্ৰনত গ্ৰন্থ ৰচনা কৰিছিল। বা অসমীয়া ভাষা তেতিয়া ঠন ধৰা নাছিল। কথিত আঞ্চলিক ভাষাকে পুৰণি অসমীয়া বা পু বাংলা ভাষা বুলিছিল। সেয়ে শঙ্কৰ দেৱৰ ক্ষেত্ৰতো এই কথা প্ৰযোজ্য। কাৰন শঙ্কৰ দেৱৰ মেলাৰ উদ্দেশ্য মূলতো ধৰ্ম প্ৰচাৰ হে আছিল। ধৰ্ম প্ৰচাৰৰ অৰ্থে ধৰ্ম গ্ৰন্থ নাম কীৰ্ত্তন আদি ৰচ ক্ষান্ত নাথাকি গীত-মাত, ভাওনা আৰু নাটকো ৰচিছিল। বৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ প্ৰতি বিশ্বাস, আসক্তি আকৰ্ষণৰ বাবে কেৱল শঙ্কৰদেৱে এই উপায় গ্ৰহন কৰা নাছিল, সেই সময়ৰ সকলো বৈ গুৰুৱে এই পন্থা লৈছিল।

এতিয়া আকৌ আহো ভাষাৰ প্ৰসঙ্গলৈ। বৈষ্ণৱ যুগত ৰচিত নাটক সমূহৰ ভাষা কি আ সচৰাচৰ উত্তৰটো হল ব্ৰজাবলি ভাষা। কিন্তু এই উত্তৰটো সকলো নাটকৰ ক্ষেত্ৰত নহয়। আ উল্লেখ কৰি অহা হৈছে যে বৈষ্ণৱ ধৰ্ম প্ৰচাৰৰ হেতু নাটক ৰচনা কৰি অভিনয়ৰ মাধ্যমেৰে

সাধাৰণৰ মন জয় কৰা, তেন্তে সৰ্ব সাধাৰনে বুজিব পৰা কথিত ভাষাই নিশ্চয় নাটক বা অভিনয়ৰ ভাষা আছিল। সেহে কব পাৰি যে নিৰক্ষৰ অশিক্ষিত মানুহে সহজে বুজিব পৰা ভাষাই নাটকৰ ভাষা আছিল। শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ দেৱৰ দিনত কোচ বিহাৰ, ৰংপুৰ আদি ঠাইত বাংলা ভাষাৰ প্ৰচলন নাছিল, দেশী ভাষা বা ৰাজবংশী ভাষাৰ হে প্ৰচলন আছিল। বৃটীছ পণ্ডিত গ্ৰিয়াৰচন চাহাবে নিৰপেক্ষ ভাবে এই কথাকে কৈছে যে ৰাজবংশী অধ্যুষিত অঞ্চল সমূহৰ ভাষা বাংলা ভাষাৰ পৰা পৃথক— যাক তেও 'ৰাজবংশী' ভাষা নামেৰে নামাকৰণ কৰিছে।

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ দেৱে আহোম ৰাজ্যৰ পৰা বিতাড়িত হৈ নানা ঠাইত ঘুৰি পকি শেষত কোচ ৰাজ্যত আশ্ৰয় লৈছিল। কোচ ৰাজ্যৰ সেই সময়ৰ ৰজা আছিল নৰনাৰায়ণ। শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ দেৱে নৰ-নাৰায়ণৰ ৰাজ সভাত থাকি বৈষ্ণৱ সাহিত্য ৰচনা কৰাত ব্ৰতী হৈছিল। সম্ভবতঃ ইয়াতে তেওঁ পাৰিজাত হৰণ নাট ৰচনা কৰিছিল। যদি সেয়ে হয় তেন্তে তেওঁ সেই সময়ৰ সেই ঠাইৰ কথিত ভাষাত লিখা কথাটো খাটাং। কিছু সংখ্যক বঙালী পণ্ডিতে কোচ বিহাৰ অঞ্চলৰ ভাষাটো বঙালী ভাষা বুলি দাবী কৰিছিল যদিও কোচ বিহাৰ বাসী এই কথাত মান্তি হোৱা নাছিল বৰং যুক্তি তথ্য সহকাৰে ইয়াক নাকচ কৰিছিল। তথাপি পাৰিজাত হৰণ নাটকৰ ভাষাক লৈ তুমুল বাক্ বিতণ্ডাৰ সৃষ্টি কৰিছে। হেমেন্দ্ৰ দাস গুপ্তই তেওঁৰ 'Indian Theatre' নামৰ গ্ৰন্থ খনত পাৰিজাত হৰণ নাটকৰ ভাষাৰ কথা এনে দৰে কৈছে—

'Parijat Haran Nat has recently been Printed Sutrodharis invocations are in Sanskrit while the rest of the drama is written in a language akin to the old Bengalee.'

দাসগুপ্ত ডাঙৰীয়াই পাৰিজাত হৰণ নাটৰ ভাষাটো পূৰা পূৰি বাংলা ভাষা বা পুৰনি বাংলা ভাষা বুলি কোৱা নাই— ওচৰ চপা ধৰনৰ হে কৈছে। ৰাজবংশী ভাষাটোত বাংলা ভাষাৰ ওচৰ চপা— অসমীয়া ভাষাটোৰো ওচৰ চপা তথাপি বাংলাও নহয়, অসমীয়াও নহয়— ৰাজবংশী হে— অবিভক্ত গোৱালপাৰা জিলা, কোচ বিহাৰ আদিৰ ভাষা। এই ভাষাতে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ দেৱে ৰুক্মিনি হৰন নাট ৰচনা কৰিছিল। শেষত পাঠকৰ বিচাৰাৰ্থে ইয়াত উল্লেখ থকা গীত এফাকিৰ উদ্ধৃতি দি লেখা সামৰিলোঁ।

হাতে গলে শিৰে ৰুদ্ৰাক্ষৰ সোট
ভোবকাৰ দাড়ি গোঁফ চৰাচৰ ফোট।

(নিৰদেন্দু ৰায় চাপৰ উচ্চতৰ মাধ্যমিক বিদ্যালয়ৰ অৱসৰ প্ৰাপ্ত অধ্যক্ষ)

OKDISCD

ঘাইল কৰি পলাই যায়। বাঘে ঘাইল কৰা লোক এজন এতিয়াও জীৱিত আছে। তেওঁৰ নাম শ্ৰী হৰ্ষনাথ ৰায় (হাওঁৰা ৰায়)

বাঘে মাজে সময়ে জাকৰ গৰু, ম'হ বধ কৰিছিল। এই অপায় অমঙ্গলৰ পৰা ৰক্ষা পাবলৈ কাষৰ ৰাইজে হাবিৰ দেৱতা বা বাঘৰদেৱতাক পূজাৰে তুষ্ট কৰে তেতিয়া গৰু মহৰ ক্ষতিৰ পৰা হাত সাৰিব পাৰি। পূজাত গাহৰি, ছাগলী কুকুৰা পোৱালী বলি দিয়া নিয়ম। দুধ প্ৰসাদৰ লগতে মদ পকা কেচাঁ দুয়ো বিধে আগবঢ়াব লাগিছিল। দেউৰিয়ে পূজাৰ যোগাৰ কৰিছিল আৰু পূজাৰীয়ে বিধিমতে পূজা কৰিছিল। এই পূজাত মুখপুৰান গানৰ নৃত্য অৰ্থাৎ দেওধা দেওধানীৰ ডাক নৃত্য চলে। গীত এফাঁকি তলত দিয়া হল।

অ-প্ৰভু-ৰে-প্ৰভু
বিছন পাকেয়া মোক দেক।
পদঃসোনা ৰূপা থাকিতে
পিতলৰ অলংকাৰ
হে প্ৰভু বিছন পাকেয়া মোক দেক।
বিছনখানি পাকালং
হাতে আৰু দাঁতে
অ-প্ৰভু বিছন পাকেয়া মোক দেক।

এই দৰে মুখপুৰাণ গীতেৰে দেৱতাক পূজা কৰে। দেওঁধানীয় জক্ উঠে। ৰাইজৰ অপায় অমঙ্গলৰ কথা কয়। পৰিত্ৰানৰ উপায় দিয়ে।

এই পূঁজাৰ বাবে হাবিখনৰ আওঁহতিয়া ঠাইত এখন বহল বাকৰি আছিল। এডাল ডাঙৰ গছৰ তলত পূঁজাৰ স্থান আছিল। এনে বহল বাকৰিক স্থানীয় লোক ভাষাত "বাখাৰা" বোলে। সোনা ৰায়ক পূজাঁ দিয়া বাকৰিক "সোনাৰায় বাখাৰা" বোলা হয়।

৩। হাওঁৰাকালী/ কইলা পুখুৰী/ কালীপুখুৰী ঃ-

এই ঠাইখন কালীপুখুৰী অঞ্চলৰ কেন্দ্ৰ স্থান। ইয়াত এখন হাইস্কুল এখন এম.ভি.স্কুল আৰু প্ৰাইমাৰী বিদ্যালয় আছে। ডাকঘৰ, গাওঁপঞ্চায়ত, বজাৰ, লক্ষ্মী মন্দিৰ আৰু বিষ্ণু মন্দিৰ আছে।

কালীপুখুৰী নামাকৰন সম্পৰ্কে অনেক কিংবদন্তী পোৱা যায়। এক সূত্ৰৰ মতে একালত এই ঠাইত হাৱাকালী নামৰ এক অচিন দেৱী আছিল। এই দেৱীক মানুহে আনুষ্ঠানিকভাৱে পূজা কৰিছিল নে নাই জনা নাযায় বা সঠিক তথ্য পোৱা নাযায়। কিন্তু ওচৰ চুবুৰীয়া অঞ্চলত কেতিয়াবা অপায় অমঙ্গল হলে এই দেৱীৰ নামত পূজা এভাগ আগবঢ়াই সুফল পোৱাৰ অনেক তথ্য আছে। ইয়াত এটা পুখুৰীৰ চিন এতিয়াও বিদ্যমান। কালী থকা পুখুৰী বুলি মানুহে কৈছিল। এইফালেদি মানুহ আহ যায় কৰিলে সেই কথা স্মৰণ কৰি ভক্তি জনাইছিল হাউৰা কালী - কালী থকা পুখুৰী - কালীপুখুৰী হৈছে

আন এক সূত্ৰমতে এই নামৰ উৎপত্তি অলপ বেলেগ তেওঁলোকৰ মতে কয়লা পুখুৰী -কইলা পুখুৰী - কালীপুখুৰী হৈছে। এসময়ত ইয়াত এটা পুখুৰী লেখিয়া জলাশয় আছিল। এই জলাশয়টো সৰু কিন্তু বৰ গভীৰ আছিল। ইয়াত হেনো ইংৰাজৰ দিনত কোনো ভূতত্ববিদে মাটি খান্দি কয়লাৰ অনুসন্ধান কৰিছিল। সফল নোহোৱাত তেনেদৰে এৰি গুচি গৈছিল আৰু তাত পানী জমা হৈ পুখুৰীৰ ৰূপ ধাৰন কৰিছিল। তেতিয়াৰে পৰা চুবুৰীয়া লোকে কয়লা খান্দা পুখুৰী - কয়লা পুখুৰী - কইলা পুখুৰী কবলৈ লৈছিল। কালক্ৰমত বিবৰ্তীত হৈ এতিয়াৰ নাম কালীপুখুৰী হৈছে।

সি যিয়ে নহওঁক। এটা পুখুৰীক কেন্দ্ৰ কৰি যে কালীপুখুৰী নাম হৈছে এইটো চিৰ সত্য। ইয়াৰ জলন্ত প্ৰমান এতিয়াও বিদ্যমান।

৪। সাত ভিন্দী ঃ-

এই ঠাইখন কালীপুখুৰী অঞ্চলৰ একেবাৰে দক্ষিন দিশত অৱস্থিত। এসময়ত এই ঠাইখন অটব্য হাবিৰে পৰিপূৰ্ন আছিল। তেতিয়া ইয়াক সাত ভিন্দীঝাৰ বুলিহে কৈছিল। আজি মানুহৰ বৃদ্ধি হোৱাৰ লগে লগে এই হাবি বেদখল কৰি বসতি কৰিবলৈ লৈছে।

সাত ভিন্দীৰ মান্য অসমীয়া বা আধুনীক নাম সাত বিন্দু। অতীতত সাত ভিন্দী নামা কৰনৰ পিনে লক্ষ্য কৰিলেই ইয়াৰ অৰ্থপূৰ্ণ স্থানীয় লোক শব্দ বিচাৰি পাম। "সাত" এটা সংখ্যা বাচক শব্দ আৰু ভিন্দী শব্দই জলপূৰ্ন সুৰঙ্গ বা নিজৰা বুজাইছে। সাতোটা জলাশয় বা নিজৰা একেলগে যি ঠাইত মিলিত হৈছে সেই ঠাইখনৰ নামেই হ'ল "সাত ভিন্দী" এই জলাশয় কেইটাৰ নাম ক্ৰমে (১) গোলা কাটা (২) শিল্কাগুড়ী নলা (৩) কুচুবাৰী নলা (৪) বিশ ধুন্দলি নলা (৫) কাম ডোঙা নলা (৬) বৰদহলা নলা (৭) বৰঝৰা নলা। এই সাত নলা বা নিজৰা সাত ভিন্দীত লগ লাগি দক্ষিন দিশ লৈ বৈ গৈছে।

এসময়ত এই জলাশয়বোৰত সৰু ডাঙৰ নানা বিধৰ মাছেৰে ভৰি আছিল। গঞা ৰাইজে সময়ে সময়ে এক গোট হৈ মাছ ধৰিছিল। প্ৰবাদ আছে যে মাছ ধৰাৰ আগতে জল দেৱতাৰ নামত এভাগ পূজাঁ আগবঢ়াব লাগিছিল। যদিহে দেৱতা ৰুষ্ট হয় মাছ পোৱা দুৰৰ কথা মানুহৰ নানা ধৰনৰ অসুখ বিসুখ লগে লগে দেখা দিয়ে। তেতিয়া দেৱতাৰ ওচৰত শৰনাপন্ন হৈ নিজৰ ভুল দোষ স্বীকাৰ কৰি পূজাঁ এভাগ আগবঢ়ালে ৰোগ নিৰাময় হয়। এতিয়াও সৰু ল'ৰা ছোৱালী বা ডাঙৰ মানুহৰ কোনো কোনো অসুখত কাম ডোঙা বা বিশ ধুন্দলী দেৱীক পূজা দিলে ৰোগ উপশম হোৱা দেখা যায়। এই কথা স্থানীয় লোকৰ বিশ্বাস।

আজি হাবিবন নাই আৰু মানুহৰ উত্তম বসতি স্থান হৈছে যদিও পৌৰাণিক ঐতিহ্যক আওকান কৰিব নোৱাৰি। এতিয়াও বিশ ধুন্দলী নলাটো খৰখৰীয়াৰ পৰা আৰম্ভ হৈ মাটিৰ তলৰে বৈ গৈ হিনো বিলত পৰিছে। খৰখৰীয়াত গাখীৰ পেলাই দিলে হিনো বিলত বগা ৰঙৰ পানী দেখিবলৈ পোৱা যায়। (লোক বিশ্বাস)

এই ঠাইৰ জন সাধাৰণ প্ৰায় জনজাতীয় গোষ্ঠীৰ যদিও কিছু সংখ্যক কোচ ৰাজবংশীয় আৰু অন্য সম্প্ৰদায়ৰ লোক আছে। এই ঐতিহ্যমণ্ডিত ঠাইখন এদিন কালৰ সোঁতত লুপ্ত হব। আধুনীক বিজ্ঞান প্ৰযুক্তি বিদ্যায় দখল কলিলেও ইয়াৰ স্ব কাহিনী বা বৈশিষ্ঠই নিজৰ ঐতিহ্য সদায় বহন কৰিব।

OKDISCD

৫। লক্ষী ভিঠা ঃ-

এই ঠাইখন কালীপুখুৰী অঞ্চলৰ মাজ মজিয়াত অৱস্থিত। কালীপুখুৰী বজাৰৰ অলপ দক্ষি
চৌটাকী গাওঁৰ পশ্চিম প্ৰান্তত লক্ষী ভিটা - লক্ষী ভিঠা নামেৰে পৰিচিত। এতিয়া পাটুনলৈ খেতি বা
কৰে।

প্ৰবাদ আছে যে বিজনী ইষ্টেটৰ ৰজা ইন্দ্ৰ নাৰায়নৰ ৰাজত্ব কালত বিজনী ৰাজ্যত মাটিৰ জৰী
হয়। তেতিয়াৰ ৰেভিনিউ বোৰ্ডৰ কমিচনাৰ আছিল কৰ্নেল এফজেকিন্স চাহাব। এই সময়তে হাৱাঘা
আৰু ঘুটাঘাট পৰগনাত মাটিৰ জৰীপ কাৰ্য্য চলে। ৰজাৰ বিশ্বাসী কৰ্ম্মচাৰী পদ্মলোচন ঘোষ আ
কেৱল কৃষ্ণ ৰায় নামেৰে দুজনক ৰজাৰ প্ৰতিনিধি হিচাবে মাটিৰ জৰীপ কাৰ্য্য পৰ্য্যবেক্ষণ কৰিব
ইয়ালৈ পঠাইছিল। এওলোক লক্ষীৰাম নামৰ মানুহৰ ঘৰত কিছুদিন শিবিৰ পাতি আছিল। লালটা
গাওঁৰ পশ্চিম উত্তৰ কোনত চৌটাকী গাওঁৰ পশ্চিম দক্ষিন কোনত এটি জলাশয় বা বিল এতিয়া
দেখিবলৈ পোৱা যায়। এই জলাশয়ৰ ওচৰত এখন পুৰনি কলীয়া এটা ভিঠাৰ চিন আজিও দেখিব
পোৱা যায়। এই ভিঠাটোৰ নাম লক্ষী ভিঠা।

এই ভিঠাত লক্ষীৰাম নামৰ এজন লোকে বসতি কৰিছিল। এওঁ ভোট ৰাজ্যৰ এজন এজে
আছিল। সম্ভৱত ভোটৰজাই অসমৰ কিছু অংশ দখল কৰাৰ সময়ত পৰ্য্যবেক্ষনৰ বাবে এওঁক ইয়া
স্থাপিত কৰিছিল। লক্ষী ৰামেও তেওঁৰ কামৰ বাবে ৰজাৰ ওচৰত মানুহ বিচাৰি খুজি পঠাইছিল।
লোকসকলে লক্ষীৰামক কি কামত সহায় কৰিছিল জনা নাযায় বা উচিত তথ্য পোৱা নাযায়। ভুটী
মানুহ বোৰে আমাৰ মানুহৰ ঘৰলৈ গৈছিল। তেওঁলোকক ভাত ৰান্ধিবাঢ়ি খুৱাব লাগিছিল। কেতিয়া
বিৰক্তপাই গৃহস্থই তৰকাৰীত লোন বা জলকীয়া বেছিকৈ দিলে তেওঁলোকে খংকৰি গুচি গৈছি
ভুটীয়াবোৰে মনে মিলা কোনো কোনো লোকৰ সৈতে মিতিৰ পাতি লৈছিল। এই কথা গাওঁৰ দুই এ
বৃদ্ধ লোকে এতিয়াও প্ৰমান দিয়ে।

লক্ষীৰামৰ ঘৰত বাহৰ পাতি থকা সময়ত ৰাজ কৰ্ম্মচাৰীয়ে লক্ষী ভিঠাৰ ওচৰতে দক্ষিনফা
আহল বহল মাটি দেখা পাই কমেওঁ ১২ বিঘা মান মাটি লালটাৰীৰ ৰাজ ঠাকুৰ দেৱতাৰ নামত দা
কৰিছিল। তেতিয়াৰ পৰা ৰাজ ঠাকুৰ দেৱতাৰ পূজাঁৰ খৰচ ৰজা ঘৰৰ পৰা বহন কৰি আহিছে। তেতিয়া
এই দেৱতা যে উগ্ৰ ভৈৰৱ হব তাক ঠিৰাং কৰিছিল। ইয়াৰ অন্তৰালত যি ১৮ কালী আছে সেইটো
ভৈৰৱী হব। এই ভৈৰৱীকেই বলি দিব লাগে। মূল দেৱতা ভৈৰৱ বা শিৱ হোৱা বাবে ভৈৰৱীক ছে
নকৰি খাহী ছাগলী আৰু পাৰো চৰাই মুচৰি মাৰি বলি দিয়া প্ৰথা প্ৰচলিত হয়।

৬। নাদাংগিৰি ঃ-

এই ঠাইখনৰ অৱস্থান কালীপুখুৰী অঞ্চলৰ দক্ষিন দিশত অৱস্থিত। এইখন ওখ পাহাৰ গ
গছনিৰে পৰিপুৰ্ণ সুন্দৰ হৈ এতিয়াওঁ ধৰাৰ বুকুত অতীত স্মৃতি সুঁৱৰী আছে। আপোনালোকে হয়
কব যে কালীপুখুৰী অঞ্চলৰ ঐতিহ্য সম্পকে লিখিবলৈ গৈ ইয়াৰ মাজত নাদাংগিৰি কিয় আহি সোমা
কিন্তু ইয়াৰ উত্তৰ সম্পৰ্কে ইয়াকে কব লাগিব যে এইখন পাহাৰৰ সৈতে কালীপুখুৰী অঞ্চলৰ কো
ৰাজবংশী মানুহৰ জীৱন যাত্ৰাৰ অনেক এৰাব নোৱাৰা সম্পৰ্ক আছে।

পাহাৰখনৰ অতীত নাম নাদাংগাৰী আছিল। এতিয়া ইয়াৰ নাম "নাদাংগিৰি"। এই পাহাৰখনৰ ওচৰত আগৰে পৰা কিছুমান ৰাভা জনজাতি সম্প্ৰদায়ৰ লোকে বসতি কৰি আছে। "নাদাং" এটা দেৱতাৰ নাম। সম্ভৱ গাৰো জনজাতীয় লোকৰ উপাস্য দেৱতাৰ অন্য নাম। এই দেৱতা গোটেই অঞ্চলত চলন কৰিছিল। আনকি কালীপুখুৰী অঞ্চললৈকো চলন কৰিছিল। এই দেৱতাৰ স্থান হেতু ঠাইখনৰ নাম নাদাংগাৰী > নাদাংগিৰি হ'ল। পাহাৰৰ ওচৰত এটা ডাঙৰ শিল আছে। সেইটো হেনো নাদাং বুঢ়া আৰু ঠিক তলত আকাৰত অলপ সৰু শিল পাৰি আছে এইটো হেনো নাদাংবুঢ়ী। মানুহে বছৰৰ আৰম্ভনিতে বহাগ মাহত পাহাৰ বগাই দৰ্শন কৰে। শ্ৰদ্ধাৰে সেৱা ভক্তি কৰে। স্বোহনী কৰি উপকাৰ পালে মাননী (দান) দিয়ে।

প্ৰবাদ আছে এই দেৱতাই - কেতিয়াবা কোনো মানুহ বিপদত পৰিলে তেওঁক সহায় কৰি দিয়ে বা কোনোলোকে ভাল কামৰ বাবে স্বোহনী কৰিলে ভাল ফলাফল দিয়ে আৰু কোনো লোকে ব্যভিচাৰী হলে তেওঁক কুকৰ্মৰ পৰা আতঁৰিবলৈ ৰাতি সপোনত দেখা দিয়ে আৰু অপবিত্ৰ কামৰ পৰা আতঁৰি থাকিবলৈ গাওঁবাসী মানুহক সতৰ্ক কৰি দিয়ে। লালটাৰী গাওঁৰ এজন প্ৰত্যক্ষদৰ্শী বুঢ়া লোকৰ মতে আগেয়ে খেতিপথাৰ বোৰ আছিল হাবিয়নীৰ মাজত। তেনে ঠাইৰ পৰা সোনকালে খেতি চপাবলৈ সাওঁৰী মাতিলে, সেই ধান কটা মানুহৰ মাজত কোনোবা নিচিনা মানুহ এজন আহি ধান কাটিবলৈ ধৰে। গৰাকীয়ে যেতিয়া চাহ জলপান বা মদ আদি খাবলৈ দিয়ে তেতিয়া সেই মানুহজনো তাৰ ভাগ লৈছিল। গধুলি হলে কেনি আতৰি যায় কোনেও ততকে ধৰিব নোৱাৰে। এদিনাখন এজন সাহিয়াল লোকে তেওঁৰ পিছে পিছে গৈ আছিল। কিছু দুৰ যোৱাৰ পিছত মানুহজনক সুধিলে - তুমি মোৰ পাছে পাছে কিয় আহিছা আৰু তোমাক কি লাগে ? মানুহ জনে কলে - আপোনাৰ পৰিচয় লাগে। তেতিয়া তেওঁ কলে বোলে - মই হলো সৌ নাদাংগিৰিত থকা দেৱতা উগ্ৰ ভৈৰৱ। তোমালোকে যে পূজা কৰা সেই দেৱতাই মই।

তেতিয়াৰ পৰা লালটাৰীৰ দেৱতা পূজাৰ আগ দিনাখন উক্ত পাহাৰৰ পৰা বঢ়াই অনা নিয়ম হ'ল। এই প্ৰথা এতিয়াওঁ চলি আছে।

এনে দৰে স্ব কাহিনীৰ পৰিপূৰ্ণ পৌৰাণিক ঐতিহ্যমণ্ডিত ঠাই বা প্ৰতিষ্ঠান অনেক আছে। তাৰং গুৰীৰ শিৱ মন্দিৰ, জৰেগাওঁৰ শিৱ মন্দিৰ, লক্ষী নাৰায়ন মন্দিৰ, কালীপুখুৰীৰ বিষ্ণু মন্দিৰ আদি উল্লেখ্য যোগ্য। সময়ৰ অভাৱত দাঙি ধৰিব নোৱাৰিলো। সুযোগ সুবিধা হলে কেতিয়াবা ব্যাখ্যা কৰিম বুলি আশা থাকিল।

[redacted]

(শ্ৰী অনন্ত মোহন ৰায় কালিপুখুৰী হাইস্কুলৰ সহকাৰী শিক্ষক আৰু এজন চিন্তাশীল ব্যক্তি। এই প্ৰবন্ধটো কালিপুখুৰী হাইস্কুলৰ ৰূপালী জয়ন্তী উৎযাপনৰ সময়ত উলিওৱা স্মৃতি গ্ৰন্থত প্ৰকাশ হৈছিল। লিখকৰ সন্মতি সাপেক্ষে পুনৰ প্ৰকাশ কৰা হ'ল— সম্পাদক, পহলান)

okDISC

THE KOCHES AND THEIR ETHNIC RELATIONS WITH OTHER TRIBES OF NORTH EAST INDIA WITH SPECIAL REFERENCE TO ASSAM.

✍ Ambika Choran Choudhury

INTRODUCTION -

The ethnic and development of the Koches - a Caste race under Hindu fold of North East India, who ruled continuously or sporadically, as organised ruling force or as small principalities over a vast empire or at different areas for more than thousand years is rather shrouded with varied opinions of the historians and the scholar as to their pure Mongolian origin or blended with the Dravidian stock. From all Traditional and historical records, social customs, religious rites and rituals, linguistic peculiarities and particularities it can undoubtedly be declared that the **Koches are the most ancient people of India who predominantly inhabited in North** East India since time immemorial. No hostorical date can be fixed for them because of their antiquity and as such the exact period of origin of the Koches who are of late popularly known as Rajbonshis also, had not yet clearly been established. "In Brahmaputra Valley the Koch, formerly the name of a tribe has become a caste, which admits proselytes to Hinduism from the rank of the kocharies and orther aboriginal tribes" (i) These koches came down southwards from Tibetan region long long ago "When the Austrics were gradually weakened either due to their conflicts with the Negroids due to their country started from the north along the whole northern front across the Himalayas. The invaders were a race of people who inhabited the country north of the Himalaya and west of China. This country was known as the Bod of the home-land, synonymous with Sanskrite Varsha (as the Bharat-Varsha the home land of Bharat India). There were various parts of the countri Hor-Bod, Kus-Bod, Lama-Bod etc. and in later times when Budhism spread into that country, the southern part by Budhist Lamas were known as Bati (Lama) Bod which has now been transformed into Tibbat or Tibet. (ii) The inhabitants of various parts of Bod country were known as Soddo-Ficha or Bodocha (Fisha Cha-Children) or the children of the Bod country and were later known simply as Boddo or the Bodo. Some of them however retained the name of the particular portion of the country from which they migrated at a later date. There were the Koches, who perhaps migrated from the Kocha or Kucha area and the Mecha area. (iii) The

Koches appear to have been originally a Bodo tribe closely allied to Meches and Kacharies. But many of them now present the physical characteristics of the Dravidian family. (iv)

The anthropologists and anthologists are of the view that from about 2000 B.C. there was a movement of the Mangoloid population in successive waves from the bank of Hwangho and Yangtse-Kiang rivers to India through northeastern routes and these Mongolian people along with others who migrated from Northen Burma formed from the remote part of bulk of population.

Sir, H. H. Risley had divided the people of India in to as many as seven main-type and the people of Assam mainly belonged to Mongolo-Dravidian type and their linguistic group is called as Tibeto-Burman. According to Dr. B. M. Das the Mongoloid people came in successive waves from the north and eastern region. The Tibetans call themselves as Bod and subsequently might be deduced as Bhod-Bhot-Bhotan or in subsequent Sanskritised from Bhot+On to =Bhotanto =Bhotan =Bhutan. **these Bod people or now popularly known as Bodo (Baro) people formed** the genus and the included many species, like Koches, Kacharies (Koch=Aaries=Kocharies ; Aari =Offahoots or descendants), Garos, Meches, Ravas etc. Rai Bahadur K. L. Barua is of the opinion that "these Bodo people were no doubt the Kirats and Meches or Mlechas spoken of in the Mahabharat. The distinguishing features of the Kirats and Meches or Mlechas as recorded by the Aryan writers, was their family.

Their yellow complextion menu classes the Kirats with Miechas. Lord Siva is their family male deity and Uma nick named Kirati is their famale deity. Uma was a princetine daughter of the Himalaya region. According to Dr. N. N. Basu the modern Kocharies are no other than the descendants of those Ut-Koches and Kirats, who inhabited in the eastern shore of this Eastern sea mentioned in the Brahmanda and Kalika Puranas. From the pre-histiric times the Koches, Rabhas used to live in close proximity to the Kacharies in the tract of land at the foot of the Himalayan between the Brahmaputra and the Kosi or Kuchi rivers. The Napalees call this vast tract of land as Kochar.

There is popular legend amongst the Limbus on creation. According to this legend one of the progenitors of the human race settled in the above Kocher land and he became the father of Koch, Mech and Dhimal tribes. In Brahmaputra Valley the Kacharies call themselves as Bodo or Bodofisa (sons of Bodos, but in North Cachar Hills area the Kacharies call themselves as Dimasa (Dimafisa : Diswater of

big river,, Fisa=sons, i.e. sons of the big river - the great Brahmaputra).

According to Rabha legend Risi - devata, who dwelt in Rang - Karang (heaven) as the creator created human race in seperate groups and a group consisting of four brothers namely Kocnche, Dipchu, Macheche and Limbu with their families, were brought down to the prithimi from Reng - Karang, for their settlement. This entire group was re-designated as Rabha tang. Here Rang-Karang means a particular dwailing place within Tibetan region - which is the roof of the world. Prithimi means the country situated on the south of Himalay. In course of time descandants of Kochecha-Kocheche or Koch and the Macheche-Macheche-Mech, the descendants of Lipche are now the Lepchas of Darjeeling area and Limbus of Nepal area ....

There is group of indigenous people in Garo Hills (Meghalaya) known as Atongs. These Atongs are gererally known as Koches i.e. descendants of Kocheche. According to playfair, in the remote past the migration of Rugas-Rahas-Rabhas, Koches Garos and Kacharies took place from the Tibetan region to the Brahmaputra Valley and then to the hills of Assam. Playfair said that long before the arrival of the Garos in the present Garo Hills, the Rabhas and the Koches were in occupation of the Garo Hills where from they had to come down to the plains Dalton said "According to some modern western enthologists, the koches, the maches, the Rabhas, the Dhimals are all one and the same people having sprung from one common stock." We do however regard the Koch, the Mech, the Kacharies and the Dhimals as quite different people. According to Elite of the present Rabha society the Rabhas regard that the Rabhas and the Koches are same tribe. Even today the original section of the Rabhas are known as Koch - Rabhas, who are now found in the Goalpara district of Assam and the districts of Cooch-Behar and Jalpaiguri of West Bengal. (E. T. Dalton)

Edward Gait further said At the present day the word Koch is a term of some ambiguity. In Assam proper it has become the name of a Hindu caste into which are received the converts to Hinduism from the rank of the Kacharies, Lalungs, Mikirs and other tribes and as the process of conversion it still continuing the number of persons described as Koches are increasing rapidly. In north Bengal and Goalpara on the other hand, it is a term which is falling into disrupt and is has to a great extent been abandoned in favour of the appelation Rajbonshi. It is here generally regarded as indicative of race, that is to say as the name of tribe and not a caste, but the ethnic character of the people so called has been a matter of controversy. Because the

Koches are frequently referred to as 'Kuvacha' in the Purans and Tantras. The historians of Muhammad Bakhtiyar Khiliji's invasion at the end of the 12th century say that the features of the Koch, Mech and Tharu tribes resembled those of tribe of Siberia.

According to Brwon Hodgson who classed the Koch with the Bodo and Dhimal and the same view is taken by Buchanan in the Dacca Blue Book. On the other hand Colonel Dalton considered them to be Dravidian and Brisely while admitting intermixure with Mongoloid stock held that Dravidian characterstics predominant. This divergence of views seems to have arisen from the confusion caused by the use of the term 'Rajbonshi'.

It originally refferred to an entirely distinct community of Dravidian affinities, but afterwards adopted by the Koches west of Manas river, who when they embraced Hinduism, appropriated the caste of the most numerous Hinduism community in their neighbourhood. So long as the Koch kings ruled, especially during Biswa Sinha and Nara Narayan, there was considerable blending of the two races in the areas under their domination. There seems however, to be no doubt that the true Koches were a Mongoloid race very closely allied to the Meches and Garos that and we find that in Jalpaiguri, Cooch Behar and Goalpara the persons now known as 'Rajbonshi are elther bure Koches, have distinctly Mongoloid physiognomy or also a mixed breed in which the Mongoloid elements usually predominant. The Koch language is now practically extinct, but the traces of it are almost identical with Garos. Ralph Fitch who visited the Koch kingdom in 1585 A D. says. "The people have ears which bad mervelous great of span long, which they draw out by devices when they are young". The practice, now adandoned by the Koches, is still common among the Garos. In former times the Koches and Meches freely intermarried, but the coversion of the former to Hindusim has now caused the practice to be discontinued. East of Manas river, where there were no Rajbonshi properly so called the Koches as the dominant tribe, were admitted to Hinduism without any change of their tribal name, but members of their Mongoloid tribes who afterwards followed their examples were allowed to do so only by sinking their designation and joining the rank of the already Hindused Koches (Edward Gait).

Thus in the Brahmaputra valley Koch, formerly the name of a tribe, has become a caste which admits proselites to Hinduism from the ranks of the Kacharies and other aboriginal tribes. The Rajbonshi or Koches by which the Tribe is more

OKDISCD

generally known are common not only in Assam, but in North Bengal also. They appear to be mixed language on the West their affinities are with the Dravidians stock and on the East with the Mongolians. The centre of Koch power was in the Cooch Behar and in the Goalpara, the tribes were in a position to much affected by the tradition of the ruling race. The Koch Raja and his court were a considerable factor in their lives and the Tribals have assumed the honoritic title of the Rajbonshi or men of royal stock. Meches and Rabhas are said to be admitted in to the catagory of Rajbonshi on conversion, but they have first to pass through the preliminary stages of "Modahi" and "Saraniya". A Rajbonshi who has raisen in the world generally claim to be a "Bhanga-Kshatria" (Bratya-Kshatriya). (B.C. Allen) Risley says about the Mandeha-Mandai-Modahi or Koch-Modahi of Bhowal forest tract in the north Dacca appear to be a branch of the Koch, who have long been seperated from the main body of the tribe who have to some extent in intermingled with the Garos "Playfair mentioned that with regards to the Koches there appears to exist similar difference of opinion. Dalton belived the Koches of the Garo Hills to be wholly different in case of features from the rest of the Koch tribe. Grierson says that the very name of Koches has lost its original meaning and has now become to signify a Bodo who has become so far Hinduised that he has abandoned his proper tongue and in particular what he eats".

According to Martin "The Rabhas are akin to branch of Koch tribe who are scattered over all the parts of Assam and lower parts of Bhutan. He is of opinion that the Rabhas are not the Kacharies but the Rabha Koakcros and the language spoken by the Rabhas and Koches are same before the reign of Koch king Biswa Singha. In Goalpara the Rajbonshis are also sometimes called as "Khyenas" which means an aboroiginal son adopted or brought up under the care of a non-tribal family. Historically also it is known that the first Khyen king Niladdhwaj was also brought up to his priest. The people of this Khyen dynasty rose to power during Niladhwaj, Chakradhwaj-Nilambar and receded with the fall of Kamatapur Fort at the treachery of a Brahmin Minister and heinous conspiracy of the Nawab of Gauda. The main inhabitants of kamata kingdom were Koches, Meches and the Rabhas. So Colonel Weddal said "the Koches of north Eastern Bengal and in Assam denies their Dravidian origin and described them as distinctly Mongoloid though somewhat heterogenous. Waddel's have fully established the predominates of the Mongoloid type in the Koches of Assam. Dr. B. C. Das has also shown by a comperative study of the physical characteristics that the Koches are similar to

the Rabhas in of their stature, nasal index and cephalik index.

These Koch-Rajbonshies had their own distinct language. As per census report of 1901 these Koch-Rajbonshis had their own language and Grierson named this extinct language as 'Rajbonshi' which is very much distinct from that of Indo-Aryan decent. Grierson said "When we cross the river Brahmaputra coming from Dacca we meet a well marked form of speech in Rangpur the spread to it north and east. It is called Rajbonshi and undoubtedly belonging to eastern branch has still points difference which lead us to class as a seperate dialect. The dialect of Western and South Western Goalpara in Assam in pure Rajbonshi." As per census report of 1891 the total pupulation of this Region using Rajbonshi language was 35,90,342 vide page 166, Vol. V Part 1. Linguistic Survey of India Grierson.

All tribes, except the Koches, refered in above short article have been constitutionally declared by the Govt. as Tribal, but the Koches or the Rajbonshies are treated as O.B.C. in Assam M.O.B.C. in Goalpara district of Assam S/T in Meghalaya and S/C. in West Bengal.

(Ambika Choran Choudhury and inhabitant of Bongaigaon is an eminent Writer & Social Worker)

OKDISCD

The Administrative Reorganisation 'of Bengal and Assam in 1874 and its Impact upon the Rajbanshi Identity : Question of Northern Bengal and Western Assam

Prof. Ananda Gopal Ghosh

I

The primary objective of the present paper is to tell the tale of the gradual marginalization of the Rajbanshi community which has been originated out of the administration and territorial reorganization of Bengal and Assam since 1874. The study will show how the problem of marginality has been grown up in the sphere of language, demographic composition cultural homogeneity and above all community solidarity and separate statehood. All these issues will be explained in the historical and ethno-linguistic perspectives Because, the other subsidiary issues did not emerge in the early phase of the study. They are actually postcolonial and post-modern issues. We will bring all that issues in the canvas of discussion of the post-independence phase. In other words from the creation of Assam province in 1874 to the formation of the Greater Kamta United Forum in 2006 is the period of our discussion. The beginning and the terminal year of the study is very much significant and relevant to the theme of discussion. In 1874 Goalpara, the Rajbanshi concentrated district of Northern Bengal, was separated from Bengal and merged into the newly created province of Assam. This separation of Goalpara from Northern Bengal had greatly damaged the traditional belt of the Rajbanshi homogeneity. The history of the Rajbanshi community has been divided since then. The year 2006 is a land mark year to the divided Rajbanshi community of West Bengal and Assam. Because for the first time after 1874 a section of them have formed a common platform-Greater Kamta United Forum for the common interest of the Rajbanshi Khatriya Community of West Bengal and the Koch Rajbanshi Kshatriya Sammilani of Assam. Though it is in an embryonic stage. Still it is a new situation which has never been since 1874.

II

The year 1874 is the watershed in the history of north-east India including North Bengal. Professor J. B. Bhattacharya, a noted notional-statured historian of the North East India has stated distinctively that 1874 is a turning point in the history of the modern North East India. Though I am fencing the boundary of my discussion on the Rajbanshi Identity Question,. but in fact 1874 was the root cause of all the major problems of the colonial and post-colonial North East India including the Northern part Bengal nay West Bengal. In the present paper I will highlight the problems of the Rajbanshis of the Northern part of West Bengal (Six districts of North Bengal) and Western part of Assam (undivided Goalpara district). At present the Rajbanshi Identity Question is taking a serious turn in these two zones of Assam and West Bengal respectively. But the -questions of the Rajbanshis of Rangpur in Bangladesh will not come into the canvas of discussion / But we must keep in mind that without Rangpur district all discussion on the Rojbanshi community will be incomplete. Our discussion will begin with the vivisection of the land of the Rajbanshis Le. Rangpur, Goalpara and the princely state of Cooch Behar. Before 1874 all these areas were known as the land of the Rajbanshis. Since 1874, reorganisation, division and partition whatever have taken place, in each time the Rajbanshi community has been marginalized sometimes linguistically, sometimes in number of population and sometimes politically and culturally. In every phase since 1874 to the trifurcation of Goalpara district in 1983, and quintuplicatian in 1989, their homogeneity was marginalized. This continuous marginalisation has led to the birth of the different types of movements i.e. ethno-linguistic State Movement, Re-united Movement of the Koch Rajnabshi of Assam and the Rajbanshis of West Bengal, De-merger Movement in the erstwhile princely State of Cooch Behar, Autonomy Movement in North Bengal and even Independent State Movement etc. The root cause in the continuous marginalisation of the Rajbanshis in every sphere of life despite the reservation system in service and political section. The problem is broadly four dimensional one, the colonial-imperial side, two, the Bengali side, three, the Assamese side four, the Rajbanshi side. The last one is again sub divided - the Assamese-Rajbanshi side and the Bengali Rajbanshi side. Let us unfold the issue.

OKDISCD

III

The province of Assam was created in 1874 with a view to relieving the Lieutenant Governor of Bengal of a part of his huge responsibility. The head of the newly created province was given the title of Chief Commissioner. It is true that the size of the province of Bengal was big, naturally, the creation of a new province was neressary. But the composition of the new province has raised certain questions. But the question was not raised at the time of the formation of the province. Even in the closing phase of the colonial rule, no organization or association of the Rajbanshi Community raised the questions. It was only after the partition and independence ; some people wanted a separate state and afterwards a Kamtapur State. With the passage of lime, different types demands have been raised by the groups or associations. So, it is true that during the colonial period, there was no demand for separate state on the re-unification of the Rajbanshi area, on the other hand, the colonial Imperial Government had no consistent or national policy towards the North East including Northern Bengal. Even the creation of a new province of Assam was an exigency of the situation. It was not a decision of the calculated thinking. Now we will explain this point.

The new province was created by five Assamese speaking districts They were Sibsagar, Nagan, Darang, Lakhimpur and Kamrup. These districts were geographically known as the Brahmaputra Valley. Dibrugarh of upper Assam (Ujani Assam) was included with the new province later on. However, with this new province the Bengali speaking Surma Valley's Sylhet district and Goalpara District were also included. In the present occasion we are concentrating our attention on the inclusion of Goalpara, formerly a part of the Bengal's Rangpur district. Because, since then Goalpara became a bone of contention between the Bengalees and the Assamese. The surma Valliey's Sylhet was Bengali speaking district is an acknowledged fact But what about Goalpara? Was it a Bengali district or Assamese or something else? On what historical and linguistic ground, the colonial administration had included Goalpara with Assam? The Colonial administrators knew it well that Goalpara formerly a part of the Rangpur district of Bengal and Cooch Behar the princely state of Bengal and Rangpur were linguistically and racially belonged to the people

akin to the Bengalis. Instead of this, they had separated Goalpara from Bengal. But why? Was it a historical accident? Perhaps not. A notion prevailed amongst the colonial administrators that the historical Kamrup Kingdom consisted of Goalpara, Rangpur, Jalpaiguri (East bank of Karotoya), parts of North Mymensing (Netrokona sub-division) and the entire Brahmaputra Valley region. In fact, Karotoya was the boundary line between Kamrup Kingdom and Bengal. This conviction, perhaps, induced the British Colonial administrators to include Goalpara in the new province of Assam. They finally believed that Assam was the successor of the old Kamrup Kingdom. Apart from this, since the conquest of Assam proper from the Burmese by the English East India Company, Goolpora was added to the commissioner of the conquered territory i.e. Assam proper in 1826. From 1826 to 1866, it remained a part of Assam. In 1867, the Eastern Dooars was joined to Goalpara and the entire district was included in the Bengal Commissionership of Cooch Behar which was formed in that year. But it was a stop-gap arrangement. It was out of this historical connection of Goalpara with Assam, the colonial administrators had included Goalpara with the new province of Assam. What is interesting is that the contemporary Rajbanshi social leaders did not object to it? Had the Rajbanshi social leaders of the time protested against this decision of incorporating of Goalpara with Assam the course of history of the Rajbanshi community might have been different. Unfortunately the Rajbanshi leaders could not understand the writings of the wall.

But there is another side of the coin; perhaps, the Rajbanshis felt that there is nothing wrong in it. Because, since the day of the Kamrup-Kamta-Cooch Behar Kingdom they had been living here. Only during the later phase of the Muslim rule they had been administered from Bengal as a part of the Rangpur district. Naturally they could not find anything wrong in it. But there was a great difference between the Ahom rule of the pre-British period and the Assamese administration of the post 1874 period. The western educated Assamese now wished the dream of the linguistic state since 1874. After the British conquest of Assam proper in 1826, Bengali was the medium of instruction in the British udministered Assam territory. Due to the consistent demand of the western educated Assamese, Assamese was introduced as the medium of instruction in the newly created province. This was the beginning phase of Assamization with the passage of time and the process of

OKDISCD

Assamization has been increased. But the Rajbanshi leaders of Goalpara district, where the eighty percent people in 1874 were Rajbanshis could not understand the far-reaching consequences of this nascent linguistic Chauvinism. Local historian of the post-colonial period is describing this incident a historical blunder on the part of this Rajbanshis of Goalpara district. Since then to 1996, the Rajbanshi leaders of Western Assam have never raised the questicn of their mother tongue i.e. Rajbanshi or Kamta language. On the other hand they lost their two hundred years connection i.e. from 1639 to 1822 with Bengal. Needless to say in 1639 the region of the present day Goalpara was incorporated with Bengal Rangpur and it was severed from Rangpur In 1822. In that year the Goalpara district was created. Prof. Amalendu Guha has rightly stated that whereas in the Goalpara district of the Brahmaputra valley the majority, according to early census figures, spoke Bengali this was because once it formed a constituent part of Bengal continuously for about two hundred years from 1639 to 1822 (Planter Raj to Swaraj, P. 28). Historically speaking, the separation of Goalpara from Rangpur by the East India Company was a curse to the Rajbangshi community. Because, linguistically and racially they were the single largest community .of Rangpur district. Apart from this, the continuous territorial change of the Goalpara district was also harmful to the Rajbanshi community. At the time of its creation I.e. in 1822. it comprised .the three police stations such as Goalpara, Dhubri and Karaibari. After the second Anglo-Bhutan war of 1864-65, the seven Dooars known as the Eastern Dooars was merged with Goalpara. It was a thinly populated tribal zone, though a vast tract. Linguistically, ethnically geographically it was different from Goalpara. In addition to this Goalpara was a permanently settled area whereas the Eastern Dooars was a non permanently settled area. In this connection the fate of the Goalpara district map be compared with her sister Jalpaiguri It is to be noted that both Goalpara and Jalpaiguri were created out of Rangpur district. Jalpaiguri district comprised the permanently settlement area and the non-Regulation area of the Western Dooars. The Western Dooars area was brought under the British domination after the second Anglo-Bhutan war of 1864-65 like the Eastern Dooars. The Western Dooars was also a sparely populated area and also a tribal area. The composition of the two districts i.e. Goalpara and Jalpaiguri seem to be almost identical. What is interesting is that today the two districts are facing the same problem of the

Rajbanshi linguistic ethnic identity question. It is really unique situation in the history of the present day Ethno-linguistic turmoil of the Western Assam and Northen Bengal.

Another important thing is to be noticed. When the colonial government had Created the province of Assam, the total Assamese speaking population was roughly 35 lakhs while the total.Rajbanshi ethnic population was also roughly 35 lakhs. But there was a difference in the geographical distribution of the Rajbanshi people. The Assamese people had heen generally living in their own homeland. The number of the Assamese in the outside of Assam was extremely insignificant whereas the Rajbanshi had been living in Goalpara and Kamrup of the Assam province the princely state of Coach Behar, Jalpaiguri. Darjeeling, Terai, Rangpur, Dinajpur of Bengal, Purnea of Bihar Jhapa and Morang of Nepal. The colonial government had created a separate province for the Assamese but not for the Rajbanshis. It is true that the Assamese did not demand a province before 1874. The Assamese had resented the introduction of the Bengali language in the schools of Assam. So, the province of Assam was a creation of the British Government not for Assamese demand. It was believed by some people that the British Government had a thought for creating a new administrative zone in the northern part of Bengal. But, finally it was not materialized for two reasons. First though before 1874, the northern zone of Bengal was the land of the Rajbanshis but the scattered distribution from Goalpara to Jhapa, had created a hurdle. Secondly, the Gradual extension of the British power over the North Eastern part of India had changed the mind of the British Colonial Administrators. So, the thinking for the new administrative zone had been abandoned permanently i.e. during the remanining days of the colonial rule.

IV

The creation of the new province of Assam was a death blow to the future community consolidation as well as the linguistic uniformity of the Rajbanshis of Assam and Bengal. Because of Goalpara, the Rajbanshi concentrated one from Bengal to Assam had greatly damaged the interests of the Rajbanshi community. Apart from this. the process of the Bengalisation of the Rajbanshi of Goalpara had been halted in 1874. The process of the

OKDISCD

Bengalisation had been started in 1639 when it was included with Rangpur, the last Mughal administrative center. From 1639 to 1874 the Rajbanshi of Goalpara like the Rajbanshi of Rangpur and Jalpaiguri etc had adopted the Bengali language as their schooling language when Goalpara was incorporated with the new province of Assam a serious linguistic identity crisis developed. The Western educated Assamese intellectuals had exerted pressure for the introduction of the Assamese in the school teaching. The Rajbanshi community could not resit it. Even they could not understand the far reaching consequences of the change. They accepted and embraced the Assnmese langunge step by step. In fact, the process of the Assamisation of the Rnjbnnshis of Goalpara had been started in 1874. This shifting from the Bengalisation to Assamisation of the Rajbanshi of Goalpara had laid the formation of permanent schism between the Bengalised Rajbanshi of Bengal and the Assamised Rajbanshi of Assam. The Rajabanshi of Rangpur had adopted and embraced the Bengali language while the Rajbanshis of Goalpara, the Assamese language. Since then the different administrative and linguistic set up of Assam and Bengal had created a different in the outlook, position, status and opportunities between the Rajbanshis of Assam and the Rajbanshis of Bengal. This difference was exhibited in its fullest form during the hearings of the State Reorganisation Commission 1953-55. Upendra Nath Barman the Rajbanshi leader of West Bengal had fervently advocated the retention of Cooch Behar with West Bengal and Sarat Chandra Sinha, the Rajbanshi leader of Goalpara had fevently advocated the retention of Goalpara with Assam. Both had forgotten question of the community, solidarity and Rajbanshi homeland. Had Goalpara been not incorporated with Assam in 1874, such type of situation might not have been arisen ? So the Reorganisation of 1874 was the root cause of the present trauma of the Riljbanshi Community of Assam and West Bengal.

In this connection, another pertinent question is to be highlighted. It is historically true that Goalpara was a part of the ancient Kamrupa Kingdom. But since her acquisition by the Mughal emperor in 1639, it became a part of Bengal. Since then, Goalpara land revenue system, land survey-system, Landowner system were identical with the rest of Bengal and above all Goalpara was a permanently settlement area like the other part of Bengal whereas Assam was a nonpermanently settlement area i.e. Rayotwari settlement area.

In this way, the socialization of the Rajbanshis with Bengal had been started.

In addition to Ihis we have stated earlier that Goalpara district was created out of Rangpur in 1822. The new district was called North East Rangpur and David Scott was appointed the first civil commissioner to administer it when Assam came under the East India Company in 1826, this tract was placed under the charge of the new administration of Assam. But in the North East Rangpur and Eastern Dooars were made parts of this new commissionership. Finally in 1874, when Assam was made a separate administration, Goalpara and Eastern Doosars were transferred to Assam. Noturally, Goalpara's connection with Bengal from 1639 to 1874 with minor, breaks was an important factor. But it was never counted.

The demography of Goalpara was also not judged. Up to 1874 Goalpara was predominantly a Rojbanshi area From the points of land, out of six major zamindars of Goalpara district four belonged to the Rajbanshi community. They were Bijni, Механ Kararibari, Parbat Joar and Chapar. The rest two Gauripur and Mechpara belonged to the non Rajbansi community, but not Assamese. Naturally, Goalpara's connection with the new province was no justified by historical and other factors on the contrary, the Rajbanshi of Goalpara were the worst victims of the 1874 Reorganisation.

V

The creation of the province was a blessing to the Assamese. They got a province and restored their language as a medium of instruction. Had the Assamese been not received a province, they could not develop their language, culture and identity. But the question is why the British Indian Government had created a separate province in Assam in 1874. Though in third chapter we have mentioned that it was created not as a calculated plan but as an exigency of the situation. It is true. But at the same time we cannot overlook a psychological question. The Assam proper was annexed by the East India Company in 1896. Before that Assam proper had been governed by the Ahom rulers from the thirteenth century. The Ahom rulers had given the birth of a powerful Assamese aristocracy class. After the conquest, the old aristocracy had lost their position. The old Assamese aristocracy was replaced by the Bengali 'Babus'. But with the passage of time, the colonial bureaucrats

understood the minds of the old Assamese aristocracy. They also understood Assamese separateness from Bengal as well as the heritage of the ruling aristocracy. Perhaps, it was for this reason the colonial Administrators had conceived the idea of a new province. It is postcolonial interpretation of the event. It is actually a psycho-historical explanation. It is difficult to present any hard document in favour of this argumentation. Now we will see the aftermath of the Reorganisation of 1874 on Goalpara districts Rajbanshi Community.

Frankly speaking the Rajbanshi community had lost their geographical homogeneity and linguistic consolidation. It is true that- since the fall of the KamtaKoch kingdom the Rajbanshi had been started to lose their community identity. But that happened some few centuries ago. Naturally, it would not create any major problem. Because in the pre-modern period, the community consolidation question did not emerge. In the colonial period when Goalpara district was included in Assam in 1874, it really created a problem of identity for the Rajbanshis. Their identity question was further deepened during the partition of the country in 1947. Because Rangpur, the epicenter of the Rajbanshi life and culture was included in the East Pakistan The loss of Rangpur was irreparable. The first blow of 1874 and the second blow of 1947 had virtually aggragavated the identity crisis. But the partition was not an unmixed blessing. The partition had provided an opportunity to the Rajbanshi leaders of western Assam and Northern Bengal to restore their community consolidation partially. Before we proceed to discuss the circumstances leading to the restoration of the community consolidation, it may perhaps be worthwhile to review the situation of Goalpara during this period. Otherwise. the cause of the post-colonial problem of the community solidarity will not be understood.

We have said earlier that neither the Bengali 'Bhadralok' of Kolkata nor the Rajbanshi social leaders (Samajpati) of Rangpur, Jalpaiguri, Goalpara raised any question on the inclusion of Goalpara into the province of Assam. The same was repeated during the partition of Bengal in 1904-1905 and the re-unification of Bengal in 1912. The inclusion of Goalpara with Assam became a settled fact. But the. settlement on Goalpara was uneasy one. This uneasiness was cropped up at Goalpara both internally and externally. The people of Goalpara were divided on its inclusion with Assam. The All Goalpara Association, an umbrella organization of the Zamindars of Goalpara, also

wanted merger with Bengal. In its Annual Session on 15th December 1918, the Association resolved that the district of Goalpara mainly identical in race, language, social customs and the systems of lands with Rangpur, Jalpaiguri and Cooch Behar be placed under the same laws and administration with the district of Rangpur unci Jalpaiguri (Ref. Political History of Assam voll, H. K. Barpujari, P 232) who were those Zarnindars? It is true that most of them belonged to the Rajhanshi community. But it is Difficult to make a clean distinction between the Rajbanshis and the Bengali Zamindars. However, it was also decided that the resolution be placed in the ensuing meeting of the Assam Association scheduled to be held at Goalpara towards the end of the same month.

The Assamese intelligentsia, on the other hand, had a different view on the Goalpara issue, the district was considered by them as an integral part of Assam. The intellectual who strongly raised his voice against -this resolution was Lakshinath Bezbarua. He was an eminent poet and the son-in-law of the Tagore House of Jarasanko. Kolkata. This Assamese spirit was also echoed in the voice of Tarun Ram Phookan, the president of the Assam Association in its Annual session at Goalpara on 27 -29 December, 1918. In his opening address Phookan emphatically declared that this (Goalpara) District should never be taken away from Assam, if necessary the whole of Assam might be united with Bengal (Ref. Ibid. p. 233). Raja Prashat Chandra Barua the president of the All Goalpara Association categorically stated in his, presidential speech in its second session in 1928 held at Gauripur that the five thousand delegates of the session are fervently declaring that their language is Bengali (Ref, Gora Cheluk. Autumn Number, 17th October, 1998).

In fact, fl strong resentment developed in Goalpara district against the introduction of Assamese in school teaching of the Bengali speaking area. Apart from this the religious and the linguistic demography of Goalpara was changing rapidly due to t he influx of the Muslim peasants from Mymensingh district of East Bengal. Prof. Simal J. Dev and Dilip Kumar Lahiri had shown in a research article that by 1921 nearly 20% of the population of Goalpara was the immigrants Muslims from Mymensingh (Ref. Journal of the Asiatic Society of Bangladesh, August, 1978).

During this topsy-turvy phase of conflict between the Assamese and the Bengalis of Goalpara, the role of the Rajbanshi was pro-Assamese. They

did not assert their linguistic on racial identity. The young educated Rajbanshis such as Sarat Chandra Sinha, Rajd Ajil Narayan Dev, Purnendu Narayan Sinha and others have advocated the assimilation of the Rajbanshis with the Assamese. This time a difference was created between the Rajbanshis of Assam and the Rajbanshis of Bengal. The had Rajbangshis of Bengal been struggling for the Kshatriya status and also advocated that the Koches were different from the Rajbanshis. The Rajbanshis of Assam on the other hand, believed that the Koches and Rajbanshis were same. Apart from this, the Assamese Rajbanshis did not welcome the Rajbanshi Kshatriya Movement of Rai Saheb Panchanan Bmma (Ref. The Dynamics of Social Mobility Among the Rajbanshis of North Bengal and Assam - Biman Kumar Dasgupta relevant chapters.) This difference between the Rajbanshis of Assam and the Rajbanshis Of Bengal was mainly due to the separation of Goalpara from Bengal in 1874 The difference was gradually extending. The difference was extended from the political level to the cultural level. Let us explalin lhe areas of difference.

Firstly, the Rajbanshi Khatriyas of Bengal had contested the national election as a separate group. They had fielded up candidates against the Indian National Congress party and the Communist Party of India. On the other hand the Assamese Rajbanshis were within the fold of the Indian National Congress during the phase of the freedom movement and with the Indian National Congress and the Communist Party of India in the Post-independence phase. *For* example most of the office-bearers as well as the members of Parliament (Lokshaba and Rajya Sabha) of the C.PI.M. Party in Assam have come from the Rajbanshi Community. But in West Bengal a section of them who advocate the question of separate state and language are Strongly anti - C.PI.M.

Secondly, the Rajbanshis of Bengal have finally believed that the Koches and Rajbanshis are two separate communities. Rai Sabeb Panchanan Barman was the chief exponent of this view. The Rajbanshis of Assam on the other hand have strongly believed that the Koches and the Rajbanshis belong to the same stock. With this view they have founded the Koch Rajbanshi Kshatriya Sammilani in Assam in difference with the Rajbanshi Kshatriya Samiti of Bengal.

Thirdly, the Rajbanshis of Assam did not support the Kshatriya movement of Rai Saheb Panchanan Barman. In 1921 the peasants of Goalpara

started an' agitation against the Zamindars under the leadership Jnan Mandal, a Rajbashi social leader. Rai Saheb Panchanan Barman requested Jnan Mandal to start the Kshairiyas movement but the .later did not agree with him, So, a conflict started between the two. The reality was that the Koch-Rajbanshis of Assam could not subscribe the view of Rai Saheb on the origin of the Koch Rajbanshis.

Fourthly, the. Assamese Rajbanshis have been using the Assamese script in the writing of the Rajbanshi language. In Bengal, the Rajbanshi have used and have been using the Bengali script. The Rajbanshi language has no separate *script.*

All these differences had been created simply due to the inclusion of Goalpara in Assam. If Goalpara was retained in Bengal, this kind of script Crisis and Koch Rajbanshi difference would not have been created? But the Assamese demand on the land of the East of karatoya was not rational One. It is true that this area was once a part Kamrup. But since the days of the Mughal Rule, there was a rapid change in the demography, economy, language etc. Naturally the Assamese claim on this land of the east of Karatoya was a sheer distant historical sentiment. But what is interesting is that even today the Assamese people including the intellectual community and the political parties believe that the east of Karotoya was a part and parcel of Assam. The Assam Association, a premier organization of the Assamese people in its Gouripur session demanded Rangpur, Kooch Behar, Jalpaiguri and some parts of Bogura district to be included with Assam. Because the inhabitants of those places are identical in race, religion and language with those of lower Assam which is contiguous to them (Ref. Hindu Muslim relatinons in Bengal-Hussainur Rahaman, p. 127). The illustrious Assamese poet Hiren Bhattacharya. stated that "... the names of most of towns in North Bengal are Assamese in essence..." most of the names ending with 'bari' in North Bengal are basically Assamese derivatives (Ref. The Asian Age, 22-3, 2001) like the Assamese intellectuals the intellectual of the undivided North Bengal (Not Calcutta) also firmly believe that Goalpara and Kamrup was the part of the Greater North Bengal or Brihattar North Bengal, It' was for this reason the Uttar Banga Sahitya Sammllan a leadlng literary organization of North Bengal held its annual session at Gouripur and Kamakhya Dham of Assam.

What was more surprising is that the Kamrup Anushoudhan Samiti,

the prestigious research organization of History and Archaeology of Assam was founded by the Uttar Banga Sahitya Sam milan in 1916. The head quarters of the Uttar Banga Sahitya Sam milan was located at Rangpur. Goalpara was a part of Rangpur before 1822. Naturally the organizer Of the Uttar Banga Sahitya Sammilan believed that Goalpara was a part of the greater North Bengal, nay Bengal. The claims and counterclaims by the Assamese and the Bengalees over all the Western Assam (Namoni Assam or Lower Assam) vis-a-vis Northern Bengal is a matter of historical analysis.

VI

Immediately after the independence, a golden opportunity had come to the Rajbanshi of Assam and West Bengal fore-union. The Government of India had appointed a Commision i.e. the State Reorganisation Commission in 1953 to meet the demand of the linguistic States. But in this historic time the Rajbanshi Community of Assam and West Bengal failed to wherever unity amongst themselves on the contray, a sharp and open division was displayed. As a result the last chance of the community consolidation of the Rajbansi disappeared. Let us explain the circumtances that destroyed the chance of community consolidation.

This time the issue had taken a new shape. Since the inclusion of Goalpara to the province of Assam in 1874 to the partitior of India in 1947, Goalpara became a bone of contention between the Assamese and the Bengalees. This time in addition to Goalpara, the princely State of Cooch Behar also became an Issue of tag-of-war between Assam and West Bengal. Before independence the question of Cooch Bihar did not come as an area of conflict. Because, Cooch Behar was a princely State. But after the lapse of the paramountcy like the other princely states, the fate of the State of Cooch Behar also became an issue of hotbed discussion as to whether Cooch Behar should be merged with West Bengal or Assam or hold the status of union terrltory. When it was decided that Cooch Behar should be merged with the neighboring province, a tug-of-war was started between West Bengal and Assam. The Assamese intellectuals and the political parties have demanded the merger of Coach Behar with Assam. The Bengali intellectual, the political parties, on the other hand, demanded the inclusion of Cooch Behar and

Goalpara with West Bengal.

It was a most critical hour to the Rajbanshi community. It was an acknowledged fact that both Coach Behar and Goalpara were predominantly Rajbanshi regions. Naturally, their sayings and reactions were more important than the Assamese and the Benglees. So, we are coming to discuss the role of the Rajbanshi leaders of Assam and Bengal during the most critical hours of the Rajbanshl community.

It was true that both Goalpara and the princely state of Cooch Behar were the land of the Rajbanshis. But the urban area of both Goalpara and Coach Behar were predominantly non-Rajbanshi. It was in this context we will highlight the role of the Rajbanshis.

. The Rajbanshis of Goalpara wanted to stay in Assam. They never liked to be a part of West Bengal. Sree Sarat Chandra Sinha, a young Rajbanshi political leader of Chapar in Goalpara district had organized a movement against the inclusion of Goalpara with West Bengal. When the State Reorganization Commission went to Assam to gauge the mind of the local people, the majority of Goalpara district Rajbanshis under the leadership of Sarat Chandra Sinha and the Goalpara immigrant Muslims under the leadership of Muhammad Omaruddin organized a mass movement against the inclusion of Goalpara with West Bengal. (Ref. Desh - Weekly Bengali Literary magazine, 11-05-1991). Besides, Sarat Chandra Sinha, Kabir Roy Pradhani, Atul Koch, Purnendu Narayan Sinha, Madhav Rajbanshi, Shibendra Nath Koch participated in 'this movement. They also demanded that Cooch Behar should be merged with Assam. Their slogan was that Assam should not be divided. - Asamar Angachhed hobo noware - Amar Bhasa Asamiya (Ref. Smriti Grantha - Chander Dinga Asom Sohitya Sabha, 63 Session, Bilashipara, 1997).

The second group mostly consisted of the Bengali Hindus demanded the merger of Goalpara with West Bengal. Ramani Kanti Basu, a dweller of Dhubri town was the leader of the group.

The third group under the leadership of Santosh Barua of Gouripur have submitted a Memorandum to the S R C for the creation of Kamtapur state. For the first time we find the demand of the Kamtapur State and it came from Assam. In the proposed Kamtapur state they included Goalpara of Assam and Coach Behar, Jalpaiguri and Dinajpur of West Bengal. It was supported by Raja Ajit Narayan Deb, Raja of Sidli, Prakitesh Chandra Barua (Lalji) of

Gauri Raj Family. Now we will study the mind of the Rahbanshis of West Bangal another para. After the accession of Coach Behar wlth the Indlan unlon a section of the Rajbanshi of Cooch Behar wanted the inclusion of Cooch Behar with Assam. A section of the Rajbanshi Muslims wanted to join with Pakistan. Another section of the Rajbanshi wanted a separate state if not a union territory status. But the most respected Rajbanshi political personality and member of Lokshabha, Sree Upendra Nath Barman of Jalpaiguri and Sree Umesh Chandra Mandal, a gandhian Rajbanshi leader of Dinhata, Coach Behar firmly supported the merger of Cooch Behar with West Bengal. By showing and presenting various arguments Upendra Nath Barman who spear-headed a crusade against Assam over Coach Behar. Frankly speaking, it was Upendra Nath Barmans demand which greatly strengthened the cause of West Bengal. They have criticized Upendra Nath Barman for his opinion on Coach Behar. Even today many of the Rajbanshis of Coach Behar believe that Upendra Nath Barman made a mistake. The Assamese Rajbanshi writers are also critical on the Coach Behar issue. Ambika Charan Sarkar, a Rajbanshi of Assam wrote that due to the weak leadership of the Assamese people, the intelligent Bengali people with the help of the central Government took away the old center of the Kamrup Kingdom the Ratnapith region was included with West Bengal (Ref. Koch Rajbanshi Jatir Itihas, p. 143). Thus the opportunity of re-unification of Goalpara with West Bengal was destroyed. If Goalpara came back in West Bengal in 1916, the course of the history of Northern Bengal might have been different. In support of this contention, we present here just one point. If Goalpara had re-united with West Bengal, the Rajbanshis would become the half of the population of North Bengal despite the influx of the refugees from the East Pakistan. A golden opportunity of re-unification of the Rajbanshi community was lost due to the lack of farsightedness of Sarat Chandra Sinha and others. Had Sarat Chandra Sinha showed his commitment to community solidarity, the, course, of the history of the Rajbanshis in the post S.R.C. period might have been totally different? It was the most important turning point in the History of the Rajbanshi community of North Bengal and North Enst India in the post-colonial phase.

Some may ask the question what was the harm if Coach Behar merged with Assam? It was not possible. Even if Rai Saheb Panchanan Barman would have been alive he would not support it. Obviously, Upendra Nath Barman, the disciple of Rai Saheb Panchanan Barman could not support it. A psychological hiatus was developed between the Rajbanshis of Assam and the Rajbanshis of Bengal during the time of the Rajbanshi Kshatriya movement. Rai Saheb Panchanan Barman and the Kshatriyn movement of Bengal fought for the cause of the Kshatriya status. The Koch Rajbanshis of Assam had been fighting for the cause of the tribal status. A peculiar type of psychological division was developed which is un-bridgeable even today. One is happy with the Kshatriya status in social structure and scheduled caste reservation status in education, employment and politics. The other is unhappy with the Kshatriya status and fiahting for scheduled tribe status. How assimilation is possible between the Rajbanshis of Assam and the Rajbanshis of West Bengal. Let us examine the position well as the privilege employed by the Rajbanshi of Assam and West Bengal in the poststate reorganisation period.

VII

The Assamese Rajbanshis got the post of chief minister in Assam. Sarat Chandra Sinha, the pro-Assamese Rajbanshi was the chief minister of Assam during 1974-1975 as a member of the Indian National Congress Party. He was the staunchest champion of the introduction of the Assamese language in every sphere of life. He never espoused the cause of the Rajbanshi language and Rajbansri identity at any stage of his politicol career. We have earlier stated that he fought tooth and nail to keep Goalpara with Assam. The second Rajbanshi political heavy weight was Golok Rajbanshi, who become the resident of the Assam Pradesh Congress Committee and Kabir Roy pradhani held important portfolios in the cabinet of Hiteshwar Saikia. But all these they got at the cost of the Rajbanshi identity. All these political personalities of the Assamese Rajbanshi formerly believed in the policy of assimilation and accommodation, not separation. It is true that the successive Assam Government has been trying to woo the sentiments of the Rajbanshi by declaring the birthday of Chila Roy the legendary military general as a state holiday naming the second Bridge,on Brahmaputra as Nara Narayan Setu.

The Assamese chauvinist middle class however did not like all these things. Despite the inclusion of the Rajbanshi heavy weights often in the

OKDISCD

ministry, the economic condition of the Rajbanshis is very much deplorable. Sree Amar Roy Pradhani Chairman of the subject committee appointed by the Government of India to examine the demand for tribal status by the Assamese Rajbansis. Sree Roy Pradhani submitted the Report to the Parliament. He stated that the condition of the Assamese Rajbanshis is really like the tribal people. These remarks and observations of Amar Roy Pradhani revealed the suffering of the Rajbanshis of Assam. They have lost their language their livlihood their territory. They are now in a disillusioned state. In addition to this they have acted as the main muscle-power during the Anti-Foreigner Agitation of the All Assam Students' Union (A.A.S.U.). Now they are facing two pronged threat of Assamese caste Hindu Chauvinism and the Bodo Militancy. Their long time demand for scheduled tribe status is also a lost case. This is actually a last straw on the camels back. They dreamt that if they got the scheduled Tribe Status they would emerge as the largest tribal community of Assam. This would help them to control the politics of the Bodo Autonomous Council (BAC.). But their longcherished dream has been shattered.

In fact, the Assamese Rajbanshis are facing a serious crisis of existence as well as of identity in the Lower Assam. The threat came mainly from the Bodos and immigrant Muslims. The conflict between the Bodos and the Koch-Rajbanshi started in 1967 when the Plain Tribal Council (P.T.c.) had demanded the Udayachal Rajya (State) under the leadership of Sree Charan Narjinary and Soma Brahma Chowdhury. In response to the Bodo's demand, Raja Ajit Narayan Deb of Sidli demanded a Kamtapur Rajya (State). They had formed the Kamtapur Sangram Parishad to achieve the Kamtapur Rajya in 1967. The front rank leaders of the Kamtapur Songram Parishad were Raja Ajit Narayan Deb, Shibendra Narayan Mandal, Prakitesh Barua (Lalji), Bipin Chakraborty (Trade union leader) e1.el. But within few years the Kamtapur Sangram Parishad lost its ground. The president of the Kamtapur Sangram Parishad Ajit Narayan Deb had joined the oil and Natural Gas Commission (O.N.G.C.) as the chairman. Other leaders were in dilemma. So, the Kamtapur state demand lost its ground second time. The demand for Kamtapur State was first raised at the time of the visit of the S.R.C. in 1955. It was rejected by the S.R.C. But the Bodo demand for the separate state was not ended, it was increased day by day. And finally they got the Bodo Council in the sixth Schedule frame of the constitution.

The success of the Bodos in political game revealed the weakness of the Koch Rajbanshi politics. Neither they have received the support of the AAS.U. in respect of Tribal Status nor they have received any support of the AAS.U. against the BAC. demand of the Bodos. What was irony is that Dr. Bhumidhar Barman, Health Minister of the Assam Government was the Chairman of the Cabinet Sub Committee for the BAC. of the 'Bodo'. it is also to be noted that Raja Ajit Narayan Deb, a memher of the constituent Assembly did not like to put the Koch-Rajbanshi in the list of Scheduled Tribes (Ref. The Statesmen letler to the editor, 12 - 04 - 1989). But the same person had supported the enlistment of the Rajbanshis of the Cooch Behar State as Scheduled Caste. It is another fundamental problem of the Rajbanshi community. In West Bengal they are enjoying the Schcnu!ed Caste Status, in Assam the Other Backward Class (OBC) in Nepal the General Caste Status in Bangladesh the SC. Status. A total chaos is prevailing amongst the Rajbanshis of India, Bangladesh and Nepal.

In the sphere of language the Same kind of confusion is prevailing. The Rajbanshi language has no separate script. In Assam they are using the Assamese script, in West Bengal script. in Bangladesh the Bengali script. All these have made the issue very complicated one. It is very difficult to solve.

The frustrations of the Koch-Rajbanshis of Assam have reached its optimizer point. Large number of the ethnic based political, social, cultural and students and women's orgnization has been formed. The Koch-Rajbanshi Kshatriya Sammilani is the largest umbrella organization of the Assamese Rajbanshis. The others are All koch Rajbangshi Students Union (A.K.R.S.U.), All Koch-Rajbanshi. Yuba Chhatra Association, All Koch Rajbanshi Studnets Union is the most vocal organization. It is criticizing the policy of the Assam Sahita Sabha, AASU and the Assam Government. They are advocating that the Ranbangshi is a separate race and they have a separate language. For the first time the Rajbanshis of Assam are advocating such type of ideas. It is reversal of Sarat Chandra Sinhas ideas - assimilation and accommodation. It is advocated by he Students' community of the Koch Rajbanshis, not the Rajbanshis as a whok. But in the Assan agitation and politics, the voices of the Students are an important factor. Whatever may be, the old order is changing.

In order to crystalize their idea of separate state and language, the A.K.R.S.U. has established relation with its counterpart Kamtapur People's Party (Atul Roy faction) of Northern Bengal of West Bengal. They also have established connection with the Greater Cooch Behar Democratic Party.

The objectives of the A.K.R.S.U. of Assam and the KP.P. and G.C.D.P of Cooch Behar are more or less remain the same. For achieving their goal they felt the necessity of creating an umbrella organization. The result of their thinking has given the birth of an umbrella organizaton. The Greater Kamta United Forum in 2006. It is consisted of the AKRSU. of Assam and the G.C.D.P and K.P.P of Northern Bengal of West Bengal. For the first time in the History of the Rajbanshis after the creation of the province of Assam in 1874, we find a united organization of the Rajbanshis of Assam and West Bengal. It is undoubtedly a turning point in the history of the Rajbanshis of India. They have understood .the grand reality Sarat .Chandra Sinha had failed to understand. The students have understood the problem and adopted a very pragmatic path for achieving the goal. Both the Rajbanshis of Assam and West Bengal have usefully sorted their difference and are trying to remove it. The conflict of Rai Saheb Panchanan Barman and Jnan Mandal is over. The conflict of Sarat Chandra Sinha and Upendrn Nath Barman is over. In fact the age of conflict is over; the age of understanding is taking shape. It is true that the founders of the Greater Kamta United Forum are not politically heavy-weights but still by taking the initiative for a joint organization they have done the work of a pioneer. History suggests us that this is a unique attempt on the part of the Rajbanshis of Assam and Bengal. How much it will be workable is a different issue. At least they have succeeded burying the divided identity which created a hurdle for the growth of the united identity or community solidarity.

Notes and References :

Books (English):

1. Political History of Assam, volume one, 1826 - 1919 - H. K. Barpujari, General Edition Government of Assam, 1977.
2. Social History of Assam - M. L. Bose concept publishing Company, New Delhi, 1939. Planters Raj to Swaraj: Freedom Struggle and Electoral politics in Assam 18261947 -Amalendu Guha, PPH.1988.
4. North East India - Political and Administrative History - K. K. Bhattacharjee Cosmo Publication, New Delhi, 1903.
5. Hindu - Muslim Relations in Bengal- Hussainur Rahaman.
6. Eastern Bengal and Assam District Gazetteer - Rajpur - J.A. Vas, 1911.
7. Proceedings of the North East India History Association, Relevant volumes, Shillong, Meghalay.
8. Reports on the District of Rangpur, 1873, Bengal Government Press, Calcutta.
9. Movement for Scheduled *Coste* Status in a Poly-ethnic Society, The Case of the Koch-Rajbanshis of Assam, Partha Sarathi Dutta, in Journal of North East India Council of Social Science Research, 1978.
10. Hill Politics of North East India, S.K.Chaube, 1999, Reprint Edition.

Books: (Assamese Rajbanshi Bengali)

1. Koch - Rajbanshi Jatir Itihas Aru Sanskrit - Ambica Charan Sarkar.
2. Uttar Banglar Sekal O Amar Jiban Smriti - Upendra Nath Barman, Jalpaiguri, 1932.
3. Assam Andolan: Pratisruti Aru Falasruti, Dr. Hiren Gohain and Dr. Dilip Sara Ed., Banalata, Gauhali, 2001.

Unpublished Ph.D. Thesis

1. The Dynamics of Social Mobility Movement among the Rajbanshi of North Bengal and Assam - Biman Kumar Dasgupta, Calcutta University, 1976.

Journals (English -Assamese - Rajbanshi)

1. Sadow Assam Koch - Rajbanshi. Kshatriya Sammilani 22nd Bi-Annual Session, Gauripur - 1994.
2. Gana Chabuk - Autumn number 17th October, 1998 -, Dilip chauly, Dhubri, Assam.
3. North East Echo - English Fortnightly. -, Dilip Kumar Chakraborty, Dhubri, Assam.
4. Journal of the Asatic Society of Bangladesh vol. XXIII, No.2, August, 1978.
5. The Statesman, 20 - 09 - 2002,27 - 03 - 2005.
6. The Telegraph, 18 - 02 -1996,12 -11- 2003.
7. Sadow Assam, Koch-Rajbanshi Kshatriya Sammilani, (All Asom Koch-

OKDISCD

Rajbanshi Kshatriya Conference) 13th Session, Sarpara, Kamrup, 22-23 May, 1972.
8. Sadow Assam, op.cit. 22nd Bi-annual Session, Gauripur, 9th February, 1994. 9. Yatra, Koch-Rajbanshi Kshatriya Kristi Samrnilani, Nikhil Singha, Gauripur; Dhubri, Assam, 1993.
10. Ibid. 1998.
11. Yadavananda Adhikary, Jiban Aru Krititya, Dr. Dwijendranath Bhakated 2006, Dhubri,Assam.

Personal Interviews

1. Srep. Upendra Nath Barman, Ex. M.P., Natunpara, Jalpaiguri.
2. Sree Dilip Kumar Chakraborty, Editor, Gana Chakra, Dhubri, Assam.
3. Dr. Ramendra Nath Adhikari, Ex. Principal, Agamani College, Ohubri.
4. Sre Kshitish Chandra Barman, Kolkata.
5. Sree Ambika Chandra Sarkar, Ex Principal Bongaigaon BT College, Assam.
6. Sree Amar Roy Pradhan, M.P., Cooch Behar.
7. Sree Shiben Koch,Fulbari, Meghalay.
8. Sree Dharma Narayan Barma, Tufanganj, Coach Behar
9. Kumar Pramodendra Narayan, Hazrapara Cooch Behar
10. Sree Hemanta Kumar Roy Barma, Magazine Road, Cooch Behar.
11. Sree Mani Bhushan Roy, Alipurduar, Jalpaiguri.

While concluding my paper I express my deep gratitude to those who have.helped me in preparing this article. In this connection I specially mention the names of Professor J. B. Bhattacharya, formerly Vice Chancellor, Assam University, Dr. Sukh Bilash Sarma, IAS, Dr. Sailen Debnath, Sree Nilangshu Sekhar Das, Shree Deepak Roy, Kokrajhar College, SAC. Assam, Dr. Dwijen Bhakat, Head of the Department of Assamese etc.

Courtesy : ***R.K.F.*** *Jalpaiguri*

****

(Prof. Ananda Gopal Ghosh of North Bengal University is a Prominent Historian & Writer)

FOLKLORE OF WESTERN ASSAM

With special reference to Garja Puja at Kalipukhuri village in Kokrajhar District : **A field study**

Dhananjoy Barman

The prevailing Geographical environment, natural calamities, the vastness of the sky, the intensity of the powerful rivers and the climate sometimes make the nature very mysterious and that derives a sense of fear to the nature and thereby the indigenous people have to prone to various beliefs, traditions to get rid of various ill powers. They begin to offer pujas in aid of different natural elements and gradually it becomes a tradition among the generations to come. Perhaps the Garja Puja which has been accomplishing in the concerned region for more than 250 years among the Koch Rajbangshis is an outcome of this belief.

The core area of Koch Rajbangshis spread over three countries ; Nepal, India and Bangladesh ; The eastern parts of. Morong of Nepal ; Terai, Purnia and some other adjoining districts of Bihar ; the six west Bengal Districts and in Assam in the westrem part and Rangpur, Dinajpur and North eastern Mymensingh Bangladesh.

This historically glorious community is very rich in cultural hertitage. In every field of cultural and social life they cherish individual traits which represents their identity in the postmodern context. They are socially gregarious in nature and like to live collectively in small villages with some strict social principles headed by a "Goanburah:" the women of this community wear "Patani" as a form of their traditional dress which is produced in handloom and put on covering the entire portion of the body starting from the chest. The Puja functions which are associated with this community are indigenous in nature and there are some conspicuous tribal characteristics in them.

The concerned region Kalipukhuri village is situated about 15 K,M. far away from the Kokrajhar town in the northem direction, The Koch Raj bangshi people inhabiting in and around the Kalipukhuri village have been exercising the tradition of "Garja Puja" for more than 250 years as per the sources available in the locality.

This special Puja function performed by the Koch Rajbangshi people in an

indigenous manner might have some specific value for the folklorist whereas it has been performing in such a manner even in the age of cultural globalization which is very rare in the other parts of the country as well as among the other communities.

Garja Puja is performed encompassing 25 pathalies (raw eatables offered to a deity) offering them towards different Deities as mentioned below :-

Pathalies used in the Puja

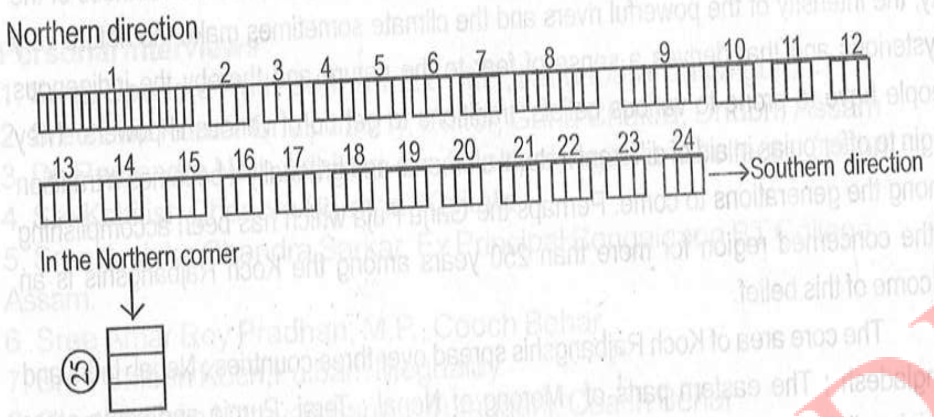

1) Utharo Shanti (to rivers and jungles) :- Eighteen white flags are hoisted in the name of eighteen rivers and jungles here along with the Pathalies. The rivers and jungles are Thanshiri, Basmati. Champabati, Ai, Kanibhur, Chiknajhar, Bhandarani, Shomuka, Gaurang, Manash, Tarang. Chapakata, Keja, Saralbhanga, Burishuti.

The name of other deities to whom Pujas are offered are respectively – (2) Mahadev (3) Banabashi (4) Thakurani (5) Dudhkumar (6) Fulkumar (7) Bishohari (8) Chandidevi (9) Laxmi Garja (10) Ghar Gosai (11) Rajput (Powerful warrior of Koch kingdom) (12) Aideu (Pig Sacrificed) (13) Jaganath Thakur (14) Raja Khatila (Powerful Man during the Kingdom) (15) Akara Chara (16) Hari Thakur (17) Bakor Burah (18) Bakor Burih (19) Khoj Burah (20) Khoj Burih (21) Tong Burah (22) Tong Burih, (23) Jomun Devata (24) Kuber Devata (25) Ganesh Thakur (Towards eastern dirdection).

Some other Deities are also worshiped in different places as per their local traditions. During the time of Puja. besides the usual prasada (containing raw items) some animals like Pigeon, Duck, Pig, Cock, and Goat,are also sacrificed.

The responsibility of maintaining the whole Puja function is entrusted to to the Deuri appointed by the Giyastha. The Puja is generally performed in the month of "Agahan" from the morning to the afternoon. A feast is also arranged for the villagers in connection with the Puja. In the evening Kirton (Dêvotional songs) is performed with some folk musical instruments.

Now it is time to Seek 'Bor' (Blessing). The Deuri takes a pair of Eggs, Betel-nut, Paddy, Rice etc. and standing towards the eastern direction spreads those things behind him. The villagers who luckily receive something take it very tenderly to their native homes and put it in the harvest or some where in the roof of their house.

A fter finishing all the formalities of the Puja a special Task 'Bat Ghati' is done in the pursuit of driving away all the evil powers from the village. During the time of making 'Bat Ghati' the effigies of Burah-Blurih are made and worshiping them with Betel-nut, Prasada in 'banana leaf' a pair of pigeons are sacrificed chanting some Mantras intending, to drive away the ghosts-witches and diseases.

Garja Puja seems to be a collective festival for the Koch Rajbangshis. An enthralling and festive atmosphere prevails in the particular village when it is performed. All the villagers take Veg items during the Puja and observe it very sacredly and devotedly.

The tradition of Garja Puja among the Koch Rajbangshis in its indigenous form represents the tribal ancestry of the community, Presently, this community is under the profound impact of globalization, Though the Koch Rajbangshis is now much a Hinduised community. due to several social changes yet there are many conspicuous tribal characteristics among them which is manifested in the observation of Garja Puja.

OKDISCD

গোটায় কোচ ৰাজবংশী ছাত্ৰ সন্থাৰ গড়েয়া মানী বিশ্বজিৎ ৰায়েৰ কলম থাকিয়া— কোচ ৰাজবংশী ৰাইজেৰ প্ৰতি

● **কামতাপুৰ ৰাজ্য কিয় ?**

তেপুৰানি যুগেৰ থাকিয়া সৰসৰেয়া চলিয়া আসা কোচ শক্তি ১২৫০ খ্ৰীষ্টাব্দত সন্ধ্যা ৰায়েৰ দেৱাণ গিৰিত সু সংগঠিত শক্তিৰূপে আত্ম প্ৰকাশ কৰিছিল। ১২৫০ খ্ৰীষ্টাব্দৰ সন্ধ্যা ৰায়ে প্ৰতিষ্ঠা কৰা কোচ কামতা ৰাজ্য ১৯৪৯ খ্ৰীষ্টাব্দৰ ৩০ আগষ্টত মহাৰাজ চাৰ জগদ্বীপেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ভূপ বাহাদুৰ আৰো ভাৰত চৰকাৰেৰ মাজত হোৱা ঐতিহাসিক চুক্তিৰ পত্ৰ খান যেংকা আছিল—

● **ঐতিহাসিক চুক্তি পত্ৰ ঃ**

No. F. 15 (19), P/40

Ministry of States
New Delhi
the 30th August 1949

My Dear Maharaja Sahib,

In connection with the Agreement concluded between the Governor-General of India and your Highness for integration of Cooch-Behar state your Highness raised certain points on 28-8-1949 with the Government of India have considered them and accept the following arrangement.

1. It is the intention of the Government of India to administer for the present the territories of the Cooch-Behar state as a Centrally administrated area under a Chief Commissioner.
2. All Contracts and agreements entered by your Highness before the date on which the administration is made over to the Government of India, will be honoured in so for as any of these contracts or agreements is either repugnant to the previous of any law made applicable to the state or inconsistent with general policy of the Government.
3. The allowances at present drawn by Her Highness the Rajmata will lbe continued for her life time and will be paid out of the revenues of the state. Your Highness brother and other members of the Ruling Family will also be paid allowance from the revenues of the state as per list attached.
4. The responsibility for the Cooch-Behar state Forces will be taken over by the Government of India from 12th September, 1949. If these forces are disbanded or any of the men discharged they will receive the pension or gratuity or compensation to which they may be entitled under the rules of the state.

5. Adequate funds will be provided for the protection of your highness person and palace.
6. No land or buinding being your Highness private property shall be requisitioned or acquired without your consent and without payment of full compensation.
7. Electricity from the state power house for the main residence of your highness and family within the state will be provided at the fixed rate in existence immediately before the transfer of administration to government of India. Water supply will be provided free of charge to the main palace of your highness and family within the state.
8. The management of the temples and debater properties in the state may entrusted to a trust which shall consist of your highness as president 3 (Three) nominess of your highness and two (2) nominees of Government. This Trust will be in charge of all Temples in the state and will also administer and properties of the Temples both inside and out side the state. In the event of the abolition of the Zamindaris which are Debutter property government will ensure that the trust has adequate resourcess to fulfil its object.
9. Your Highness may create a Trust for the marriage of the son and daughter of Isharani of Cooch-Behar with a corpus of Rs. 1 Lakkh. The Trustees will be bedidey your Highness. Their Higness of Jaipur and Dewas Junior.
10. The Civil List Reserve Fund of Rs. 10,60,900 shall be your Highness Private property and shall be held by your Highness in trust for meeting expenditure in connection with your Highness marriage or special repairs to the palace and any unforeseen expenditure.
11. The administration of the Maharajkumar Trust Fund with a corpus of Rs. 4,86,000 shall be formally vested in a Trust of which your highness and their Highness of Jaipur Dewas Junior shall be trustees.
12. Your Highness will be entitled to hold customary Durbars and troops present at the capital will take retain your present rank in the Indian Army.
13. Your Highness will retain your present rank in the Indian Army.
14. Government will endeavour to associate the name 'Narayan' with the Cooch-Behar state Forces even after their absorption in the Indian Army.

The Ministry of State has issued a memorandum on the privileges and dignities which has been finalised in consulation with Rajpramukhe of Union and other states. Your Highness will see :hat the Memorandum deals adequately with the various suggestions made by the rules from time to time, regarding their rights and privileges.

With kind regards,

Yours Sincerely,
V.P. MENON

Lieutenant - Colonel Highness
Maharaja Sir Jagaddipendra Narayan
Bhup Bahadur, K C I T
Maharaja of Cooch-Behar,
Cooch-Behar, (Bengal)

● সমান সমান মৰ্যাদাৰ প্ৰশ্নত সন্দিহান কোচ কামতা বাসী গিলান—

ভাৰত চৰকাৰেৰ সাথত চুক্তি স্বাক্ষৰ হোবাৰ বেলা কোচ কমতা ৰাজ্যেৰ স্বাধীন খোলা মনেৰ প্ৰজাগুলাৰ মনত এমনেই গড় গড়েয়া নানানটা যুক্তি সংগত প্ৰশ্ন আৰো আশংকা ; আপোন বিধি ব্যৱস্থাৰ মাজে দিয়া উপভোগ কৰিয়া আসা, ৰাজা হেনা মৰ্য্যদা আৰো ১৯৪৭ চনত বৃটিছেৰ পাৰা স্বাধীন হওয়া ভাৰত গণতন্ত্ৰেৰ গণতান্ত্ৰিক বিধি ব্যৱস্থাখানত সমান মৰ্য্যদা পাওয়া নাপাওয়া আলা-মালা কাথা গিলানেই কোচ কামতা বাসীক সন্দিহান কৰিয়া তুলছিল। ক্ৰান্তিকাৰী ওই ঐতিহাসিক সাময় প্ৰজাগুলাৰ মনো ভাব বুজিবা পাৰিয়া প্ৰজাবৎসল মহাৰাজা চাৰ জগদ্বীপেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ভূপ বাহাদুৰে ওৰ শেষ বাৰেৰ বাদে কোচ কমতাবাসী প্ৰজাগিলানক উদোশিয়া দেওয়া ঘোষণা পত্ৰ খান কি কয়? উমাৰ শেষ আশা বাস্তৱত দেখা দিলেক না ?

● মহাৰাজা চাৰ জগদ্বীপেন্দ্ৰ নাৰায়ণ মহাৰাজে ঘোষণা পত্ৰ খান—

On this solemn occasion which marks the end of long and happy association, my mother and I sent you our very best wishes, my beloved people, wherever we may be, we shall never forget you, your loyalty and your devotion, we hope you will always maintain the peace, good will and harmony which has been our common heritage.

We shall always watch with keen interest your moral and material welfare and always pray for your happiness and prosperity

May God Almighty bless you all.

Jagaddipendra Narayan Bhup
Bahadur
12-9-1949

● ভাৰত গণতন্ত্ৰত কোচ কামতা ৰাজেৰ শ্ৰেণীগত মূল্যাংকন কেংকা আছিল—

১৯৪৯ চনেৰ ৩০ আগষ্টত ভাৰত গণতন্ত্ৰত যোগদানেৰ পাচত কি ঘটিছিল ? ওই সময়েৰ ভাৰতীয় ৰাজ্য মণ্ডলীৰ অৰ্ন্তভূক্ত ৰাজ্য গুলানেৰ শ্ৰেণীগত (Catagory) মূল্যংকনেৰ ভিত্তিত কোচ কমতা ৰাজ্য খান গ (C) শ্ৰেণীৰ (Catagory) ৰাজ্য হিচাবে ভাৰত চৰকাৰে স্থান নিৰ্দ্ধাৰণ কৰছিল। ওৰ প্ৰামানিক সাংবিধানিক দলিলখান এল্লা আৰো নউতন কৰিয়া দেখিৰ প্ৰয়োজন নিশ্চয় আছে।

Table III

Territory of INDIA

(A) As in the Original Constitution (1949)

UNION

State in Part A	States in Part B	States in Part C	Territories in Part C
1) Assam	1) Hyderabad	1) Ajmir	1. The Andaman and Nicobar Island
2) Bihar	2) Jammu & Kashmir	2) Bhopal	
3) Bombay		3) Bilaspur	
4) Madhya Pradesh	3) Madhya Bharat	4) Cooch Behar	
5) Madras	4) Mysore	5) Coorg	2) Acquired Territories
6) Orissa	5) Patiala and East Pubjab		
7) Punjab			
8) The United Provinces			
9) West Bengal			

● ভাৰতেৰ ঐতিহাসিক প্ৰত্ৰ খান ঃ

ভাৰতেৰ ঐ সমায়েৰ গৃহমন্ত্ৰী চৰ্দাৰ বল্লভ ভাই পটেলেৰ ঐতিহাসিক পত্ৰ খান কোচ কামতা ৰাজ্যেৰ মূখ্য আয়ুক্ত (Chief Commissioner) দাৰা কোচ কমতাৰ প্ৰজা গিলানেৰ ঠায় কিসেৰ বাৰ্তা নিয়া আইছিল ? বাস্তৱ ক্ষেত্ৰত কিতে হইল ? পৰ্য্যালোচনা কৰিয়া দেখং আসেক।

From Minister, Home
To Sri Nanjappa
Chief Commissioner of Cooch Behar

Camp-Biraia House
Malabar Hill
Bombay, 11th Sept. 1949

On the handling over of Cooch-Behar to Central administration I send its people my best wishes and assurance, on behalf of the Govt. of India that through far, their interest welfare will claim our close and intimate attention, I am fully aware of the many problems, political and econo^mical which effect the state and I am confident that with their co-operation and assistance we would succeed in solving them in the best interest of the state and the country for their happiness and prosperity, unity and mutual adjustment between the consitituent elements of the population are essential prerequisites without this, such resources and personnel as we may be able to spare for them would avail little.

I hope therefore, that the people of Cooch Behar will work with single mindedness and devotion to duty as a united team for their own betterment and to achieve their place in

OKDISCD

the political and administrative setup of India.

To accept transfer of territory from a ruler is no small responsibility which we feel on this occasion. To give up sovereignty over territory is no mean sacrifice. I am grateful to him for the spirit of accommodation and understanding which he has displayed and the prompt manner which he accepted our advice.

May he and his people be happy prosperous under the new dispensation which is being inaugurated to day

Sd/- **Sardar Vallabhvni Patel**
Home Minister of India.

(Taken from Patel's correspondences 1945-55 Compiled by Durga Das, Vol. No. 7 Page No. - 553)

ষড়যন্ত্ৰেৰ সূচনা ঃ

ভাৰত গণতন্ত্ৰত লগ লাগৰ পাছত কোচ কামতাৰ জনসাধাৰণে আত্মনিয়ন্ত্ৰনেৰ অধিকাৰ সুনিশ্চিত কৰাৰ জইনে প্ৰশাসনৰে বাখদৰী ডাল নিজেৰ হাতে ৰ মুঠিত পাবা লাগছিল— কিনতু হবাৰ বেলা ঐচন নাহইল কেনে? কোচ কামতা ৰাজ্যৰ মূল ভূখণ্ডক ৰাজনৈতিক ভাবে খণ্ড-বিখণ্ড কৰিয়া একজোটো ভাবে থুপৰিয়া থাকা কোচ শক্তিক ৰাজনৈতিক ভাবে মাৰিয়া কু-পাকী কু-চক্ৰান্তকাৰী ৰাজনৈতিক দেৱাণী গুলানে কুট কৌশল কৰিয়া নিজেৰ গৃহ, ভূমিতেই অসমীয়া, বাঙালী, বিহাৰী বানেয়া ভাতৃঘাতী কৰ্মত লাগেয়া দিবাও কুণ্ঠা বোধ নাকৰিল।

পৰিনীতিত কি হৈল—

(ক) কোচ কামতা ৰাজেৰ‍্য ভূখণ্ডক বিভেদনীতি (Divide and Rule Policy) দিয়া অসম, পশ্চিমবঙ্গ আৰো বিহাৰেৰ মাজত ভাগেয়া কোচ কমতা ৰাজ্যেৰ কোচ ৰাজবংশীৰ এক জোটো শক্তিক ৰাজনৈতিক ভাবে হইত্যা কৰা হয় নাই না?

(খ) আগিলাত কোচ কামতা ৰাজ্যেৰ জনসাধাৰণ উন্নতি আৰো প্ৰগতিৰ পতি আগেৰ থাকিয়াই টেৰা চকু দিয়া দেখা জ্যাতাভিমানী বাঙ্গালী আৰো অসমীয়া কু-চক্ৰান্তকাৰী বুদ্ধিজীৱি আৰো ৰাজনৈতিক দালাল গুলাৰ কু-প্ৰচেষ্টাৰে নানানটা কিচিমত ভাগ বাখৰা কৰিয়া কোচ ৰাজংবশী গিলানেৰ আৰ্থ সামাজিক আৰো শৈক্ষিক উন্নতিৰ ঘাটা বন্ধ হয়া যায় নাই না? জ্যাতাভিমানী গিলানেৰ কু চক্ৰান্তেৰ ঐ বেহু ভেদ কৰাৰ অস্ত্ৰ কি হবাৰ পাৰে? বিশ্লেষন কৰিবাৰ বাদে বাট চায়া থাকাৰ সময় আছে না?

(গ) কোচ কামতা ৰাজ্যেৰ তেপুৰানি ঐতিহ্যৱলী, ভাষা আৰো সংস্কৃতিৰ উদ্ধাৰ, সংৰক্ষন, বিকাশ আৰো উন্নয়নেৰ ক্ষেত্ৰতো কু চক্ৰান্তকাৰীৰ ষড়যন্ত্ৰৰ ফলশ্ৰুতিতে স্বাধীনোত্তাৰ সুদীৰ্ঘ দিন গুলানত সৌগ গাদী দখলকাৰী চৰকাৰেই চৰম অবহেলাৰ বাদে ওয় শেষ হয়া যাবাৰ উপক্ৰম হয় নাই না?

কোচ কমতা ৰাজ্যেৰ ঐতিহ্য গিলান আওতেয়া সংৰক্ষন কৰিৰ বেলা চৰকাৰে ব্যৱস্থা লওয়া ছাড়ি উল্টা ওক ধ্বংস কৰিবাৰ জৈইনে সে চৰকাৰে নেওয়া কামেৰ হাইলচা গিলানে তাৰো উপৰা

ঐতিহাসিক ৰাজধানী খানেৰ ৰক্ষনাবেক্ষন বাদে ন্যায়লয়ৰ বগল চাপিবা লাগা হোৰাটা কিসেৰ ঈশিৰা দেয়। কোচ কামতাৰ ৰাজধানী সন্দৰ্ভত ন্যায়লয়ে দেওয়া ঐতিহাসিক ৰায়েৰ গোটাল পত্ৰখান দেওয়া হইল। কেনে কোচ কামতাৰ কোচ ৰাজবংশী গিলানেৰ প্ৰতি চৰকাৰ ঐচন অবিচাৰ? এৰ বিচাৰ কায় কৰিব?

কলিকতা হাইকোৰ্টৰ ৰায়

(The Statemen
Thrusday May 15, 1969
Page - 5)

RULE ISSUE ON GOVERNMENT

On an application moved by Mr. Sidhartha Ray, on behalf of the Maharaja of Cooch Behar. Mr. J.N. Bhup Bahadur, Mr. Justice S.C. Ghose of Calcutta High Court issued a rule upon the Revenue Office, "C" Camp. Cooch Behar, the State of West Bengal and other to show cause why the order dated April 16, 1969, passed by the Revenue Officer should not cancelled and set aside.

His Lordship granted on an-interim injunction restraining the respondents from taking Possession of the personal properties of the Maharaja of from giving effect to the impugned notices issued by the Junior Land Reforms Officer till the disposal of the rule.

His Lordship also stayed the operation of order dated April 25, 1969 whereby the protection granted by the agreement between the Maharaja and the Governor General of India and by the Article 362 of the Constitution was cancelled. All the notice issued regarding taking of possession of the land were also stayed.

Mr. Ray submitted that the notice were bad in low and ultravires the provisions of the West Bengal Estate Acquisition Act, 1953 as the Maharaja could not be called intermediary with in the meaning of the Act and the properites of the Maharaja could not be called an "estate".

Mr. Ray further contend that a more change of opinion of the Government was no ground for revision of an entry under section 44 (2a) of the At. The section was void on the ground of exclusive delegation of power, he said it was also contended the land was protected under Article 362 and in any event sec. 44 (2a) did not confer jurisdiction on a Court to decide any dispute arising from the Cooch Behar Merger Agreement dated June 28, 1949 in view of Article 360 of the Constitution.

The West Bengal government intended to take over about 16,000 bighas of land, including 400 bighas attached to the palace from the Maharaja allowing him to return about 135 bighas.

(ঘ) পূব আৰো পশ্চিমের দুই কু পাকী চক্রের খিপ কিপা হেচাত কোচ ৰাজ্যৰ সদাচিধা মানুষ গুলানের আত্মনিয়ন্ত্রনের অধিকাৰ পানীৰ বুৰবুৰি কাটা হেনো মিচং হয় নাই না ? কোচ কামতা ৰাজ্যের গাসেক সংখ্য কোচ ৰাজবংশী গুলা চাইবো পাকে দিয়া বিকাশৰ দেগৰ বন্ধ হয়া যাওৱাত জাতিটা নিজের নাড়ী পোতা ভেটি মাটিতেই অপমৃতুক সাবটিয়া ধৰিবা লাগা হয় নাই না ?

(ঙ) মেল্লা গুলাত বখৰেয়া দেওয়া, ৰাজনৈতিক গত ভাবে লেংৰা কৰিয়া থয়া কোচ কমতাৰ কোচ ৰাজবংশী গিলানক ; অর্থসামাজিক ভাবেও হাউবীয়া কৰিব বাদে অসম আৰো পশ্চিমবংগ চৰকাৰে তথা কথিত আইন প্রণয়নের কাথা কয়া কৌশল কৰিয়া কোচ ৰাজবংশী গিলানের সাত পুৰুষের নৈতিক শয়-সম্পত্তি কাটিয়া নিয়া যায় নাই না ? আর্থিক ভাবে হাউবীয়া হওয়া, উনধুৰা খাওয়া, সম্বলহীন কোচ ৰাজবংশী গুলা ভূ সম্পত্তিৰ উপৰা আগের থাকিয়া লেলুপ দৃষ্টিৰে চায়া থাকা মাটি দখলকাৰী (Land Hungry) গিলান কোচ ৰাজবংশীৰ বয়া যাওয়া সাত পুৰুষের ভিটা খনাকো নানানা চাওৰা ভুৰকানি কথা কয়া উচ্ছেদ কৰে নাই না ? কোচ ৰাজবংশী গিলানের শয়-সম্পত্তি ৰক্ষনা বেক্ষনেৰে বাদে চৰকাৰে বিধি ব্যৱস্থা গ্রহন নাকৰিল কেনে ?

(চ) চক্রান্তের শেষ নাই—

১৯৪৯ চনত ভাৰত ৰাষ্ট্রত লগ লাগা কোচ কমতা ৰাজ্যের অবশিষ্ট আশা আকাংশাত চেচা পানী ঢালিয়া, ঐতিহাসিক ভিত্তিকো নাদেখা কৰিয়া শেষ মেচ বয়া যাওবা ভূখণ্ডক কোচ ৰাজবংশী ৰাইজের সম্মতি নিয়া ফুচ কৰি কত গিলান ষড়যন্ত্রকাৰীয়ে খণ্ড-বিখণ্ড কৰি শান্তকামী জনগনৰ ৰাজ্যত ভাতৃঘাতী গোষ্ঠী সংঘর্ষ সংঘটিত কৰিব চেষ্টা কৰা হয়া নাই না ঐ চনত ক্রান্তিকাৰী পৰিস্থিতি আলদা কামতা ৰাজ্যের বাদ দিয়া আৰ কি থাকিব পাৰে। ঐ জইনে আসেক আমিৰা দোচৰা কামতাপুৰ ৰাজ্য গঢ়েৰ যুজ কৰ্ণাত সকলায় লেংটি মাৰিয়া ভট ভটেয়া খাড়া হয়া আমাৰ আত্ম নিয়ন্ত্রনের অধিকাৰোৰ কথা— সাবস্ত্য কৰং আসেক।

বাপদাই দিয়া—

"জয় শুক্লধ্বজ ৰাই"
কিছু বিঘ্ন নাই।।
কোচ-কমতাবাসী এক হওক
আলদা কমতাপুৰ ৰাজ্য গঠন কৰক।।

শ্রী বিশ্বজিৎ ৰায়
গড়েয়া
গোটায় কোচ-ৰাজবংশী ছাত্র সন্থা।

১৭ এপ্রিল ২০০৮
বঙাইগাওঁ।

।। জয় শুক্লধ্বজ ৰাই।।

সউগ কমতাপুৰ বাসী ৰাইজে জৈন্য
গোটায় কোচ - ৰাজবংশী ছাত্র সন্থা (AKRSU)ৰ

গোহাৰি

মানী ৰাইজ,

'জয়জয়' জয় ধ্বনি দিয়া আমিৰা গোটায় কোচ ৰাজবংশী ছাত্র সন্থায় (AKRSU) তোমৰা / তোমৰাগুলানক প্রনাম আৰো নমস্কাৰ জানায়া কয় একটা কাথা জানাবা খুজিছং। আৰ এইটা হইল জাতিটাৰ প্রতি থাকা আমাৰ নৈতিক কর্ত্তব্য, দায়বদ্ধতা আৰ একটা মাত্র অ-ৰাজনৈতিক ছাত্র সংগঠন (AKRSU) হিচাপে জাতিটাৰ জৈন্য থাকা আমাৰ পবিত্র দায়িত্ব।

১২৫০ খ্রীষ্টাব্দত স্বজাতি কোচ ৰাজা সন্ধ্যা ৰায়ে পৰতিষ্ঠা কৰা কমতাপুৰ ৰাজ্য খান শেষ পর্য্যন্ত ১৯৪৯ চনের ৩০ আগষ্টত কমতাপুৰের শেষ কোচ ৰাজা মহাৰাজ চাৰ জগদ্দীপেন্দ্র নাৰায়ণ ভূপবাহাদূৰ আৰ ভাৰত চৰকাৰের মাজত হওৱা একটা চুক্তি দিয়া আমাৰ এই historic কমতাপুৰ ৰাজের ৭০০ বছৰেকীয় গৌৰবময় ৰাজত্বের শেষ হয়।

ভাৰতীয় ইউনিওন ব্যৱস্থাত চামিল হওৱাত পাছত চুক্তি মতে আমাৰ কমতাপুৰের জন সাদাৰনে আত্মনিয়ন্ত্রনের সউগ অধিকাৰ সুনিশ্চিত কৰিবাৰ বাদে আমাৰ এই কমতাপুৰ ৰাজ্য খানক ভাৰতীয় ইউনিওনের ভিতিৰাত দেশীয় ৰাজ্য গিলানের শ্রেণীগত মূল্যাংকনের ভিত্তিত কমতাপুৰ ৰাজ্যখান 'C'- Catagory ৰ (গ'-শ্রেনীৰ) ৰাজ্য হিচাপে ভাৰত চৰকাৰে স্থান দিয়া মর্যদা দিয়া থৈছে। এইটা কিন্তুক চুক্তি মতেই হৈছে আৰ আগের কমতাৰাজ্যের ৰাজা গিলানের যোগ্য উত্তৰাধিকাৰী হিচাপে ওই ৰাজ্যখানের শাসনের ভাৰ কমতাপুৰবাসী সউগ প্রজাগনের লগতে Leading Community হিচাপে কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীটাক হাতত হবা লাগছিল। কিন্তুক আজি হেৰা চুক্তি স্বাক্ষৰ হয়া ৫৮ বৎসৰ হয়া যাওৱাৰু পাছতো চুক্তিৰ দফা মতে 'C'- Catagory কমতাপুৰ ৰাজ্য পুর্নগঠন নাহইল আৰ আমিৰাও ওৰ শাসন ভাৰ নাপাইলুং। উল্টা আমাৰ জাগাত, আমাৰ মাটি জমিত বিলত জংগলত বাহিৰা মানুষ আনিয়া সুমিয়া আমাক সংখ্যালঘু (minority) বানাইল আৰো আমাক ব্যৱহাৰ , শোষন, বঞ্চনা কৰিবা পাৰা একটা দ্রব্যবস্তু মতন কৰি ব্যৱহাৰ কৰিয়া থাকিল।

OKDISCD

কমতাপুৰ ৰাজ্যখানক বা ওৰ মূল ভূমি খণ্ডক বৃটিছ ভাৰত চৰকাৰে ষড়যন্ত্ৰ কৰিয়া ভাগ কৰেয়া দুৰ্বল কৰেয়া শাসন কৰা' (Divide and Rule Policy) নীতি নিয়া পথমতে ভাৰত, বাংলাদেশ আৰো নেপাল ৰাষ্ট্ৰৰ মাজত ভাগ বটৰা কৰি নেওয়াতে ঝিত ঝাত নাথাকিয়া স্বাধীনোত্তৰ কালত ওক আৰো বিহাৰ, পশ্চিমবংগ, অসম আৰো মেঘালয়ৰ মাজত কমতাপুৰ ৰাজ্য আৰো কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ একজোট শক্তি ভাগ-বটৰা কৰিয়া historic এই শাসকীয় বীৰত্বপূৰ্ণ জাতিটাক ৰাজনৈতিক ভাৱে হত্যা কৰিল। ওৰ মাড়ু হাড়া ভাঙেয়া দুৰ্বল কৰিল। আমাৰ ঐতিহ্যপূৰ্ণ ভাষা-সংস্কৃতি, কলা-কৃষ্টি সংগীত-সাহিত্য সব শেষ প্ৰায় কৰেয়া দিল। ৰাজনৈতিক, আৰ্থিক আৰ সামাজিক অধিকাৰ এংকা কৰেয়া পৰাৰ ষড়যন্ত্ৰত হাউৰিয়া নিঃশেষ প্ৰায় হয়া এই বিশাল জনগোষ্ঠীটাৰ আজি প্ৰায় মৰং মৰং অৱস্থা।

ঐতিহাসিক ভূমিপুত্ৰ কোচ ৰাজবংশী গিলানে আজি অনেক দিন থাকি সাংবিধানিক ৰক্ষাকবচ হিচাপে 'জনজাতিকৰণে'ৰ (Scheduling as S.T.) দাবী তুলিয়া আইছে। জনজাতিকৰনেৰ বাদে লাগা দকৰী গোটায় চৰকাৰী বিধিব্যৱস্থা (Official Criteria) পূৰ্ণ কৰাৰ পাছতো সব দলেৰ চৰকাৰে একেবাৰে খেচৰা ৰাজনৈতিক লাভালাভেৰ অংক কৰিয়া জনজাতিকৰনেৰ প্ৰক্ৰিয়া (Process) পূৰা নাকৰিয়া ঠকেয়া আহিবা ধৰিছে। পত্তেক্‌টা বিধান সভা আৰ লোকসভা ইলেক্‌চনতে সোঁ-পন্থী বাম-পন্থী, আঞ্চলিক-সৰ্বভাৰতীয় সব ৰাজনীতিক পাৰ্টীয়ে জনজাতি কৰনেৰ আশা দিয়া, জাতিটাৰ আৱেগ অনুভূতিক লয়া ৰাজনীত কৰিয়া ইলেকচন খেলায় আৰো ইলেকচনেৰ পাছতে জনজাতিকৰনেৰ ইচ্ছু টাকে পাছত থয়া গোটায় জনগোষ্ঠী টাকে চুৰা হেনা জ্ঞান কৰে। ভাৰতেৰ ভূমিপুত্ৰ গিলানক সংবিধানে দেওৱা অনুসুচিত জনজাতিৰ (Scheduled Tribe) মৰ্যদা ১৯৯৬ চনেৰ ২৭ জানুৱাৰীত ভাৰতেৰ মহামান্য ৰাষ্ট্ৰপতি মহাশয়ে একটা অধ্যাদেশ কৰেয়া অসমেৰ কোচ ৰাজবংশীগিলানে লাভ কৰিলেও আৰ সাই অধ্যাদেশ চাৰিবাৰ কৰি নবীকৰন কৰলেও বৰো দুখেৰ কাথা এইটায় যে আমাৰ এই জাতিটায় মহামান্য ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে দেওৱা সাই মৰ্যদা হাউৰাবা লাগা হইল। লোক সভাত বিল আনিয়া পাছ কৰেয়া নেওৱাৰ বাদে কুনো পাৰ্টীয়ে চেষ্টা নাকৰিল, চৰকাৰেও নাকৰিল ওক বাধ্যও নাকৰিল। এইটা চৰকাৰ আৰো বিৰোধী সব পাৰ্টীৰ কোচ ৰাজবংশী বিৰোধী ষড়যন্ত্ৰেৰ ফল নাহয় কি ? সোঁ-পন্থী বাম-পন্থী, আঞ্চলিক সৰ্বভাৰতীয় সব দলে উমাৰ ইস্তাহাৰত কোচ ৰাজবংশী জাতিটাক জনজাতিকৰনেৰ ইছুটাক সমৰ্থন দেওৱাৰ পাছতো জনজাতি নাকৰাৰ কাৰনটা কি ?

সেংকা কৰেয়ায় আমাৰ নিজেৰ জাগাত, নিজেৰ ৰাজ্যত অন্য বাহিৰা মানুষেৰ প্ৰব্ৰজন, উত্থান আৰো চয়তানী আগ্ৰাসনত আমাৰ নিজেৰ জাতীয় অস্তিত্ব (Ethnical Existense) প্ৰায়

নিঃশেষ হ'বা ধৰিছে। এংকা একটা সময় আসিয়া পৰিছে যে যেইকুনো মূহুৰ্ত্তত এই কালেৰ কুটীলা ৰাজনৈতিক সামাজিক চক্ৰান্তত পৰিয়া আমাৰ ঐতিহাসিক পৰিচয় (historic identity) চিৰদিনেৰ জইন্যে লুপ্ত হবাও পাৰে। ভাৰতেৰ স্বাধীনতা আন্দোলনেৰ পাৰি আৰান্ত কৰিয়া অসমেৰ বিদেশী হাকা আন্দোলন পৰ্য্যন্ত গোটায় কোচ ৰাজবংশী জনসাধাৰনেৰ পৰ্ত্তেক্‌জন মানষিয়ে নিজকে ভাৰতীয় নাইবা অসমীয়া বুলি মিছেল (Mixed) কৰিয়া দেওৱাৰ পাছতো বিশাল ভাৰতীয় নাইবা অসমীয়া সমাজে উমাক নিজেৰ আপোন বুলিয়া নিজেৰ বুকত সুমিয়া লবা নাইপাৰে। আৰো চেষ্টাও নাকৰে। উল্টা কৰেয়া ইতিহাসেৰ ভুল ব্যাখ্যা দিয়া কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীক ভুল বাট দেখেয়া চক্ৰান্তকাৰী বুদ্ধিজীৱি সংগঠন গিলানে এই জাতিটাক কুতিবা বিহাৰী কুতিবা বাঙালী আৰো কুতি বা অসমীয়া আৰো কুতিবা গোৱালপাৰীয়া নাম দিয়া কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ সংহত, স্বয়ং সম্পূৰ্ণ ভাষা, কলা-কৃষ্টিক দেখ দেখ অৱজ্ঞা কৰিয়া অন্য ৰূপ দিয়া জনগোষ্ঠীটাৰ শৈক্ষিক আৰো বৌদ্ধিক দিশত একটা বিভ্ৰান্তিকৰ অৱস্থাৰ সৃষ্টি কৰিয়া এৰ উত্তৰনৰ ৰাস্তাত বাধা দিবাৰ চেষ্টা কৰা দেখা গিছে। এই বাধা দেওৱা কামত হাত ধইৰছে বিশেষ কৰি অসমীয়া বাঙালী আৰ্য বৰ্ণ হিন্দু কৌলিন্য সম্প্ৰদায়ে আৰো নিজকে কোচ ৰাজবংশী জাতিৰ মানষি বুলিয়া পৰিচয় দিবা লাজ পাওৱা আৰো সহজ সৰল এই কোচ ৰাজবংশী জাতিটাক একটা বেচা-কিনা কৰিবা পাৰা জিনিচ্‌বানাবা খুজা স্বজাতিৰ কয়েকজন লাজ নহা, ভেশ বদলোৱাত ওস্তাদ দালাল, ঘৰ শত্ৰু বিভীষন গিলানে।

এই সুবিধাবাদী বৰ্ণ হিন্দু অসমীয়া আৰো স্বগোষ্ঠীৰ ঘৰ-শত্ৰু বিভীষন, দালাল গিলানে আমাৰ জাতিটাৰ সৰ্বাঙ্গীন উন্নতি কুনোদিন কামনা নাকৰে। আমাৰ কোচ ৰাজবংশী জাতি, সমাজত এই সুবিধাবাদী দালাল গিলানে আমাৰ সমাজত উন্নতিত বাধা হয়া খাৰা হয়া আছে। উমিৰা নিজেতো সহজ-সৰল এই জাতিটাক ঠকেয়া খায়া আছে পৰাকো সমানে শোষন বঞ্চনা কৰাৰ সুবিধা কৰে দিছে। এই এংকা কৰেয়াই আমাৰ আগেৰ পুৰুষ গিলা, স্বজাতিৰ মাজত লুকেয়া থাকা দালাল আৰো ষড়যন্ত্ৰকাৰী গিলানেৰ চলেয়া থাকা চক্ৰান্তত আজি আৰো স্বগোষ্ঠীৰ চেংৰা-চেংৰী, ভাই-বইনি গিলান দিশহাৰা হয়া নিজেৰ পৰিচয়েৰ শংকাত ভুগিবা লাগা হয়া গেছে।

এই গিলান বিৰোধী পৰিস্থিতি আৰ সউগ প্ৰতিকুলতা থাকা স্বত্তেও আমিৰা গোটায় কোচ ৰাজবংশী ছাত্ৰ সন্থায় (AKRSU) স্বজাতি, স্বগোষ্ঠী জনগনেৰ সহায় নিয়া আমাৰ ঘোষিত লক্ষ্যৰ ফালে সবগিলা বাধা-বিপত্তি পাৰ হয়া আউগিয়া যাবা খুজিছং। আমাৰ লক্ষ্য 'কমতাপুৰ' ৰাজ্য আৰো নতুন কৰেয়া পতিষ্ঠা কৰা (Re organisation of Kamatapur State)। আমিৰা চাং এই নতুন কৰেয়া কমতাপুৰ ৰাজ্যৰ পৰ্ত্তিষ্ঠাৰ দ্বাৰায় নিজেৰ আত্মনিয়ন্ত্ৰনৰ অধিকাৰ (Right of Self Determination) সাব্যস্ত কৰা। সচেতন থাকা পৰ্ত্তেকটা জাতি জনগোষ্ঠীয়ে পাওৱা এই আত্মনিয়ন্ত্ৰনেৰ অধিকাৰটা আমাৰ কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীটাৰ জন্যে সেলাহে সাব্যস্ত হ'ব যেলা আমাৰ নিজেৰ কমতাপুৰ ৰাজ্য আৰ নতুন কৰেয়া পৰ্ত্তিষ্ঠা হ'ব।

আমাৰ এই প্ৰস্তাবিত কমতাপুৰ ৰাজ্য খালী মাত্ৰ কোচ ৰাজবংশী মানষি গুলানৰ জন্যে

OKDISCP

বুলিয়া এৰ অইন জাতি গোষ্ঠীৰ মানষিলা ধৰিয়া লবা নালায়। এংকা ভুল ধাৰনা নিয়া বইসিয়া থাকিলে ষড়যন্ত্রকাৰী শত্রুগিলানে আমাৰ এই অঞ্চলত বসবাস কৰেয়া থাকা জাতি, জনগোষ্ঠী গিলানক ভুল ৰাস্তা দিয়া নিয়া যাবাৰ জন্যে চেষ্টা কৰিবা পাৰে। আমাৰ ঐতিহাসিক কমতাপুৰ ৰাজ্যত আমিৰা যেংকা কৰেয়া আমাৰ মহান ৰাজা গুলাৰ ৰাজত্বত নানানটা জনগোষ্ঠীয়ে শান্তিৰে বসবাস কৰিয়া আছিলিং ; ঠিক সেংকা কৰেয়া নতুন কৰি গঠন কৰা কমতাপুৰ ৰাজ্যতো ছোট্ট বৰো কুনো জাতি জনগোষ্ঠী গিলান কাহয় মনত কুনো ভয় শঙ্কা নাহোৰা কৰি বসবাস কৰেয়া থাকাৰ পৰিবেশ সগায় মিলি বানাবা লাগিব আৰো আমিৰাই সউগলাকে এই নিশ্চিতি দেওং।

আমি কুনো মৰুভূমিৰ মৰীচিকা বা আকাশেৰ তাৰাঙি হেনা অসম্ভৱ বস্তু বিচিৰা নাই। আমাৰ সৎ বিশ্বাস কমতাপুৰ বাসীৰ একত্রিত শক্তিৰে আমাৰ আন্দোলনেৰ গতি আৰো ক্ষীপ্র কৰি তুলি খুব কম সমাইৰ ভিতিৰাত আমাৰ লক্ষ্যস্থানত যায়য়া পঞ্চিবা পৰিম।

শেষত গোটায় জনগনক নিজেৰ আত্ম অধিকাৰ, আত্ম নিয়ন্ত্রনেৰ অধিকাৰ সাব্যস্ত কৰিবাৰ জন্যে আমিৰা যি আন্দোলনত নামিছং ; ওৰ ফলাফল সাংকালেই যে আলাদা কমতাপুৰ ৰাজ্য পুনৰ গঠনৰ মাজে দিয়া আমাৰ পক্ষেই হ'ব সাইটা ঠিক। কিন্তু ওৰ জন্যে আমি সবায় কিৰা খায়া সাই লক্ষ্যত যায়া পঞ্চিবাৰ জন্যে সাধুৰে কৰা কঠোৰ তপস্যা হেনা কষ্ট কৰিবা লাগিব। বৌদ্ধিক বিকাশ, আৰ' ওৰ বিজ্ঞানসম্মত প্রয়োগ, জনগনেৰ এক নাগাৰে চেষ্টা, সৎ আন্তৰিকতা আৰ' ত্যাগেৰ মানসিকতায় হ'ব আমাৰ এই সংগ্রামী যাত্রাৰ সাথী। আয় আমিৰা সগায় মিলিয়া আমাৰ স্বজাতি, আমাৰ সমাজেৰ ঐতিহ্য, আমাৰ গৈৰব ৰক্ষা কৰিবাৰ জন্যে, সাই অতীত হয়া যাওৱা ইতিহাস গিলানেৰ প্রতিছবি যাতে আৰো একবাৰ আমাৰ 'কমতাপুৰ'ত দেখা পাং, ওই লক্ষ্য নিয়া সগায় হাতত ধৰা-ধৰি কৰি নিজেৰ জীৱনকো তুচ্ছা তুচ্ছ জ্ঞান কৰিয়া আউগিয়া লয়া যাং জাতীয় আত্ম প্রতিষ্ঠাৰ এই জাতীয় আন্দোলনটাক। এটাই আমাৰ জাতীয় পৰিকল্পনা। যি পৰিকল্পনায় আমাৰ কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীটাক পিৰথিমীৰ বুকত একটা মাৰ্জিত, সভ্য, সংস্কৃতিবান, ঐতিহ্যপূৰ্ন আৰো সব ক্ষেত্রতে সবল একটা জাতি হিচাপে পৰ্তিষ্ঠা কৰাবা পাৰিব। আমাৰ একটাই লক্ষ্য পৃথক কমতাপুৰ ৰাজ্যৰ পুনৰ পৰ্তিষ্ঠা।

জয় গুৰুধ্বজ ৰাই,

কমতাপুৰ বিনে গতি নাই

কোচ - কমতাবাসী এক হওক,

আলাদা কমতাপুৰ ৰাজ্য গঠন কৰক।

স্বা ঃ বিশ্বজিৎ ৰায়
সভাপতি
গোটায় কোচ - ৰাজবংশী ছাত্র সন্থা (AKRSU)

স্বাঃ প্রদীপ ৰায়
সাধাৰণ সম্পাদক
গোটায় কোচ - ৰাজবংশী ছাত্র সন্থা (AKRSU)

কোকৰাঝাৰ জিলা (পুৰ) সমিতি, আক্রাছু

১। সভাপতি — শ্রী মুক্তি নাথ ৰায়
২। উপ - সভাপতি — শ্রী বৃন্দাবন ৰায়
৩। ঐ — সুব্রত অধিকাৰী
৪। সাধাৰণ সম্পাদক — শ্রী জিতেন ৰায়
৫। সহঃ সম্পাদক — শ্রী দীপপুঞ্জ ৰায়
৬। ঐ — শ্রী উমাচৰণ ৰায়
৭। প্রচাৰ সম্পাদক — শ্রী মনোজ ৰায়
৮। বিত্ত সম্পাদক — শ্রী ৰবীন ৰায়
৯। সাংস্কৃতিক সম্পাদক — শ্রী বিপিন বৰ্মন
১০। শিক্ষা আৰু সমাজ সেৱা সম্পাদক — শ্রী গিৰেন ৰায়
১১। সাংগঠনিক সম্পাদক — বিষ্ণু ৰাম ৰায়, কালীপুখুৰী
১২। ঐ — শ্রী দীপক ৰায়, ফকিৰাগ্রাম
১৩। ঐ — শ্রী হিতেশ ৰায়, ঢোলমাৰা
১৪। ঐ — শ্রী হেমন্ত কুঃ বৰ্মন, ছালাকাটি
১৫। ঐ — শ্রী খনিন্দ্র ৰায়, সেৰফাংগুৰী
১৬। ঐ — নিতু সিং ৰায়, ফকিৰাগ্রাম
১৭। ঐ — প্রাণ কান্ত বৰ্মন, দোতমা
১৮। ঐ — শ্রী ধীৰাজ ৰায়, ভোটগাওঁ
১৯। ঐ — শ্রী মনিন ৰায়, উত্তৰ কোকৰাঝাৰ।
২০। সদস্য — ১। শ্রী পান্নাথ বৰ্মন, ছালাকাটি ২। শ্রী অপূৰ্ব্ব ৰায়, কালীপুখুৰী, ৩। শ্রী ললিত ৰায়, বাসুগাঁও, ৪। শ্রী উত্তম ৰায়, সেৰফাংগুৰি ৫। শ্রী মহেশ ৰায়, ফকিৰাগ্রাম, ৬। শ্রী শিবুল বৰ্মন, দোতমা, ৭। শ্রী লুবোধ ৰায়, ভোটগাওঁ।

বৰে নেওৱা সমিতি

উপদেষ্টা মণ্ডলী-

১। শ্ৰী বিশ্বজিৎ ৰায় (গড়েয়া) আক্ৰুছু ।
২। শ্ৰীপ্ৰদীপ কুমাৰ ৰায়, (মাড়েয়া) আক্ৰুছু ।
৩। শ্ৰী কালিচৰণ ৰায় ।
৪। শ্ৰী দণ্ডীনাথ ৰায় ।
৫। শ্ৰী কনমোহন ৰায় ।
৬। শ্ৰীহিতেশ্বৰ বৰ্মণ ।
৭। শ্ৰী ৰজনী মেধি ।
৮। শ্ৰী হৰেন বৰ্মণ ।
৯। শ্ৰী নৃপেন ৰায় ।
১০। শ্ৰী সনাতন বৰ্মণ ।
১১। শ্ৰী সুৰেন সিং ৰায় ।

বৰে নেওৱা মূল সমিতি খান -

১।	গড়েয়া -	শ্ৰী সন্ধিয়াৰাম ৰায় ।
২।	পাতি গড়েয়া -	শ্ৰী জিতেন ৰায়, শ্ৰী যামিনি কান্ত ৰায় ।
৩।	কাজুৰা গড়েয়া -	শ্ৰী সিদ্ধেশ্বৰ ৰায় ।
৪।	মাড়েয়া -	শ্ৰী অৰুন কুমাৰ ৰায় ।
৫।	সহ মাড়েয়া -	শ্ৰী মনোজ কুমাৰ ৰায়, শ্ৰী সুকুমাৰ ৰায় ।

বৰে নেওৱা উপ সমিতি -

বাজেট সমিতি -

১। শ্ৰী কনমোহন ৰায় ।
২। নৃপেন ৰায় ।
৩। সিদ্ধেশ্বৰ ৰায় ।
৪। হেম চন্দ্ৰ ৰায় ।
৫। সুৰেন সিং ৰায় ।
৬। হিতেশ্বৰ বৰ্মণ ।

প্ৰচাৰ বিভাগ -

১। শ্ৰী ভৃগুমনি ৰায় (মাড়েয়া)
২। হেমেন ৰায় ।
৩। ৰাজীব ৰায় ।
৪। বৃন্দাবন ৰায় ।
৫। পৱিত্ৰ ৰায় ।
৬। উপানন্দ ৰায় ।

খাদ্য বিভাগ -

১। শ্ৰী মাধৱ ৰায় (মাড়েয়া) ।
২। সিদ্ধাৰ্থ ৰায় ।
৩। অমূল্য ৰায় ।
৪। প্ৰতুল ৰায় ।
৫। চুচেন বৰ্মন ।
৬। শৰৎ বৰ্মণ ।
৭। ৰঞ্জন বৰ্মণ ।
৮। মহেশ ৰায় ।
৯। হৰিপদ
১০। শ্ৰীমতী সৰোজনি ৰায় ।
১১। শ্ৰী মতী ৰঞ্জিতা বৰ্মণ ।
১২। শ্ৰীমতী লীলাৱতী বৰ্মণ ।
১৩। শ্ৰীমতী অৰুনা ৰায় ।
১৪। টিকেন ৰায় ।
১৫। লোহিত ৰায় ।
১৬। গৌতম ৰায় ।

পানী যোগান -

১। পৰেশ বৰ্মণ, (মাড়েয়া) ।
২। প্ৰফুল্ল সৰকাৰ ।
৩। পান্নাত বৰ্মণ ।
৪। অৰূপ ৰায় ।
৫। নৰোত্তম সিংহ ।
৬। গৌতম ৰায় ।

কাৰ্য্যালয় বিভাগ -

১। জগদীশ ৰায় (মাড়েয়া)
২। মনিন ৰায় ।
৩। মেঘনাথ ৰায় ।
৪। হিৰেন ৰায় ।
৫। হিমাংশু ৰায় ।
৬। নৰোত্তম সিংহ ।

সাংস্কৃতিক বিভাগ-

১। মহেন ৰায় (মাড়েয়া)
২। মুক্তি ৰায় ।
৩। পৱিত্ৰ ৰায় ।
৪। মেঘনাথ ৰায় ।

খেল বিভাগ -

১। নৃপেন ৰায়(মাড়েয়া)
২। কুশল ৰায় ।
৩। ৰঘুনাথ ৰায় ।
৪। সঞ্জয় ৰায় ।

মঞ্চ, তোৰণ আৰ' মাইক বিভাগ -

১। সুৰেশ ৰায় (মাড়েয়া)
২। কমল ৰায় ।
৩। জয়প্ৰকাশ ৰায় ।
৪। হৰজিৎ ৰায় ।
৫। তপন ৰায় ।

যোগাযোগ বিভাগ -

১। সুৰেন সিং ৰায় (মাড়েয়া)
২। হিতেশ্বৰ বৰ্মণ ।
৩। নৃপেন ৰায়, (কাকোৰমাৰী)
৪। দীপপুঞ্জ ৰায় ।
৫। কৰ্ণমোহন ৰায় ।

OKDISCD

বিত্ত বিভাগ -

১। ৰবীন ৰায় (মাড়েয়া)
২। জিতেন ৰায়।
৩। মুক্তিনাথ ৰায়।
৪। সুৰেন সিং ৰায়।
৫। নৃপেন ৰায়।
৬। দীপপুঞ্জ ৰায়।
৭। হিতেশ্বৰ বৰ্মণ।
৮। কৰ্ণমোহন ৰায়।

স্বেচ্ছাসেবক বিভাগ -

১। তৰনীকান্ত ৰায় (অধিনায়ক)
২। অনিৰাম ৰায় (সহঃ অধিনায়ক)।
৩। শ্ৰীমতী দিপ্তী বৰ্মণ।
৪। শ্ৰীমতী সবিতা ৰায়।
৫। শ্ৰীমতী অনুপমা ৰায়।
৬। শ্ৰীমতী ৰনেশ্বৰী ৰায়।
৭। শ্ৰীমতী দিপীকা ৰায়।
৮। শ্ৰীমতী প্ৰাৰ্থনা ৰায়।
৯। শ্ৰীমতী মঞ্জুলা ৰায়।
১০। শ্ৰীমতী ইলাৰতী বৰ্মণ।
১১। শ্ৰীমতী জয়ন্তী ৰায়।
১২। শ্ৰীমতী পূৰ্ণিমা ৰায়।
১৩। শ্ৰীমতী মীৰাৰতী ৰায়।
১৪। শ্ৰীমতী মামনি ৰায়।

স্বাস্থ্য বিভাগ -

১। বিশ্বজিৎ বৰ্মণ (মাড়েয়া)
২। শ্ৰীমতী অহল্যা ৰায়।
৩। ৰাজু ৰায়।
৪। জ্যোতিপ্ৰসাদ বৰ্মণ।

XXXXXXX

LET SONS OF SOIL HAVE THEIR OWN HOMELAND

With Best Compliments From -

M/S. KOKRAJHAR PRINTING WORKS

RANGJALI SUPER MARKET
KOKRAJHAR, BTAD. (ASSAM)

All kinds of Offset Printing, D.T.P., Screen Printing, & Book Binding done here.

OKDISCD

শুভ সংবাদ ঃ শুভ সংবাদ ঃ

আপোনাৰ চহৰত আহি পাইছে আধুনিক অফ্‌ছেট প্ৰেছ ।

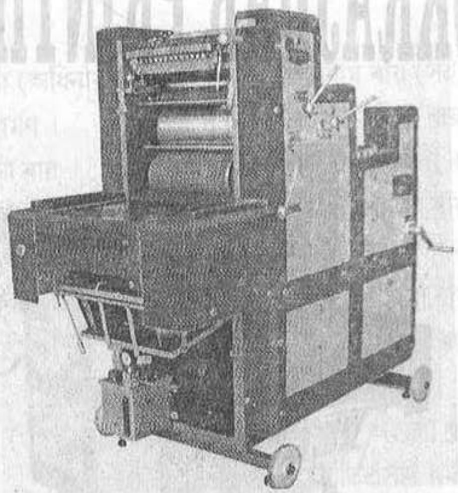

মেচাৰ্ছ ঃ মহামায়া অফ্‌ছেট

মেইন ৰোড ফকিৰাগ্ৰাম, বি.টি.এ.ডি. (অসম)

(ইউকো বেংকৰ সন্মুখত)

ইয়াত সকলো ধৰণৰ অফ্‌ছেট প্ৰিন্টিং, ডি. টি. পি., স্ক্ৰিন প্ৰিন্টিং আৰু কিতাপ বন্ধোৱা হয় ।

Advisors

President, Vice President, Secretary, Astt. Secretary and Working President of Reception Committee

Food Sub Committee

Publicity Sub Committee

Cultural Sub Committee

President, Secretary and few members, KAC/AKRSU, KAC/AKRMS

Volunteers Sub-Committee

Office maintainance Sub-Committee

Water supply Sub-Committee

All members of R/C

Games and Sports Sub-Committee

Volunteers Sub-Committee

Finance Sub-Committee

OKDISCD

KAC/KRMS

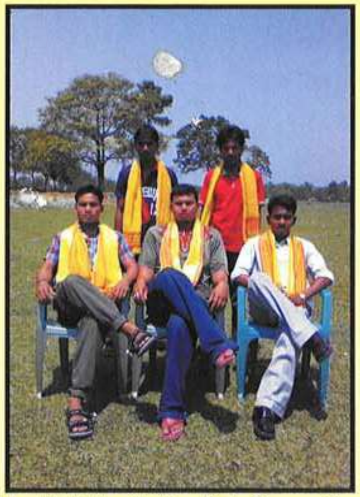

Health & Sanitation Sub-Committee

Pandal Sub-Committee

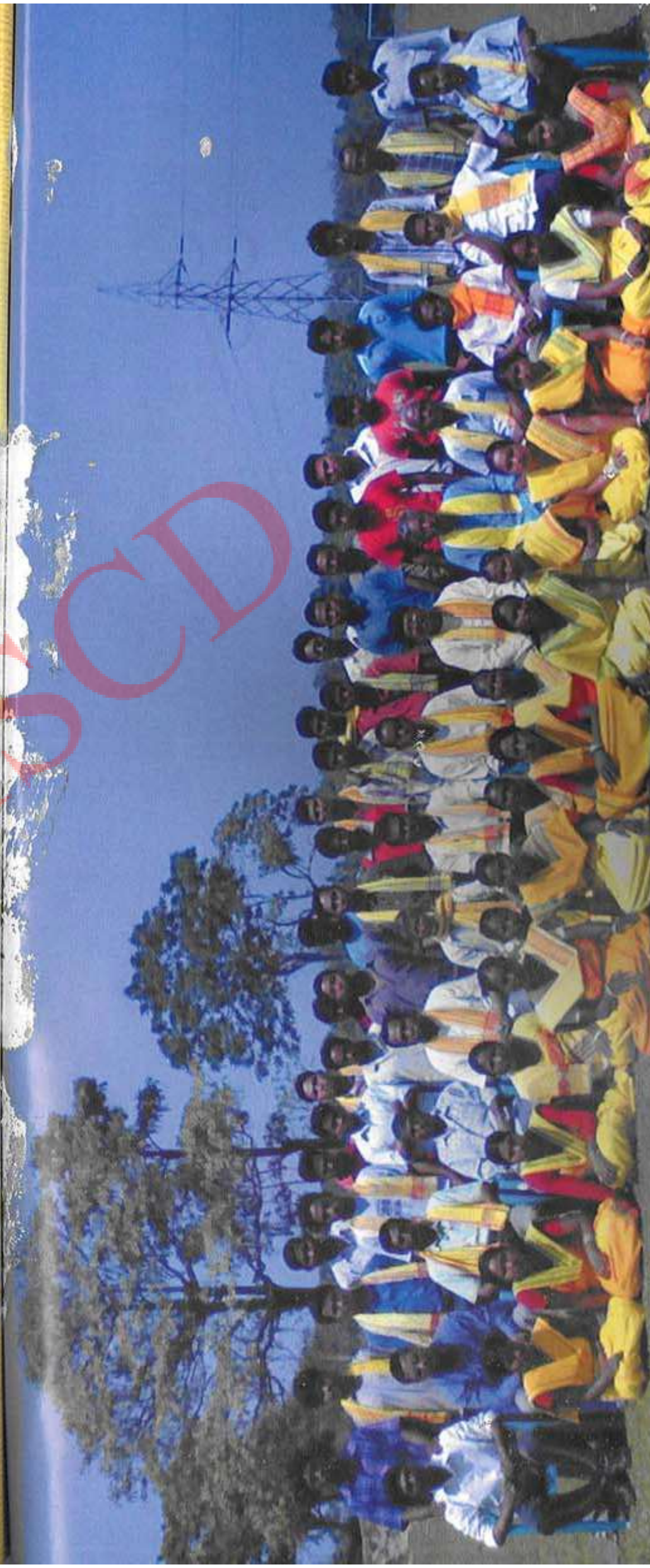

Reception Committee of the 8th Biennial Conference, 2008

OKDISCD

KANI BISAHARI (in village)
Drawn from a cork image

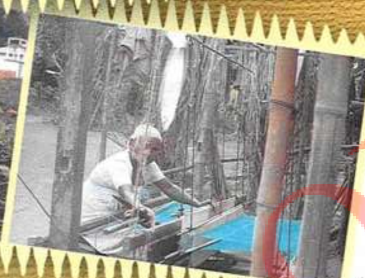

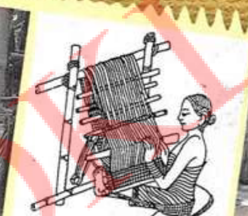

A village woman weaving a Eri cloth (Sketch)

GOTA KHARU

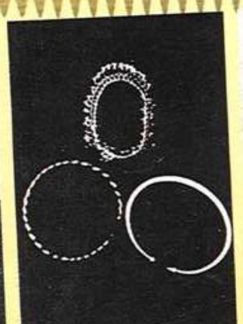

1. THENG KHARU. 2. CHOR KHARU
3. PAR KHARU
Lower right(1) : Lower left (2) ; Upper (3)

MUTHA KHARU

MUTHA KHARU (Open)

OKDISCD